

לקראת שבת מלאכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת צו-שבת הגדול
ופסח

המצווה הגדולה של ערב פסח

שלא כולם יודעים עליה

דגה דגה דגה דגה דגה
במטה

לקראת שבת מלכתא

פנינים לפרשת צו - שבת הגדול ופסח | גליון מס' 218 | תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה' | לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

אח"כ היו צריכים 'לשמור את הגוי' לבוקר למכירה של י"ד ניסן. הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א הכניסו לביתו, היו לו עוד ילדים קטנים אז, הוא דאג לו לארוחת ערב ושמר עליו כל הלילה, ובבוקר הביא אותו. מאז הוא דאג לגוי, והביא את הגוי של 'עזר מציון' כבר עשרות שנים

הגאון רבי אברהם ישעיה קרליץ שליט"א על מאחורי הקלעים של מכירת חמץ וערבי פסחים אצל מרן פוסק הדור הגאון רבי נסים קרליץ זצוק"ל

מהכולל ולעוד בני תורה הוא היה משתמש בטפסים של רב העיר הגר"י לנדא זצוק"ל והיה הולך בערב פסח להביא לו את הטפסים. בשנת תשכ"ו הוא החליט שראוי לעשות את החומרא של ה'משנה ברורה' בסימן תל"ו, שמביא מחלוקת לגבי המכירה אם צריך גם מכירה ב"ג או שמספיק מכירה ב"ד, ובשביל לקיים הידור זה עשה את המהפכה הגדולה.

"אני זוכר את השנה הראשונה, הגיעו 300 טפסים. כילד אני הייתי הולך לדפוס בדרך לת"ת להביא את הטפסים. משנה לשנה זה גדל, והיום מדובר על עשרות אלפי טפסים מטעם הבית דין, מלבד המצטרפים בשכונותיהם ובאים למכור כאן.

כותלי בית משפחת קרליץ ברחוב הרב בלוי 5 בבני ברק ספוגים בד' אמות של הלכה. כאן התגורר שנים רבות מרן פוסק הדור הגאון רבי נסים זצוק"ל - עד שעבר למעונו ברמת אהרן, כאן נפתח הבד"ץ דבני ברק, כאן יגע בתורה לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא. בשלושים וחמש הדנים האחרונות מתגורר כאן הבן הממשיך ברבנות ביהמ"ד 'הליגמן'. מורשה היא לו מהאבא הגדול ולפניו מהסבא הגדול הגאון רבי נחום מאיר זצוק"ל - הלוא הוא יבלחט"א הגאון רבי אברהם ישעיה שליט"א. בימי ערב חודש ניסן הבית כאן נושם כבר אווירה של 'הלכות הפסח'. אחד מבני הבית מצטט לנו את דרשת שבת הגדול בשנת תשס"ח, אז אמר מרן הגר"נ זצוק"ל: "כבר עברו הימים וכבר אין לנו כעת ל' יום עד הפסח, ועל כל אחד לראות לחטוף מה שעוד אפשר בימים שנשארו".

חצי שנה חלפה מאז הסתלקות מי ששיכן שמו ותורתו בבית הזה, מרן הגאב"ד זצוק"ל. 'מוסף שבת קודש' נועד עם בנו שליט"א, המעלה זכרונות ועובדות מהימים ההם, בהלו נרו עלי ראשם.

ריתחא דאורייתא בסלון

היום זהו דבר מפורסם 'המכירת חמץ של רבי נסים'. מתי התחיל הכל?

"בשנת תשכ"ו. האמת היא, שגם לפני כן האבא זצוק"ל הכ"מ היה מוכר חמץ בעיקר לבעלי בתים של 'הליגמן', אבל גם לאברכים

וארוחת בוקר ואחרי גיור. למרות כל הלחץ והמתח של ערב יו"ט היה חשוב לו להכניס יהודים תחת כנפי השכינה".

מי היה הגוי שקנה את החמץ?

"היו שנים שארגנתי גוי שעבד בפרדס ברמן. והייתה שנה שהגוי הגיע אחרי פסח באיחור ואבא הנחה אותי לגמור את העסקה אתו. הוא הדרך אותי לשאול אותו אם רוצה לשלם. כשהוא הגיע, אמרתי לו את הנוסח שאבא אמר לי, אך הגוי - שלא התאים לו שבחור צעיר מנהל אתו 'עסקים' - אמר לי: 'אבא שלך לא אמר לך שאני מבין בכסף...!'

"אח"כ כמה שנים סיכמתי עם גוי של שבת בב"ב, שהיה גר ברח' הרצל פינת השלושה. שנה אחת סיכמתי מראש, אך כשהתקשרתי ב"ג ניסן בבוקר הוא לא ענה. הלכתי לשם, דפקתי ולא פתחו. התברר שהסתכסך עם מישהו וברח. סיפרתי לאבא והוא אמר: 'אשר פיהם דיבר שווא'. אני הייתי מאוד מתוח מכך שאין גוי ושעת המכירה קרבה, והוא היה רגוע ושלו - 'יהיה בסדר'.

"לפתע הגיע הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, שמאז היותו רבה של רמת אלחנן מכר כאן את החמץ של כל השכונה, ואמרתי לו שאין גוי. באותה שנה בנו את רמת אלחנן והיה ערבי שניקה את בית הכנסת מחול ולכלוך, והוא אמר שביא אותנו. אבא אמר לנו איך להסביר לו בדרך את משמעות המכירה. נסענו להביא אותו וברך הסברנו לו והלווייתי לו את הכסף, היו גם שתרגמו לו לשפות.

"אח"כ היו צריכים 'לשמור אותו' לבוקר, למכירה של י"ד ניסן. הגאון הגדול רבי יצחק שליט"א הכניסו לביתו, היו לו עוד ילדים קטנים אז, הוא דאג לו לארוחת ערב ושמר עליו כל הלילה, ובבוקר הביא אותו. מאז הוא דאג לגוי, והביא את הגוי של 'עזר מציון' כבר עשרות שנים. הוא גוי 'ותיק' אצלנו שכבר יודע לומר את הקנינים".

עם זקני ארץ

אילו סיפורים מעניינים זכורים מהמכירה?

הייתי הולך שנים למרן הסטייפלר זצוק"ל להביא לו את שטר המכירה. שנה אחת הייתי נער צעיר כשבאתי, ואמרו לי שהוא אצל בנו יבלחט"א מרן שר התורה שליט"א. אמרו לי שאלך לשם, או להמתין לו בבית.

"החלטתי לצאת לביתו של רבי חיים בסוף הרחוב. מרחוק ראיתי שמרן הסטייפלר כבר ירד והיה ליד לדרמן. ניגשתי אליו והוא התחיל לחשבן מה יותר קרוב, לחזור לבית בנו או ללכת לביתו הוא. הוא כבר בקושי הלך. אמרתי לו שישב לביתו הוא. והוא אומר לי: 'הזמן שלך יקר. אתה צריך או ללמוד או לעזור, אני זקן, כבר לא לומד כמו שצריך ולא עוזר...'. מקורבים שבדיוק עברו ברחוב עזרו לי לשכנע אותו שיותר קרוב לו לבית, וככה כל הדרך הוא רוטן 'אני זקן וריחמו עלי'... הוא מתנצל כל הדרך ואני מרגיש את הזכות שלי ללוות את מרן הסטייפלר.

"הגענו לביתו והוא ישב וכתב את השטר, ואחר כך ליווה אותי לדלת ובירך אותי בברכות ושוב התנצל על הטרחה שכביכול גרם לי, ואז לחש לי באוזן: 'אפילו שזמנך יקר, בני רבי חיים הוא מתמיד. אליו תעלה במיוחד!'

"כאן בחדר שאנחנו יושבים החלה המכירת חמץ. כאן גם נוסד הבית דין, אבל בתשכ"ו עוד לא היה בי"ד מסודר, מפעם לפעם היה דין תורה. היו ויכוחים על המכירה, כי היו צריכים לשלב בקנינים י"ג וי"ד. אני זוכר שלמדתי בשיבת פוניבז'; ראש הישיבה הגאון הגדול רבי ברוך דב פוברסקי שליט"א הזכיר בשיעור על ויכוח הלכתי שהיה לו עם להבחל"ח אבא זצוק"ל על המכירת חמץ. למעשה, לוקחים פרוטה לכל אחד, והגרב"ד שליט"א טען למה לא נעשה קנין סודר לכל אחד, שהגוי ייתן סודר. האבא שאלו איך נבצע זאת למעשה, והוא הציע שייקנו חבילת מסמרים וכל מסמר נקרא כלי ויהיה קנין לכל אחד.

"אני זוכר כילד", הוא נזכר בערגה, "שהיו כאן ויכוחים סוערים על דיונים בנוסח. היו מגיעים בעלי תריסין כמו הגאון ר"ש קוסובסקי זצ"ל, הגאון האדיר רבי יחזקאל ברטלר זצ"ל ולהבחל"ח הגאון רבי יהודה בויאר שליט"א, ומי שהיה מרגיע את הרוחות היה הגאון הגדול רבי חיים גריינמן זצוק"ל... כל שנה הנוסח השתכלל". הגרא"ש שליט"א פותח מחברת ישנה ומראה את השטר הראשון בכתב ידו של אביו הגדול משנת תשכ"ו.

איך הציבור קיבל את המכירה החדשה?

"ציבור בני התורה קיבל בהתלהבות. בעיקר מבני ברק. אבל אני זוכר באותן שנים למשל את הגאון הגדול רבי יששכר מאיר זצוק"ל שהיה מגיע מנתבות למכור את החמץ כאן, או את כ"ק אדמו"ר מסלונים ה'נתיבות שלום' זצוק"ל ששלח שליח. גם יבלחט"א הגאון הגדול רבי דוד סולובייצ'יק שליט"א שלח שליח למכור כאן. אני זוכר שנה אחת שרשכבה"ג מרן הגרא"ל זצוק"ל הגיע לחדר כאן, החדר היה מלא באנשים, והוא נעמד כאן ליד הקיר ומילא את שטר ההרשאה. "מי שהיה מוכר ממרחקים היה הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א בימי שבתו ביוהנסבורג. אני זוכר שנה אחת שאבא עורר שאולי יש הבדלי שעות בין כאן ליוהנסבורג. ישבו כאן הגאון האדיר רבי אברהם גנחובסקי זצ"ל ולהבחל"ח הגאון רבי אליהו בן שלמה שליט"א וביקשו שאביא 'אטלס'. ספרי הילדים כבר היו סגורים בארונות של מכורים לנכרי, וכהוראתם פתחתי והוצאתי. ישבו וחישבנו והגיעו למסקנה שאין הבדלי שעות.

"היתה שנה אחת שאבא החליט שאולי מישהו ירצה למכור מהמזרח הרחוק ועשה 'מכירה גמורה' גם ב"ג בשביל המזרח הרחוק. באותה שנה הגיע רב קהילה מהונג קונג למכור חמץ, ואבא ראה בזה סייעתא דשמיא.

"אגב, כשהוקם בד"ץ 'שארית ישראל', בשנה הראשונה הגיע הגאון רבי חיים שאול קרליץ זצוק"ל לבקש רשות מאבא זצוק"ל לעשות מכירת חמץ ע"י בד"ץ 'שארית ישראל' כשהמכירה בפועל בשנים הראשונות נעשתה אצל אבא.

גוי כהלכה

"פעם באתי אליו בערב פסח בבוקר, הוא היה מאושר באומרו: 'כבר זכיתי לגייר היום'. היו גרים שרצו לזכות להיכנס לעם היהודי בערב החג כדי שיוכלו לקיים את מצוות החג כגרי צדק אמתיים. כשאני באתי למכירה הוא כבר היה אחרי תפילה ואחרי סיום מסכת

הם באו למכור עד שעה מאוחרת בלילה והרב רצה להיות מוכר לקראתם".

והוא נזכר: "באחת השנים הגיעה אלמנה בערב פסח אחה"צ (!) ששכחה למכור את החמץ. היא אמרה שיש לה הרבה אטריות ופתיתים שצריך לשרוף ואין לה כוח. אבא שלח אותי לטפל בזה... הבאתי לכאן ועמדתי לשרוף עד כניסת יו"ט".

האחיין, נאמן דודו הגדול, הרה"ג ראי"ש קרליץ שליט"א מציין עובדה שהייתה קורה כל שנה בערב הפסח בבית מרן פוסק הדור: "יש הרבה שלא סומכים על המכירה לחמץ בעין, כל השנים הביאו חמץ לבית הרב, הרי הבית הפקר לכלל, הגיעו עם ויסקי ועוד חמץ גמור בעין והשאירו בבית, והגוי שכר את החדר. בהתחלה היו יחידים ובאו עוד ועוד והעבירו למרפסת הבית או חדר קטן, כמויות אדירות הביאו, והיום מביאים לבי"ד".

הגרא"ש שליט"א נזכר, כי שנה אחת שבר מישהו מבני הבית בקבוק מהבקבוקים הללו, ואבא סבר שצריך לשלם כי לפני המכירה אנחנו שומרים וזו פשיעה. שנה אחת נשבר בקבוק ויסקי על הספה: "נתבונן מה אדם רגיל בערב פסח יעשה בכזה מקרה, אם יכנס לסלון הנקי ויסקי - ועוד נשפך על הספה... אבא הסתכל ואמר ברוגע: 'לשים בשמש. עד זמן איסור זה יתייבש'".

ראי"ש קרליץ מוסיף ומתאר: "הרי בכל בית רגיל, בי"ג ניסן הבית כבר מצוחצח, יש בתים ששולחן הסדר כבר ערוך, ובבית הרב המונים עוד באים למכור חמץ בכזה רוגע. אנשים באים עם חבילות אטריות ופולים ובייגאלך, ולא כועסים על אף אחד. מראים להם היכן להניח... באחת השנים, התפזרו שקדי מרק על השולחן בערב פסח, והרב בכזה רוגע ושלווה דאג שינקו את החדר - בלי לחץ ובשלווה. "שנה אחת הגיע יהודי אמריקאי תמהוני בערב פסח בזמן המכירה, ואמר כי רוצה להישאר כאן בליל הסדר. בדקנו מיהו, והגענו עד הגר"ש פינקוס זצוק"ל מאופקים שסיפר לי בטלפון שהוא מכיר, ונבהל לשמוע שהוא הגיע לכאן הביתה... ניסינו לרמוז לו שזה לא מתאים, אבל הכל היה עד שהרב שמע מהבקשה. כשהרב שמע כמובן שהסכים, והוא ישב בליל הסדר וגם היה לו מה לומר... הוא היה צריך תשומת לב מיוחדת. כשגמרו את ה'סדר' הוא ביקש כי בהיותו בן חו"ל שרוצה גם ליל סדר יו"ט שני ושהרב יישב אתו, והרב ישב כמה שעות כל ליל הסדר במוצאי יו"ט!"

והזכרונות ממשיכים צפים: "שנה אחת הוא עשה מכירת חמץ מאוחר בערב פסח שחל בשבת, ושנה אח"כ הגיע יהודי ואמר 'שנה שעברה ראיתי שמכרו יותר מאוחר...' ולא השתכנע שאמרו לו שכבר נמכר החמץ. לא היה כאן בבית טלפון", מספר הבן הגרא"ש, "הבאתיו לשכן כאן, הגר"צ צביאלי שליט"א, שם היה טלפון והוא התקשר לכל הרבנים לשאול אם עדיין לא מכרו... עד שהגיע לגר"ש אונגר זצ"ל שצעק עלי: 'יהודי לא יודע שבערב פסח לא מחכים מאוחר...', ואז התעורר הלה ונזכר שיש לו ארגז בירה בבית ואין לו כוח לבער. הלכתי עמו לביתו בקצה העיר וב"ה הספקתי עוד לפני חצות לשפוך את כל הברות. מאז, גם בשנים שערב פסח היה בשבת עשה אבא כמעט בזמן של כל שנה את המכירה".

"בשנים מאוחרות גיסי הגאב"ד הגאון רבי שריאל רוזנברג שליט"א היה הולך למרן הסטייפלר זצוק"ל. הוא מספר, כי שנה אחת אמר לו מרן זצוק"ל שהוא רוצה דווקא בשטר שכתובה בו לשון שליחות במפורש ושתהא ע"ז קבלת קנין; והביא את דעת ה'נימוקי יוסף' שהקנין הוא לחיזוק הדבר. כשחשש שמא אין בשטר מספיק לשון שליחות, הוא ביקש להקנות את כל החמץ שלו למוכר בקנין סודר". הגרא"ש שליט"א נזכר בעוד עובדה עם מוסר השכל בצדה, המראה את גדלותם של מאורי דורנו שליט"א: "אחרי שאבא זצוק"ל עבר לרמת אהרן לפני 35 שנה, המשכתי למכור כאן וגם ב'הליגמן' כמובן. בשנים הראשונות היו לי עוד ילדים קטנים בבית, אז שמת פתק על הדלת שהמכירה רק ב'הליגמן'. כמובן שהיו כאלה שדפקו ואמרו 'באנו ממרחק', כי היו רגילים לבוא לכאן כל שנה ולא ידעו שאבא עבר לרמת אהרן.

"לפתע הבחנתי מחלון הבית שרבינו מרן ראש הישיבה הגר"ג אדלשטיין שליט"א חוצה את הכביש בדרך לפה. עד שפתחת את הדלת אני רואה שהוא כבר פונה למדרגות לרדת חזרה אחרי שראה את הפתק. הוא אומר לי כמשיח לפי תומו, 'ראיתי פתק שזה מפריע...'. אמרתי לו: לא התכוונו לראש ישיבה חלילה, והוא בפשטותו אומר לי: 'אז למי התכוונו?!...'. כמובן ש'הכרחתי' אותו להיכנס למכור, ומיד אח"כ הורדתי את הפתק מהדלת. מאז הוא כבר לא הגיע והיה שולח את בנו רבי בצלאל שליט"א כשלווחו. כנראה סבר שזה מפריע.

"ובאמת היו תלמידי חכמים נכבדים שהמשיכו להגיע לכאן כל שנה מלבד אלו שהלכו לרמת אהרן, כמו למשל הגאון המקובל רבי שריה דבליצקי זצוק"ל שהיה אומר 'מערבין בבית ישן'. אגב, אבא זצוק"ל הכ"מ היה מתעניין אצלי כל שנה אם רבי שריה כבר הגיע למכור".

רשות הרבים

שמענו על הנהגת משפחת קרליץ, שמורידים את כלי הפסח מהבידעם באור לי"ד דווקא. האמנם?

"אכן כן. לא היה שייך קודם בגלל מכירת חמץ כל היום של י"ג, וגם היו צריכים לבדוק חמץ. היו משועבדים לציבור. דודי הגאון רבי נתן קופשיץ שליט"א כבחור היה מגיע לעזור למכירת חמץ כאן בבית. פעם הוא מצא שטר כסף ושאל את אבא על כך. אבא אמר לו: 'בערב בדיקת חמץ הבית כאן זה רשות הרבים'. לגבי הכלים, פשוט לא היה זמן קודם".

הגרא"ש שליט"א מציין, כי הרוגע והשלווה שהיו נסוכים על פני האבא הגדול כל השנה נשמרו גם בערב פסח. "בי"ג אבא היה מתוח בגלל האחריות. למרות ששאלות שנגעו למעשה הוא ענה. היה כאן אברך שבא לראות כל שנה את המכירה, ואמר לי: 'זה משפיע עלי יראת שמים'. ברגע שנגמרה המכירה הוא היה נראה שונה לגמרי, עם שמחה שניכרה על פניו. לשריפת חמץ הגיע גם בכזו שמחה. באור לי"ד התפלל ברמת אהרן במניין מוקדם יותר בביהכ"נ דחסידי ביליץ", מעיד הגרא"ש. "להשערת, כי הזדרז לבדיקת חמץ, כי מיד לאחר שאנשים סיימו בביתם בדיקת חמץ

אמירת 'והיא שעמדה' אצלו היא פרק מיוחד. אז עוצם עיניו ושר בהתרגשות שוב ושוב את המילים המיוחדות "שלא אחד בלבד עמד עלינו לכולתינו". נקל לחשוב שהוא מעביר במהירות במוחו הנורא את גלויות עם ישראל במשך הדורות, את התלאות הנוראות שהשתעבדו בהן האומה הישראלית. הוא גם נזכר בצרות שעבר אביו זיע"א במלחמה ברוסיה, ועל כולן "והקב"ה מצילנו מידם"

סדר הנהגתו והליכותיו בקודש במחיצת מרן הגר"ה קנייבסקי שליט"א

הסיום של בעלה רבינו שליט"א. לאחר הסיום על גמרא בבלי הוא עולה לביתו ומסיים שם גם את כל התלמוד ירושלמי ועוד מדרשים. לאחר מכן טועם משהו לפת שחרית, ותיכף הוא מתחיל את לימוד הש"ס מחדש. בכל יום יהיו בעיניך כחדשים, בהתלהבות ובשמחה כמו בפעם הראשונה.

שריפת החמץ

כשמתקרב זמן שריפת חמץ הוא נוטל את מעט החמץ שמצאו אתמול, ובתוכם עשרה פתיתי החמץ שהחביאו, יחד עם לולבים והדסים והערבות שנותרו ממה שקיימו בהם את המצוה בסוכות בידו, ויורד למדורה הקרובה אל ביתו, שם זורק את השקית הנ"ל. לאחר כמה שניות, כשרואה שמתחיל החמץ להישרף אומר בכוונה ג' פעמים "כל חמירא וכו'", והיה מורה גם לאשתו הרבנית ע"ה לומר. בחזרה לבית המדרש: אחר כך חוזר לביתו וכמובן ממשיך איפה שעמד, ושוקע בתלמודו עד לזמן מנחה גדולה.

והגיענו לזמן הזה

המסובים הקבועים בליל הסדר הם משפחת בנו הגאון ר' אברהם

תיאור חי מתוך יומן מיוחד שנרשם על ידי אחד מנכדי מרן הגר"ה קנייבסקי שליט"א

ערב פסח, י"ד ניסן לפנות בוקר: רבינו מתפלל שחרית כוותיקן כהרגלו כל יום מיום עומדו על דעתו. לאחר התפילה הוא מסיים בקביעות כל שנה את הש"ס בבלי כולו. כידוע, הוא לומד בכל יום לפי סדר מיוחד, שמונה דף בש"ס בבלי (ובעוד ספרים) ובערב פסח הוא מסיים את כל הש"ס.

רבינו שליט"א הוא בכור להוריו ולכן הוא חייב ב'תענית בכורים', אך כיון שמסיים את הש"ס הוא פטור מן התענית ומצווה לאכול מדין סעודת מצוה.

את הסיום הוא עורך בבית הכנסת, מביאים לו את הגמרא האחרונה של הש"ס, מסכת 'נדה'. הוא עומד סמוך לבימת בית הכנסת, הוא אומר את הקטע האחרון, ולאחר מכן את 'ההדרן', בהתרגשות רבה, ואח"כ את הקדיש של הסיום כשכל הקהל מאזין בהתרגשות לסיום ה... די נדיר הזה. הן סיום כזה הוא חזיון שלא מצוי כ"כ בימינו, בפרט בכל שנה בכזו קביעות.

השותפה לדף

עד לפני שנים ספורות, בעודה בחייה, היתה אשת חבר הרבנית בת שבע קנייבסקי ע"ה, רעייתו של רבינו, עומדת בעזרת הנשים, ובהתרגשות עזה מקשיבה לכל מילה היוצאת מפי בעלה. היא הרי מלווה אותו בלימוד הש"ס כל יום. מברכות דף ב' ועד נדה דף ע"ג! יחד קמים בשעה שלוש בבוקר והיא עומדת על ידו הכן לבקשתו אם ירצה דבר. יחד היא חווה את ההספקים היומיים שלו, שמחה בשמחתו (אם גמר את ההספקים היומיים) ומצטערת עמו (אם לא גמר את ההספק ונשארו לו 'חובות', כפי שהוא מכנה את זה). כעת היא עומדת ומוזילה דמעה קטנה של אושר וגיל, ומאחלת לעצמה ולבעלה שיזכו לעוד שנים רבות.

ביום זה, יום ערב פסח, כשכל בתי ישראל נוהרים עם הילדים ושאר בני הבית שלא יסתובבו עם חמץ, היתה הרבנית ע"ה מכינה כמה תבניות של עוגה מחמץ גמור (!) כדי שיהיה לכבד בו את משתתפי

רבינו נכנס לחדר, מתעטף בקיטל צחור ונאה, וחוגר עצמו בגרטעל כמו בתפילה, ועל ראשו לובש 'שטריימל' עתיק שקיבלו מחמיו מרן הגרי"ש אלישיב. וכך, כשכולו אומר כבוד והדר, הוא ניגש להתחיל את הסדר

ישעיהו שליט"א, עם כל יוצאי חלציהם. בני הבית כבר מכינים מבעוד יום את השולחן הארוך ערוך בטוב טעם, מכינים כסא נאה לכל אחד עם כרית קטנה להסב עליה, בראש השולחן במקום כסא יש מיטה רחבה ובצדה השמאלי ערימת כרים מוכנים לרבינו שליט"א להסב עליהם.

על יד מקומו של רבינו כבר מוכנות ג' מצות מיוחדות שהן 'תנור ראשון' וגם 'קצירת יד', בין מצה לחברתה מונח מפה מיוחדת ונאה, ועל יד זה מוכן מגש עם 'סימני הסדר' מרור, חרוסת, ביצה, זרוע, כרפס. אמנם רבינו לא מקפיד על סדר מסוים של הסימנים בקערה. רבינו נכנס לחדר, מתעטף בקיטל צחור ונאה, וחוגר עצמו בגרטעל כמו בתפילה, ועל ראשו לובש 'שטריימל' עתיק שקיבלו מחמיו מרן הגרי"ש אלישיב (ובשנים האחרונות כבר יש לו שטריימל חדש). וכך, כשכולו אומר כבוד והדר, הוא ניגש להתחיל את הסדר של הלילה הנורא הזה בו יצאו אבותינו ממצרים. עובר לתחילת הסדר מתקרבים למקומו כל הנכדים הקטנים ורבינו מחלק להם קליות ואגוזים - "שלא יישנו התינוקות".

קדש ורחץ

ואז בניגון מיוחד שמקובל לו מאבותיו הוא מתחיל לומר "קדש ורחץ, כרפס יחץ...". כשגומר, מכריז בקול רם "קדש", ומוזג יין לתוך גביע נאה ומיוחד שלפניו, ואחריו עושים כולם כך, ואז אומר הוא לבדו וכולם שומעים את כל הקידוש בקול רם וברור שכל הקהל (שמונה בד"כ למעלה מעשרים או שלושים איש בלעה"ר) ישמעו, אח"כ הוא שותה מכוסו וכולם שותים, איש איש, מכוסו שלו.

את כוס הקידוש מעטר רבינו סביב הגביע בשש כוסות קטנות כדרכו, ומשתדל לעטר ג"כ בכוס השני והשלישי והרביעי.

אגב, הגביע בו הוא משתמש הוא מיוחד ומעניין: הוא נוטל גביע נאה רגיל, ובתוכו שם כוס זכוכית שבולטת קצת לחוץ, כך שהיין נראה מבעד לכוס. הטעם לזה הוא כי יש עניין לראות את היין ולכן רוצה שייראה גם מן הצד ולא רק מלמעלה.

רבינו שותה רק יין ולא מיץ ענבים, ולא מוסיף מים אלא כולו יין, כך נוהג בכוס ראשון ואחרון.

"כרפס" - נוטל חתיכת תפוח אדמה, יותר מכזית ומטבל בידיו מתוך קערת מי המלח שלפניו, מטבל לפני הברכה ואוכל. לאחר מכן לוקח עוד חתיכה ושולח לרבנית תחי' (ע"ה). בנו שליט"א מחלק לשאר המסובים.

אוירת הסדר היא רגועה, בלי לחץ ונערווים, אין צעקות וגערות. באוויר מורגשת המטרה: לא 'לסחוב' זמן, לא להאריך בדברים מיותרים, לא לאבד זמן! כדי שלא יישנו התינוקות! הרי זה חלק עיקרי בלילה. חלק מהילדים רציניים יותר וחלקם פחות, אחדים מהם כבר משתובבים... הכל הולך אחר הכוונה: 'והגדת לבנך'.

"יחץ" - רבינו מכריז: "אצלינו לא נוהגים לגנוב את האפיקומן. אנחנו לא מחנכים את הילדים לגנוב". כמובן, שאחרי כזו הכרזה אין אחד שמעז לגנוב. הוא חוצה את המצה האמצעית לשניים, ואת השבר הגדול יותר עוטר במפית נאה ומניח על ידו.

שלא אחד בלבד עמד עלינו

"מגיד" - רבינו שליט"א מרמז לבנו (שכבר לא צעיר כלל, וכבר בעצמו סבא לנכדים) לומר את 'מה נשתנה'. אחרי שגומר לומר אומרים שאר הנכדים מקטן ועד גדול, כרבע שעה לוקח כל זה, רבינו מקשיב לכל אחד, ניכר עליו שהוא מרוצה מאוד. אח"כ הוא אומר בקול רם "דער תירוץ איז" כלומר התירוץ הוא, וממשיך מיד "עבדים היינו לפרעה במצרים". והוא ממשיך לקרוא, כשמדי פעם נעצר לרגע ומסביר. ולא משתהה באמירת פירושים או ווארטים אחרים.

כשמגיעים ל'מה נשתנה' מסלק רבינו את המצות לקצה השולחן. לא פעם מנסה אחד הנכדים הצעירים לומר איזה פירוש נאה, רבינו מסמן לו שיאמר את זה אחר כך. באחת הפעמים הוא הסביר "הרי את השיעור כמה להאריך באמירת ההגדה כבר קבע לנו בעל ההגדה ואין צריך להוסיף עליו, אם רוצים אפשר לומר בלי גבול אבל בזמן אחר". אמירת ההגדה עצמה לא לוקחת יותר מחצי שעה, כך יוצא שכולם ערניים ולא עייפים.

באמירת ההגדה פניו מתלהטות באש של קדושה, והוא קורן מאושר רוחני ואינו מודע כלל לנעשה על ידו. הוא שקוע כל כולו בתוך כוונת המילים, ומרגיש בעצמו כאילו הוא יצא ממצרים.

אמירת 'והיא שעמדה' אצלו היא פרק מיוחד. הוא מניח את הכוס מידו אחרי שנטלה לאמירת 'והיא שעמדה', ואז עוצם עיניו ושר בהתרגשות שוב ושוב את המילים המיוחדות "שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותינו". נקל לחשוב שהוא מעביר במהירות במוחו הנורא את גלויות עם ישראל במשך הדורות, את התלאות הנוראות שהשתעבדו בהן האומה הישראלית, הוא גם נזכר בצרות שעבר אביו זי"ע במלחמה ברוסיה ואת המכות הנוראות שספג שם, ועל כולם "והקב"ה מצילנו מידם". לאחר מכן ממשיך לומר בהתרגשות רבה את ההגדה שחיברו קדמונינו זי"ע.

כשמגיע לפסקה 'בצאת ישראל' אומר אותה בשמחה רבה של

ישנה געוואלדיגע מצווה הנוהגת בערב פסח, שלא כולם יודעים עליה. אינני יודע אם היא מדאורייתא או מדרבנן. מסתמא דאורייתא: לישון! תשאלו: איך שייך לישון בבית יהודי בערב פסח? התשובה: אם מבינים את חשיבות העניין כבר מוצאים את הזמן ואת האפשרות!

הגה"צ רבי ראובן קרלנשטיין זצוק"ל על סיפור יציאת מצרים

לגור וללמוד במקומות חילוניים. עמדו רבים ממנהיגי העדה וטיכסו עצות: איך מצילים אותם? איך מסדרים את ילדיהם שלא ילכו לאבדון חלילה?

באו אל הרב מפוניבז' זצוק"ל להתיעץ עמו, ובתשובה פתח ונשא משלו: "בבית אחד פרצה שריפה. יושביו מיהרו למלט עצמם מפניה מבלי לחשוב על שום דבר אחר. והנה התברר שבתוך הבית נותר יהודי אחד ישן!

"האנשים שעמדו בחוץ החלו לטכס עצות באיזו דרך לחלץ אותו, האחד אומר דרך כאן, והשני אומר לא כי אלא דרך שם... והאש ממשיכה להתפשט.

"עבר שם פיקח אחד ואמר: 'שוטים שכמותכם! יש לכם זמן לטכס עצות איך להוציא? תעירו אותו! כשיתעורר ימצא לבד את הדרך כיצד לברוח, ויעשה זאת הרבה יותר טוב מכם!'"

המשיך הרב מפוניבז': "עלינו מוטל לעורר את היהודים הרחוקים, להפיח בהם תורה ויראת שמים. ברגע שיתעוררו ימצאו בעצמם את הדרך להיחלץ מציפורני הרשעים".

רבותי! באתי רק לעורר: כל אחד צריך להכין את עצמו לליל הסדר! איך עושים זאת? כל אחד ימצא את הדרך. יש הכנות שאפשר להכין יום, ואפילו יותר, לפני ערב פסח. אין צורך לדחותן לרגע האחרון. אולם, כאמור, לא באתי לתת עצות, רק לעורר על הנחיצות והחשיבות שבדבר. עצות ימצא כל אחד לעצמו.

המצווה המרכזית של ליל הסדר היא סיפור יציאת מצרים. כל מילה שמספרים זו מצוות עשה דאורייתא. אצלנו, בישיבת סלבודקה, המשגיח זצ"ל היה אומר: "הכל מכינים לליל הסדר. מכינים את המצות ואת המרור, את הכוסות ואת היין, את הכרפס ואת החרוסת, את הכרית להסבה ואת מי המלח - הכל מכינים ברוך ה'! אבל יש דבר אחד שהרבה פעמים שוכחים להכין: את 'המספר' - זה שיהיה אחראי לקיים כראוי את מצוות סיפור יציאת מצרים".

נכון, קצת מתבוננים, אומרים 'פשעטלאך', אומרים חידושים. כנראה שגם בזה יש עניין, אבל העיקר זה עצם הסיפור! סיפור המכות, האותות, היציאה. על המספר להחיות את הדברים באוזני השומעים!

המספר צריך ללמוד מראש את דברי חז"ל הקדושים. על פי זה לתאר את השעבוד, את המכות, את קריעת ים סוף. כל חלק מהסיפור זו מצוות עשה ושכרה לנצח נצחים!

הכן את עצמך על ידי שינה!

ישנה געוואלדיגע מצווה הנוהגת בערב פסח, שלא כולם יודעים עליה. אינני יודע אם היא מדאורייתא או מדרבנן. מסתמא דאורייתא: לישון! תשאלו: איך שייך לישון בבית יהודי בערב פסח? התשובה: אם מבינים את חשיבות העניין כבר מוצאים את הזמן ואת האפשרות!

במשך שבועות שלמים אנחנו מתכוננים לליל הסדר. עמלים ויגעים להכין כל פרט בכשרות מהודרת. סוף כל סוף מגיע הלילה הגדול ואנחנו רוצים לחוג אותו בקדושה ובטהרה כמו מלאכים קדושים.

ומה קורה בפועל? כולם נרדמים... זה מחזיק מעמד עד "רבי יהודה היה נותן בהם סימנים" וזה מחזיק קצת יותר... ומי שלא נרדם מנסה בכוח, כל הזמן, להחזיק את העיניים פקוחות... מה לעשות, אנחנו באמת לא מלאכים. כבר לילות שלא ישנו כמו שצריך...

הבה ונחשוב: אנחנו מכינים יין ומצות, מכינים חסה וחרוסת, מכינים שולחן ערוך, צלחות וכוסות. את הכל מכינים טיפ טופ. רק דבר אחד שוכחים להכין: את עצמנו... שוכחים להכין ראש צלול...

ר' איד, לך לישון קצת! תכין את עצמך לליל הסדר! אם תבין את החשיבות שבדבר כבר תדע איך להתארגן באופן שתמצא את הזמן להכנה החשובה הזאת.

בתקופה שהגיעו ארצה עולים חדשים מחו"ל, שלחו אותם הרשעים

**האמונה נצרכת לנו בכל ימות
השנה. זה הלחם, האוויר לנשימה,
בלעדיה לא שייך לחיות! אבל
בליל הסדר, שעוסקים בו
בסיפור יציאת מצרים - זוהי
ה'עונה' בה אפשר לרכוש ולקנות
יותר ב'קלות' את האמונה**

בקדושה המיוחדת שיש בה.

כך היא דרכו של השטן: להילחם ביתר שאת וביתר עוז בכל
המקומות שיש בהם קדושה יתירה. כמו שאמרו עליו חז"ל (סוכה
נב.): "שמניח אומות העולם ומתגרה בשונאיהם של ישראל,
ובתלמידי חכמים יותר מכולם".

מספרים על אדמו"ר אחד שעלה מחו"ל לארץ ישראל. לפני שעלה
לאנייה פנה ליצרו הרע ואמר לו: "אתה נשאר כאן בחו"ל! בשום
פנים ואופן איני משלם עליך כרטיס נסיעה"...

כשהגיע לנמל יפו חשכו עיניו: 'ער איז שוין ווייטער דא' (-הוא שוב
נמצא כאן)... פנה אליו ושאלו: "מה זה? הרי דיברנו שאתה נשאר
שם. איך נסעת? מי שילם עליך?".

נענה היצר הרע והשיב לו: "רבי! אתה טועה. שם, בחו"ל, היו אלה
רק התלמידים שלי. כאן בארץ ישראל אני בעצמי נמצא!"...

"הבוחר בירושלים" - השטן מניח לאומות העולם ואינו מתגרה אלא
בישראל (סוכה נב.) אבל חכם עיניו בראשו ו"מאויבי תחכמי". אם
היצר יודע את חשיבות הלילה הקדוש אף אנו נלמד ממנו, ונגיש
לעבודת הלילה הזה - אשר "כיום יאיר" - עם כל הפרישקייט, עם כל
הלעבעדיקייט, עם כל הברען, ועם שמחה אמתית של דבר מצווה!

(מתוך 'חי ראובן' - הגדה של פסח)

העיקר לבוא לליל הסדר עם ראש צלול, פריש, לעבעדיג, ולספר
את סיפור יציאת מצרים בשמחה. ואם רואים שבני הבית מתחילים
להירדם אחרי האפיקומן, צריכים לעורר אותם. מה שמונח בהלל!
ב'נשמת!' איזו התעוררות, איזו התרוממות! צריכים לדעת לנצל
זאת.

המשגיח, **רבי אליהו לופיאן** זצוק"ל, כותב באחד מן השמועות'ים
ב'**לב אליהו**', שבגשמיות כל דבר יש לו את העונה שלו.

כשמתחילה עונת הקיץ, בעלי חניות הבגדים מוכרים בגדי קיץ ואז
הסחורה 'הולכת' והסוחרים מרוויחים יפה. כשמסתיימת העונה
ונשארו בגדי קיץ קשה מאוד למכרם, כי בחורף לא קונים בגדי קיץ!
וכן להיפך, סוחר המתעסק עם בגדי חורף, בהגיע עונת החורף הוא
עושה את עיקר פרנסתו השנתית, מוכר בגדי חורף וכולם קונים.
כשעוברת העונה - גמרנו! אולי יש כמה בודדים שיקנו פריט או
שניים, אבל זו כבר לא העונה, וכעת אין מקום למכירת בגדי חורף...
כך היא המציאות בגשמיות. המשגיח זצוק"ל אמר, שגם ברוחניות כך
הם פני הדברים: כל תקופה בשנה יש את העונה שלה, מה שניתן לרכוש
ולהשיג. כך באלול, כך בשבועות, וכך בחודש ניסן - בימי חג הפסח.

חודש ניסן בכלל, וליל הסדר בפרט, זו ה'עונה' לרכוש אמונה.

כמובן, האמונה נצרכת לנו בכל ימות השנה. זה הלחם, האוויר
לנשימה, בלעדיה לא שייך לחיות! אבל בליל הסדר, שעוסקים בו
בסיפור יציאת מצרים - זוהי ה'עונה' בה אפשר לרכוש ולקנות יותר
ב'קלות' את האמונה.

היצר הרע עובד קשה

ליל הסדר הוא אכן לילה גדול. הבעיה היא שגם היצר הרע יודע את
הסוד הזה, והוא מנסה 'לחטוף' לצדו כל מה שיוכל. כאן הוא שופך
את היין, שם הוא מסיח את הדעת מסיפור היציאה...

זהו כלל גדול בכל דבר שבקדושה: כל הקדוש מחברו חרב מחברו.
היצר הרע עובד שם שעות נוספות...

הנביא (זכריה ג, ב) מתנבא: "יגער ה' בך השטן ויגער ה' בך הבוחר
בירושלים". בפשטות, המילים: "הבוחר בירושלים" מתייחסות
לקב"ה שהוא, הקב"ה, הבוחר בירושלים - יגער בשטן.

אולם **רבי אליהו לופיאן** זצוק"ל מביא פירוש אחר, לפיו מילים אלו
מתייחסות לשטן. כוונת הפסוק היא שהקב"ה יגער בשטן שבוחר
בירושלים בה משקיע השטן את כל כוחותיו, ונלחם בכל אוננו

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

ראיתי בעל קיוסק שמכר חמץ בעיצומם של ימי הפסח, והיו כמה אנשים תמימים שלא ידעו שמדובר בחמץ. ביקשתי מהמוכר לסגור את החנות. משסירב נעמדתי בשער הקיוסק והכרזתי כי מי שאוכל חמץ בפסח נענש בכרת. והנה, היהודים שהיו במקום ברחו משם כל עוד נפשם בהם, כאילו היו נמלטים מפני אש הרודפת אחריהם

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על ענייני חג הפסח

צרכי הסדר, ולפני התקדש החג הניחם על השולחן בזהירות רבה, כדי שבבואו מבית הכנסת יהיה הכל מוכן ומזומן ובני הבית יוכלו לגשת מיד אל שולחן הסדר.

התברך רבי שבתי באשה צדקנית כמותו, שמרוב אהבתה למצוות השתוקקה לישיב כבר לשולחן הסדר, והמתנה בקוצר רוח לשובו של בעלה מהתפילה. בינתיים התיישרה לה עקרת הבית ליד השולחן המסודר והתבוננה בהנאה יתירה במצות, בבקבוקי היין, בחרוסת ובמרור, וביתר חפצי המצוות.

לפתע אירע דבר לא צפוי. רגלה של האשה נתקעה במפה הגדולה שהשתרכה עד לשיפולי השולחן, וברצותה לשחרר את הרגל משכה מבלי משים את המפה וכל מה שהיה ברגע זה על השולחן נפל על הרצפה בקול רעש גדול. בבקבוקי היין נשברו, מהמצות כמעט ולא נשארה חתיכה אחת שלמה, וגם כל הסימנים התפורו לכל עבר - 'סימן' מובהק לכעס ולמריבה שיבואו עוד מעט קט.

בשמחה רבתי ובאוירה מרוממת פוסע רבי שבתי סבלן בדרך לביתו, ובעיני רוחו הוא כבר רואה את השולחן הערוך הממתין לו. מה חשכו עיניו כאשר נתקל ב'בוקה ומבולקה' של שאריות היין האדום שהתערבו עם החתיכות השבורות של המצות המהודרות שאפה ביגיעה רבה.

מה עשה רבי שבתי? צעק על אשתו? אמר כנגדה מילים לא יפות? עלב בה? - לא!

בספר 'מנחת אבות' מובא המעשה הבא:

בערב פסח אחד התדפקה אלמנה על דלת ביתו של מרן הגרש"ז אויערבאך זצוק"ל ו'טענתה' בפיה: "החסה שקניתי לליל הסדר מלאה בתולעים, וממש אין באפשרותי לנקותה".

ציפתה האלמנה מהגרש"ז למענה הלכתי, הרי זו הייתה מטרתה בבואה אליו - לשאול כדת מה לעשות עם החסה. אבל לגרש"ז הייתה תשובה מעולם אחר, מעולם החסד בו היה טבול כל כולו - "הביאי אלי את החסה", הורה לה.

אלמלא היו הדברים מודפסים באכסניה אמינה (מרבית הסיפורים בספר הנ"ל סופרו על ידי בניו הגאונים שליט"א של מרן זצוק"ל) כמעט ואי אפשר היה להאמין שכך התנהג רבן של ישראל.

גאון זה, שכל עם ישראל נשען על פסיקותיו וכל דקה מסדר יומו הייתה מחושבת להפליא, עמד במשך שעותיים תמימות מול השמש היוקדת ובדק כל עלה ועלה של החסה הנגועה!

רק משסיים את מלאכת הברירה והחסה היתה נקייה מתולעים, השיב את הירק לאלמנה.

לא ייאמן!

עריכת שולחן הסדר כמה ימים לפני הזמן

רבי בן ציון ברגמן, נכדו הבכור של מרן הגרא"מ שך זצוק"ל, סיפר על הנהגה קדושה שהייתה למרן זצוק"ל בערבי פסחים.

כמה ימים לפני ליל הסדר כבר פרש מפה לבנה על השולחן, ערך את הכוסות, הגביעים והצלחות, והכל היה מוכן לחג, ועכשיו המתין מרן בקוצר רוח מתי יבוא הלילה הקדוש. ובימים שלפני החג עסק בלימודו של שולחן זה דווקא.

סבלנות בליל הסדר

אחד האנשים שהיו ידועים בירושלים בסבלנותם ובענוונותם המרובה נקרא 'רבי שבתי סבלן'. מפורסם היה צדיק זה במידותיו התרומיות, ובעיקר במידת הסבלנות, עד שמעולם לא הצליחו להביאו לידי כעס.

מעשה שהיה בערב חג הפסח, כאשר רבי שבתי, שהתפרסם גם ביראת השמים הגדולה שלו, טרח ויגע כבבל שנה להכין את כל

שהמשרתת שהותרתי על כנה אמנם לא עבדה הרבה, אבל היא עושה את עבודתה מתוך תכנון, ומשקיעה מאמצים רבים על מנת להתכונן כראוי לקראת העבודה. וזו בדיוק הסיבה שאינה צריכה לעבוד הרבה...

"לדוגמה: בטרם לכתה לישון היא מכינה את העצים שיצטרכו להסיק בהם בבוקר, כדי שבשעה שיזדקקו לעצים אלה הם כבר יהיו יבשים ומוכנים להסקה. כשהיא יודעת שבבוקר תצטרך לאפות עבורי את הלחם, היא כבר מנפה את הקמח בשעות הלילה, וכך היא עושה גם בכל יתר ההכנות הדרושות לה לעבודתה ביום המחרת. "עוד זאת: כאשר היא רואה שאני קם ממיטתי בבוקר והולך להתפלל, היא מוציאה מיד את העצים שכבר היו יבשים ומסיקה את התנור, ואחר כך מוציאה את הקמח המנופה ומתחילה לאפות, וכשאני בא מן התפילה כל הבית אפוף בריחות הטובים של האפייה והבישול.

ואלו המשרתת שפיטרתני, המשיך העשיר, "אינה עושה אך אחת מן ההכנות הנדרשות, אלא ממתנה בעצלותה לבוקרו של יום ורק אז מתחילה להוציא את העצים ולהכינם להסקה, ואחרי זה מנפה את הקמח, וכשהיא רואה שבעוד זמן קצר אני מתעתד לשוב מן התפילה היא ממחרת ומזדרזת בעבודתה.

"כיון שהעצים עדיין לחים ניתזים גצים על כל קירות הבית ומלכלכים אותם; גם הקמח לא מנופה בצורה ראויה, ולכן גם הלחם אינו לחם, וכשאני שב מן התפילה לא מקדמים את פניי הריחות הנעימים שיש אצל המשרתת החרוצה.

"יוצא אפוא, שאין זה נכון לומר שהמשרתת שלא פוטרתי לא עבדה הרבה, אלא הנכון הוא שהיא עשתה כל מה שצריך לעשות, בחכמה ובתבונה, והכינה את עצמה לקראת הבאות, ולכן לא הייתה צריכה אחר כך לצאת מכליה כדי שהכל יעמוד על מקומו בשלום. אבל המפוטרת שלא עשתה הכנות, הוצרכה מאוחר יותר להדביק את הקצב, ואז הכל יצא כפי שיצא..."

ללמדנו על חשיבותה המכרעת של ה'הכנה' לפני קיום המצוות!

(מתוך הגדה של פסח - 'חשוקי חמוד')

הוא ניגש אל מה שהיה פעם שולחן ליל הסדר, הניח ראשו עליו, ואמר: "אני מבטיח שלא אעשה זאת יותר..."

כאומר, האשמה למה שקרה מוטלת אך ורק עלי. אם אני הייתי בסדר זה לא היה קורה. לכן מבטיח אני לעשות תשובה ולא לשנות באיזולתי, ולא לעסוק עוד בדברים הרעים שבגגם קרה מה שקרה... סבלנות בתפארתה.

לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים

בלכתי פעם ברחובותיה של רמת גן ראיתי בעל קיוסק שמכר חמץ בעיצומם של ימי הפסח. בין הלקוחות שצבאו על החנות היו כמה אנשים תמימים שלא ידעו שמדובר בחמץ, והיו גם כאלה שלא ידעו עד כמה חמור הוא האיסור ומהו העונש שקבעה התורה למי שנשכח בו.

ניגשתי אל המוכר וביקשתי ממנו לסגור את החנות. משסירב נעמדתי בשער הקיוסק והכרזתי בפני העוברים והשבים כי מי שאוכל חמץ בפסח נענש בכרת. והנה, היהודים שהיו במקום לא רק שעזבו את הקיוסק ולא נכנסו אליו אלא ברחו משם כל עוד נפשם בם, ממש כאילו היו נמלטים מפני אש הרודפת אחריהם ומכלה אותם.

ללמדנו כמה פשוט לעשות נפשות לה' ולתורתו. צריך רק לתפוס בכל מקרה את הדרך המתאימה ואת האופן הנכון בו יתקדש ויתקלס שמו של מלך מלכי המלכים.

הריני מוכן ומזומן

מרגלא בפיו של הגה"ק ה'דברי חיים' מצאנו זי"ע, על אודות המעשה באותו עשיר ששכר שתי משרתות שתעבודנה בביתו. והנה, לאחר תקופה קצרה פיטר העשיר את אחת המשרתות ואילו את השנייה הותיר על כנה.

בני הבית התפלאו מאוד על ההחלטה, שכן דווקא זו שפוטרתי גילתה נאמנותה לעבודה ועבדה במלוא הקיטור, ואילו זו שנותרה על כנה לא טרחה הרבה מדי בעבודתה.

כששאלוהו על כך הסביר העשיר במתק שפתיים ואמר: "דעו לכם,

דקה מתוקה 60 שניות על הדף היומי

עם הרב אברהם פוקס

האזינו עכשיו בקו השיעורים של 'דרשו'

077-2222-666 שלוחה 3/3

יש להתבונן, מדוע כשהתינוקות מחטפים וגונבים את האפיקומן אין בעל הסדר בוכה ומתאונן כדרך כל 'נגנב' הבוכה בשאר גניבות... אלא שכמה טעמים בדבר, וללמדנו פרק בהלכות אמונה לכל השנה בכל מיני גניבות והיזקות אשר יבואו על האדם

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א על האמונה והשפע מן השמים

מובא בשם הגה"ק ה'חיד"א זי"ע לבאר את המנהג להוסיף בליל הסדר כוס חמישי על ה'ארבע כוסות' ובשם ייקרא 'כוס של אליהו'; וגם מדוע אין שותים אותו כשאר ד' הכוסות? ומקדים להביא את דברי חז"ל (ב'סדר עולם רבה' פ"ג), כי אף שעל פי גזירת עליון היה על אבותינו להיות משועבדים במצרים ארבע מאות ושלשים שנים, אך השעבוד בפועל היה רק פ"ו שנים - מלידתה של מרים (וזה לשון המדרש: "משמת לוי עד שיצאו ישראל ממצרים מאה ושש עשרה שנה, אין שעבוד יתר עליו ולא פחות מפ"ו שנים כשנותיה של מרים שנקראת על שם המרירות").

עוד מקדים להביא את דבריו של רבינו נסים גאון (ספר המעשיות לרבינו נסים גאון - מובא בספר 'ילקוט סיפורים' [שיו"ל בשנת תרנ"ט בוורשה] בפרשת וירא) המביא מדרש חז"ל שרבי יהושע בן לוי התענה שיהא לו ג'לוי אליהו, נענו לו מן השמים ונתגלה אליו אליהו פנים בפנים, ושאלו: "מה רצונך?", אמר לו רבי יהושע שברצונו להתלוות אליו, אמר לו אליהו: "אך בתנאי אחד אסכים לך - שלא תשאלני דבר אף אם תראה בהנהגתי דברים משונים ותמוהים שאין דעת האדם סובלתן, כי אם תשאלני אהיה מוכרח להיפרד ממך", והבטיח לו רבי יהושע על כך, ואכן יצאו כאחד לדרך. בלילה הראשון לנו בבית עניים אשר קיימו בהם 'הכנסת אורחים' כדת וכנכון, וסיפקו להם כל צרכיהם ביד נדיבה כפי אשר השיגה ידם, ויהי ממחרת בעת עזבם את הבית שמע רבי יהושע בן לוי את אליהו התשבי מעתיר בתפילה לבורא העולם שפרתם היחידה של המארחים תמות. גברה מאוד פליאתו של רבי יהושע בן לוי מדוע

עומדים אנו בימי 'ביעור חמץ' לקראת חג הפסח הבעל"ט, עליו נאמר (שמות יב, יט) "שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם", ורמזים (וטעמים) רבים נאמרו בהאי ענינא. וכה מבאר הנצי"ב ב'העמק דבר' (ויקרא ב, יא), כי הנה בבית המקדש אסור להקריב 'חמץ' וכל שאור כל השנה, כדכתיב (שם) "כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אישה לה"; והטעם, כי השאור נעשה כהוספה על הבריאה - ע"י מעשי בני אדם (שאינו רק 'מייצר' שמן מזיתים ויין מענבים, אלא הוא 'מוסיף' והולך, ומבצק קטן מתגדל פי כמה וכמה). וז"ל: "ומכיון ששאור הוא אמצעי להוסיף על הבריאה מהבורא ית' על ידי תחבולות בני אדם, משום הכי הזהיר עליו הכתוב בבית המקדש. ללמדנו, דכל המתקרב יותר לה' ראוי למעט יותר בתחבולות אנוש. ועיין מה שכתבתי (שמות יג, יג) דמשום הכי הזהיר הכתוב על החמץ בפסח משום שאז זמן השרשת אמונה בלב ישראל, אכן במקום הקרבה לפני ה' אזהרה תמידית היא", עכ"ל.

ודע, שכל השפע והפרנסה תלויים ועומדים באמונתו של אדם - אך אם יאמין יזכה לקבל שפע רב מן השמים, דמצינו בהפטרה לפרשת מצורע (מלכים ב' ז, א-ב) שבימים ההם היה רעב בארץ ישראל כשמלך ארם יצא למלחמה על ישראל, ואמר הנביא אלישע ליהורם מלך ישראל "כה אמר ה', כעת מחר סאה סולת בשקל וסאתים שעורים בשקל", ויען השליש (הקצין שהיה מקורב למלך) ויאמר: "הנה ה' עושה ארובות בשמים, היהיה הדבר הזה...". השיב לו הנביא: "הנך רואה בעיניך, ומשם לא תאכל".

וכן היה, שבדרך פלא ברח מחנה ארם משם, ומיד "ויצא העם ויבזו את מחנה ארם, ויהיה סאה סלת בשקל וסאתים שעורים בשקל כדבר ה'", ואילו השליש לא אכל משפע זה, כי המלך פקד עליו לשמור ולעמוד על יד השער "וירמסוהו העם בשער וימת".

והקשה הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל (שיחות מוסר מאמר כו תשל"ב עמ' צג) על מה נתחייב שלישי המלך מיתה? ואעפ"י ש"העובר על דברי נביא חייב מיתה בידי שמים", מ"מ זה לא עבר על דברי הנביא, אלא שלא האמין לדבריו. ומן הנראה, שעל זה בלבד אין חיוב מיתה, אלא ביאורו על פי מה שאמרנו, שכל השפע בא בזכות האמונה, א"כ זה השליש שלא האמין לא היה ראוי לאכול ולהיות ניזון מן השפע הבא לעולם בזכות האמונה, ומת ב'שער' כדי שלא יינה מן השפע מאומה.

ומוסיף החיד"א, שמהאי טעמא אין 'טועמים' את הכוס החמישי, דהרי בא לרמז על החלק החמישי - פ"ו שנים האחרונים שבהם נאנחו בני ישראל מן העבודה, ובא לומר שלעולם לא נדע סיבתם ו'טעמים' של פ"ו שנים אלו, כי מי יודע כמה טובה לאין ערוך טומן הצער בחובו. על שם כך נקרא כוס זה 'כוס של אליהו', כי הוא אשר אילפנו בינה במעשה דרבי יהושע בן לוי להבין ולהשכיל שאין האמת כפי הנראה לעינינו, אלא כפי הקושי והייסורים דכמה שיקשה הדבר יותר כך הדבר מצמיח ישועה ורחמים בכפליים.

הגה"צ רבי נטע ציינווירט זצ"ל היה מבאר את המאמר "ישועת ה' כהרף עין", כי הנה, כשהעין עצומה מתעוררות תמיהות רבות היכן השולחן, איה הכסא, היכן המים והיכן מדליקים כאן האור. אמנם, ברגע שהעין נפקחת, בהרף עין הכל נהיה ברור ומובן בבת אחת. כך היא ישועת ה' - כהרף עין היא, ברגע שתתגלה הישועה מיד יתורצו כל הקושיות ('חיים שיש בהם' חלק א' עמוד קי)

באופן אחר שמעתי מבארים, כי 'הרף עין' היינו עצימת העיניים, כלומר, כשהוא מבין ומכיר שבכוחות עצמו אינו יכול להשיג כלום וכל מעשה ידיו אינם אלא כגרזן ביד החוצב, ולכן הוא סוגר עיניו ומוסר עצמו ומצבו, הצלחתו ועתידו לידי הנהגת שמים והשגחת הבורא ית', מיד תבוא אליו 'ישועת ה'.

• והשמחה עצמה היא ה'תרופה' לכל ה'מחלות'. וז"ל הרה"ק ה'יסוד העבודה' זי"ע במכתב: "ושמעתי מאדמו"ר זי"ע (הוא הרה"ק מקאברין) שבנערותו היה חולה רח"ל והיה בבית החולים דווילנא, ואז גדולי הדוקטורים דמדינה היו שם, והלכו אליו הראש של הדאקטער. וכאשר התחיל להבריא שאל את הפרופסור שמה יש כללים בספרי הרפואות, והשיב לו: "הן, יש כלל אחד, אז דיא פארזיכערקיי פון דעם חולה און זיין שטארקייט מיט זיינע גדאנקען אין צומלוסטגקייט זיינע - דאס איז דיא גרעסטע רפואה צום חולה, דאס העלפט מער וויא אלע רפואות (בתרגום: בטחוננו של החולה וחוזקו, הבאות יחד עם מחשבות שמחות ושלוות, זוהי הרפואה הכי גדולה לחולה, וזה עוזר יותר מכל הרפואות) ע"כ. ידידי תתחזק נא, ותבטח ותקווה לה' שהוא בורא רפואות ועושה פלאות ('אמרות משה' אמונה ובטחון).

זאת אפשר ללמוד גם מעניין ה'יחץ', שחוצים את המצה האמצעית ואת החלק הגדול מבין שני החלקים מוציאים מה'קערה' ומצפינים אותו, מעתה יש מקום לאותה 'מחצית' להתלונן 'מה נשתנה' חלקי משאר חברותיי, מדוע יגרע חלקי שלא להיות בשולחן ה'סדר' כמו ידידי המצות השוכנות אחר כבוד ב'קערה' שלפני בעל הבית... אבל האמת, שכעבור זמן יתברר שמחצית מצה זו היא ה'חשובה מכולם', ומה שסילקוה מעל השולחן אינו אלא לפי רוב חשיבותה וגדולתה, שמצניעים אותה לאפיקומן, ולא עוד שכל המחזיק בה יקבל בעדה מתנות... כך, כאשר נדמה לאדם כי נגרע חלקו, אזי יקיים בעצמו

ישיב להם רעה תחת טובה, ולא יכול היה לעצור ברוחו ושאל את אליהו הנביא לפשרו של דבר. ענה לו אליהו: "וכי לא התניתי עמך תנאי קודם למעשה שלא תחקור להבין את הנהגתי..." ויהי ממחרת ויבואו לביתו של כילי וקמצן אשר לא כיבדם כלל, ואך בקושי הניח להם להיכנס אל ביתו וילינו בביתו בלא אכילה ושתייה. באותו זמן נפל כותל בבית העשיר, ויהי בבוקר ראה רבי יהושע שאליהו הנביא מעתיר בתפילתו שהכותל הרעוע אשר בבית זה יבנה מעצמו, ובוזה נוספה לו פליאה על פליאתו. אך מכיון שכבר הבטיח, שוב לא שאל את אליהו הנביא על מעשיו התמוהים. לאחר מכן נסעו ובאו לאחת העיירות ונכנסו לבית הכנסת, שם נהגו אנשי העיר שלא כהוגן ולא נהגו בהם כבוד כלל. בלכתם משם בירכם אליהו שכל אחד ואחד מהם ישיג ראש ומנהיג. ושוב כלא רבי יהושע את תמיהתו הרבה עד מאוד ולא שאלו מדוע בירכם בעד הנהגתם הנלוזה. משם נסעו ויחנו באחת העיירות, אנשי המקום קיימו בהם 'הכנסת אורחים' כראוי וכיאות, בירכם התשבי שלא יהיה להם כי אם ראש אחד.

ויהי כראות רבי יהושע כל זאת לא עצר יותר בנפשו וגמר אומר לוותר על ההליכה עם אליהו הנביא ובלבד שיתגלו לו פשרם וסודם של דברים. ענה אליהו הנביא וביאר לו דבר דבר לאשורו: באותה שעה בה שהינו אצל אותם עניים (הראשונים) ראיתי שבשמים ממעל גזרו מיתה רח"ל על בעלת הבית, ומכיון שרציתי להטיב להם על שנהגו בנו כבוד בהכנסת אורחים התחננתי לאבינו שבשמים שייקח את פרתם כפדיון נפש עבור נפש האשה. אמנם המארח השני שלא קיבל אותנו כראוי, ראיתי שאוצר גדול טמון מתחת הכותל ואם יבנה בעצמו את הגדר יגלה את האוצר וייתערר, לכן התפללתי שייבנה הכותל מעצמו ולא יצטרך לחפור שם כדי להקימו כבראשונה, וכך לא ימצא את אלו המעות לעולמים. כשהיינו בעיירה בה לא קיבלו אותנו כראוי בירכתי אותם שכל אחד מהם יהיה לראש, כי במקום שרבים המושלים הרי 'איש את רעהו חיים בלעו'. וממש מהאי טעמא בירכתי את בני העיר שכיבדונו כדבעי - שיהיה להם אך ורק ראש אחד, כי על ידי זה יזכו לאהבה ואחוה שלום ורעות.

ממעשה זה מלמדנו החיד"א מוסר השכל, שאין לאדם למדוד הטובה לפי ראות עיניו - עיני בשר, אלא עליו לבחון הכל בעין האמונה, כי פעמים ונראה לאדם שקרהו אסון כמיתת פרתו היחידה שממנה כל פרנסתו, והוא צועק ובוכה באשר שאינו מבין על מה עשה לו ה' ככה, בו בזמן שבזכות זה נפדה אחד מבני ביתו ממוות לחיים.

יש שהוסיפו על ענין הד' כוסות, דהנה כו"ס עולה למספר פ"ו (86), וגזירת ברית בין הבתרים הייתה שיהיו בני ישראל ארבע מאות ושלושים שנים במצרים, ואם תחלק מספר ת"ל (430) לפ"ו (86) יעלו בידך ה' חלקים, והרי ד' חלקים הראשונים (ד' חלקים של 86 שנה כל חלק) לא היו בני ישראל משועבדים בפועל, ורק בפ"ו האחרונים היה עליהם קושי השעבוד כאמור (והיינו שכו"ס (מספר פ"ו שנים) החמישי הוא כנגד פ"ו האחרונים שעבדו בהם בפרך). לכן שותים את ד' הכוסות להודות על חרותנו ופדות נפשנו מאותם ארבעה פ"ו הראשונים, בהם עדיין לא חל השעבוד על עם בני ישראל (וכן כתב ב'תורת חיים' חולין צא.).

דוקטור וולך קיבל אותה במאור פנים, והציג בפניה את סדרת השאלות הנצרכות להכרת מצבה. לאחר מכן נתן לה הרופא סידור תפילה, והציע לה שתתפלל כמה תפילות לפני הלידה. התרעמה החלוצה ואמרה: "אני לא מאמינה". "אבל את יהודיה, לא?" שאל ד"ר וולך

הגאון רבי ראובן אלבו שליט"א על האמונה היהודית המושרשת

להרבות מעשים טובים בעם ישראל, ולקרב לבבותיהם של יהודים לאביהם שבשמים, ואז עולות בנו מחשבות שלא תהיה תועלת בכך, שהכל ילך לאיבוד, שחבל על הזמן והמשאבים, ושחלילה, אין עם מי לדבר.

אך המחשבות המחלישות הללו אינן נכונות כלל. ישראל מאמינים בני מאמינים הם; האמונה הצרופה טמונה בלבבות פנימה, ועלינו רק לעורר אותה. עלינו לעשות כל שביכולתנו וה' יתברך ישלח עזרנו מקודש, ויראה לנו שגם דברים שנראה כי לא יתכן שיתקיימו, יהיו!

סימן מובהק לשעת השיא

הרופא הירושלמי רבי משה וולך ז"ל היה ירא שמים גדול. הוא עסק למחיתו ברפואה, אך התעשר עושר גדול דווקא מירושות שקיבל. בעת שהיו האמצעים בידי, החליט לעלות לארץ ישראל כדי לסייע ליהודים שהתגוררו בה במסירות נפש גדולה.

באותה עת פעל בירושלים, בעיר העתיקה, רק בית חולים אחד קטן, שנקרא "משגב לדך". כיון שבית החולים הזה לא יכול היה לתת מענה לצרכים המרובים, החליט ד"ר וולך להקים בית חולים חדש וגדול, ולהעמיד שם רופאים ואחיות שיעשו כל שביכולתם לתת ליהודי ארץ ישראל את הטיפול הטוב ביותר שבנמצא. ד"ר וולך קרא לבית החולים שלו "שערי צדק", על פי הפסוק בתהילים (קיה, יט), "פתחו לי שערי צדק אבא במ אודה י-ה".

עד אותה תקופה היו כל היהודים הדרים בירושלים יראי שמים ועובדי

הקב"ה מדבר עם משה בתוך הסנה ומצוה עליו לשוב למצרים ולגאול את ישראל. הוא אומר לו: "ועתה לכה ואשלחך אל פרעה והוצא את עמי... ממצרים" (לעיל ג, י), וממשיך ומפרט לו מה יאמר לפרעה ולישראל, ואיך יתפתחו הדברים, עד שבסופו של דבר: "ואחרי כן ישלח אתכם" (שם, כ), ולא עוד, אלא ש"ונתתי את חן העם הזה בעיני מצרים... ושאלה אשה משכנתה ומגרת ביתה כלי כסף וכלי זהב... ונצלתם את מצרים" (שם, כא-כב).

מה עונה משה לקב"ה?

"ויען משה ויאמר והן לא יאמינו לי ולא ישמעו בקולי". משה רבינו לא שיער השערות חסרות בסיס. הוא לא היה מנותק מהמציאות, אלא הכיר את ישראל, ידע היטב את הלך רוחם, וסבר שכאשר יגיע אליהם עם בשורת הגאולה - לא יאמינו לו.

ואמרו חז"ל (שבת צו ע"א), שהקב"ה אמר למשה דבר נורא: "הן מאמינים בני מאמינים, ואתה אין סופך להאמין, שנאמר: 'יען לא האמנתם בי'". אתה, שאמרת על ישראל שלא יאמינו - יקרא עליך שלא האמנת. באותה מטבע שאמר משה על ישראל: "והן לא יאמינו לי", ענה לו הקב"ה בענין מריבה: "יען לא האמנתם בי להקדישני" (במדבר כ, יב).

האמונה בה' צרובה בלבבות ישראל

למדנו מכאן יסוד גדול:

משה רבינו מסתכל על ישראל, ורואה אותם עובדי עבודה זרה וכישופים, רחוקים מכל דת ודין, ורחוקים מאמונה ומבטחון, ולכן סבר שלא יאמינו לו.

אבל לא כן הוא! ישראל מאמינים בני מאמינים: "ויאמן העם וישמעו כי פקד ה' את בני ישראל" (ד, לא) - כלם האמינו!

פוגשים לפעמים אחים תועים, שלכאורה אין בהם אמונה, והתחושה היא שחבל על הזמן, הם לא יתחברו לאמונה ולתורה - אבל זו טעות! אנו חייבים לייסד בעצמנו את הידיעה שהאמונה בקב"ה צרובה בלבבות ישראל, ואין יהודי שמנותק ממנה לחלוטין. גם אם אנו רואים יהודים שכעת הם רחוקים משמירת תורה ומצוות, מכל מקום, לאחר שמדברים איתם ומסירים את השכבות האוטומטות את ליבם - הם הופכים לשלהבת של קדושה וטהרה!

ויאמן העם! ישראל מאמינים בני מאמינים!

לפעמים אנו רוצים לזים פעולות להפצת התורה ולחיזוק קיום המצוות,

"מה לך ולתיקונים?" שאל אותו קרוב משפחתו, "וכי אתה מאמין בזה?" "תראה, סוף סוף זה יכול לעזור. הרי זה ה' שעושה את הכל", השיב אותו חבר כנסת. אה, אבל כל ימיך הצהרת שאתה כופר!?"

כיסוי על האמונה הצרופה בבורא העולמים, אבל בתוך כל יהודי יש את האמונה, ובסופו של דבר הוא גם מגיע אליה.

יהודי כופר? אין מציאות כזאת!

שמעתי בעבר מהדרשן המופלג רבי שבתי יודלביץ זצ"ל, שסיפר על יהודי כופר ברוסיה הקפואה, שיצא לשדה ולקח עמו ספר תורה של אחד הסבים שלו, והיה קורע אותו לעיני כולם, כדי להוכיח שאינו מאמין. לפתע עבר שם טרקטור, ובחוסר שימת לב עלה על רגלו של אותו יהודי מנוכר.

צעק הכופר בקול גדול: "אלוקים, תעזור לי! שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד!"

ביד אחת הוא קורע את ספר התורה כדי להוכיח שאינו מאמין בהשם ובתורתו, רח"ל, ואת ידו השניה הוא מניף בזעקת שמע ישראל...

כשמגיע הדבר לעצמות, אפילו כופרים גמורים נעשים למאמינים גדולים...

נסיים בסיפור נוסף המגלה את ניצוץ האמונה הטמון גם ביהודי הרחוק ביותר:

היה זה לפני שנים ארוכות. חבר כנסת מאחת המפלגות שחרתה על דגלה להילחם נגד הדת, והיה רחוק מאד משמירת תורה ומצוות, חלה במחלה קשה והרופאים אמרו נואש לחייו. ברגעים קשים אלו, כשחבר חדה מונחת הייתה על צווארו, פנה החולה לאחד מקרובי משפחתו, וביקש שיחפש לו רב שאולי יעשה לו איזה תיקון...

"מה לך ולתיקונים?" שאל אותו קרוב משפחתו, "וכי אתה מאמין בזה?" "תראה, סוף סוף זה יכול לעזור. הרי זה ה' שעושה את הכל", השיב אותו חבר כנסת.

אה, אבל כל ימיך הצהרת שאתה כופר!?"

אין מציאות כזאת! ישראל מאמינים בני מאמינים!

(מתוך הספר 'משכני אחריו, שמות)

ה'. למרבה הצער, באותה תקופה החלה עונת החלוצים והחלוצות, שהיו מחללי שבת ואוכלי טריפות. חלק מהם שכרו דירות בירושלים, והתגוררו בה.

יום אחד הגיעה שעתה של אחת החלוצות ללדת, והיא פנתה לבית החולים "שערי צדק". דוקטור וולך קיבל אותה במאור פנים, והציג בפניה את סדרת השאלות הנצרכות להכרת מצבה. לאחר מכן נתן לה הרופא סידור תפלה, והציע לה שתתפלל כמה תפילות לפני הלידה.

התרעמה החלוצה ואמרה: "אני לא מאמינה בדברים האלה."

"אבל את יהודיה, לא?" שאל ד"ר וולך.

"ודאי, אני יהודיה! אני יהודיה יותר מכל היהודיות", כך היא הצהירה בגאון.

"אם כן, במה את כן מאמינה?"

"אני מאמינה בטבע", היא ענתה.

"וכשאת צריכה עזר וסיוע - למי את פונה?"

"אני מבקשת מהטבע שיעזור לי", אמרה בהתרסה.

"בסדר", השיב ד"ר וולך בנחת, "את יכולה להכנס עכשיו לחדר לידה". נגש הד"ר לאחיות, והורה להן להשאיר אותה לבדה בחדר, ולא להכנס אליה, עד שיורה להן להכנס ולהגיש לה עזרה.

לאחר זמן מה תקפו את האשה צירי לידה, והיא התחילה לצעוק: "איי, איי, הטבע תעזור לי!"

האחיות חפצו להכנס ולעזור לה, אך ד"ר וולך עצר אותן, ולא הניח להן ללכת.

"הטבע, תעזור לי!!!" צעקה שוב האשה, וקולה הלך והתגבר.

שוב קמו האחיות ורצו ללכת לטפל בה, אך ד"ר וולך אמר: "אני אתן לכן את האות אימתי ללכת ולטפל בה".

צירי הלידה גברו ותכפנו, ופתאום צעקה האשה: "אלוקים, עזר לי!"

מיד הורה דוקטור וולך לאחיות למהר ולטפל בה, ואמר: "רק עכשיו אלו צירי לידה אמיתיים. כל זמן שצעקה: 'הטבע תעזור לי', ידעתי שלא הגיעה עדיין שעת השיא, וכשתגיע שעתה ללדת, ללא ספק היא תצעק 'אלוקים, עזור לי...'"

יהודי אינו יכול לברוח מכך. ישראל מאמינים בני מאמינים!

בתוך תוכו - הוא מאמין

יכול אדם להגיד לך - אני מאמין בטבע, ולא מאמין כלל בהשגחת ה' או במציאותו חלילה, אך בתוך תוכו הוא מאמין.

דבר זה למדתי מנסיון רב שנים. פעמים רבות מספור ישבתי עם אנשים רבים שהצהירו כי אינם מאמינים, שוחחתי איתם באריכות, שאלתי אותם כל מיני שאלות וחפרתי עמוק עמוק בליבם, ולבסוף גיליתי שאין יהודי שאין בו את שורש האמונה.

לעתים, לאחר כמה דקות, בן שיחי כבר שוכח שבתחילת השיחה הוא אמר שאינו מאמין, ולפעמים, במהלך השיחה אנו נוכחים לדעת כי הוא המאמין הגדול ביותר. הוא אומר על עצמו שהוא כופר בהכל, אך איזה מאמין גדול הוא!

כך הוא הדבר אצל כל יהודי: גם אם יש אבק שמכסה, תרבויות גויים, ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם" (תהלים קו, לה) - כל אלו הם רק

בילדותי שמעתי סיפור נפלא ממגיד המישרים האהוב והבלתי נשכח, הגאון הצדיק רבי יעקב גלינסקי זצ"ל, וכך סיפר במתיקות: "באחד הימים פנתה אלי אשתי הרבנית, ושאלה אם אוכל לרדת לאיטליז הסמוך לקנות בשר לשבת. כמובן השבתי בחיוב ויצאתי מהבית בשמחה. כשבאתי לאיטליז מצאתי אותו הפוך לגמרי, כשרחש והמולה רבה אופפת אותו"

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

לצדדים לוודא שלא מהין שום חתול להיכנס לתחומו ולחלוק עמו את 'שללו'...
"עזבתי אותו לרגע, פניתי אל החפץ הנוצץ שנטש קודם החתול, ולתדהמתי ראיתי כי זו טבעת יהלום נוצץ וזוהר. שבתי בזריזות אל האיטליז והבאתי להם בהתרגשות רבה את הטבעת האבודה, ולשמחתם לא היתה גבול.
"כמחווה של הכרת הטוב על מציאת האבידה הם ביקשו להעניק לי בשר חנינם לשבת הקרובה, אולם לא הסכמתי בשום פנים ואופן. הן צריך להיות שוטה מופלג כדי להסכים למכור את שכר מצוות השבת אבידה בשביל כמה ליטרי בשר... התנגדתי בתוקף, ושילמתי את מלוא הסכום שהשיתו עלי, עד הפרוטה האחרונה.
"כשעזבתי את החנות חלפתי שוב סמוך לחתול המאושר, וככל שהתקרבותי חשתי יותר ויותר בריח הנורא שנדף מאותה חתיכת בשר קלוקלת. חשבתי לעצמי, מן הסתם החתיכה שהוא כה נהנה ממנה עמדה כאן תחת השמש הקופחת שעות ארוכות, ולמרות כן החתול כה שמח ועולז בה, מגן ושומר עליה מכל משמר כאילו מטמון יקר נמצא תחת ידו...
"אך ככל שהתבוננתי והעמקתי במקרה שהקרה ה' לפני התחוורה לי תובנה אדירה. הרי אילו היה לחתול מעט שכל היה תופס את

בילדותי שמעתי סיפור נפלא ממגיד המישרים האהוב והבלתי נשכח, הגאון הצדיק רבי יעקב גלינסקי זצ"ל. איני יודע אם אכן הסיפור התרחש במציאות או שמא סיפרו אותו רק כמשל, אולם כדרכו הרצה את הדברים בצורה חיה ומרתקת, והצליח להחדיר את מוסרו ולקחו הנוקב ללבבות הילדים הרכים.

וכך סיפר רבי יעקב במתיקות: "באחד הימים פנתה אלי אשתי הרבנית, ושאלה אם אוכל לרדת לאיטליז הסמוך לקנות בשר לשבת. בעלי האיטליז היו מוכרים לנו כיהודים יקרים ויראי שמים שניתן לסמוך עליהם בבטחה. כמובן השבתי בחיוב ויצאתי מהבית בשמחה.

"כשבאתי לאיטליז מצאתי אותו הפוך לגמרי, כשרחש והמולה רבה אופפת אותו. הרהיטים הוזזו ממקומם, השולחנות נדו מצד לצד, הבעלים היו נראים לחוצים ומוטרדים כמי שמאתרים דבר מה שנאבד.

"מה יום מיומיי? ניסיתי לברר אצל אחד הנוכחים, והוא השיבני: 'לאשת הקצב אבדה טבעת יהלום יקרה במיוחד'. אין זה סתם טבעת, המשיך הלה להסביר, 'מדובר בטבעת שירשה מסבתה, והיא חשובה ויקרה מאוד ללבה. ככל הנראה היא הורידה את הטבעת במסגרת עבודתה לרגעים אחדים, הניחה אותה כאן על השולחן, ולפתע היא נעלמה כאילו בלעה אותה האדמה'.

"לפי מצב הרוח הסוער הבנתי כי אין עם מי לדבר כעת, והחלטתי שאבוא מאוחר יותר. פניתי אל בעלי האיטליז ובירכתני אותם מכל הלב: יהי רצון שתמצאו את הטבעת במהירות ובקלות, ויצאתי החוצה.

"כשעזבתי את החנות והתקדמתי כמה צעדים, שמתי לב כי בצד הדרך עומד לו חתלתול קטן המכופף את ראשו ובוהן חפץ נוצץ כלשהו שנקרה בדרכו. הוא ברר את מהות החפץ בקפידה בחוש ריחו המפותח, ליקקו מכל צדדיו, פיצחו בשיניו, וכשהבין שאין זה ממיני מאכלו השליכו בחוסר עניין והמשיך בדרכו.

"בסמוך למקום, במרחק מטרים בודדים, הבחין החתול בשארית בשר מזוהמת, חתיכה שאין ראוי להתכבד בה, ועט עליה כמוצא שלל רב. בציפורניו גרר אותה לאחת מפינות הרחוב, וכרסם ממנה ביס אחר ביס בהנאה בלתי מוסתרת... בעינים בורקות פזל כל העת

אין זה אלא מפני שכל התנהלות חייהם נעה תמיד מתוך הכרה אחת ברורה, כי התפקיד היחידי שלהם כאן הוא עשיית רצון ה' ותו לא, לשם כך הם נמצאים כאן בעולם הזה

באסמיו רגשות קודש רבי'עוצמה להאיר בהן את כל עבודת ה' שלו, הוא עלול להחמיץ הזדמנויות נצחיות, ועלולים הימים העילאים הללו לחלוף על פניו ביעף בהתעסקות בזוטות במקום לתפוס אוצרות יקרים אשר לא יסולאו בפז.

בדרשת שבת הגדול בשנת תשל"א הזכיר בעל ה'מנחת יצחק', הגאון רבי יצחק יעקב וייס זצ"ל, גאב"ד 'העדה החרדית', דבר נפלא בשם עמיתו הראב"ד הגאון רבי דוד יונגרייז זצ"ל, שחלה באותה תקופה, וציין כי הדברים נאמרים בשמו ולרפואתו:

חז"ל דורשים (מכילתא פרשת בא) את הפסוק "ושמרתם את המצות": "אל תקרי ושמרתם את המצות, אלא ושמרתם את המצוות. כדרך שאין מחמיצין את המצה, כך אין מחמיצין את המצווה, אלא אם באה מצווה לידך עשה אותה מיד ואל תחמיצנה". שאל רבי דוד, מדוע דרשו עניין זה שלא יחמיץ אדם את המצווה ויזדרז לקיימה דוקא מהפסוק העוסק בעניין המצות? הלא דבר הוא!

והסביר הסבר נאה: חז"ל אומרים (קידושין מ, א): "לעולם יראה אדם את עצמו כאילו חציו חייב וחציו זכאי. עשה מצווה אחת - אשריו שהכריע עצמו לכף זכות; עבר עבירה אחת - אוי לו שהכריע את עצמו לכף חובה. לפי שהעולם נידון אחר רובו והיחיד נידון אחר רובו. עשה מצוה אחת - אשריו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות; עבר עבירה אחת - אוי לו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף חובה".

מבואר בגמרא, כי ברגע אחד מסוגל האדם להכריע את כל העולם לכף זכות או לכף חובה, וכל גורלו האישי וגורל כל העולם כולו תלוי באותו הרגע, לטוב ולמוטב.

אותה נקודה, הטעים רבי דוד, ראינו ביציאת מצרים. כלל ישראל היו שקועים בארבעים ותשעה שערי טומאה רחמנא ליצלן, ואילו לא הוציא הקדוש ברוך הוא אותנו ממצרים ברגע האחרון רגע אחרון

טבעת היהלום תפיסה מעולה, פונה בזריזות לחנות הצורפים היוקרתית ומוכר לבעליה את הטבעת במחיר מפולפל... עם הסכום שהיה מקבל בתמורה היה פונה לאיטליז ונרשם כלקוח קבוע לקבל מנה יומית של חתיכת בשר טרייה בוקר ערב וצהריים למשך שנים ארוכות הוא וצאצאיו. אולם הוא ברוב טפשותו ואווילותו נטש את הטבעת היקרה ועט אחר חתיכת בשר מצחינה שהיום משביעה אותו ומחר לא נשאר ממנה מאומה.

"אך מורי ורבותי!", עורר רבי יעקב, "כשהעמקתי יותר, הבנתי שאין אנו שונים בהרבה מאותו חתול. אנחנו נראים אותו הדבר. האדם נוהג כאן בעולם הזה באותה אווילות וטיפשות בה נהג החתול. הוא רץ אחר כסף, אחר אוכל, אחר מתנות והנאות גשמיות חולפות, מבלי להפעיל את השכל להבין כי הדבר האמתי שכדאי להשקיע בו הוא ברוחניות, בתורה ובמצוות, בהם מונח השווי האמתי.

"במקום שינצל האדם את רגעיו העילאיים המזדמנים לפתחו לרומם בהם את כל מהלך חייו, הוא ממשיך לרוץ אחר הנאות רגעיות בטלות והולכות, ובסופו של דבר נותר בידו עם חתיכת בשר מצחינה... נהנה מההלכוך ומהרפש הגשמי המאוס, במקום ליהנות מהנאה נצחית שתעמוד לו לעד לעולם".

רבי יעקב עורר בשעתו את הציבור, כי ככל שהאדם יתבונן בתכלית החיים יגיע למסקנה ברורה, כי אין ערך ושווי אמתי לכל הנאות העולם מול רגע אחד נצחי של עשיית רצון ה' בשלמות, של קיום מצוה בטהרה, של לימוד התורה ביגיעה ועמל. אך האדם מעביר את חייו כ"סוס שוטף במלחמה", לא עוצר לרגע לחשוב ולהתבונן, ולכן הרבה פעמים הוא נוטה מדרך השכל, נוהג כשוטה וכאויל, ומחמיץ הזדמנויות הרי גורל.

סיפורו המתוק של רבי יעקב מהווה הקדמה חשובה עבורנו לימים אלו. הנה כעת עומדים להופיע עלינו ברוב הדר וקדושה ימי הפסח הבאים עלינו לטובה, ימים המתבלטים ומזדקרים בחשיבותם יותר מכל עתות השנה.

נוראים הדברים שכתב גאון הדור, מרן רבי מאיר שמחה מדוינסק זצ"ל, בספרו 'משך חכמה' (פרשת ואתחנן, ד"ה והנה כאשר נתבונן), כי למרות שבכל השנה הדרך המתבקשת מהאדם היא להקדים לפתוח מעצמו פתח כחודו של מחט, ורק אחר כך זוכה שהקדוש ברוך הוא פותח לו פתח כפתחו של אולם, אבל בפסח ההתנהלות כביכול שונה - הקדוש ברוך הוא מקדים לפתוח פתח וְתָן חֵינָם אֶת הָאָדָם גַּם בְּלִי שֶׁהַקִּדִּים לַפְתּוֹחַ פֶּתַח מַעְצָמוֹ. מפליא!

וכבר המליצו גדולי החסידות, כי הדברים מרומזים בפסוק: "ופסח השם על הפתח" (שמות יב, כג): בפסח הקדוש ברוך הוא כביכול פוסח על פתח ה'חודו של מחט' - הנדרש מהאדם לפתוח באופן תמידי, ומעצמו פותח לו פתח כפתחו של אולם של שפע וברכה. זוהי הזדמנות עצומה לזכות בקרבת אלוקים!

אך עם זאת, אין ספק כי אם לא יעורר האדם את עצמו להכיר בסגולת הימים וחשיבותם ויתכונן לקראתם כראוי, לדאוג לאגור

"הלחץ והמתח המלווה את עבודות נקיון הפסח הגיע לדרגות בלתי הכרחיות ומיותרות. עקרת הבית הופכת להיות פקעת עצבים, ואינה מסוגלת להנות משמחת יום טוב של פסח, ומתקשה להשתתף במצוות ובחיוכים הכרוכים בליל הסדר"

ליקוט הלכות, בענין ניקוי הבית לפסח ומעט מהלכות ליל הסדר
ממרן ראש הישיבה הגאון ר' חיים פינחס שיינברג זצ"ל

אין הכוונה כאן בליקוט הלכות זה לבטל מנהגים אשר הועברו בכלל ישראל מדור לדור. אך ישנם הנהגות שונות שנשים לקחו על עצמן כיום, שאינן המשך למסורת ולמנהגים מדורות עברו. לדוגמה, אם אדם אינו מוכר את החמץ שברשותו, כמובן שהוא חייב לבדוק את כל כליו ולרחוץ ולהסיר כל חמץ שנשאר עליהם, או לפסול את החמץ מלהיות ראוי למאכל כפי תקנת חכמים שחייבו בדיקת חמץ וביעורו. אבל אם החמץ נמכר, וכמו שנוהגים לעשות היום כלל ישראל, א"כ אינו הכרחי כבר קרצוף הסירים, המחבתות, הצלחות וכדו', אשר ממילא מאחסנים אותם בארונות סגורים. ולכן אף אם יהיה מי שירצה להתעקש ולהחמיר בכל זאת על עשיית העבודה הנוספת, צריך לדעת כי בחומרות אלו יש סכנה גדולה לגרימת קולות רבות, ולעיתים אף לביטול מצוות היום, חיובים מן התורה ומדרבנן, אשר נשים חייבות בהן בפסח כמו האנשים ובמיוחד בשלחן הסדר. נשים רבות אוהבות לעשות "נקיון" יותר מהמינימום ההכרחי, במדה כזו, שיש המכניסות גם "נקיון אביב" בתוך עבודות ערב פסח הנחוצות. אסור שעבודות אלו ימנעו ממנה לקיים חיובי הפסח, ובמיוחד בליל הסדר.

הערות כלליות

א. חייבים לנקות את כל הרכוש ולבדוק שאין בו חמץ, להוציא במקרים הבאים:

בזמנים עברו אנשים עשירים, בעלי יכולת, אשר גרו בבתים גדולים החזיקו ברשותם משרתים שעשו את כל אשר הטילו עליהם, בעוד שהעניים אשר לא יכלו להרשות לעצמם משרתים התגוררו בבתים קטנים בעלי חדר אחד או שנים. כמובן, שההכנות לפסח אצל העשיר הוטלו על המשרתים, בו בזמן שהעני שלרשותו רק חדר אחד או שניים לנקות, מספר מצומצם של רהיטים, מינימום כלי מטבח ומעט בגדים דאג להכנות אלו בכוחות עצמו. בימים ההם מלאכת הנקיון היתה קשה. שלחנות היו עשויים עץ גלמי, עובדה שדרשה גירוד וקרצוף ולעיתים אף שיוף בכדי להבטיח שאף פיסת אוכל לא נותרה בינות לסדקים. רצפת העץ או העפר אף היא דרשה קרצוף ונקיון יסודי מאותן סיבות.

בימינו נראה כי נתפסנו במלכודת. הבית המודרני הממוצע גדול יותר מאשר בעבר. רהיטים, כלים ובגדים ישנם למכביר. הבית הממוצע כיום יכול להשתוות עם בתי האמידים בימים ההם. עם זאת אין ברשותינו אותם משרתים שהיו להם, וכך נופלת המעמסה כולה על עקרת הבית, וזו מרגישה חובה לנקות ולקרצף כבימים ההם למרות העובדה שהרהיטים כיום הינם חלקים - מצופים לקה או פורמיקה וכדו' - והמרצפות הן אריחי אבן (בלטות) וממילא הופכת עבודה זו ללא הכרחית.

כתוצאה מכך, הלחץ והמתח המלווה את עבודות נקיון הפסח הגיע לדרגות בלתי הכרחיות ומיותרות. עקרת הבית הופכת להיות פקעת עצבים, ואינה מסוגלת להנות משמחת יום טוב של פסח, ומתקשה להשתתף במצוות ובחיוכים הכרוכים בליל הסדר.

חובה על כל המשפחה להנות מחג הפסח כמו בשאר ימים טובים, וזה כולל גם את האשה. זהו חיוב מן התורה כמבואר ע"י חז"ל (א). עליה לצפות לחג בשמחה, ולא להרתע ממנו כמו מתשעה באב. על כל אשה להיות נינוחה ועירנית בליל הסדר כדי שתוכל לקיים את כל החיובים, הן מן התורה והן מדרבנן, ביחד עם שאר בני המשפחה. ולכן ברור שביצוע החובות של ערב פסח צריך להיות מחושב ביחס לחובות של חג הפסח עצמו.

נקיון ערב פסח נחוץ כדי להמנע מעבירה על איסורים מן התורה ומדרבנן של הימצאות חמץ בבית בפסח. אמנם, כפי שנראה בהמשך, עבודה זו אינה צריכה להיות בהגזמה יתירה.

ב. אם במשך השנה לא הכניסו חמץ למקום מסוים, אין צריך אותו מקום ניקוי ובדיקת חמץ (ב).

ג. כלי שלא ישתמש בו בפסח, ומוכרים את החמץ שבו, אינו צריך בדיקת חמץ.

ד. פרורים אשר נעשו בלתי ראויים לאכילה, אינם נחשבים חמץ, כי אינם ראויים לאכילת כלב (ג).

ה. החובה הכללית לחפש ולבער פרורים אינה קיימת אם כל פירור הוא פחות מכזית, והם מטונפים דיים עד כדי שאדם ימנע מלאוכלם (ד).

ו. לפני כל פעולה של הגעלת כלים או הכשרתם (תנור, חצובה, וכד') נהוג להמתין 24 שעות ללא שימוש, כדי שלא יהיו בני יומן.

ז. חומר הניקוי שנשתמש בו הינו כל סוג חומר שמטנף את הפרורים ובני אדם נמנעים מלאכלו מחמת כן.

יישומים פרקטיים

1 רצפות: בזמנינו אין לנו רצפות עפר (אדמה) בעלי סדקים עמוקים. ולכן די לטאטא ולנקות בחומר ניקוי את רצפת הבית המרוצפת. אין צורך לבדוק את הסדקים הקטנים, אם חומר הניקוי חודר לתוכם (ראי הערות כלליות ה').

2 ארונות אוכל: (אם לא ישתמשו בארון בפסח ראי הערות כלליות ג' ו-ה' לעיל). במידה וכן ישתמשו בארון בפסח, הוציאי את כל האוכל, ורחצי את הארון במטלית ספוגה בחומר נקוי. ודאי שחומר הניקוי נכנס לכל הסדקים וחודר לתוך פרורים העלולים להמצא שם. נוהגים אח"כ לצפות את הארון בניר עטיפה (א).

3 מקרר: הוציאי את האוכל, ורחצי במטלית ספוגה בחומר נקוי. יש הנוהגים לכסות את המדפים. (כדאי להשאיר חורים לאוורור.)

4 ארונות בגדים: במידה ויש אפשרות סבירה להימצאות חמץ בארון, יש לבדוק באם נמצאים בו פרורים ראויים לאכילה, בנוסף לחתיכות חמץ גדולות (ד). אם הסבירות שחמץ נכנס למקומות כאלו הוא קטן, אפשר להוועץ ברב לברר באילו מקרים יש צורך ובאלו אין צורך לבדוק מקומות אלו (ב). דין זה כולל מדפים, שידות, קומת מרתף וכל מקרה אחר דומה (ראי גם הערה כללית ה').

5 הכשרת כיורים: נקי את הכיורים (ראי הערות כלליות ו'), ושפכי קומקום מים רותחים לתוכם ועל צדיהם. יש שנוהגים לשפוך מים חמים מעורבים באקונומיקה לתוך הכיור ובמורד חור הניקוז. הנוהג המקובל היום הוא לצפות את הכיור (למשל בניר אלומיניום, טפט וכדו') או להכניס לתוך הכיור כיור פלסטיק - אם לא קשה, רצוי לנהוג כך.

6 משטח עליון של שלחן: רחצי אותו היטב בחומר נקוי. נוהגים לכסות אותו אח"כ.

7 משטחי שיש ונירוסטה: אם השתמשו בהם עם חמץ חם, צריך לנקות אותם היטב (ראי הערות כלליות ו'), ואח"כ יכול לשפוך עליהם מים רותחים, או לכסותם לגמרי כך ששום דבר הכשר לפסח לא יגע בהם. הרבה נוהגים לעשות את שתי הפעולות הנ"ל.

8 ברזים: ניקוי. ללא תהליך הכשרה נוסף.

9 הכשרת תנורגכיריים-חלק עליון (הגז): רחצי את משטח הגז, צדדיו, והכפתורים במטלית ספוגה בחומר נקוי חריף (פנטסטיק, או תכשיר דומה). הנהוג המקובל היום הוא לכסות בנייר אלומיניום אחר ההכשרה. אם רוצים להשתמש באותה החצובה (הרשת עליה יושב הסיר) יש לרוחצה היטב ולהחזירה למקומה (ראי הערות כלליות ו'), ואח"כ להכשירה ע"י הדלקת כל המבערים בלהבה הגבוהה ביותר האפשרית, ולכסות את האש בבלעך (פח) או בנייר אלומיניום עבה בשעת הדלקת כל המבערים. זה מעביר את החום לכל המשטח העליון ומגביר את החום על החצובות. תני ללהבות לבעור בצורה זו 10-5 דקות.

תנור אפיה: אם מעונינים להשתמש בתנור: (א) רחצי אותו מכל פרורי חמץ הראויים לאכילה במטלית ספוגה בחומר נקוי חריף. אם את חושבת שנשארו חתיכות או פרורי חמץ שאי אפשר להגיע אליהם, נקי את התנור עם מנקה תנורים כלשהו (כגון, סנו תנורים, או תכשיר דומה). (אחרי הנקיין במנקה תנורים, אז אין צורך לעוד נקיין בתנור. ראי הערות כלליות ו'). אח"כ חממי את פנים התנור ע"י הדלקתו בטמפ' הגבוהה ביותר האפשרית למשך כשעה. [בתנורי אפיה חשמליים צריך לברר אם הטמפ' הגבוהה ביותר היא באפיה או בגריל]. אם יש יחידה נשלפת שאפשר להשתמש בה, עדיף. ואז אין צורך לחמם את פנים התנור, די בנקיין בתנור כדלעיל. כשיש חלון זכוכית בדלת התנור, רצוי לכסות כל חלק הפנימי בנייר אלומיניום אחר הכשרה (ה).

(ב) אל תשתמשי ברשתות של חמץ בפסח במידה וזה הכרחי, ניתן להכשירם באותו תהליך כמו הכשרת התנור עצמו.

אם אין משתמשים בתנור: הרי כל האמור לעיל אין בו צורך, יש רק לוודא אם אין בפנים חמץ גמור הראוי לאכילה, ולסגור את דלת התנור בנייר דבק (ראי לקמן קטע 10).

10 סירים, מחבתות, צלחות וסכו"ם: כל דבר שלא ישתמשו בו בפסח, יש להצניעו במקום סגור או שמור, ובאופן שיזכיר לו שלא להשתמש בו בפסח. אם יש בהם חשש חמץ ממש, צריך גם למכור את החמץ שבתוכם. אם אינכם מוכרים חמץ, רחצי או השרי אותם בחומר נקוי; אין צורך לקרצף אותם. (בנוגע להגעלת כלים לשימוש בפסח, צריך להוועץ ברב).

11 פוד פרוססור\מיקסר: צריך להוועץ ברב.

12 מגבות לכלים: אם אין לך מגבות מיוחדות לפסח עבור הכלים, אפשר להשתמש במגבות של כל השנה בתנאי שכבסת אותם באבקת כביסה ולא נשאר בהן אוכל דבוק. (נוהגים ליחד מגבות מיוחדות עבור כלים לפסח).

13 מפות שלחן לפסח: מותר לגהץ אותם עם המגהץ בו משתמשים במשך כל השנה.

14 בגדים, שמיכות, וכוי: אם כבסת אותם באבקת כביסה או שלחת לניקוי, אין צורך לבדוק אותם (ראי הערות כלליות ה'). אם לא כן צריכים לנקות ולבדוק היטב ע"י הברשה או לנער אותם החוצה. אולם, אם יש אפשרות שיש פירורים בין התפרים או בכיסים, מקום שאי אפשר לנער אותם היטב החוצה, צריך לנגב מקומות

על כל ענין וכל פרט. ההלכות הכלולות כאן הן הדרישות הבסיסיות כדי לקיים את החיוב ההלכתי. אם קשה לעמוד בזה, צריך להוועץ ברב.

מצוות הקשורות באכילת מצות ומרור:

גודל: הגודל של כזית שווה בנפחו לחצי הנפח של ביצה. ישנן דעות שונות אם הביצים שלנו קטנות יותר מהביצים שהיו בזמן הגמרא. לפי דעת החזון איש זצ"ל גודל של כזית דאורייתא הוא 50-45 סמ"ק ולפי הגאון הרב א. חיים נאה זצ"ל הגודל הוא 28.8-25.6 סמ"ק. לפי הכרעת המשנה ברורה במצווה מן התורה צריך לנהוג לפי השיעור הגדול יותר ובמצווה דרבנן אפשר להסתמך על השיעור הקטן יותר (ז).

קשה מאד לקבוע מהי בדיוק הכמות של מצת יד שצריך לאכול בכדי לצאת ידי חובת כזית מן התורה וכמה כדי לצאת ידי חובת כזית מדרבנן, וצריך להוועץ ברב. אולם, ניתן לסמוך שע"י חיתוך המצה לחתיכות קטנות ואח"כ מילוי הפה במצה בכמות המירבית האפשרית עם השארת קצת מקום בפה גם ללעיסת המצה היטב, אכלנו די כדי לקיים את המצה של אכילת מצה.

יש צורך לציין:

1) צריך להשתמש במצת יד, הן בשביל שני הזיתים שאוכלים אחרי ברכת המוציא ועל אכילת מצה, וגם לקיום מצות כורך ואפיקומן. אם זה בלתי אפשרי, אז צריך להוועץ ברב.

2) כורך זה מצוה מדרבנן וצריך כזית של מצה וכזית של מרור.

3) אפיקומן זה מצוה מדרבנן ומחויב לאכול כזית של מצה. רצוי לאכול שני כזיתים אם זה אפשרי (ח).

4) קשישים, או אחרים שאינם יכולים לאכול את הכמויות הנ"ל, צריכים להוועץ ברב (ז).

מגבלות זמן:

1) כזית מן התורה: נכון לכתחילה ליהרר לבלוע לכל הפחות כזית אחד בבת אחת. אם זה קשה, אז לכתחילה צריך לאכול

תוך 2 דקות (ט), ולפחות בתוך כ-4 דקות.

2) במקום צורך גדול אפשר לאכול תוך 5-6 דקות (לפי שיטת כמה פוסקים).

3) במקרים יוצאים מן הכלל, אפשר לאכול תוך 9 דקות (י).

4) שבי בניחותא, לעסי היטב ואח"כ התחילי לבלוע. ספירת הזמן מתחילה מהבליעה הראשונה.

5) אם יש קשיים, אפשר לשתות כמות מים קטנה בשעה שלועסים.

ארבעת הכוסות

איזה משקה לשתות:

1) רצוי להשתמש בין אדום.

2) מי שקשה לו לשתות יין יכול לשתות מיץ ענבים.

3) מי שאלרגי ליין ולמיץ ענבים, מותר לו לשתות "חמר מדינה" (יא), כל מקום לפי מנהגו.

גודל הכוס וכמות המשקה:

1) הכוס חייב להכיל לפחות רביעית (יב).

כדי למנוע עייפות: (א) השתמשי בכוס שאינה גדולה מהשיעור

אלו במטלית ספוגה בחומר נקוי (ג, ד). כמובן, אפשר לנעול בארון, בגדים שלא ילבשו אותם בפסח אם ימכרו את החמץ שבהם, ואז אין צורך לבדוקם. (ראי קטע 10 בענין סירים וכוי.)

15) **סידורים, ברכונים, ספרי קודש וספרי קריאה:** ספרים שעולים על שולחן אכילה, כגון ברכונים, סידורים וכד', כיון שמכילים בהם פירורי חמץ, צריך לשים אותם עם כלי החמץ ולמכור את החמץ שבתוכם. שאר ספרים אם יש בהם חשש פירורי חמץ, טוב לבדוק, ואפשר להשתמש גם בלי בדיקה אבל לא על שולחן בשעת אכילה או על יד אוכל, ואם בדקו מותר להביאם לשולחן.

16) **צעצועים:** אם יש בהם חמץ הראוי לאכילה, צריך לנקות ולהוציא; באם לא ניתן להוציא, יש לפסול אותו מלהיות ראוי לאכילה (ראי הערות כלליות ה'). אין צורך לקרצף את הצעצועים.

17) **טחינה וקטניות אחרים:** מותר להמשיך לאכול אותם גם לאחר שהבית נקי לפסח, אבל אסור לבשלם בכלים של פסח, ובודאי לא להשתמש בהם בפסח עצמו (לפי מנהג אשכנז).

18) **בדיקת החדרים:** אם קשה מדי לבדוק את כל החדרים במשך לילה אחד, אז אפשר לחלק את העבודה ולעשותה בלילות אחרים. כפי דיני בדיקת חמץ. אין להשאיר חמץ בחדר שנוקה ונבדק כהלכה.

אסור לברך את הברכה (על ביעור חמץ) לפני ליל י"ד. לכן, צריך להשאיר לפחות מקום אחד המכיל חמץ ללא בדיקה עד ליל בדיקת חמץ, כדי לברך הברכה ולקיים את מצוות בדיקת חמץ כדינה במקום ההוא. אבל גם אם הבית כולו נקי לגמרי לפני ליל י"ד, נוהגים שאחד מבני הבית מצניע 10 חתיכות חמץ ועורכים בדיקה כדון.

19) **אוכל שנופל** לכסא או לרצפה בפסח צריך לרחוץ אותו רק מסיבות הגייניות. אבל האוכל אינו נהיה חמץ גם אם הוא חם.

20) **הכנות של הרגע האחרון:** למשל עריכת השלחן, וכדו', כדאי מאוד לסיים מוקדם את כל ההכנות כדי שתהיה לך שהות גם לנוח מעט. היי מוכנה להתחיל את הסדר מיד לאחר תפילת ערבית, כדי להיות בטוחים שהילדים לא ירדמו באמצע הסדר (ו).

הלכות בסיסיות של הסדר

הקדמה:

ישנן נשים שיש להן הרגל שלאחר ברכת המוציא וברכת על אכילת מצה, טועמות מעט מן המצה, ואח"כ נכנסות ויוצאות מהמטבח הלוך ושוב, וטועמות שנית מהמצה בין התרוצצויות אלו. בצורה זו, הן אינן מקיימות את המצווה כהלכה כי אורך להן זמן רב מדי לאכול את המצה. הדבר נכון גם בנוגע לשת"י ד' כוסות, לאכילת מרור, כורך ואפיקומן. לכן, אל תעזבי את השולחן עד שתסיימי לאכול את כל הכמות הדרושה. שבי במנוחה והיי רגועה כשאת אוכלת את המצה ושותה את היין וגימרי אותם תוך הזמן הקצוב. אפשר לבדוק את המאכלים המתבשלים לאחר שסיימת לקיים את המצוות כהלכתן. זכרי...אלו מצוות שניתן לקיימן רק פעם אחת בשנה.

ישנן מצוות רבות אשר לגביהן קיימות דעות שונות. אין אפשרות בחוברת זו לכלול את כל ההלכות לפי כל הדעות. אנשים רבים מקבלים על עצמם להחמיר בענינים שונים. אפשר לכתוב רבות

בסערת רגשות ומתוך שלווה נפש הסיר והוריד בעצמו את חבל התלייה מסביב צווארו, תוך כדי שחותך הוא לעצמו חתיכה מחבל התלייה ותוחב אותה לתוך בגדיו, נוטל אותה למשמרת לאות עולם, למען יעמוד נס הצלתו לזיכרון לו ולזרעו אחריו עד עולם

גאב"ד חרדים - הרה"ג ר' אשר אנשיל כ"ץ שליט"א על מאורעות הזמן

"כי חלק ה' עמו יעקב 'חבל' נחלתו". ואת החבל הזה אין להסתפק בהוצאה של פעם אחת בשנה, אלא יש להוציאה בכל יום תמיד ערב בוקר וצהרים, בכל עת ובכל רגע ובכל שעה. או אז יזכה להיאחז בה באחיזה אמתית בבחינת "אחזתיו ולא ארפנו" (שיר השירים ג' ד'), ואז יזכה להרגיש מחובר לקב"ה. וזהו 'הגארטל האמתי' שכל יהודי צריך לשאוף לה, וכל אחד צריך לחגור בה תמיד.

עומדים אנו בתקופה ובצרה שלא שיערום אבותינו מעולם, מכת נגף ומגיפה. אבל אליבא דאמת, אם רק נשים קצת לב נשכיל לדעת שמהמכה עצמה נוכל לקחת חיזוק לראות ולהבין שיש מנהיג לבירה. שיש מנהיג לעולם והכל מושגח בהשגחה פרטית ואין שום מקרה בעולם כלל. ניקח לדוגמה את צבאות כל העולם כולו - משקיעים הם הון תועפות במערכי צבא ומלחמה. כל מדינה מתגאה ביכולתה הכבירה של להשמיד להרוג ולאבד. סעיף הנשק העולמי לבד עומד על מאות טריליוני דולרים, והכל כדי שיוכלו להתגונן בעת הצורך ובמקביל להטיל חורבן והרס על אויביהם. נבחרי מוחות הצבא מגויסים עד אינסוף, אלפי רבבות חיילים מזוינים ברכב ובסוסים מוכנים לשעת קרב בכל רגע ושעה. טייל טילים של ראשי קרב עם יכולת הגעה מקצה העולם לקצהו, וכל זה לפני שנגענו בסעיפי נשק לא קונבנציונאלי, והכל... כדי להתגונן.

והנה, כאן ללא שום השקעה, ללא שום נשק וכלי זין, ללא שום בסיסי

שני תליינים נאצים התחילו בספירה לאחור מעשר לתשע, ומתשע לשמונה, שבע, אבל הרב נשאר שליו ורגוע. בינתיים הם ממשיכים בספירה לאחור.... חמש, ארבע, שלוש... ואז קרה הנס.

היה זה בימים האפלים של מלחמת העולם השנייה. במחנה כפייה של שלדי אדם מוכי רעב וייסורים יצא הכרוז ביום מן הימים להתאסף במעגל במרכז המחנה. כהרגלם רצו הנאצים ימ"ש להשפיל ולהוציא את רוח החיים של אותם יהודים אומללים, ולשם כך הוציאו גזר דין מוות לרב העיר, איש קדוש מורם מעם, בידעם שללא רב ומנהיג אין תורה ואין חיים. הנאצים העמידו במרכזה של המחנה עמוד מיתמר וחבל תלייה והם החלו בכריכת החבל סביב ראש הרב. אולם ראו זה פלא, הרב שליו ורגוע - יודע הוא מקרא שכתוב "גם כי אלך בגיא צלמוות לא אירא רע כי אתה עמדי". יודע הוא שהוא נתון בידי יוצר וצר צורה ולא בידי חיות טרף מרצחי נפש. שני תליינים נאצים התחילו בספירה לאחור מעשר לתשע, ומתשע לשמונה, שבע, אבל הוא נשאר שליו ורגוע - מפזם הוא לעצמו את מאחז"ל "אפילו הרב חדה מונחת על צווארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים" (ברכות י.). ובינתיים הם ממשיכים בספירה לאחור... חמש, ארבע, שלוש... ובהגיעם לשתיים פרצה מריבה פתאומית ביניהם, כשכל אחד מהם רוצה להיות המרצח לרצוח נפש. זה צועק שתיים ומשנהו צועק שלוש, זה צועק אחת ומשנהו צועק שתיים. בשניות התלהטו הרוחות ביניהם ופתחו במריבה ובגידופים של האחד על משנהו, עד שלפתע שלף אחד מהם את רובהו וירה למוות בחברו. הנאצי נבהל מעצמו, קם ונס על נפשו מן המקום לבל יתפסהו תחת מנעול ובריה בבית הסוהר.

בין רגע חלפה הסכנה, שנייה לפני שהפרידה בין חיים למוות יצא מאפילה לאורה. בסערת רגשות ומתוך שלווה נפש הסיר והוריד בעצמו את חבל התלייה מסביב צווארו, תוך כדי שחותך הוא לעצמו חתיכה מחבל התלייה ותוחב אותה לתוך בגדיו, נוטל אותה למשמרת לאות עולם למען יעמוד נס הצלתו לזיכרון לו ולזרעו אחריו עד עולם. מדי שנה בשנה בעת סעודת הודאתו היה מוציא אות פיסת חבל ההצלה. מוכיח הוא לעצמו ולעמו שאין מקום לייאוש כלל, ולעולם אל יתייאש עצמו מן הרחמים. ובכך היה מנסך ומחדיר פרק של אמונה וביטחון עמוק לתוך העצמות היבשות.

מורי ורבותי: אנו אין לנו אותנו חבל, אבל יש לנו חבל אחר לא פחות טוב הימנו, והוא חבל המקשר בין ישראל לאביהם שבשמים, וכדכתיב

אליבא דאמת, אם רק נשים קצת לב נשכיל לדעת שמהמכה עצמה נוכל לקחת חיזוק לראות ולהבין שיש מנהיג לבירה. שיש מנהיג לעולם והכל מושגת בהשגחה פרטית ואין שום מקרה בעולם כלל

וה' הטוב בעינינו יעשה".

וכדברים האלו מובא מזקני, בעל ה'שומר אמונים' ז"ע בשם האר"י הקדוש ז"ע, וז"ל: "אם יש דבר בעיר הוא אינו יכול לשלוט אלא באלו שיש להם פחד, אבל המתגברים על פחדם ע"י ביטחון בהשי"ת אין שום מגיפה רע יכול לשלוט בהם כלל".

וכדברים הללו מובא גם בדברי מרן שר התורה הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א בספרו 'אורחות יושר' (סימן כג), וזה לשונו: "יש אנשים שמפחדים תמיד ומתייראים מכל מיני פורעניות ומחלות וכו', וכל זה בא ממיעוט אמונה, שהרי אם היה מאמין באמונה שלמה שהכל בא מהקב"ה ואין אדם נוקף אצבעו למטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה, א"כ מה לו לפחד, וממה נפשך הרי אם ח"ו נגזר עליו אין חכמה ואין תבונה נגד ה', ואם לא נגזר אליו הרי אין לו מה להתיירא. ולכן אין לפחד כי אם מהקב"ה, או לפחד אולי לא יקיים את מצוותיו, וחז"ל מזה אין לפחד כלל".

הא בהא תליא מילתא: "פחד קשה, אמונה מפיגו - ואם לא מפיגו סימן שיש בו חלילה חיסרון באמונה". כגודל האמונה כך יפחת הפחד. מי שמאמין לא מפחד. ואשרי הגבר אשר שם מבטחו בה'. עיקר מובחן האמונה הוא דווקא בעת שיש ניסיון באמונה ולא רק כשהכל טוב ויפה, ולכן דווקא בעת כזאת עלינו לעמוד איתן בניסיון ולהתחזק באמונה וביטחון.

לא עם הארץ חסיד: אמנם לא יעשה חלילה את האמונה כקרדום לחפור בה לעבור על מצוות התורה של 'ונשמרתם מאוד לנפשותיכם', ולעבור על ציווי החכמים והוראת זהירות הבריאות, כי או אז הווה להו כמצווה הבא בעבירה ויצא שכרו בהפסדו. מה גם שהרי על ידי זה הוא 'חב לאחרינא', ומה תועיל לו מידת טובו וחסידתו באמונה ובביטחון בה' אם מזלזל הוא במצוותיו. ולכן 'שימו לב אל הנשמה' לשמוע ולציית את דבר ה' מתוך תשובה, תפילה וצדקה, שמעבירין את רוע הגזירה. ולזכור תמיד בכל מצב שהוא שהקב"ה אתי. כיה"ר.

(מתוך שיחת גאב"ד חרדים, ער"ח ניסן תש"פ)

צבא, ללא אימון ותרגילים, ללא חיילים, ללא רכב ופרשים, ללא שום הודעה מוקדמת, שלח הקב"ה נגף קטן בלתי נראה אשר זורע הרס ברוזמנית בכל העולם כולו. משבית עולם ומלואו, מחריב מדינות שלמות ללא נדנוד עפעף. כל כלכלת העולם מתנדנדת כמטוטלת, כולם אבודי עצות. לא עוזר להם שום כלי זין ושום נשק מלחמה... יש ה' בעולם. "הוא בורא ומנהיג לכל הברואים והוא עשה עושה ויעשה לכל המעשים, ואין שום מקרה בעולם כלל". דווקא בימים הללו מקבל הפסוק הזה ביטוי מוחשי "לא בחיל ולא בכוח כי אם ברוחי אמר ה'". דווקא בשעת המבחן לא עוזר להם שום נשק ושום התגוננות... אצבע אלוקים היא. "אלה ברכב ואלה בסוסים ואנחנו בשם ה' אלוקינו נזכיר". במקום הפקת לקחים הפוכים של פחד וחרדה "ומחדרים אימה", נלמד מזה גדלות הבורא - להבין ולדעת שיש בורא ומנהיג והוא עשה ועושה "ואין לנו על מי להישען אלא על אבינו שבשמים". אדרבה: מהמכה עצמה עלינו ללמוד פרק באמונה וביטחון - לשאוב ממנה כוחות חדשים ממעייני האמונה, וכמאמר ה'אבן עזרא' בפיט ליל יום הכיפורים "ממך אליך אברח".

דע לך בני, שבכל מצב שהוא הקב"ה אתי: התרופה העוצמתית ביותר לעת כזאת הינה האמונה והביטחון, היא ואין בלתה, הפוך והפוך בה דכולה בה. אין אנו צריכים לחכות לפיתוח של איזו מעבדה בינלאומית הנמצאת בווינגטון, שהודיעה בשמחה רבתי שהמציאה איזושהו חיסון למגיפת הקורונה ושהיא תהיה זמינה בעוד כשנה. כמה שזה מצחיק - אנו יש לנו תרופת פלא ללא שום ביורוקרטיה. הוא עובד מעכשיו לעכשיו וללא שום צורך רישיון משום משרד הבריאות **ושם התרופה: אמונה וביטחון!**

מה טוב לצטט כאן אימרת הרה"ק רבי ר' זושא מאניפולי ז"ע. וזה לשונו הזהב ('מנורת זהב' פר' וזאת הברכה): "לפעמים יש על האדם מקטרגים אם הוא ראוי למלאות לו משאלתו ובקשתו, אבל המבקש ע"י ביטחון אין עליו שום קטרוג ובוודאי תתקבל תפילתו. ועל האדם להתפלל שיזכה לביטחון, ואם דא ביה כולא ביה", עכ"ל. הרי שיש לנו גם חיסון ותרופה משלנו, והוא שירבה להתפלל שיזכה לביטחון ובמקביל יתחזק באמונה וביטחון - ד' לי לא אירא.

אם יפחד אדם מה יועיל לו: אצטט את דברי ה'פלא יועץ' (ערך פחד) וזה לשונו: "המפחד גורם ומושך רעה על עצמו אשר לא היה ראוי לבוא עליו. אבל 'הבוטח בה' חסד יסובבנו' (תהילים לב, ז), וכו'". ויכול איש להפיג את פחדו על ידי שיתעמק במחשבות אמונה ובטחון ויאמר מה לי לפחד מרעות המתרגשות לבוא לעולם, הלוא טוב ליראה מפחד ה' ומהדר גאונו, ואז יסיר ממנו הפחד, כדכתיב (תהילים קי"ב ז) 'נכון לבו בטוח בה' לא יירא'. ויסר מלבו את הפחד על ידי שיפנה לבו למחשבות אמונה, שאין הלב יכול לחשוב שתי מחשבות. וגם מה יוסיף לו אם יפחד, הלוא אם נגזרה גזירה הרי מוכרח שתבוא ואין מידו מציל, ואם לא נגזר עליו נשאר לשווא עם פחדו, ולא עוד אלא שאפשר שיבוא עליו מה שלא נגזר עליו. **לכן יתגבר האדם כארי בביתחון בה' שלא תאונה אליו רעה,** ואם נגזר עליו גזירה הרי כל מה דעביד רחמנא לטב עביד. ואמנם מיהו למיחש בעי, לכן יעשה אשר בכוחו לעשות ויקדים תפילה לצרה, וייתן צדקה שמבטלת הגזירה,

מה עדיף יותר - לנקות אבק או שהאשה תשב נינוחה בליל הסדר, תקיים בשמחה את 64 מצוות ליל הסדר? מה עדיף יותר - לצבוע דווקא כעת, בערב פסח, את חדר הילדים, או לשבת עם הילדים וללמד אותם את ענייני ליל הסדר? לעסוק בוילונות או להכין לבני הבית ארוחה מבושלת באווירה נינוחה?

הרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א על להפעיל שיקול דעת גם בערבי פסחים

וכואב ללבה של אלמנה, בהזכרה על כל צעד ושעל באופן הבדיקה של בעלה, ויש, אפוא, לשקול היטב במאזני שכל טוב ויראת שמים, ולתווך בין הזהירות היתירה מלצער אלמנה לבין חובת היום.

הזמן הלחוצי של ימי ההכנה לקראת פסח הוא זמן שצריך להפעיל בו הרבה שיקול דעת וסולם ערכים. מה חשוב יותר ומה חשוב פחות. לנקות בשואב אבק את הבית היא הכנה חשובה למצוה, אך אם נעשה זאת בשעות הצהריים או הלילה נוכל להפריע לשכנים לישון. לדרוש מבני הבית לנקות מקומות שההלכה אינה מחייבת לנקותם היא מעלה נפלאה, אך אם היא באה על חשבון האשה זאת לא חומרא אלא קולא - קולא ב'בין אדם לחבירו'. וכן עוד כהנה וכהנה דוגמאות, שכל אחד מכיר בעצמו ובאורח חייו.

בשבת האחרונה הקראנו בסעודת השבת מתוך ספר על הלכות כיבוד הורים מעשה באחד מגדולי האדמו"רים שהקפיד ביותר שלא לאכול 'שרויה' בפסח. באחד מימי הפסח התיישרה לידו אמו הזקנה וטבלה בצלחת המרק שלו חתיכת מצה כדי שתוכל לאוכלה רכה, בגלל שיניה החלשות. האדמו"ר המשיך לאכול מצלחתו כאילו לא קרה דבר. וכשנשאל לאחר מכן מדוע לא הפסיק לאכול את המרק, השיב: "כיבוד אם היא מצוה מהתורה ואילו לא לאכול 'שרויה' הוא מנהג של חומרא".

והנה כמה עובדות נפלאות בעניין ממרן בעל איילת השחר זצוק"ל, מתוככי הגדת "אהלי תורה". הגאון רבי א"ש יז"ק שליט"א שאל

בשנת תשס"ט נערך מעמד אדיר בבני ברק של 'ברכת החמה', המתרחש אחת ל-28 שנים. והנה, בערב שבת הגדול תשס"ט פורסם ברחובות בני ברק ובכתבי עת מכתבם של מרן הגר"ש וואזנר זצוק"ל ושל מרן הגר"נ קרליץ זצוק"ל אודות הנשים, כי "אף הנהגות לברך ברכת החמה, מכל מקום אין ראוי ונכון שנשים יתאספו ברחובות קריה, אלא תברכנה בביתן או סמוך לביתן".

מדוע?

מרן בעל ה'שבט הלוי' זצוק"ל הסביר: "בבוקרו של יום ערב פסח הנשים לחוצות מאוד, ונוסף שאין זה ע"פ התורה שייצאו לרחובה של עיר, הרי אם יצטרכו ללכת דרך של 10-15 דקות, וישוהו זמן ארוך במעמד, ואחר כך יארך זמן נוסף עד שישבו לביתן, וכך הן יהיו לחוצות יותר ויותר, אולי על חשבון הדברים החשובים ביותר, ההכנות לחג הפסח וביעור החמץ. זוהי טובה גדולה שלא יילכו, ועל כן על פי התורה וההלכה אין להם להשתתף!" (מתוך הספר 'ולא שבט הלוי בלבד').

ב'הליכות שלמה' מובא, כי מרן הגרש"ז אויערבאך זצוק"ל השיב לשואלים אודות ההנהגה הרצויה בניקיון הבית לקראת הפסח, שאם כי על פי ההלכה נמסרו לנו כללים ברורים ואין חיוב כלל להוסיף עליהם, מכל מקום כבר נהגו אמותינו מעולם להרבות יותר בעסק זה, כמו שכבר הזכירו הראשונים. וידועים דברי הרדב"ז, שחיפש טעם לחומרא דחמץ, וסיים: "על כן אני סומך על מה שאמרו רז"ל במדרשות, כי חמץ בפסח רמז ליצר הרע והוא שאור שבעיסה, ולכן גרש יגרש אותו האדם מעליו, ויחפש עליו בכל מחבואות מחשבותיו, ואפילו כל שהוא לא בטיל". וטרחו זו גם מועילה להחזיר בלבבות חומר איסור חמץ, ולכן יש לנשים לעשות כמנהגן, ואף האנשים יסייעו בידן כפי הצורך, ויכלכל כל אדם מעשיו בהשכל ובישור.

אך יחד עם הרגישות הגדולה של מרן הגרש"ז זצוק"ל לריבוי העסק בנקיון הפסח, כשמנהג ישראל תורה, קרא פעם הגרש"ז זצ"ל אליו תלמיד שהיה יתום מאב, טרם שובו הביתה לקראת חג הפסח, והדריכו שבשעת בדיקת חמץ ישתדל שלא להאריך כלל יותר מן הנחוץ לקיום החובה כדון, כי מעמד זה של הבדיקה הריהו קשה

תקיים בשמחה את 64 מצוות ליל הסדר? מה עדיף יותר - לצבוע דווקא כעת, בערב פסח, את חדר הילדים, או לשבת עם הילדים וללמד אותם את ענייני ליל הסדר? לעסוק בוויילונות או להכין לבני הבית ארוחה מבושלת באווירה נינוחה?
אלו שאלות לא פשוטות, אך בשיקול דעת נכון נוכל לקבל החלטות מושכלות.

וכן, גם כשעסוקים בכל הכוח במצוות ביעור חמץ, עם כל הקושי אסור לשכוח את ה'לעולם יהא אדם' שלנו. פחות הערות מיותרות בתוככי הבית. פחות גערות המגיעות מרגשות כעס ולחץ ולא מסיבות חינוכיות, ויותר תשומת לב לבני הזוג ולילדים, שלא חטאו ולא פשעו בכך שבערבי הפסחים שרוי הבית באנדרלמוסיה אחת גדולה.

יתכן ולפי ההלכה הבסיסית לא חייבים לשמור מאוד על השקט בימי ערבי פסחים גם בשעות המנוחה שבין שתיים לארבע. יודעי דת ודין מכירים היטב את הנושא של "הכל חולים אצל שינה" (ראו בד' שו"ת הריב"ש סי' קצ"ו, רמ"א, סמ"ע ונתיות חו"מ סימן קנ"ו, ובכסף הקדשים שם, ובשו"ת חת"ס חו"מ סי' צ"ב), והחזו"א (ב"ב סי"ג) ייסד לנו ש"רשאי אדם לבנות בית אצל חברו ולהכניס את העוללים והיונקים שצועקים בלילה, ואין החולה יכול לעכב עליו, שהרי אינו חייב לצאת מדירתו", ולכן ישנם הסבורים שהשתמשויות נורמטיביות, הכוללות רעש סביר בדירתנו, נחשבת להפרעה מותרת משום שכך הוא תשמיש הדירה המקובל; ובפרט בערבי פסחים, כשבכל שעות היום עמלים כולם על נקיון וסידור הבתים, חובטים ספרים ומפעילים שואבי אבק ומיקסרים. (וראו במאמרי בבטאון 'אור ישראל', מאנסי, התשע"ד, בעניין רעש שיפוצים בשעות מנוחת הצהריים, ואכמ"ל).

ואולם הרי תמיד ניתן להתחשב בשכנים שהתייגעו ועמלו בכל שעות הבוקר וכעת הם רוצים לנוח מעט בצהריים. אין מצווה לחבוט ספרים או לנקות ספות ומזרונים בשואב אבק דווקא בשעות הלילה, כשחלק מילדי הבניין כבר נמים את שנתם. אפשר וצריך להתחשב באחרים, גם בתוככי ההכנות הגדולות לחג האמונה הקרב ובא. רבים מאפשרים לילדים לשחק בימים אלו בשעות לא שגרתיות, האם כל שעה כשרה לכך? האם רעש גלגלי משחק הבימבה, למשל, אינו מפריע לכל דרי הרחוב, ובפרט בשעת המנוחה בשבת קודש? כשאנו מאפשרים לילדינו לשחק בחדר המדרגות ולאכול בו חמץ, האם אנו דואגים שלא ישאר שום חמץ במקומות אלו כדי שהאחרים לא יצטרכו לבערם, והאם אנו דואגים להתחשב ביתר הדיירים? אנו עומדים בתורים הארוכים והמשתרכים של מכירות המזון, האם אנו מקפידים שלא לעקוף בתור ילדים קטנים, או כאלו שאינם רוצים לדחוף או להידחק?

גם בימים עמוסים אלו לא ניתן לוותר על רוממות האדם, מעלת היהודי ופסגת הבנות שלהן. כי "בְּכָל דְרָרְךָ דְעָהוּ וְהוּא יִישַׁר אַרְהוֹתֶיךָ".

את רבינו זצוק"ל איך נותנים לילדים בשבת עוף עם עצמות, הם עלולים להיכשל חלילה באיסור בורר. אולי עדיף להגיש להם עוף בלי עצמות?

שאל רבינו: "איפה יש עוף בלי עצמות?"

ענה: "כינו מערב שבת, יוציאו את העצמות".

שאל רבינו: "מי יוציא את העצמות, אתה תוציא?"

ענה: "האמא תוציא".

הפטיר רבינו: "וכי אין לה די עבודה בערב שבת, שאתה רוצה להוסיף לה עבודה?"

אמר: "היא העלתה את השאלה, היא מעוניינת לעשות את הדבר הטוב ביותר".

ענה רבינו: "יש לה מספיק עבודה ביום שישי, אין להכביד עליה!"

וסיפר מרן זצוק"ל, שהגיע אליו אברך וביקש הסכמה לקונטרס הקורא להחזיר עטרה ליושנה ולהקפיד על גילוי משקים. השולחן ערוך (יורה דעה קטז, א) מתיר והגר"א אוסר. הוא השיג הסכמה מגדולי הדור, אך מרן הגר"א ל' זצוק"ל הודיעו שלא יצטרף להסכמתם.

כשנשאל מדוע אמר: "בוא נראה מה יקרה למי שמקפיד על גילוי (ורבינו הקפיד בו!)! התינוק בוכה והאם מכינה לו דיסה. מחממת את החלב, בוחשת את האבקה, ושומעת קול חבטה ויללה. הילדה נפלה, אולי נפצעה. רצה לראות, הרגיעה וחזרה. הדיסה נשארה לרגע מגולה, יש לשפכה ולהכין מחדש".

אמר המחבר: "אבל זו חומרה ראויה".

ענהו רבינו: "חומרות תחמיר על עצמך. אבל אתה הרי תלך ללמוד, ואת החומרה תשאיר לאשה? לא אתן לך הסכמה".

עוד מעניין זה: הרבנית קנתה בננות. השאירה במטבח על השיש כדי שרבינו יעשרן ופנתה לנוח. רבינו קטע ראש בננה ועישר. פנה רבנו הגר"א ל' זצוק"ל לנכדו ואמר: "תאכל את שארית הבננה". הנכד סירב. הוא אינו אוהב כל כך בננה. נימק רבינו: "בננה שלא אוכלים משחירה. סבתא תקום ותראה שהבננה השחירה, ידאב לבה. איני רוצה שתצטער. לזרוק, זה 'בל תשחית'. תאכל, בבקשה". והנכד בשלו. בירך רבינו ואכל בעצמו.

מה שהנכד לא ידע, שעד אז לא אכל רבינו בננה. כידוע, שיח הבננות צומח מחדש בכל שנה, אבל שורשיו נשארים בארץ. אמנם בשו"ע (או"ח רג, ג) נפסק שברכתו "בורא פרי האדמה", אך לדעת התוספות ברכתו 'בורא פרי העץ', ואף בדעת השולחן ערוך יש שכתבו שברכתו 'האדמה' מדין ספק, ויתכן שיש אף לחשוש לערלה. הכרעת ה'משנה ברורה' וה'חזון איש' שברכתו 'האדמה' בוודאות. ורבינו, כדרכו, חשש לעצמו אף לדעות יחידות, ונמנע מאכילת בננה.

אבל אם יש ספק קל שמא הרבנית תצטער מעט, עבר על גדרו ואכלו (מוסף שב"ק, ד' טבת תשע"ח).

מה עדיף יותר - לנקות אבק או שהאשה תשב נינוחה בליל הסדר,

"חומש בראשית לא מתחיל רק ממצוות יישוב ארץ ישראל שבפרשת לך לך אל הארץ אשר אראך...," הסביר מרן הרב מבריסק זצוק"ל למנהל הת"ת, "חומש בראשית מתחיל מעיקרי האמונה, בראשית ברא... ושאר מעשה בראשית"

מה הקשר בין שבת הגדול, מעשה בראשית וחזרה בתשובה?

הרב ישראל ליוש

התעוררות זו - חידוש העולם ע"י הבורא, וחידוש האדם ע"י
התשובה, היא זו שפרטה על נימי נפשו של אדם הראשון וגרמה לו
לזמר ליום השבת.

אם כן, נבין עתה את הקשר הפלאי שעולה מדברי המדרש בין
ענין התשובה לשבת הגדול, כי שבת הגדול היא השבת הראשונה
אחר נסי מצרים, בה התחזקה אמונתנו בחידוש העולם ע"י הבורא,
כמצוות התשובה המחדשת את האדם ע"י הרוצה בתשובה.

באחת השבתות בדרכו משיבת 'חברון' לשיבת 'קמניץ' ראה הגאון
רבי אליהו לופיאן זצ"ל יהודי שמתקן מכשול בכביש, היטב חרה לו
חילול השבת ואמר: "כמה חבל על חייו של האדם הזה!", והסביר:
"אחרי שיסיים את עונשו בגיהנום על חילול השבת, הוא לא יוכל
להיכנס לגן עדן, אי אפשר להיכנס לגן עדן בלי אמונה! אמונה היא
כרטיס כניסה לגן עדן! ליהודי מחלל שבת אין אמונה! כפי שמבואר
ברש"י בחולין (דף ה.) 'האי תנא חמירא ליה שבת כעבודת כוכבים,
דהעובד עבודת כוכבים כופר בהקב"ה, והמחלל שבת כופר במעשיו
ומעיד שקר שלא שבת הקב"ה במעשה בראשית".

על סמך דברי רש"י הנזכרים צידד ה'ערון לנר' בספרו 'בנין ציון
החדשות' (סימן כ"ג) להקל לשנות יינם של מחללי שבת בפרהסייה
אחר שמתפללים תפילות שבת ועושים קידוש, משום דחילול
שבת שלהם הווה כ'אומר מותר', ובזה שמקדשים ואומרים 'מקדש

איתא במדרש, והוא מדרש פליאה: "האדם שעשה עבירה וחזר בו
ועשה תשובה, הקב"ה מוחל לו על כל עוונותיו, ולכך נקרא 'שבת
הגדול'".

להבנת דברי המדרש ניצוק כמה יסודות שעל ידם יבנה הבניין ויובן
העניין:

הנה, על השבת נאמר שהיא "זכר למעשה בראשית" ו"זכר ליציאת
מצרים". והביאור בזה, כי בכל ימות השבוע מצוים אנו להאמין
שהקב"ה ברא את העולם, ושהוא יתברך גם מנהיג אותו ומחדש
בטובו בכל יום מעשה בראשית. בשבת מתווספת לאמונה גם
'עדות', כי ע"י שאנו שובתים ביום השביעי, כפי ששבת הבורא אחר
שישה ימי הבריאה, אנו מעידים על בריאת העולם ע"י הבורא ברוך
הוא. וכמהשך לאותה עדות נצטוונו לזכור את יציאת מצרים, כי אז
ראינו בעינינו את כוח הבורא בחידוש ובהנהגת הבריאה בכל יום,
כי רק מי שברא את העולם ומנהיגו בכל רגע יכול לשנות את סדרי
הטבע כפי שהיה בנסי מצרים.

נמצא ששבת הגדול, שהיא השבת הראשונה אחר שהתבשרו
בבשורת גאולת מצרים, היא גם השבת הראשונה בה הגדילו עם
ישראל את עדותם, שהקב"ה לא רק ברא את העולם בשישה ימים
אלא הוא אף מחדשו ומנהיגו בכל עת.

המדרש רבה (בראשית כב יג) מספר, כי כאשר יצא קין מלפני ה'
פגש אותו אדם הראשון ושאל אותו: "מה נעשה בדיןך?", אמר לו
קין: "עשיתי תשובה ונתפשרתי". התחיל אדם הראשון מטפח על
פניו, אמר: "כך היא כוחה של תשובה ואני לא הייתי יודע?!". מיד
עמד אדם הראשון ואמר: "מזמור שיר ליום השבת".

שואל ה'בית הלוי', מהו הקשר בין 'תשובה' ל'שבת'? מה גרם לאדם
הראשון לזמר ליום השבת כשנוכח לדעת את כוחה של התשובה?
ומבאר הבית הלוי: תשובה ומצוות שבת בחינה אחת להן, כי עניינה
של השבת להעיד שהקב"ה מחדש את העולם בכל רגע, ואין
מציאותו של רגע אחד סיבה להימצאותו של הרגע שלאחריו, כי
הקב"ה מחדש בטובו בכל יום מעשה בראשית. ואף עניין התשובה
כן, משום שאף השב בתשובה שלמה ומשנה את מנהגי הקודמים
הרי הוא כבריה חדשה, ומעשיו הרעים כלל אינם נזכרים לפניו
יתברך.

המשך בעמוד 30

נזדמן לי לעבור בעיר מגוריי באישון לילה על פני בית יהודי. מן הבית בקע קול לימוד תורה בניגון עצוב, הניגון משך אותי ונצמדתי למקומי והקשבת, צלילי התוגה שהדהדו באוזניי נצטיירו בדמיוני כאילו התורה בוכה על שנשתייה והנני עומד על סף הכחש והבגידה בה, אותה שעה נתעוררו בי הרהורי תשובה, וכך הגעתי עד הלום

חלומי של הגר"א מוילנא שהתקיים במלואו

הרב בנימין בירנצווייג

"אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה" (ויקרא ו', ו')

נסים גדולים אירעו לאבותינו במקדש, וכמובא במשנה באבות (פ"ה מ"ה) "עשרה נסים נעשו לאבותינו בבית המקדש", ואחד מהם אומרת המשנה "לא כיבו גשמים אש של עצי המערכה". אין ספק, נס גדול מאוד! יורדים גשמים עזים, נהרות של מים, והאש של עצי המערכה ממשיכה לבעור כאילו יובש מסביבה?! אבל ככל שהנס כזה גדול עולה השאלה מאלה: מדוע הקב"ה היה צריך לעשות נס כזה גדול שהוא מחוץ לדרך הטבע, וכי לא יכול היה לעשות נס יותר 'פשוט', נס בדרך הטבע, שלא ירדו גשמים כלל באזור המקדש?

שאלה זו הקשה מרן ר' חיים מוואלוז'ין זצוק"ל בספרו 'רוח חיים'. וביאר, שהדבר בא ללמדנו, כי שום דבר לא יעמוד לאדם בעמלו בתורה, ואף אם יש לו עיכובים מכל סיבה שהיא הם לא אמורים להפריע לו במהלך עבודת הקודש שלו, ומי שבאמת ימסור עצמו ללימוד תורה שום הפרעה לא תעמוד בדרכו, ושום עניין גשמי וטרדות פרנסה לא יפריעו לו, שכך דרכו של העולם שתולים את היעדר לימודם בטרדות העולם והפרנסה. ובזה באה התורה ללמדנו, שזו לא טענה! ומי שבאמת רוצה ללמוד לא יפריעו לו שום טרדות שבעולם.

ואפשר לפי דרכו, שיש כאן עוד נקודה מאירה! אדם שלמד תורה, אש התורה בוערת בו לעולמי עד, ושום דבר לא יכבה אותה, גם אם ח"ו פרש הוא מרוחניות וטבע בעולם הגשמיות, תמיד נשאר בו אש של תורה אש של עצי המערכה. אין לנו להתייאש אף פעם משום יהודי באשר הוא, גם אם ח"ו הוא פרש מן הדרך ונמצא בשאול תחתית, אם למד תורה בעברו, אם רק נדליק לו את הניצוץ של התורה השמורה בקרבו, מיד תבער, כי אש התורה לא נכבית משום ענייני גשם המקיפים אותה!

וולאוז'ין. תלמידים אלה התבלטו ביתרונותיהם המיוחדים, האחד היה מיוחס נצר למשפחה שמנתה שבעה דורות רבנים בזה אחר זה, השני היה מוכתר בנימוסים ומחונן במידות טובות להפליא, ואילו השלישי היה חריף ובנוסף לזה שקדן עצום בתורה.

לימים נתפסו שלושת התלמידים הללו לרוח ההשכלה הברלינאית שהשתלטה אז על מחנה ישראל. הם עזבו את הישיבה ויצאו לתרבות רעה. צער רב הצטער עליהם מייסד הישיבה מרנא ר' חיים, הזיל דמעות ומיאנה נפשו להינחם.

והנה באחד הימים נגלה אליו בחלום רבו 'הגאון' רבי אליהו מוילנא זיע"א ואמר לו: "כזאת וכזאת תאכל חרב ההשכלה, זכות אבות לא תעמוד למי שנפל בפח הכפירה, שהרי כל בני ישראל בני אברהם יצחק ויעקב, גם המידות הטובות אינן משמשות תריס בפני הפורענות שכן מידות טובות אינן מיוחדות לישראל בלבד, רק זכות התורה לבדה תעמוד לו ליהודי שלא תיכרת נפשו מישראל. כל מי שלמד פעם תורה לשמה, כל מי שטעם מתיקותה של התורה, כל מי שספג לתוכו את ריחה של התורה, מובטחני שהתורה תעמוד לו להגן עליו ולהציל את נפשו מרדת שחת. אין התורה מניחה ליהודי לכפור באלוקיו ולהידבק לעם אחר".

עברו שנים רבות, ר' חיים חקר ודרש על גורלם של שלושת תלמידיו, ונודע לו כי התלמיד הראשון היחסן שכח את ייחוסו

מסופר על מרנא הגאון רבי חיים מוואלוז'ין זצוק"ל, שבתקופתו רווחה אגדה בין יהודי ליטא בדבר שלשה תלמידים של ישיבת

עד גיל 18 גדל בין איכרים רוסיים באזור, ואחר עבד בשירות הצאר ניקולאי עשרים וחמש שנה. האם יכול היה ללמוד משהוא במקומות אלו?! האם פלא הוא שהאיש יצא כה מגושם לאחר ארבעים שנה בהן לא היה בסביבה יהודית, לא למד אות אחת בתורה, ואפילו לא ראה פנים של יהודי אחר?!

האזין ה'חפץ חיים' בקשב רב לדברי בעל האכסניה, הלה סיים את דבריו בנחישות: "מוטב רבי שלא ינסה להתחיל כלל לדבר אתו, זה מסוכן, כבוד הרב יקר מדי עבורנו!"

חי' ה'חפץ חיים' לעבר בעל האכסניה והרגיע אותו, הוא ניגש לשולחנו של אותו יהודי מסכן, בירכו בהתלהבות בברכת 'שלוש עליכם', ומיד ניגש לענין: "יהודי יקר, אומר לך את האמת, שמעתי עליך כי כאשר היית ילד קטן נחטפת על ידי חיילי הצאר ונלקחת עם עוד ילדים יהודים לסיביר הרחוקה, שם גדלת בין הגויים ולא זכית ללמוד אפילו אות אחת מן התורה, עברת בעל כורחך את הגיהנום בעולם הזה, עברו עליך צרות רבות, רדיפות נוראות ועינויים איזמים. הרשעים רצו כל הזמן להעביר אותך על דתך, אילצו אותך לאכול חזיר ושאר נבלות וטרפות, ואף על פי כן דבקת בעמך ונשאתר יהודי!"

ה'חפץ חיים' אחז בחום בידו של האיש הנדהם, והמשיך לדבר בהתרגשות רבה: "הייתי מאושר לו היה לי זכויות כמו שלך! הלוואי שאזכה להיות בן העולם הבא כמון, בעולם האמת יהיה מקומך לבטח בין צדיקי עליון! האם זהו דבר קטן לחיות במסירות נפש כמון ולסבול ייסורים כאלו למען היהדות ולמען כבוד שמים במשך יותר משלושים שנים ברציפות?! הרי זה ניסיון גדול יותר מניסיונם של חנניה מישאל ועזריה שהושלכו לכבשן האש ונותרו בחיים!"

האיש הקשוח והמגושם הזדעזע מהמילים החמות שהרעיף עליו הרב היהודי, מעולם לא דיבר אליו איש כך, דמעות החלו לבצבץ בזוויות עיניו והחלו לזלוג במורד לחייו. כאשר נודע לו כי העומד מולו הוא ה'חפץ חיים' הקדוש, הרב היהודי המפורסם בכל העולם, פרץ בבכי מר והתקשה להירגע. הוא נישק את ה'חפץ חיים', חיבקו ולא רצה להרפות ממנו.

ה'חפץ חיים' הוסיף לדבר אל האיש: "אם אדם כמון, שזכה להיחשב בין הקדושים שמסרו נפשם על קידוש ה', יקבל על עצמו לחיות מעתה את שארית חייו כיהודי כשר השומר תורה ומצוות כפי כוחו, מובטח לו שהוא יהיה האדם הכי מאושר עלי אדמות!"

האיש התקשה להרפות מה'חפץ חיים', ובקש שידריך אותו כיצד ואיך להתקדם ביהדותו מכאן ואילך. הוא קיבל מה'חפץ חיים' עצה ותושייה, למד מספריו ומפיו עד שנהפך לבעל תשובה אמת! גשמים רבים לא יכבו את הניצוץ היהודי 'אש המערכה' שבוערת בכל לב יהודי! רק להצית אותו הוא נדלק בתבערה עצומה ונחשקת!

ותפארת משפחתו והתבולל בעמי הארץ. התלמיד השני שהצטיין בנימוסיו התמסר לחכמת הפילוסופיה ודעתו נתבלבלה עליו, עד שהמיר דתו והיה דורש דרשות של דופי. ואילו השלישי המתמיד לאחר שנכנס לאוניברסיטה בהיותו בעל מוח חריף ושקדן, עשה חיל בלימודים הכלליים, עד שיצא שמו לתהילה וכל המלומדים השכימו לפתחו, לבסוף נתמנה לפרופסור באוניברסיטה המלכותית.

אלא שנכוננו לאותו תלמיד קשיים גדולים. היות ומשרה רמה שכזו בדרך כלל לא ניתנה ליהודי, הוא נדרש להמיר את דתו, אך הוא התחמק מדי פעם בפעם. כאשר גבר עליו הלחץ, ביקש אורכה של שלושה ימים, ולאחר מחשבה עמוקה החליט לוותר על הכבוד ונמלט ממקומו על מנת לעלות לארץ ישראל.

בדרכו לארץ ישראל סר לוולאז'ין להקביל את פני רבו לשעבר ולקבל את ברכתו. ר' חיים עלז מאוד לקראתו וחיבקו בזרועותיו. לאחר שהתלמיד סיפר לרבו על מאורעותיו, שאלו ר' חיים: "בני, מי הצילך מן החטאי?", השיב התלמיד: "נזדמן לי לעבור בעיר מגורי באישון לילה על פני בית יהודי. מן הבית בקע קול לימוד תורה בניגון עצוב, הניגון משך אותי ונצמדתי למקומי והקשבתי, צלילי התוגה שהדהדו באזני נצטיירו בדמיוני כאילו התורה בוכה על שנטשתיה והנני עומד על סף הכחש והבגידה בה, אותה שענה נתעוררו בי הרהורי תשובה, וכך הגעתי עד הלום."

חלומו של הגר"א מוולנא התקיים במלואו! רק התורה מגנה ומצילה מפני ניסיונות היצר והשטן, היא חומה ומגן להזכיר לאדם כל הזמן את רוממות ערכו, המאור שבה מחזירו למוטב גם אם נפל ומעד, תמיד הניצוץ שבה ידליק בו את אור האמת ויחזירהו למוטב.

ה'חפץ חיים' נהג לנדוד ממקום למקום כדי למכור ספריו. פעם אחת נכנס לאכסניה בעיר וילנה, וראה יהודי גבה קומה ומגושם שנראה כבן חמישים נכנס פנימה, מתיישב ליד אחד השולחנות, ומצווה בגסות על המשרתת שתגיש לו מנת פת גדולה, נתח אווז צלוי וכוס משקה חריף. לאחר שהוגש לו כל מבוקשו, הוא אכל ושתה ברעבתנות מבלי לברך תחילה וסוף, והמשיך להתייחס למשרתת בזלזול רב. נדהם ה'חפץ חיים' מהתנהגותו, ורצה לגשת אליו להעיר לו על התנהגותו הגסה והפרועה.

בעל האכסניה הבחין בכוננותו של הרב, והתקרב במהירות לאורחו החשוב כדי למנוע ממנו לעשות כן. הוא ידע כי מדובר בחייל לשעבר בצבאו של הצאר ניקולאי, ואם יוכיחו ה'חפץ חיים' הרי יחרף אותו קשות, ואף ירים ידו עליו להכותו. הוא לחש ל'חפץ חיים' בשקט: "אנא ממך רבי קדוש, הנח לאיש הזה, אין עם מי לדבר!"

ואז הוא ממשיך לספר ל'חפץ חיים' שמדובר ביהודי מסכן גדול, כשאך היה ילד בן שבע חטפו אותו חיילי הצאר מבית הוריו על ידים אחרים, במסגרת גזירת הקנטוניסטים ולקחו אותו לסיביר,

לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ג רבי בנימין בירנצווייג, כתבו ל: bdirshu@neto.net.il

לאחר פטירת הרב פלמן, ביקשו בני משפחתו להוציא ספר לזכרו, הוא הספר הנפלא 'ללא שם'. לצורך כך, ראינו את אחותו - הרבנית צירה פלשניצקי תליט"א, אשר גילתה את הסוד שאותו גילה לה הגרב"צ פלמן זצ"ל בעצמו בהיותו נער בן 13 בלבד!

מה יכול לשמור עלינו עכשיו מהנגיף המשתולל?

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

הימים שאנו בעיצומם, ימי מחשבה והתבוננות הם. 'לך עמי בוא בחדריך', כל איש ואיש מתכנס בביתו ומפנה את תשומת לבו פנימה, מנסה להבין מה עובר עלינו, על מה עשה ה' ככה, מה קורה בעולמנו בימים טרופים אלה. כל בעל נפש מרגיש וחש שמשמים מדברים איתנו, מעוררים את תשומת הלב שלנו, מבקשים שנעמיק לברר על מה ולמה הסער הגדול הזה.

אלו ימים בהם נגיף קטנטן, מזערי ופצפון, הופך עולמות ומשבש סדרי יקום. אלו ימים בהם כל אחד רואה בעיניו עד כמה יש מי שמנהל את העולם, מוביל יצור אפסי להשבתת מדינות ענק. פתאום מתחוויר לעינינו עד כמה האדם - מוצלח, גאון, משכיל, ומוכשר ככל שיהיה - הינו אפס מאופס מול בריה זערונית וחסרת חוליות, שבזרא עולם שולח לשתק את העולם כולו.

משמים, הפכו את ימי השגרה וההכנות הקדחתניות לפסח לימים של פסק זמן, הפסקה מאולצת מהתוכניות המקוריות לטובת ישיבה כמעט באפס מעש, כל אחד במקומו הוא. אלו רמזים עבים מאוד, הבהרה שנדרשים מאיתנו חשבון נפש ומחשבה, חישוב מסלול חיים מחדש ושינויים דרמטיים באורח חיינו.

מי יכול לומר שהוא יודע על מה נדרש עם ישראל להתעורר בעת הזו. אין לנו אלא לעיין בספרים הקדושים המצווים לנו את הדרך נלך בה, מהם נלמד את כיווני החשיבה וההנחיות המעשיות הנדרשות מאיתנו לעת הזאת, במה עלינו להתחזק וכיצד עלינו לפעול כדי לנצל את העת הזו בצורה נכונה, לקבל את ההחלטות הנבונות, ולמנף את התקופה זו לרווח רוחני נצחי.

הבה נבחן רגע דרמטי בתולדות העם היהודי, הרגע בו יעקב אבינו - בחיר האבות, עומד להיפרד מבניו - 12 השבטים שהקימו את עם ישראל, והוא קורא להם ומנחה אותם לגבי דרכי הפעולה לאורך כל חיי העולם היהודי. תחת הכותרת 'האספו ואגידה לכם' הוא מכנס אותם סביב מיטתו, ובדברי יעקב אלה מגלה הרה"ק בעל האוהב ישראל' מאפטא זי"ע בפרשת ויחי משמעות כבירה ונשגבה, שמדברת בדיוק לתקופתנו אנו:

יבואו ימים, אומר יעקב אבינו לבניו, בהם עלולים לבוא עליכם חלילה צרות ואסונות, מחלות ומצוקות קשות. דעו בניי, שכל אלו הם בגלל ה' מוצאות הפה - חמשת חלקי הפה בהם אנו מדברים, הפה הוא מחולל הצרות הגדולות ביותר, מעביר את המחלות ויוצר

את המצוקות. לא, לא רק בהעברת חיידקים ונגיפים, אלא גם ובעיקר כי הדיבור האסור, שימוש בפה למטרה לא טובה, אמירת דברי גנאי ולשון הרע על הזולת - אלו מחוללי אסונות ומגיפות, אלו מביאים עלינו את הצרות כולם!

ואם רצונכם להישמר מפגעים אלה - ממשיך יעקב אבינו ורומז - האספו - אספו את חמשת מוצאות הפה, חמשת חלקי הפה שמדברים, כנסו אותם לאסיפת חירום כדי שיפעלו רק בצורה הנכונה, רק לדברי תורה ותפילה, דיבורי חסד והארת פנים. כי כל עוד הפה מחולל אסונות בשיחה - הוא עלול לחולל אסונות בציבור! כל עוד הפה מחולל רעות בדבריו - הוא עלול לחולל רעות בקהל כולו! כל עוד הפה מעביר גנאי ורוע מאיש לרעהו - הוא מעביר גם מחלות ונגיפים בין האנשים!

ואדרבה, אם אוספים את מוצאות הפה לחשיבה מחודשת, לשימוש נכון, לבצע בעזרתם רק דיבורים טובים, רוחניים, מעוררי טוב, אזי 'ואגידה לכם' - יעמוד יעקב אבינו ויאגד עימנו, לשמור עלינו, להצילנו מכל רע, לבטח אותנו מכל מגיפה. כלומר, המשך ההתפשטות והשלכות המצב הנוכחי תלויים בכל אחד מאיתנו:

אם נשמור על הפה והלשון לבל ירעו וזיקו - יעקב אבינו יבוא לשמור עלינו לבל ניזוק או נינגף חלילה. אם נקבל על עצמנו ללמוד בספר 'חפץ חיים' בקביעות, בהתמדה, מדי יום ביומו למען ניזהר ונישמר - נהיה מוגנים היטב. כי ככל שנשתמש בפה לשימוש הטוב והנכון שלו - כך נזכה שהוא יגן וישמור עלינו מכל מחלה ומצוקה!

אחים יקרים, הנה עוד משמעות למילים 'מוות וחיים ביד הלשון'. השומר פיו ולשונו, זוכה לשמירה עליונה, להגנה רוחנית, יעקב אבינו - ישראל סבא, עומד ומגן עליו מפני מחלה, מגיפה, צרה ומצוקה. וככל ששומרים את הפה והלשון טוב יותר, כך הופך הפה ממעביר מחלות לחיסון עוצמתי, ממדביק בנגיפים לביטוח חיים!

חסד עשה ה' עם הדור שלנו, כאשר הכהן הגדול מאחיו - ה'חפץ חיים' זצ"ל, חיבר עבורנו ספרי הדרכה וחיזוק מפורטים ומדוקדקים ללמדנו את הדרך נלך בה, ספרי 'חפץ חיים' ו'שמירת הלשון'. זה הזמן לקבוע לימודנו בספרים אלה, ואם כולנו בבית - זה הזמן לקבוע שיעור משפחתי משותף, שיישאר עימנו כנכס צאן ברזל גם ככלות המגיפה.

פרשת השבוע נפתחת במילים 'ויקרא אל משה', האות אל"ף כתובה קטנה, לרמז לענווה של משה רבינו. כשיהודי עניו מכל אדם ומצטנע, מבין הוא כי אין מקום לדיבורי גנאי על הזולת. וכי כיצד יכול הוא לבנות חבר או לדבר עליו דברים שאינם ראויים? הבה נאמץ את המסר הזה להתחזק בשמירת הלשון, לקבוע לימוד קבוע בספרי 'חפץ חיים' ו'שמירת הלשון', וכך נמתח מעל ראשנו הגנה שמימית חזקה ומעוררת רחמים, אשר תגן על כולנו מתוך בריאות איתנה!

איש אחד, קבלה אחת!

אחד המיוחדים ברבני העיר בני ברק היה הגאון רבי בן ציון פלמן זצ"ל, שכיהן כרב קהילת 'נחלת משה'. מנהג יפה עשו בקהילה, במסגרתו כל בחור בר מצוה נכנס לשיחת הדרכה מרב הקהילה מספר שעות טרם מעמד ה'בר מצוה', בו נסך הרב בחתן הנרגש דברי מוסר וחיזוק, עידוד והדרכה לקבלת עול תורה ומצוות בשמחה ובטוב לבב.

השיחה כללה דברים אישיים, ולצידם דברים כלליים שהרב נהג לחזור ולשנן באוזני חתני בר המצוה כולם. כך למשל, נהג לצטט מדברי בעל ספר 'הפרדס' זצ"ל, אשר כתב כי כל קבלה שחתן בר מצוה מקבל על עצמו בלי לשמחתו, ומתכוון לקיימה בכל לבו ונפשו כל ימי חייו - זוכה הוא לסייעתא דשמיא לעמוד בקבלה הזו. כדי לחזק את הדבר ולעודד את חתן בר המצוה לקבל קבלה טובה כזו, נהג להפטיר:

'ואני מכיר אישית, חתן בר מצוה שקיבל על עצמו במעמד ה'בר מצוה' שלו להישמר ולהיזהר מכל לשון הרע, והחל ללמוד באופן קבוע את ספרי 'חפץ חיים' ו'שמירת הלשון', וזכה באמת לעמוד בקבלתו זו: הקדוש ברוך הוא שמר עליו לבל יחטא בלשון הרע, והוא הצליח לשמור את פיו ולשונו תמיד!'

כמובן, איש לא ידע מי הוא אותו אדם מסתורי, שקיבל על עצמו קבלה טובה כל כך ובורא עולם סייע לו לעמוד בה. הרב פלמן מעולם לא חשף את זהותו, וגם לא סיפר מנין לו שהיה אדם כזה. הוא פשוט שב ושינן את העובדה שהיה כזה איש, ונתן לחתן הבר מצוה להסיק את המסקנה שכדאי גם לו לקבל על עצמו את הקבלה הטובה הזו... עד ליום בו הדבר נחשף, ומעשה שהיה כך היה:

לאחר פטירת הרב פלמן, ביקשו בני משפחתו להוציא ספר לזכרו,

הוא הספר הנפלא 'ללא שם'. לצורך כך, ראינו את אחותו - הרבנית צירה פלשניצקי תליט"א, אשר גילתה את הסוד: ביום רביעי, אור לכ"ד סיוון תש"ח, נערכה שמחת 'בר מצוה' צנועה באולם שע"י בית הכנסת 'היכל מאיר' בתל אביב. חתן בר המצוה היה עלם צעיר בשם בן ציון, ואביו, הלא הוא הגאון רבי שמואל פלמן זצ"ל, רב הקהילה. רבים באו להשתתף בשמחה, לברך ולהתברך, וחתן הבר מצוה שיתף פעולה היטב. לחץ ידיים בחדווה, חיך לכולם, הודה על המתנות וענה 'אמן' בכוונה על הברכות. ולמרות זאת, חדי עין הבחינו כי הבחור לא באמת שקוע בשמחתו, משהו מעיב עליו. אחותו סיפרה כי הביטה בעיניו וראתה כי הוא נסער, מוטרד, אולי אפילו מודאג, והתקשתה להבין מה כל כך מדאיג את החתן - שכלפי חוץ מבצע את תפקידו היטב, אולם במבט מעמיק ניכרת עליו דאגתו...

מאוחר יותר, גילה הילד, נער בן 13 בלבד! - לאחותו, את סיבת דאגתו: הוא יודע שהוא ילד כריזמטי, נעים שיחה ואהוב על הבריות. לכן, רבים נקבצים לשמוע מאמרי פיו, או משמיעים לו מדבריהם. אם עד עתה נהנה ממעמד זה, הרי שכאשר נחשף לדברי ה'חפץ חיים' המבאר שקשה לפטפטן לשמור פיו ולשונו כראוי - פתאום הוא מבין שמעמדו זה הוא מטרד מדאיג. הרי איך ישמור פיו ולשונו כראוי כאשר הוא ילד שמשוחח עם כולם בנעימות, מבדח ומתבדח, פטפטן מתוק כזה?

שימו לב! הוא היה ילד בן 13 בלבד, וביום שמחתו - זה מה שהטריד אותו. איך הוא מצליח לשמור על פיו ולשונו, לקבל על עצמו להיות שמור מכל דיבור אסור בכל מחיר, בעוד הוא ילד תוסס ופעלתן, עליו ופטפטן, שהכל משוחחים אתו ובסביבתו?! הוא חפץ בכל מאודו להישמר מכל דבר לשון הרע ורכילות כל ימי חייו, אבל אופיו לא תואם לקבלה כזו...

ולכן, למרות הקושי הרב שהיה כרוך בכך, הוא פשוט קיבל עצמו, אי אז, ביום הבר מצוה שלו, לשמור את פיו ולשונו מכל משמר, להישמר ולהיזהר מכל דיבור אסור, מכל לשון הרע או דיבור גנאי על הזולת. זה מנוגד לאופיו, לסגנונו, לשמחת חייו ולעליזותו התוססת - אולם זו הקבלה אותה קיבל עצמו בו ביום - כילד בן 13!

ולמים, העיד שוב ושוב - על איש מסתורי שהיתה לו סייעתא דשמיא, שבזאת עולם סייע לו לעמוד בקבלה הזו. עתה אנו יודעים מי הוא האיש המסתורי הלז, ומה הסוד שהסתיר - אותו כדאי לכולנו לדעת: שמירת הלשון דורשת מסירות והקרבה, ידיעת ההלכות על בוריין היטב, וכמובן - התגברות יומיומית. אולם, מי שמקבל על עצמו לעמוד בנסיון הזה, גם אם הוא פטפטן או כריזמטי או מעורב בחברה, הבא להיטהר מסייעים לו, ניתנת לו סייעתא דשמיא לעמוד בקבלה הזו.

עתה הוא הזמן לנצל את ההתכנסות בבתים ובלבבות, להתחיל בלימוד ההלכות, לחזק את בדיקי הפה, להישמר מכל לשון הרע. ככל שנקבל על עצמנו, ככל שנחזק את בדיקי הפה, כך יהיה הדבר לשמירה והגנה עבורנו, ונזכה ברווח עצום, שהרי 'על כל דיבור ודיבור שאדם חוסם את פיו, זוכה לאור הגנוז שאין כל בריה ומלאך יכולים לשער!'

לשליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com

כאילו הוא יצא ממצרים

עד איזו שנה מכר מרן זצוק"ל בפועל את החמץ?

ראי"ש קרליץ: "עד תשע"ג. באותה שנה, במוצאי שבת היה צריך לומר דרשת שבת הגדול ובשבת קיבל חום גבוה ובמוצאי"ק לקחו אותו לבית חולים. הייתי שם עמו והתעורר באמצע הלילה, ומתוך חום גבוה שאל אם יש 'המוצאי' למלווה מלכה - זה הטריד אותו למרות שהיה מאוד חלש אך עדיין לא אכל 'מלווה מלכה'. מראש הבאתי אתי פרוסת חלה כי חשבתי שאולי ירצה. הוא ישב על המיטה ואכל ושתה, אפילו כוח שאשים לו כובע על הראש לברכת המזון לא היה לו מרוב חולשה, אבל על המלווה מלכה לא ויתר (סיפורתי זאת לגאון הגדול רבי דב לנדו שליט"א הוא התרגש וקרא:

'אשרי איש ירא את ב' במצוותיו חפץ מאוד!')

"בבוקר לא ידע מה מצבו הבריאותי ומה יהיה אתו בהמשך היום, ומיד ביטל את החמץ, וביקש שאקרא לחתנו הגאון רבי שריאל שליט"א שיהיה שליח למכור חמץ במקומו. אחה"צ החליטו לשחררו וחזר הביתה ממש לקראת המכירה. הוא היה מאוד חלש ועזרתי לו לעלות במדרגות. אבל בראותו שיש אנשים בחוץ נעצר ולא הסכים לעלות, ומיד שאל אותי למה יש אנשים בחוץ. הוא חשב שבגלל שהוא לא נמצא לכן לא מכניסים הביתה, אך אמרתי לו הבית מלא ואין מקום ואז נחה דעתו. ועלה והשתתף במכירה וחדב"נ הגאון רבי שריאל שליט"א עזר לו.

"המכירה בפועל היתה בפנים בחדר, ואני חשבתי להוציא את המכירה לסלון והוא לא הסכים. הוא לא אמר למה, אבל לדעתי רצה

שיהיה מקום לאנשים, באו הרבה לראות, הוא לא דאג לעצמו אלא לכך שצריך מקום לאנשים".

מה הייתה הנהגתו בליל הסדר עצמו?

הוא אמר את ההגדה בנעימות ובהטעמה. באחת השנים האחרונות דיבר בדרשת שבת הגדול איך צריכה להיראות המצווה של סיפור יציאת מצרים, ואני מצטט את דבריו: 'יש לנו עבודה גדולה עם מצוות הסיפור יציאת מצרים, עבודה של הרגשה להביא את עצמי לכך שאני ארגיש, שאני עצמי הייתי בתוך מצרים במצב של עבדות, ואני בעצמי יצאתי משם'.

"עד היכן ניתן להגיע בלילה הגדול הזה, היה אומר אבא, צריך להרגיש בשעה שאומר את ההלל שזהו ההלל שתיקנו לנו הנביאים הקדמונים לאומרו על כל נס. שירה מתוך שמחה של מצוה יכולה להביא השראת השכינה, וכאמור יש חיוב מיוחד בלילה הזה מדינא דגמרא שירגיש כל אחד 'אני יצאתי ממצרים! ועם הרגשה כזו יאמר את השירה וההלל, וכמו שמבואר במשנה בפסחים אחרי שהביאו את הדין של אמירת פסח מצה ומרור, פסח על שם שפסח וכו', מסיימת המשנה: 'בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, שנאמר והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים. לפיכך אנחנו חייבין להודות להלל למי שעשה לאבותינו ולנו הוציאנו מעבדות לחרות'. הביאור הוא, שלא יאמר אמירה בעלמא אלא יאמר פסח מצה ומרור בהרגשה שהוא עצמו ממש יצא ממצרים! ובהרגשה זו יאמר אחר כך את ההלל!

(הרב א. הכהן 'יתד נאמן' - מוסף שבת קודש ויקרא תש"פ)

המשך מעמוד 18 | הגאון ר' חיים פינחס שיינברג זצ"ל

ההכרחי. (כאשר הסדר הוא בליל ששי, אז לכוס ראשון לוקחים שיעור גדול יותר לרביעית) (ז). (ב) מותר לשתות כוס מים מיד לאחר בליעת היין. (המים צריכים להיות על השולחן בשעה שמברכים בורא פרי הגפן כדי לפוטרם מברכה ראשונה) (יג).

(2) רצוי לשתות את כל מה שיש בכוס.

(3) אם זה מאד קשה, מספיק לשתות רוב כוס.

(4) בדיעבד שתית רוב רביעית מספיקה, גם אם הכוס מכילה הרבה יותר מרביעית (יד).

מגבלת זמן:

רצוי לגמור את השתיה בשתי לגימות. אם זה קשה, יש לשתות לפחות תוך 4 דקות, ובמקום צורך גדול אפשר לגמור לשתות תוך 5-6 דקות (לפי שיטת כמה פוסקים).

הגדה:

הזמן הנכון להתחלת הסדר הוא מיד לאחר צאת הכוכבים. עם חזרת המתפללים מבהכ"נ יש להתחיל את הסדר בכדי שהילדים לא ירדמו לפני אכילת מצה ומרור ולפני הסעודה (טו). ומשום כך גם יש לקרוא את ההגדה מהר ככל האפשר, ולדחות את הפירושים ליותר מאוחר.

הסבה:

הטעם למצות הסבה היא לתת לאדם תחושה של חירות; צריך להסיב בצורה נוחה. הנוהג הוא שנשים אינן מסיבות.

מקורות

- (א) מ"ב ס' תקכ"ט ס"ק ט"ו. (ב) מחבר ס' תל"ג: ג ומ"ב ס"ק י"ז.
 (ג) מחבר ס' תמ"ב: ב. (ד) ס' תמ"ב מ"ב ס"ק ל"ג ושע"ת ס"ק י"ב.
 (ה) מ"ב ס' תנ"א ס"ק ל"ב. (ו) מחבר ס' תע"ב: א. (ז) מ"ב ס' תפ"ו ס"ק א ובה"ל ס' רע"א: יג בד"ה של רביעית. (ח) מ"ב ס' תע"ז ס"ק א' וע"ע שם בשעה"צ אות ד'. (ט) שו"ת ח"ס ח"ו ס' ט"ז, וע"ע מ"ב ס' תע"ה ס"ק ט' עוד פרטים לכתחילה. (י) ח"ס שם, וע"ע מ"ב תרי"ח ס"ק כ"א. (יא) מ"ב ס' תע"ב ס"ק ל"ז. (יב) שיעור רביעית: חזו"א: 150.0 סמ"ק (5.07 אונקיה) הג"ר משה פיינשטיין: 97.6 סמ"ק (3.3 אונקיה) לחומר: 130.7 סמ"ק (4.42 אונקיה) הגרא"ח נאה: 86.0 סמ"ק (3.0 אונקיה) ע"ע לעיל אות (ז). עיקר חיוב ד' כוסות היינו מדרבנן, וקידוש בליל שבת יסודו בדאורייתא. (יג) מ"ב ס' קע"ד ס"ק ג'. (יד) מ"ב ס' תע"ב ס"ק ל"ב, ל"ג. (טו) מ"ב ס' תע"ב ס"ק ג' ושעה"צ אות ב'.

(מלוקט ע"י תלמידיו ונערך ע"י הרב משה פינקלשטיין)

הודיה, ואח"כ הוא נעצר ומזמר קטע זה בהתרגשות מיוחדת בניגון שהיה שר אביו זצוק"ל ומיוחס לרבינו חיים מוואלוז'ין זללה"ה.

שו"ת מרבנו שליט"א בעניני חג הפסח

(מהספר 'שמחת מרדכי')

ברכת האילנות בלילה

שאלה: ברכת האילנות נהגו רבים לברך בבוקר מיד לאחר תפילה מצד זריזין מקדימין. וצ"ע היום בזמנינו שיש אור ואפשר לראות את הפריחה בלילה מדוע שלא יברכו כבר בליל ראש חודש? **תשובה:** לילה אינו זמן ראיה.

פתיתים בבדיקת חמץ

שאלה: האם אפשר לברך על בדיקת חמץ אפילו בלי להכניס פתיתים?

תשובה: לכתחילה ראוי להכניס.

שריפת חמץ במדורה גדולה

שאלה: צ"ע על מנהג כלל ישראל ששורפים את החמץ בשריפה גדולה שכונתית, ולכאורה ברגע שזורק את החמץ למדורה הגדולה החמץ כבר אבודה ממנו ומכל אדם, וא"כ נמצא שהופקר החמץ קודם שקיים מצוות תשבתו, וצ"ע ליישב המנהג. **תשובה:** יכול עדיין להוציא עם מטה (עם מקל).

גוי שמכרו לו חמץ וחפץ להתגייר

שאלה: גוי שמכרו לו את החמץ בערב פסח ורוצה להתגייר בפסח מה יעשה?

תשובה: ימתין להתגייר עד אחר הפסח.

לקבל תשלום מחברת ביטוח על חמץ שנמכר לגוי ונשרף בפסח.

שאלה: מי שמכר חמצו לפני פסח לנכרי כדן, ובתוך ימי הפסח פרצה שריפה במחסן שלו וכל החמץ נשרף, והלה יש לו ביטוח על המחסן, האם מותר לו לתבוע מחברת הביטוח פיצוי על ההפסד (של החמץ) שנגרם לו, כי אולי הוא נחשב כנהנה מאיסורי הנאה, שהרי מקבל תשלום עבור החמץ נמצא שנהנה ממנו?

ועוד, הרי הוא מכר את החמץ לנכרי ורכוש שאינו שלו נשרף ואיך הוא דורש תשלום עבורו?

ועוד, שבזה שדורש פיצוי הוא כאילו מגלה דעתו שלא נתכוון מעולם למכור באמת את החמץ לנכרי, ואפשר שהוא עובר בבל יראה?

תשובה: שהגוי יתבע.

בדין רובו ככולו

שאלה: יש לעיין, למה לא מועיל לאכול מצה בליל פסח רוב כזית כמו שמועיל רוב רביעית בקידוש ובד' כוסות ובשחיטת סימנים?

תשובה: אין אכילה פחות מכזית, אבל יש שתייה פחות מרביעית.

עונג יו"ט או סיפור יציאת מצרים

שאלה: האם נכון לקצר בעונג יו"ט של הסעודה כדי להאריך בסיפור יציאת מצרים עד חצות שזה עיקר המצווה? **תשובה:** לא.

סיפור יציאת מצרים לגוי

שאלה: מי שנמצא בליל הסדר רק עם גוי, האם יש מצווה ועניין לספר לו יציאת מצרים בדרך שאלה ותשובה? **תשובה:** אין חיוב לספר לבהמה.

מעשים והנהגות מרבנו שליט"א

• אחד שאל לרבניו שיש לו ספק איזו דירה לקנות - אפשרות אחת קרובה אבל קטנה, אפשרות שנייה דירה רחוקה אבל גדולה יותר. אמר לו רבינו: "מה אתה צריך שיהיה לך עוד חדר לבדיקת חמץ וייקח לך עוד חצי שעה?".

• הרבנית סיפרה, שרבינו אמר לנכדו שעזר לבדוק חמץ והוציא דברים מהמגירה בחדר, שיחזיר הכל למקומו. כי בדיקת חמץ זה דרבנן, ולצער את סבתא זה מהתורה (והוסיפה, שבשנים קודמות היא עשתה הכל, והחזירה הכל למגירות).

• סיפרה הרבנית ע"ה, שכשקנו את הדירה מה הטרידו? שלא תהיה דירה גדולה, שלא יקשה על בדיקת חמץ.

• שח רבינו בעת שבדק החמץ בערב פסח, שכידוע בודק בכל חור ופינה בבית ונמשך כמה וכמה שעות. פעם אחת אחר שחיפשו בכל הבית ובדקו החמץ (וכמובן אחרי שניקו מקודם את כל הבית) מצאו עוגייה שלמה דבוקה תחת השולחן (על הקרש העליון מהצד השני), וכן פעם אחת מצאו כזית לחם על סורגי החלון, ורבינו מספר זאת בכל שנה בבדיקת חמץ להראות שלא בודקים לחינם ותמיד עלולים למצוא.

• עוד אמר רבינו: "אבא (הסטייפלר) היה בודק כל הלילה בין חריצי המרצפות עד שהחזו"א נתן לו כמה הקלות: א. שברצפה יקפיד רק על כזית. ב. שיעשה מכירת י"ג ועל ידי זה נפטר מבדיקה באותם מקומות שכבר נמכרו, ועם כל זה עדיין היה בודק עד חצי הלילה.

• לאחד שסובל בעיות בעצמות: ללמוד הלכות קרבן פסח שמוזכר שם הענין "ועצם לא תשברו בו".

• כשהיו ילדיו קטנים נסע אתם פעם בחול המועד פסח לגן החיות, וליד כל כלוב של בעל חי אמר היכן הוא נזכר בתנ"ך או בש"ס, ואט אט נקהלו על ידו ציבור גדול שהצטרפו אליו בהליכתו מבע"ח לבע"ח, ושמעו בענין רב כל מה שאומר.

• ביו"ט ראשון של פסח אמר רבינו: "היום לא ספרתי את הברכות, כי בוודאי יש מאה ברכות (כי בליל הסדר היו הרבה ברכות).

(מתוך חוברת 'דברי ש"ח', פסח תשע"ט)

את הפקק האם ימצאנו?", ענהו האברך בלאו, כי אם הוא יודע שהפקק מסתתר בינות האצבעות מה לו עוד לחפש הרי הוא כבר נמצא. נענה לו רבי גד'ל: "כיוצא בו ממש עברתי את ימי המלחמה - בידיעה ברורה שבתוך ההסתרה הגדולה 'אכן אתה קל מסתתר', והנה ה' נמצא עמדי ושומר עלי, ומאחר שידעתי שהוא נמצא לידי (אף שמתחבא הוא תחת כל אלו הצרות) עדיין הוא נמצא ומה לי לחפש אחריו.

מספרים על יהודי אחד שלפרנסתו עסק כ'מנקה' ברחובה של עיר, ובקושי הרוויח פחות מכדי לחמו הדל. יומא חדא בקומו משנתו סיפר בשמחה וצהלה לבני ביתו: "חלום חלמתי כי ישועתנו קרובה לבוא, כי ראיתי בחלום שבקרוב אהפוך להיות גביר אדיר כרוטשילד". שמחו בני הבית ואמרו: "בחסדי שמים יהא בידינו לשלם כעת את כל חובותינו". גער בהם בעל הבית ואמר: "לא היו דבריי על מעט מעות, אלא שאהפוך להיות גביר אדיר יותר מרוטשילד, כי בנוסף לעשירות כרוטשילד עוד יהיה לי בכל חודש את סכום המעות שהנני מרוויח מעבודתי כמנקה הרחובות". ולדין, המדמה בנפשו כי על ידי עבודתו והשתדלותו הוא מסייע לחי העולמים הריהו דומה לאותו שוטה שדימה בנפשו שפרוטותיו הזעומות מוסיפות איזה דבר להון התועפות של רוטשילד.

(קטעים מלוקטים מתוך 'באר הפרשה' - מצורע תשע"ט)

"חבי כמעט רגע" וסופו של דבר יריקו עליו כל מיני שפע ומתנות טובות.

עוד יש להתבונן, מדוע כשהתינוקות מחטפים וגונבים את האפיקומן אין בעל הסדר בוכה ומתאונן כדרך כל 'נגנב' הבוכה בשאר גניבות... אלא שכמה טעמים בדבר: א. יודע הוא שכך הוא סדרו של לילה; ב. ברי לו שעתידים להחזיר לו את ה'גניבה', ועל כן לא עוד שאינו מתלונן אלא נותן מתנות גדולות, איש כמתנת ידו כברכת ה'. וללמדנו פרק בהלכות אמונה לכל השנה בכל מיני גניבות והיזקות אשר יבואו על האדם, שאם יתבונן בהם וישרישם בעצמו שוב לא 'יבכה' ויתלונן. א. כי כך נקבע מלמעלה, ולא 'פלוגי' גנב אלא הוא שליח ההשגחה העליונה. ב. ועוד עתיד הקב"ה להחזיר לו כמו שנגנב, ואף יקבל ע"כ שכר הרבה על שקיבל את הדין באהבה.

פעם נשאל המשגיח הגה"ח רבי גד'ל אייזנער זצ"ל, היאך עמדו לו כוחותיו לעמוד בעזו, לעבור את כל מוראות ותלאות המלחמה תחת ציפורנם של הרשעים הארורים. באותה שעה עמד על גבי השולחן בקבוק, הוריד רבי גד'ל את הפקק שמעל הבקבוק וטמנה בין אצבעותיו, ואז אמר לאברך: "אמור נא לי - היכן נמצא הפקק של בקבוק זה?", אמר לו האברך: "הריהו מסתתר תחת אצבעות ידיך". הוסיף רבי גד'ל ושאל: "אם ייכנס כעת אדם מבחוץ ויחפש

המשך מעמוד 23 | הרב ישראל ליוש

ומעשה בראשית לא ידע הילד לענות לו. לפלא היה הדבר בעיני מרן זצוק"ל, אך לבסוף הוברר כי הם התחילו ללמוד חומש בראשית מפרשת 'לך לך'. במוצאי שבת שלח מרן זצוק"ל לקרוא למנהל הת"ת, וכשהלה הגיע הטיח בו מרן דברים כדרבונות על שהעז לשנות מהמסורת המקובלת שנות דור: "חומש בראשית לא מתחיל רק ממצוות יישוב ארץ ישראל שבפרשת לך לך אל הארץ אשר אראך...", הסביר מרן למנהל הת"ת, "חומש בראשית מתחיל מעיקרי האמונה, בראשית ברא... ושאר מעשה בראשית".

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו ל: israel.layosh@gmail.com

השבת' הרי הם מודים במעשה בראשית, וכבר אין בהם הטעם שהמחלל את השבת כופר במעשיו ומעיד שקר שלא שבת הקב"ה במעשה בראשית. (להלכה כתב שבוודאי המחמיר תבוא עליו ברכה, אך המקלים יש להם על מי שיסמוכו).

מרן הרב מבריסק, הגאון רבי יצחק זאב סולובייצ'יק זצוק"ל, נוהג היה לבחון את ידיעותיהם של ילדים שהיו באים עם אביהם להתפלל במניין שבביתו. שבת אחת סיפר אחד הילדים כי השבוע החלו ללמוד בחיידר חומש בראשית, אך כאשר מרן זצ"ל שאל אותן שאלות על בריאת העולם

קבל את גיליון 'לקראת שבת' ישירות למייל שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il

שההלכה מורה שמיד עם צאת הכוכבים יש לבדוק, אבל מה נעשה שמאז לא פסק כאן זרם השואלים; אלה שבדקו בדיקת חמץ בזמן באו לשאול שאלות לאחר שבדקו, ואלו שבדקו מאוחר יותר באו לשאול מאוחר יותר... כך שלמעשה עד עתה עדיין לא הספקנו לבדוק בדיקת חמץ...".

אך מיד הוסיפה בחיך משרה רוגע ונינוחות: "אל דאגה, אנו מנקים ומכנינים את הכל, ומשתדלים להדביק את הקצב, בסוף נבוא גם לזה...".

אני משער כי רבים אחרים שהיו עומדים קודם בדיקה בשעה כזאת לא היו נשארם כה נינוחים ושלוים, והיו נכנסים ללחץ ועצבנות. אך אצל רבי נסים ולהבדיל בין חיים לחיים רעייתו הצדקנית, תכונות אלו היו זמורות זר בביתם, ואכן השתוממתי להיווכח כיצד השלווה והנעימות הכה מוכרת שלהם נותרו בעינן.

אין זה אלא מפני שכל התנהלות חיים נע תמיד מתוך הכרה אחת ברורה, כי התפקיד היחידי שלהם כאן הוא עשיית רצון ה' ותו לא, לשם כך הם נמצאים כאן בעולם הזה. עד עתה היה רצון ה' שיתייחסו יפה לשואלים וישיבו לשאלותיהם בסבלנות, וכעת רצון ה' הוא שישלימו את העבודות בנחת ויעשו בדיקת חמץ בשעה מאוחרת. מה הטעם לכעס?! מדוע לאבד את מידת הסבלנות?!

כך גם בליל הסדר עצמו, יש להיזהר בתכלית הזהירות לא להיכשל בכעס וברוגז. רבינו משה בן מכיר, בעל ה'סדר היום', כותב: "וראוי לכל אדם לענג נפשו וגופו בלילה הזה ולהראות חירות בעצמו, וירחיק מעליו כל דאגה וצער שיש לו ממקום אחר, ואין צריך לומר שיעורר עתה מחדש שום קטטה ומריבה, אלא הכל יהיה שלום והנחה, ולא יתן פתחון פה לבעל דבר לחלוק".

דברים נוראים כותב החיד"א בספרו 'מורה באצבע' (אות רח), כי היות והלילה הזה מאיר כל כך, לכן השטן מבקש עילה להיכנס באחד מבני הבית, והחכם עיניו בראשו ינעל הדלת בפניו וימנע בכל כוחו המריבה והקטטה שרוצה השטן להטיל בין בני הבית.

וכל זאת מלבד דברי הקדמונים שכתבו דברים מבהילים על עצם החטא בליל הסדר. רבינו חיים ויטל כותב, כי מי שחוטא בלילה זה הרי הוא בסכנה גדולה. כך גם בעל ה'פלא יועץ' (פסח) כותב, שכשם שיש להיזהר מאיסור חמץ כך יש להיזהר מכל דבר פשע, משום שהרושם בפסח הוא גדול יותר מכל ימות השנה!

ואכן, שמעתי מפי אחד הגדולים שעורר פעם אודות נקודה זו, ואמר: "אפילו אם יישפכו כל כוסות היין בשולחן הסדר, אפילו אם תסרח המקפה ותתקלקל כל הסעודה כולה, אשתדל להישאר נינוח ושלי כמקודם... מראש לקחתי בחשבון שעלול להתרחש מצב כזה או אחר, והכנתי את עצמי נפשית לכך...".

כהכנה לימים אלו יש להסב את תשומת הלב ולמקד את העבודה הרוחנית על נקודה זו שיצליח האדם להתנזר מכישלון הכעס.

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

קודם ששקענו בשער החמישים, הרי שאנו וצאצאינו היינו שקועים בטומאת מצרים עד עצם היום הזה, ולא היינו זוכים לגאולה. אולם בזכות ניצול רגע אחד, קודם שבאנו למצב אֶל חזור, זכינו לצאת מאפילה לאור גדול ולגאולת עולם.

לכן, כאשר חז"ל רוצים ללמד את האדם להיות זריז במצוות ולהיזהר לא להחמיצן, אין מקרא הראוי ללמד זאת יותר מהפסוק העוסק במצות - "כשם שאין מחמיצין את המצה כך אין מחמיצין את המצווה". משום שבגלות מצרים למדנו את ערכו המופלא של ניצול רגע אחד! ראינו כיצד ניתן להרוויח רווח נצחי לדורי דורות ברגע קטן, ומה היינו מפסידים אילו היינו מחמיצים את אותו הרגע, היה זה הפסד צורב לנצח. נורא!

כאמור, נקודה זו צריכה לעמוד למול עינינו בימים אלו. להיות עירניים לנצל את אותן מצוות יקרות וחשובות המתגלגלות לפתחנו בכל צעד ושעל, ולקיימן בהידור, בדקדוק ובשמחת לב. הלא מזדמנות לפנינו הזדמנויות כה קלות ופשוטות המסוגלות לצייד אותנו בכל כך הרבה שפע רוחני, לרומם את חיינו ולהותיר בנו רושם עילאי למשך כל ימות השנה, בבחינת: "והשיאנו ה' אלוקינו את ברכת מועדיך". אך הדבר תלוי באדם, אם אכן ישכיל לשאוב ולנצל עד היכן שידו מגעת.

זהירות מכעס וקטטה

הכלל החשוב והיסודי הנוגע לכלל השנה ובמיוחד בחודש ניסן, הוא עניין הסבלנות ואורך הרוח, שמוכרח האדם להצטייד בהם במידה גדושה.

מטבע הדברים, ערב פסח על מכלול המטלות הדרושות להיעשות בו לוקחות מהאדם כוחות רבים. המעמסה הגדולה של נקינות הבית מכל פירור חמץ, מסע הקניות הקדחתניות וההכנות הרבות הנלוות להן, דורשות יגיעה וטרחה מרובה, והאדם מוכרח להרגיל עצמו לא להתרגז ולא לרטון, לשמור על רגיעה ואצילות בכל המצבים ובכל הזמנים, ולהנעים את שהותו בבית. אחרת כל ההכנות עלולות להתלוות בלחץ ועצבים, מתח וכעס מיותרים, ונמצא שכרו בהפסדו.

האתגרים הללו דורשים הכנה ראויה ורצינית מראש, והיא נעשית על ידי כך שיתבונן ביקרת הימים ובחשיבות המצוות שמקיים, כך הוא יקבל הסתכלות מחודשת עליהן, ואז גם אם הן עולות לו בכוחות רבים בקושי ובמאמץ יגבר בו הרצון הפנימי לקיימן מתוך שמחה, בידיעה כי דווקא הקושי הזה מרומם אותו. כך הוא מקיים רצון ה', וזוכה על ידי זה להידבק בשכינה!

לפני כעשרים שנה עליתי בליל בדיקת חמץ לבית דודי מרן הגאב"ד הגאון רבי נסים קרליץ זצוק"ל, סמוך לחצות לילה. דודתי הצדקנית הרבנית קרליץ ע"ה, קידמה פניי כדרכה בחום ובלבביות רבה, ואמרה לי בחיך: "עדיין לא הספקנו לעשות בדיקת חמץ. נכון

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

- ◆ קמח שנטפו לתוכו מים - באילו תנאים ניתן לאפות ממנו מצות לפסח?
- ◆ מה הם הנוזלים הגורמים לחימוץ דגן?
- ◆ ערימות דגן שירד עליהם גשם בשדה - האם ניתן לאפות מהן מצות לפסח?

קמח שנרטב - אחסנתו והשימוש בו בפסח

• קמח שנרטב במים והתייבש - אם המקום שבו נגעו המים ניכר היטב, ניתן להפרידו עם מעט קמח מסביבו, ולהשתמש בקמח הנותר לפסח, אך ראוי לנפותו תחילה.

• קמח שאכלו ממנו עכברים, ולחלוחית הרוק התייבשה - נחלקו הפוסקים אם ניתן להכשיר את הקמח על ידי הפרדת החלק ששמנו אכלו משאר הקמח. ובשעת הדחק ניתן להקל.

• חיטים שנשכו על ידי תולעים - יש שכתבו שאין לחשוש שמא החמיצו מחמת הרוק שבפי התולעים, אך אם קיים ספק שמא נטחנה תולעת עם החיטים - נחלקו הפוסקים אם הקמח מותר בפסח.

• קמח שנוטפים לתוכו מים - אם הטיפות יורדות בזו אחר זו ברציפות - אינו מחמיץ, משום שהטפטוף ה'מִכָּה' בקמח נחשב כעיסוי הבצק, המונע חימוץ. אולם בזמננו אין להקל בדבר.

דגן שנרטב - אחסנתו והשימוש בו בפסח

• הנוזל היחיד שגורם בוודאות לחימוץ דגן, הוא מים. והנוזלים האחרים, כגון מיצי פירות, יין, שמן, דבש, וביצים - המכונים כולם בשם הכולל 'מי פירות' - אינם מחמיצים כשהם בפני עצמם, אך כאשר הם מעורבים במים, הם מאיצים את תהליך החימוץ, ולכן אסור ללוש בתערובת של מים ומי פירות. וההפרשות הנוזליות היוצאות מגוף האדם, דהיינו: רוק, מי רגלים, והפרשות האף, העין והאוזן - מחמיצות כמים, כיון שהן 'תולדות המים'. ודם, חֶלֶב, ושומן, הן של אדם והן של בעלי חיים - אינם מחמיצים כשהם בפני

עצמם, אך הם נחשבים כמי פירות.

• טבע הדגן, שלאחר זריעתו הוא מחמיץ מלחות האדמה, ונחלקו האחרונים בנוגע לדגן שנזרע בסמוך לפסח - אם צריך למוכרו לגוי.

• דגן שנרטב במים - אסור לאוכלו בפסח, וכן להשהותו ברשותו בפסח, אף אם לא ניכרים בו סימני חימוץ כלל. אולם, אם הדגן לא התרכך כלל, מותר למוכרו לגוי.

• דגן שירד עליו גשם וחלקו נותר יבש - מותר להשהות את הדגן היבש ברשותו בפסח. ולדעת הרמ"א, אסור לאוכלו בפסח; ובשעת הדחק ניתן להקל.

• דגן שהובל בספינה - אם הוא יבש וקשה, וצורתו וצבעו לא השתנו, מותר לאוכלו בפסח. אך אם אחסנוהו בחלקה התחתון של הספינה, שבדרך כלל מוצף במים, אסור לאוכלו בפסח, מחשש שהחמיץ.

• בשנה גשומה מאוד, אף שהגשמים הרבים ירדו גם על ערימות הדגן שבשדות - מותר לאכול דגן זה בפסח, אך אם נמצאו בו שיבולים שצמחה בהן תוספת כלשהי מחמת לחות הגשמים - צריך שכמות השיבולים שלא העלו צמחים תהיה גדולה פי שישים מכמות השיבולים שהעלו צמחים.

• דגן שנרטב במים והדבר אינו ניכר - בעת מכירתו ליהודי, חובה להודיעו כי הוא נרטב קודם לכן, כדי שיֵדע שלא להשתמש בו לפסח. וכמו כן, אין למכור לגוי כמויות מרובה של דגן זה.

• מי שיש ברשותו קמח שהוא ספק חמץ, והוא יודע על קיומו של הקמח, אך סבור כי הוא כשר לפסח, ומותירו ברשותו בפסח - אם ביטל את חמצו כהלכה, אינו עובר על 'בל יראה'.

גליון 407
שנה ט' תש"פסיפורי
צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלט"א

תודה למשפחת קליימן על האיור לשריתוש בתמונה

סיפורי חז"ל

ואת כל העדה הקהל אל פתח אהל מועד
(ח' - ג')

שבעת ימים קודם הקמת המשכן, היינו בשלושה ועשרים באדר, ציוה אלקים את משה לקדש את אהרן ובניו ולמלא ידם לכהונה. אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה, פתה אותו בדברים שיתפייס לכהונה, לפי שהוא בורח מן השררה, לך והלוק לו כבוד כנגד כל ישראל, ומנה אותו לעיניהם, כדי שיראו אותו כולם כשהוא נכנס לכהונה גדולה ויהיו זהירים שלא לחלוק על הכהונה. נצטוה משה להקהיל את כל העדה אל פתח אהל מועד, אמר משה לפניו, רבונו של עולם, שישים רבוא אנשים וכהנה וכהנה בחורים, איך אעמידם פתח אהל מועד, ואינו אלא בית סאתים, ואתה אומר הקהל את כל העדה אל החצר הזאת? אמר לו הקדוש ברוך הוא, ועל דבר הזה אתה תמה? השמים האלו לא כדוק של עין דקים הם? ואני רקעתי אותם מסוף העולם ועד סופו, ואף לעתיד לבוא כך אני עושה לציון, כל אותם האוכלוסים מאדם הראשון ועד שיחיו המתים, האיך הם עומדים, והם עתידים לומר צר לי המקום. גשה לי ואשיבה מה אני אעשה להם, אני מרחיב את ציון אומר לה "הרחיבי מקום אהלך, ויריעות משכנותיך יטו, אל תחשבי".

(תנ"ב צו יד-טז)

פרשת השבוע

"ויעש אהרן ובניו" אומר רש"י "שלא הטו ימין ושמאל", כלומר: הם לא משכו בכתפיהם ימין ושמאל מרוב ענווה, ולא העמידו פנים כמי שאינם ראויים לכך, אלא משנצטוו לעשות, קמו ועשו, סיים "החתם סופר" ואמר: ענווה יותר מדי אף היא מין גאוה נחשבת.

מעות חיטים

בימי זקנתו של הרה"ק רבי חיים מצאנו זיע"א, כשעלה שנה אחת לשאת את דרשת שבת- הגדול, פנה אל קהל עדתו ואמר: "דרכם של הרבנים לפתוח דרשה זו בקושיה על הרמב"ם, ולאחר מכן לתרצה על-ידי פלפול חריף. בעוריי, כשכוחי היה במותני, הייתי גם אני עושה כן, אך עתה זקנתי ואין בידי לדרוש כך. "אומר איפוא רק זאת: הרמב"ם פוסק שבליל הסדר מצווה לאכול מצות ולשתות ארבע כוסות, ושאפילו עני שבישראל המחזור על הפתחים חייב לקיים מצוות אלה. ועל כך יש לי קושיה גדולה, איך יוכלו העניים שאין בידם פרוטה, לקיים מצוות אלה? ואין בידי תירוץ. לא אזוו מכאן עד שתתרצה אתם". הבינו הנוכחים את הרמז ותרמו ביד נדיבה למעות-חיטים. עבור העניים.

צו את אהרן ואת בניו וגו' (ו' ב')
אר"ש ביותר צריך הכתוב לזרו במקום שיש בו חסרון כיס (רש"י).
מסופר על הרה"ק רבי מנחם מענדל מקאסוב (האהבת שלום) זיע"א שהיה אומר, בומן שבית המקדש היה קיים, אדם שנכשל בחטא, מביא קרבן ומתכפר. בומן הזה, יהודי שנכשל, מרבה בצדקה ופודה את עצמו מן החטא. ואילו בשבת קודש שהכיס ריק ואין בו נתינת צדקה, מה יעשה ויתכפר? יהא זריו ונשכר להזמין אורחים עניים לשולחנו לסעודת שבת, עניים אוכלים ובעלים מתכפרים. זה שאומר רש"י, ביותר צריך לזרו 'במקום שיש חסרון כיס', כשכיס הצדקה חסר, כלומר, בשבת קודש.

ויעש אהרן ובניו את כל הדברים
(נ"ח - ל"ו)

אומר רש"י: להגיד שבחן שלא הטו ימין ושמאל. מסופר: יום אחד פנה הגה"ק ה"חתם סופר" זיע"א אל אחד המתפללים, וביקש ממנו שיעבור לפני התיבה, אך הלה העמיד פנים של עניו כביכול, משך בכתפיו ונתת כמי שאינו ראוי לכבוד גדול כל כך. אמר לו ה"חתם סופר": על הפסוק

זמני השבת

זמני יציאת השבת

ירושלים 7:38 ת"א: 7:40 ר"ת: 8:15

פרשת צו שבת הגדול

זמני כניסת השבת

ירושלים: 6:24 ת"א: 6:40

ה"צמח צדק" האזין לשיחת האב הכאובה בקשב רב, מצחו הבוהק נתמך בידו העדינה, הוא ישב זמן רב כשעניו עצומות, אך לא הגיב במאומה. הלחץ בלב האב השבור גבר, שתיקתו של הרבי כמעט הטריפה את דעתו, הלוא טרם בואו לכאן, סיפרו באוזניו חסידים אשר התגוררו בעירו, אותות ומופתים גדולים, ישועות ונפלאות אשר פועל הרבי עבור היהודים הבאים אליו להתייעץ עמו ולהתברך מפיו, ומשום מה דוקא הוא נתקל בחומה של שתיקה, באטימה שאינו מבין את פירושה.

אך היהודי שלבו כמעט ונשבר וכמעט נתייאש, לא הרפה, שוב ושוב שטח בבכי גובר והולך את בקשתו לפני הרבי, וציין כי בן זה יחיד הוא לו, וכי מועד הגיוס מתקרב, ואנה אני בא, בלי בני יקירי זה, טוב מותי מחיי, התייפח בבכי קורע לב. אך דבריו ודמעותיו כמו שבו ריקם, דומה היה כי אין הרבי מקשיב כלל לדבריו.

בסופו של דבר יצא מלפני הרבי, כאשר אך ברכת שלום מהדהדת באוזניו, הצדיק לא הבטיח מאומה, בלית ברירה ובלב שבור ורצוף, עלה היהודי על העגלה ויצא חזרה לדרך הארוכה לביתו. כשהגיע לביתו, סיפר לאשתו ולבני ביתו על האכזבה הגדולה שהיתה מנת חלקו בביקורו אצל הרבי. הללו ניסו לעודדו, שבוודאי משהו שמימי מסתתר מבעד לשתיקתו של הצדיק, ואל לו להיכנס חלילה לייאוש, ישועת ה' כהרף עין. בצר לו, הרבה האב בתפילות ובתחנונים, ועל אף מועקת לבו, לא פסק מלקוות ולצפות לישועה, הרי שערי דמעות לא ננעלו, וגם התפילות הרבות יעשו מחצה, וככל שהתקרבו הימים למועד ההתייצבות, כן הרבה בתפילותיו ובעתירותיו, ספר התהילים לא מש מידו, כשדמעות חמות מרטיבות את הדפים הישנים של התהילים.

בבוא היום בבוקר השכם, קמו ר' שלמה ובנו ולבותיהם הולמים, מועד ההתייצבות נקבע לשעה מסוימת והמפקדה הצבאית מתנהלת על פי תקנות קשוחות, דינו של המאחר חמור מאד, עד כדי כניסה לבית הסוהר, לאחר תפילה ואכילת פת שחרית, יצאו האב ובנו ממפתן ביתם ועיניהם מצפות לישועה, אך עוד לא הספיקו להתרחק ממתחווי הבית, והנה לקראתם יהודי דל בשר וכפוף קומה, בראותו את הבאים לקראתו, הניח יד ימינו על לבו, ובקול צרוד קרא "יהודים יקרים, מדרך ארוכה באתי הנה, ועדיין לא בא אוכל לפי, אנא בטובכם הגישו לי פת לחם לאכול וצפחת מים לשתות ותחיו את נפשי אוי". פניו המוריקים של ר' שלמה החווירו, בדיוק עכשיו כאשר כל רגע יקר הוא מפז, אם לא די בידיו הריקניות לקראת ההתייצבות גם יאחר, בדיוק בזמן גורלי זה צץ יהודי זה כמו מבטן האדמה. העני הבלתי מוכר, נושם ונושף בכבודות, וימינו נתונה עדיין על לבו כמו עוצר הוא בעדו מפרוח מגופו.

פעולה זו של חסד ודוקא בזמן ובעת כה לחוץ, פתחה לפניכם את שערי הרחמים לרווחה

שנים רבות חיכה ר' שלמה לבן זכר, תפילות ותחינות רבות שפכו ר' שלמה ואשתו לפני בורא כל העולמים, אצל רבים מצדיקי דורו הזכיר את עצמו, כדי להתברך מפיהם. ותפילותיהם וציפיותיהם לא היו לשוא, היה זה ערב שבת כאשר אנשי העיירה נתבשרו שלר' שלמה נולד בן זכר, השמחה בביתם היתה רבה, שמחת הברית עברה מתוך שמחה גדולה, כאשר רבים מיהודי העיירה נטלו בה חלק, רבה של העיירה שימש כסנדק, ומוהל מומחה הוזמן מעיר סמוכה להכניס את הרך הנימול בבריתו של אברהם אבינו ע"ה. ר' שלמה ערך סעודה כיד המלך, כמובן שלא שכח את אביוני העיר שכולם הוזמנו וזכו להתענג בתענוגי בשר ודגים.

השנים חלפו, הרך הנימול גדל והיה לבחור ירא שמים, נח לשמים ונח לבריות, בישיבה היה בין הבחורים הלמדנים והיסב נחת רבה להוריו ולמוריו. עד לאותו יום בהיר, בה הודיעו שלטונות הצבא לר' שלמה, שבנו חביבו מחוייב גיוס, ועליו להתייצב תוך כמה שבועות במפקדה הצבאית, ולהפוך לחייל מן המניין של הצבא הקומוניסטי. חייו השלווים של ר' שלמה וזוגי הופרו בבת אחת, תפילות רוויות דמעות היו מנת חלקם יום ולילה, השתדלויות רבות שלא העלו דבר, והייאוש כמעט ומלאו את לבם, כשאחד מידידי הציע לו לנסוע אל הרה"ק רבי מנחם מענדל בעל ה"צמח צדק" מליובאוויטש זיע"א (יומא דהילולא י"א ניסן), שבברכותיו פעל ישועות גדולות לבני ישראל, על אף המרחק הרב שהיה עליו לנסוע, לא חשב ר' שלמה פעמיים, ויצא לדרך עוד באותו היום.

ימים ולילות שרך עצמו בדרך עד שהגיע לביתו של ה"צמח צדק", כשספר התהילים לא מש מידו, המתין לתורו להיכנס לרבי, וכשהגיעו תורו, ואך דרכו רגליו בחדרו של הצדיק, פרץ בבכי מהתרגשות ופחד גם יחד, ושפך לפני הרבי את מר שיחו: "בן יחיד ויקר יש לי, ועתה הגיע לגיל הגיוס, ובתוך שלושים יום עליו להתייצב במפקדה הצבאית בעירו, שם יחלט גורלו לשבט או לחסד, בריא ושלם הוא ב"ה בני יקירי, טוב רואי, ובדרך הטבע אני לא רואה שום סיבה לשלילה או לדיחוי, "רבי" זעק היהודי מקירות לבו, "מה אעשה לבני ביום שידובר בו?" האב האומלל לא היה צריך לפרט את חששותיו הגדולים, השירות הצבאי כרוך בקשיים רבים, ובסכנות לגוף ולנשמה, שמירת שבת, כשרות, וקיום המצוות, בגדר מסירות נפש הן, ואין כמעט אפשרות לבחור יהודי בצבא הקומוניסטי, להישמר ולהישאר שומר תורה ומצוות. אנא רבי! זעק מנבכי ליבו, בטל את הגזירה הנוראה מכל, צדיק גוזר והקב"ה מקיים.

משל ונמשל

תן לו משלו שאתה ושלך שלו

אמרו חז"ל (אבות ג' - ז') תן לו משלו שאתה ושלך שלו ונבאר זאת על פי :

משל למה הדבר דומה לסוחר אחד שהרבה חנונים היו לוקחים ממנו סחורה ולא לכולם היה כסף מזומן והיה נותן להם בהקפה ומחמת בגידת הזמן הפסידו הרבה מלקוחותיו ולא היה בידם לפרוע לו את חובם ומכל שכן לקחת סחורה חדשה אולם הסוחר שהיה איש רם המעלה ובעל לב טוב ריחם על לקוחותיו ולא רצה לגרום להם שיבואו לידי פשיטת רגל ולכן הוסיף לתת להם בהקפה אף על פי שלא שילמו לו את המגיע מהם בעד קניוניהם הקודמות והיו בין לקוחותיו אלו שלושת סוגים, סוג אחד שרצו בכל ליבם לשלם לסוחר הוב את המגיע לו, ועבדו יומם ולילה כדי להרויח פרנסתם ולשלם לו, סוג ב' שלא עמלו עמל מרובה כל כך אלא אכלו ושבעו והיטיבו את לבם וגם עבדו קצת כדי להרויח ולשלם לכל הפחות בעד הסחורה שקיבלו בשניה, והיה סוג שלישי שלא עבדו כלל אלא הואיל וקיבלו סחורה חדשה בהקפה לא נקפו אצבע אלא היו אוכלים ושותים ומתבטלים להנאתם

והנמשל: זוהי כוונת חכמינו ז"ל במאמר הנ"ל, הרי ידוע כי הפנקס פתוח והחנווני הזה שכל סחורתנו שלו נותן לנו בהקפה, אף על פי שאנו חייבים לו תמיד אלא שהוא רוצה בטובתנו ושלא נפשוט ח"ו את הרגל ונוכל להתקיים, הרי שמירת היושר והצדק נותנת שנהיה אנחנו מבני הסוג הראשון, שנשתדל בכל כוחנו לעמול יומם ולילה כדי לשלם לבורא העולמים את החוב וכדי שנוכל להתקיים בעולמנו.

(הרה"ק רבי יעקב יוסף מפולנאה זיע"א)

והיהודי שאצה לו הדרך, הביט בו ברחמנות מהולה ברתחה, וכבר אומר הוא לומר לו כי מימינו ומשמאלו מקדם ומאחור, מתגוררות משפחות יהודיות טובות לב ופתוחות ידיים, ואלו בוודאי ישמחו להשביע רעבונו ולהקל צערו, אך ירחם ויסטה מנתיבו כי נחפו הוא לדרך קשה, והוא עצמו זקוק לרחמי שמים מרובים. אבל מחשבות אלו תופסות מוחו רק לשניות מועטות, כי מיד התנער הוא מהן, כאילו שוכח את מצבו ואת צערו דאגתו העצמיים, וברוחב לב ובסר פנים יפות, הזמין את האורח הרעב פנימה לביתו ואמר: "בוא אחי היקר אכול ושתה וברך את האלוקים", נכנס האורח נוטל ידיו, מברך ואוכל ושותה, ומותיר, ועיניו אורו, "כשם שהחייטני" אמר לבעל הבית "כן יוסיפו לך משמים חיים וטובה וברכה". וכבר נחפו העני לדרכו, והיהודי זרו את בנו "הבה נודרו, כי אצה לנו הדרך", שלא נאחר חלילה ונענש על כך.

אצו ורצו כל הדרך, וכשהגיעו ברגע האחרון, נכנסו שניהם לבית המפקדה, והממונים על הגייסות הביטו בבחור הנושם ונושף בכבודות, מחמת יראה ופחד ומרוב בהילות, הממונים הביטו בו בעיניים זועמות, והבהילו את הרופא לבדוק את הבחור היהודי שהגיע זה עתה, אם ראוי הוא לשרת בצבא, הרופא הצבאי בחן את הבחור מכף רגל ועד ראש, נקש על ראשו, הביט לתוך גרונו, בדק את אוזניו, הצמיד ידיו זו לזו, והפטיר ספק בכעס ספק בקוצר רוח: "שלחו מעלי גופות שאינן ראויות למדי צבא". ר' שלמה ובנו המאושרים, נסעו הביתה ובידיהם כתב השחרור של הבן מהצבא, עיני שניהם זלגו דמעות התרגשות, תודה והודיה להש"ת. כעבור זמן מה נמלך היהודי ונסע ל"צמח צדק" "שתיקתו של הרבי" אמר לבנו בקורת רוח, "יפה הייתה מכל הקולות שבעולם, מן הראוי כי אבשר לו את הבשורה הטובה".

כשנכנס לחדרו של הרבי, האיר לו ה"צמח צדק" את פניו הקדושות ואמר: "בבואך לפני לא אמרתי לך מאום, יען כי לא ראיתי בעבורכם שום פתח לישועה, אמור נא לי מה עשית באותו יום אשר בזכותו זכיתם לישועה הגדולה חוץ לדרך הטבע?" היהודי נדהם, לרגע התגלגלו מחשבותיו אחרנית, ולפתע נזכר הוא, ושח באוזני הרבי את סיפורו של אותו עני שביקש דבר מה להסעיד לו באותו יום גורלי, שמא ואולי יש קשר בין זה לזה, הרבי חייך ואמר: "אכן, שערי רחמים סגורים היו בעבורכם, אך פעולה זו של חסד ודוקא בזמן ובעת כה לחוץ, פתחה לפניכם את שערי הרחמים לרווחה, מצווה זו שקיימתם בהכנסת אורחים ובמתן אכילה ושתיה לאדם עני ורעב, התייצבה לפניכם להמליץ טוב בעדכם, צדקה מעבירה את רוע הגזירה".

צ'ין אדם לחברו

קמחא דפסחא של הסבא משפאלי מסופר: שנה אחת נסע הסבא קדישא משפאלי זיע"א לכל העיירות הסמוכות לשפאלי, וקנה הרבה חיטים לחג הפסח, ואח"כ טחן אותן, והכין "קמחא דפסחא" לרוב. העולם התפלא בשביל מי צריך כ"כ הרבה קמח? שלושה ימים קודם החג נשרפה פתאום עיר אחת הסמוכה לשפאלי, ויצאו כולם נקיים מנכסיהם, וגם לצרכי חג הפסח לא נשאר להם מאומה. אז נסע תיכף ה"סבא" לאותה עיר, והביא את כל הקמח שהכין, ואפה מצות בשביל כל אנשי העיר. אז הבינו שהצדיק היכן תרופה למכה.

גמילות חסד בגופו

מסופר: יהודי אחד שלא ניחן בבינה יתירה היה מבקר בקביעות בבית הרה"ק רבי יחזקאל שרגא מסטראפקוב זיע"א, והיה מבקש כסף כל כמה חדשים כדי לקנות מנעלים לרגליו בטענה שהנעליים נהיו קטנים עליו, ובכל פעם נתן לו הרבי מעות, אף שלא היתה הפרוטה מצויה, וממש היה בביתו לחם צר ומים לחץ. לאחר כמה פעמים שחזר הדבר ונשנה, אמר לו הרבי שבגיל כזה כבר אין גודלים הרגילים ולא יתכן שהנעל נהיית קטנה, ושאלו מתי גזו לאחרונה את צפרני רגליו? הלה ענה שקשה לו להתכופף ועל כן כבר זמן רב לא גזו הציפורניים. הכניסו הצדיק לחדר האמבטיה והוריד לו את מנעליו, ובכבודו ובעצמו גזו לו את ציפורני רגליו, ומאז היו הנעליים טובים ונוחים.

קמחא דפסחא בזמן המלחמה בתקופת מלחמת העולם הראשונה כאשר התגורר החפץ חיים בעיר סמילוביץ נודע לו שעשירי העיר לא נענים ביד רחבה למגבית מעות חיטים לפסח ויש חשש שעניי המקום ידעו סבל בחג החפץ חיים הזעיק מיד את כל התושבים לבית המדרש עלה על הבימה ואמר הלא רואים אתם שכבר זקנתי ועוד מעט יקראו אותי לעולם האמת ובו יחקרו אותי על אנשי סמילוביץ אם הם נותנים צדקה אם תרמו מעות חיטים ובכן אני שואל אתכם מה אשיב להם אם אומר שאתם נותנים הרי זה שקר ומעודי לא שקרתי ואם אומר שאינכם נותנים אדבר לשון הרע ובשום אופן אינני רוצה בכך הוא לא הספיק לגמור את דבריו ומכל הצדדים התחילו לזרוק מאות רובלים ובו במקום נאסף סכום גדול שהספיק לכל צרכי הפסח לעניי העיר.

הכרת הטוב

מספרים על הגה"ק רבי חיים מוואלוזין זיע"א שלא חתם אף פעם על חרם כלשהו נגד חסידים, והגה"ק מבריסק זיע"א אמר פעם, כי הסיבה לכך היתה כי ר' חיים זכה פעם לטובה גדולה מאוד מאחד האדמורי"ם החסידיים, והוא סבר כי כמו שמשה רבינו לא יכול היה להכות את היאור והאדמה מחמת שהם עשו לו פעם טובה, כן אסור גם לו לכתוב משהו נגד החסידים, אחרי שפעם קיבל טובה מרבי חסידי.

תלולא דצדקיא

שבת קודש י' ניסן מרים הנביאה בת עמרם (ב"א תפ"ז) יום ראשון י"א ניסן רבינו משה בן נחמן רמב"ן (ה"א כ"ט) הרה"ק רבי ישעיהו ב"ר אברהם הורוויץ (של"ה - ש"צ) יום שני י"ב ניסן רבי מרדכי זיסקינד סג"ל לנדא מסטרי ב"ר יואל משה (תרט"ז) יום שלישי י"ג ניסן רבינו יוסף קארו ב"ר אפרים (בית יוסף-של"ה) רבינו משה אלשיך ב"ר חיים (אלשיך-שנ"ז) הרה"ק רבי מנחם מענדל ב"ר שלום שכנא (ה"צמח צדק" מליובאוויטש - תרכ"ו) הרה"ק רבי יואל משאץ ב"ר חיים (תרמ"ו) יום רביעי י"ד ניסן הרה"ק רבי אשר ישעי' מראפשיץ ב"ר אליעזר ליפמן (תר"ה) הגה"ק רבי אברהם יפה'ן מנובהרדוק ב"ר צבי אשר יפה (תשל"ל) יום חמישי ט"ו ניסן יצחק אבינו הרה"ק רבי מאיר מקריסטנינופאלי ב"ר צבי (יד המאיר - תקע"ה) הרה"ק רבי אלישע ב"ר ברוך מגורליץ (תשא) יום שישי ט"ז ניסן לוי בן יעקב משבטי קה

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצווה הלכות

מאת הרה"ג נמליאל הכהן רבניטובין שליט"א
מח"ס "גם אני אודך" לפרסם יוסף התר"ם על המעשים.

עשרה ראשונים (ד')

א) אם בא מעשרה ראשונים, ואחר כך כשהתחילו להתפלל, יצא, ושוב חזר, לא הפסיד מעלתו, ונקרא עדיין מעשרה ראשונים. (אשל אברהם מבוטשאטש, מהדו"ת, סימן כ"ה, ד"ה ממה).

ב) מי שאי אפשר לו להיות מעשרה ראשונים בשחרית, ישתדל להיות מעשרה ראשונים במנחה וערבית. (שלמי ציבור, דף כ"ג ע"ב).

ג) כשם שמצוה להיות מעשרה ראשונים, כך מצוה להתעכב עד שלא ישארו עשרה בבית הכנסת. (בן איש חי, שנה ראשונה, פרשת מקץ, סעיף א').

ד) בנשים אין דין שיהיו מעשרה ראשונים בבית הכנסת. (גם אני אודך תשובות הגאון "דברי בניהו" שליט"א).

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות רשת חנויות

גל פז

לע"נ

הר"ר יעקב קליין ע"ה
בן יבלחט"א הר"ר משה הי"ו
נלב"ע י"א ניסן תנצב"ה

פניני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת שכונת "עין חמד" - מכללת ציון

פְּרֻשֶׁת צו - הַכָּנָה לְפֶסַח

"צו את בני ישראל"

והוא זוכה בהזדמנות שמימית לעשות מצווה, יזדרז וימהר לבצע ולא ידחה אותה לרגע האחרון או למועד אחר. "מצווה הבאה לידיך אל תחמיצנה" (מכילתא שמות יב, ז) כשמצווה ניצבת לפנינו נעשה אותה בזריזות!

המהר"ל מגלה, שלא לחינם למדה זאת התורה ממצוות המצה דווקא. במצוות המצה מבין כל אחד מאיתנו שהשהות בעשייתה והעצלות באפייתה- פוסלת את המצה ומחמיצה אותה.

"כך גם במצוות אחרות", מגלה המהר"ל, "כשיהודי ניצב בפני עשיית מצווה, עשייתה בזריזות היא תנאי לשלמות המצווה, לביצועה באופן הטוב והנבחר ביותר. רק כאשר יהודי עושה מצווה בזריזות- זו מצווה מושלמת ולא מוחמצת!".

הזריזות היא לא ערך נוסף ביהדות, היא תנאי הכרחי. יש בזריזות ויטמין חזק, ויטמין נגד עצלות. העצלות מהווה מקור לכשלים רוחניים, מונעת הצלחה בקיום המצוות ומעכבת את השלמת המשימות הרוחניות שלנו.

כדי לנצח את מידת העצלות אנו זקוקים למלאי אדיר של ויטמין הזריזות, להזדרז בכל עת בביצוע המצוות המוטלות עלינו, לעשותן בלי דחיות, בלי שְׁהִיָּה, בלי הִמְתָּנָה- פשוט לעשות ולקיים בזריזות!

בברכת שבת שלום וחג כשר ושמח הרב אליהו חיים פנחס שליט"א חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

חודש האביב כבר כאן, ממלא את כולנו בשמחה ובהתרגשות אינסופית. בראש המאפיינים של החודש הזה, נמצא המירוץ.

ערב פסח מאופיין בהתרוצצות בלתי פוסקת, 'באוקיינוס' של עבודה כשכולנו מנסים לעמוד בכל המשימות. בחיפזון יצאנו ממצרים, ובחיפזון רב אנחנו נכנסים ליציאת מצרים מדי שנה בשנה, ממהרים מאוד, צריכים להספיק קניות, סידורים, נקיונות, בישולים ומצוות רבות.

כמובן בראש המצוות כולן, ניצבת מצוות אכילת מצה. מצה דומה ללחם חמץ רגיל, ומורכבת מאותם הרכיבים- קמח ומים. מה יוצר אפוא את ההבדל בין חמץ למצה?

מה גורם לפער האדיר שבין לחם החמץ למצה האהובה? מה הופך את המצה למצווה נעלה, ואת לחם החמץ ל"בל יראה ובל ימצא" חמור כל כך?

התשובה פשוטה: הזריזות. בניגוד ללחם החמץ שנוצר על ידי שהות להתפחה, המצה הקדושה מתייחדת בזריזות המופלגת מרגע הכנת הבצק ועד היציאה מהתנור.

בניגוד ללחם החמץ שזקוק לפועלים המשתתפים במלאכתם- שיעניקו לו די פנאי להחמיץ ולתפוח, המצה זקוקה לעובדים זריזים ונמרצים, שלא יותירו את העיסה ולו רגע אחד ללא פעילות, אלא יעשו הכול כדי להכניס בזריזות את המצה לתוך התנור.

המקור לחשיבות הזריזות בעשיית המצות, הוא מהפסוק "וְשִׁמְרֶתֶם אֶת הַמִּצְוֹת" (שמות יב, ז). מעניין לגלות, שלמרות שפסוק זה עוסק בעשיית המצות, חז"ל חשפו בו כוונה נוספת לכל מצוות התורה: הזכות הכבירה והחובה העמוקה, שכאשר מגיעה מצווה לפני היהודי

הצלחה בגור"ב

יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רוני מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמדי ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסיר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ' שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל העניינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.י.ש כדורי אקבילי יוסף חיים בן נסכה שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר רונית בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט יוסף בן רוחמה אילן בן ג'וליאט יפית שרה בת ג'ינה דרוך בן סופיה דוד עומרי בן יהודית מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית שירי ימנה בת שולמית שמעון בן שולמית אנאל חביבה בת שולמית אורן בן נעמי שושנה שירה בת סילביה מיטל בת שושנה סיון רבקה בת אלן אסתר עמית בת טובה אברהם גורגי, בן דליה אפרת

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו נזרי בן ימנה אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית נועה בת מזל טוב משה מנחם בן רחל דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אסף בן סופיה נתנאל בן ג'ינה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת טסה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרחה- בריאות ואריכות ימים מאיה בת עדי דליה אפרת בת נעמה סימי בת סוליקה שלו בן מזל פחימה אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה שאול בן סילביה משה בן נדימה עינת בת רחל ברכה בנימין בן יקוט רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה יצחק בן רבקה רונית בת סבריה קסנש בת דגטו יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל נעמה בת שרה בנימין בן ברכה אלן אסתר בת שרלוט יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

לרפואה שלימה לנוריאל בן אסתר

לרפואה שלימה לאיידה חיה בת אסתר וליילד אלחנן רפאל בן ארייס וליילד אורי חיים בן שלי

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי

הצלחת ולרפואת אברהם גורג'י בן דליה אפרת וב"ב והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב

לע"נ הצדיק ר' חיים אבישלום כהן פרחיה בן בלנקה זצ"ל

ע"י	כנסת לבת	צאת לבת	יבין חס
י-ט	18:25	19:38	20:23
ת"א	18:43	19:35	20:20
מ"ט	18:44	19:37	20:22
כ"ב	18:44	19:36	20:22

שואל ומשיב בהלכה- הכשרת פלים לפסח

אדם הרוצה להשתמש בפסח באותם כלים שמשמש בהם כל השנה, האם רשאי וכיצד?

שאלה: **?**

להלן סיכום ההלכה מפי הרב אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת ציון מספרו 'הכשרות למעשה':

תשובה: **!**

סכו"ם מטבח- יש אפשרות להשתמש על ידי הגעלה. כלומר, שנותן סיר עם מים ע"ג האש, ובשעה שהמים מבעבעים, נותן לתוכם את הסכו"ם. ותיכף לאחר מכן שוטף במים קרים.

פלטה חשמלית- די שיַעֲרָה עליה מים רותחים ישר מן הקומקום, לאחר שרתחו המים. ולאחר שינקה היטב את הפלטה מכל חשש חמץ.

מחבת- די בהגעלה, שמכניס אותה לתוך מים רותחים. אולם במחבת מסוג "טפלון" לא מועיל הכשר וחייב לקנות חדש לפסח.

סירים- מכיוון שמבשלים בהם גם חמץ, חייבים להכשירם על ידי הגעלה במים רותחים. וקודם לכן חייב לרחצם היטב ולנקותם מכל לכלוך.

כלי זכוכית- לשיטת הספרדים, אינם בולעים חמץ - ולכן אינם צריכים שום הכשר לפסח, ואפילו הכניסו לתוכם חמץ גמור, כגון בירה, יש להתיר על ידי שטיפה בלבד. כלי זכוכית הנקראים פיירקס, שמבשלים בהם על האש, וכן דורלקס, מותרים בשטיפה והדחה בלבד. אולם לשיטת האשכנזים, אין להם תקנה ואסור להשתמש בהם.

כלי חרס- (ספלי קפה) אין מועיל להם שום הכשר, ואם השתמשו בהם בחם, אין הגעלה מועילה להם כלל. ומכל מקום 'הכיוור' שרוחצים בו הסירים והצלחות, אפילו אם הוא עשוי מחרסינה - יַעֲרָה עליו רותחים, ואז מותר להשתמש בו בפסח.

תנור- חייב לשפשף היטב דפנות התנור בחומר ניקוי (עם צמר פלדה) מכל שמנונית, שנספגה שם. לאחר שהבריק את התנור מדליק על ריק למשך שעה, בטמפרטורה הגבוהה ביותר. ואף ידאג שעד כניסת החג יעברו 24 שעות, שלא ישתמשו בו כלל.

מיקרוגל- ראשית עליו להוציא את כלי הזכוכית שבו (ניתן לשליפה) ולהדיחו במים רותחים. ולאחר מכן עליו לנקות היטב את הדפנות עם חומר פוגם. ואף לשים כוס מים, ובתוכו חומר ניקוי - ולהדליק למשך רבע שעה. וכן לא להשתמש 24 שעות במכשיר.

זְכוּת קְרִיאַת תְּהִילִים

לפנינו מעשה מדהים, שסיפר הרה"ג הרב ליאור כחלון שליט"א מעשה שאירע עם הבת שלו: "היה זה לפני מספר שנים. המצב בארץ היה קשה, פיגועים ואסונות ל"ע ועם ישראל היה זקוק לרחמים. **בתי, בת השתיים-עשרה חפצה להתחזק לאור המצב הקשה וקיבלה על עצמה: לקרוא תהילים בדרך לבית הספר, בזמן נסיעתה באוטובוס להצלת והצלחת כל עם ישראל."**

באחד הימים, עלתה בתי לאוטובוס בדרך לבית הספר, כשהתיק עליה ותהילים בידה. היא נעמדה באוטובוס והתחילה לקרוא את פרקי התהילים. לפתע, באמצע הדרך, הרגישה בחילות נוראיות והרגישה צורך להקיא. היא רצה לנהג האוטובוס וביקשה ממנו לרדת בדחיפות והסבירה לו מדוע. הנהג עצר בשולי הדרך ואמר לה, כי יחכה לה עד שתסיים. **אך היא סירבה ואמרה, כי אינה רוצה, שכל הנוסעים ימתינו לה, והיא תמתין לאוטובוס הבא."**

"היא עצרה באמצע המזמורים וירדה מהאוטובוס. בעודה 'מתנקה' מהאוכל שהציק לה, האוטובוס יצא לדרך והתקדם. והנה, **לא עברו כמה עשרות מטרים, והיא שומעת פיצוץ אדיר. האוטובוס שהיא היתה עליו עד לפני שניות מספר התפוצץ, כאשר קולות נפץ נשמעים לכל עבר. רסיסי הזכוכיות עפו לכל עבר, ואנשים נהרגו ונפצעו ל"ע. בתי נכנסה להלם מהמראות הקשים..."**

"לפני מספר שניות היא הייתה באוטובוס, אך תחושות הבחילה החזקות, שהרגישה בעת קריאת התהילים גרמו לה לרדת מהאוטובוס. היא פתחה את התהילים במקום בו הפסיקה טרם ירדה מהנסיעה, ולתדהמתה היא מגלה, כי עצרה בפסוק: 'מַאִישׁ חָמַס תִּצְיַלְנִי' (תהילים יח, מט)."

"למחרת, כשראתה בעיתון את תמונת המחבל, עברה בה חלחלה: **המחבל, עמד לידה באוטובוס, כשהחלו הרגשת הבחילות. היא רצה אלי וסיפרה לי, כיצד הקבלה שקיבלה לקרוא פרקי תהילים בדרך לבית הספר, כחיזוק לאור המצב, הצילה את חייה ומשמיים גרמו לה לרדת מהאוטובוס רגע לפני הנורא מכול."**

מינויים

לקבלת העלון חייג במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל

PnneEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084 כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26א ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי בטל' 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים- הגאון הרב שמשון דוד פינקוס זצ"ל

הגאון הרב שמשון דוד פינקוס זצ"ל- נולד בארצות הברית ב-כ"ז באב ה'תש"ד (1944). בצעירותו למד בישיבת 'בית התלמוד' בניו יורק. בהמשך עלה לארץ ישראל. לאחר נישואיו גר בבני ברק ואחר כך בתפרח. בתקופה זו היה משגיח בישיבת אופקים. למד את תורת הקבלה בישיבת 'אהבת שלום'. מאוחר יותר נעשה ראש ישיבה בישיבת ירוחם. לבקשת הרב הגאונים מרן ר' יעקב ישראל קניבסקי ('הסייטלר') ומרן ר' אלעזר מנחם מן שך הוא עבר לגור באופקים וכיהן שם כרב מעל לעשרים שנה. דרשן בחסד בעל מתק שפתיים. גאון בנגלה ובנסתר. התפלל על פי כוונת סידור הרש"ש. בעל חסד עצום. חילק את כספו לנזקקים למרות מצבו הכלכלי כשהיה נתון בחובות. טס לחו"ל כדי לחזק יהודים ומסופר כי היה טס לגיברלטר ליד ספרד כדי לחזק יהודי אחד בלבד. היה מסייע ברכבו הלוך ושוב טרמפיסטים גם כשהם לא היו בדרך נסיעתו. נפטר בי"ב ניסן ה'תשס"א (2001) בתאונת דרכים יחד עם רעייתו ובתו מרת מרים בת ה-19. חי כ-57 שנים. ציונו בהר-המנוחות בירושלים. את מקומו כרב הקהילה באופקים ממלא בנו הגדול ר' ישראל יעקב פינקוס, המכהן גם כר"מ בישיבת שערי שמועות.

אביו: ר' אברהם חיים. **אימו:** מצאצאי משפחת ויינברג, שושלת אדמו"רי סלונים. **אשתו:** מרת חיה מינדל (בת ר' מרדכי מן, ראש ישיבת 'בית הלל' בבני ברק). **ילדיו:** 12 ילדים. **מרבותיו:** ר' ישראל אליהו וינטרוב, ר' יעקב משה הלל, ר' אריה לייב מאלין (כשהיה בניו-יורק), ר' יוסף דב סולובייצ'יק (כשלמד בישיבת בריסק בארץ). **מספריו:** **ברכות בחשבון**- מהות הברכות, ענייני אמונה והשגחה **שערים בתפילה**- מהות התפילה **ישבת מלכתא**- מהות השבת **יתפארת תורה**- חידושים על התורה, עניינים באמונה, על מסכת גיטין **נפש שמשון**- התורה וקנייניה, שערי אמונה, סידור התפילה, תהילים, שבת ומאמרים **נפש חיה**- תפקיד האישה ביהדות **יתפארת שמשון**- הגדה של פסח, פירושים ודרשות על התורה **שיחות על המועדים**- ימים נוראים, סוכות, חנוכה, פורים, פסח- גלות ונחמה לבין המצרים **יתפארת אבות**- ענייני שמחת נישואין ובניין הבית היהודי **אהל מרים**- בענייני חינוך **אש להבה**- אוסף שיחות, עובדות והנהגות • **כצאת השמש בגבורתו**- על הרב **ירבותינו שבדרום**- ביוגרפיה, עובדות והנהגות.

להלן סיפורים, המעובדים מתוך '**רבתינו שבדרום**': הגאון ר' אברהם ארלנגר בהספדו על רבינו סיפר ששמע מבני המשפחה את המעשה הנפלא הבא: יום אחד הופיע אברך עם רעייתו בבית רבינו. בפיהם של הזוג היו תלויות הדדיות קשות, דבר שהעיד על שלום בית מעורער. האישה אף הרחיקה לכת והביעה את רצונה להתגרש. הרב חקר את בני הזוג למניעים, שהביאו אותם למצב זה, אך לא מצא סיבה רצינית שתצדיק גירושין. מכיוון שכך, קרא לאישה הצידה וביקש ממנה, שתואיל להסביר לו מה באמת מפריע ומציק לה, עד שאינה מסוגלת לחיות בשלום ובשלווה עם בעלה. האישה הסבירה בפשטות, **שבעלה איננו מחייך אף פעם, והיא אינה יכולה לסבול זאת**.

קעת קרא רבינו לבעל, הסתגר עימו בחדר ושאל אותו: "מדוע אינך מחייך, הרי חיוך וסבר פנים יפות כלפי האישה הוא מרכיב חיובי בחיזוק שלום בית, ומדוע אתה מונע את עצמך מהנהגה זו?". השיב האברך, כי הסיבה שאינו מחייך, **משום ששינוי הרוסות ובמראה מכוער כזה, מתבייש לגלות ולכן הרגיל עצמו לכסות פיו ולהימנע מחיוך**. חזר הרב ושאל: "מדוע אינך מתקן את שיניך?". השיב הבעל: "רצוני לתקן שיניי, אך מה אעשה והטיפול יקר מאוד. ואין לי את הסכום הגדול הנדרש לכך, שהוא כאלפיים וחמש מאות דולר!".

רבינו בתנועת יד מהירה ונחרצת, כדרכו בקודש, שלף מכיסו את מלוא הסכום הנדרש לטיפול, סך אלפיים וחמש מאות דולר! ומסרו לאברך הנדהם. "למען שלום בית, עליך לתקן מיד, בכסף זה, את שיניך, ולהתחיל לחייך". אחד ממקורבי הרב, שמע את הסיפור מפי האברך, ניגש לרב והביע בפניו את פליאתו: "**הרי הרב נתון בחובות גדולים וגם פרנסתו מצומצמת. הרי אפילו כיסא שלם אחד אין בבית, וכיצד יכול להרשות לעצמו ליתן כלאחר יד, סכום כה גדול?**". השיב הרב בפליאה משלו: "אם אברך זה היה בן למשפחת פינקוס הייתה זו חובתי לתת לו כסף, הלא כן? ואת זאת בוודאי היית מבין. אם כן, מדוע לא תבין, שחובתי לתת גם לאברך ההוא, שכן גם הוא בנו של הקב"ה ומגיע לו בדיוק אותו היחס, שהייתי מעניק לבני".

פעם אחת קיבל לידי סכום גדול לצורך קניית דירה לבתו. ר' אברהם דייטש, שהכיר את אופיו, שמע על כך ורץ לבקש את המעטפה, כדי למסור אותה בעצמו למוכר הדירה. "מצטער", השיב רבינו בהבעה כאובה, "הכסף תם". "איך?", תהה, "והרי בקושי חלפו כמה שעות?". "נכון", השיב רבינו, "אבל הספיקו להיות פה כמה אנשים עם בעיות כל כך קשות, עד שתם הכסף".

רבינו החזיק מכונית. באחד הימים מכר אותה. במענה לשאלה מה ראה לעשות כן, השיב: "אין לי כבר כוח לעשות חסד". מסתבר כי בדרכו מהשכונה החרדית לעיר לקח עימו טרמפיסטים וכן בחזור, וכשראה בשובו אברכים ממתנים לנסיעה לעיר או הולכים ברגל, 'עשה פרסה' וחזר שוב למרכז העיר. עד שנסיעה קצרה בת עשר דקות לעיר התארכה לשעתיים, עד שהסעות הרב' פשטו את הרגל.

פעם אחת בשובו מאוחר בלילה מבאר-שבע, זיהה בצומת משמר הנגב, כרבע שעה מאופקים, טרמפיסט שאינו שומר תורה ומצוות הממתין במסלול הנגדי לטרמפ. רבינו עשה פרסה, בירר לאן הוא אמור להגיע, וזה השיב: "דימונה". הרב מאופקים לא התבייש לתת 'ספישל' לטרמפיסט עד דימונה, מרחק של למעלה משעה נסיעה הלוך-חזור.

רבינו נהג לערוך טיש בליל פורים. כידוע עיקר הישועות התגלגלו מתחת לשולחנו באותו טיש שנהג. פעם אחת נטפל אליו אברך, שעדיין לא נושע בילדים ודרש בכל תוקף ישועה. רבינו ניסה להתחמק, אבל האברך נפשו בשאלתו ואינו מרפה: "רוצה בן!". **בשעה שתיים לפנות בוקר 'נכנע' רבינו: "בן אני לא מבטיח, אבל השנה תיושע"**. מיותר לומר, כי באותה שנה חל מהפך במצבו של האברך ונולדה לו בת במזל טוב!

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט?!"

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה.

בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

הצלה מפלאה

קודש (סדרת המכתבים של הרבי מליובאוויטש) ופתח אותו.

המכתב, שנפתח לפניו היה בעמ' קפ"ה, ואלו המילים שצדו את עיניו (בתרגום מאידיש): 'בנוגע למה שכותב, אודות ההיזק שאירע לו... צריך הוא להיות סמוך ובטוח שזוהי אך ורק עוגמת נפש זמנית, והמצב יחזור לקדמותו!'

הרב גרינברג חש כי הברכה-הבטחה שהכול יהיה בסדר גמור, מיועדת לפיני. סמוך ובטוח כי פיני יזכה לנס רפואי. הוא המשיך בקריאתו: 'ועוד זאת, שלאחר מידת הדין ועוגמת נפש -תתגלה מידת הרחמים שהיא גדולה ממידת החסד שלפניה!'

שמח וטוב לב נשק הרב גרינברג לספר, השיבו למקומו ולחש לעבר התמונה: "תודה רבי"... את המשך הסיפור מספר פיני בעצמו: "זמן קצר שכבתי בחדר הרנטגן, כדי לעבור סדרת צילומים מקיפה. לפתע כמו הבזיקה הרגשה מוזרה ונמסכה ברגלי השמאלית. חשתי שהכאב פשוט נעלם. מיששתי את הרגל הפגועה, לחצתי על המקומות בהם חשתי את עיקר הכאב, וכאילו מאומה לא אירע. כאחד האדם..."

"ניסיתי בחשש להזיז את רגלי ולהפתעתי הרבה היא נשמעה לי. תזוזה לימין, תזוזה לשמאל, הכול בסדר. המום לגמרי, ניסיתי לעמוד על שתי רגלי והצלחתי. הרופא שבחדר הבקרה זינק אליי: 'מה אתה עושה?', צעק בכעס ובתדהמה. 'חזור מיד למיטה! אתה עלול להסב לעצמך נזק בלתי הפיך!'

"חייכתי ואמרתי: 'אדוני הרופא, זה אולי ישמע מוזר, אבל שום דבר לא כואב לי!'. הוא הביט בי בתימהון והזעיק לחדר רופאים נוספים. הם אילצו אותי לחזור למיטה לצילומים נוספים, ולאחר מכן אישרו כי הרגל בריאה, ואין כל סימן לשבר כלשהו. 'נס שאי אפשר להסביר!', אמרו בתדהמה" ...

אחד הרופאים שהכיר את פיני הציע לו כי יסיעו לביתו, אולם פיני סרב. הוא הסביר לו בעדינות, כי כיהודי אינו נוסע בשבת. הלה הרים גבה והביט בחוסר אמון על אדם, שלאחר תאונה קשה כזו, יוצא לדרך רגלית מייגעת.

בדרכו לביתו עצר פיני בבית הרב גרינברג. הוא תיאר לעצמו, שעליו להרגיע מעט את הרב גרינברג לאחר האירוע. הרב גרינברג הביט בפיני בעיניים קרועות. "ברוך מחייה המתים", פלט גרונו בקול נשנק.

כאשר תיאר הרב גרינברג לפיני מתי הוא חזר הביתה והחליט 'לכתוב' במחשבתו לרבי ולפתוח כרך 'איגרות קודש', הגיע תורו של פיני להשתנק. "לא ייאמן! הרי בדיוק באותה שעה, בה פנית לרבי, נעלמו כאבי כליל" ... מיותר לציין, כי למחרת עשה פיני את הדרך לבית הכנסת ללא קושי, ובירך את ברכת 'הגומל' במעמד כל העדים לתאונה.

היה זה בליל שבת חורפית. עם תום תפילת קבלת-שבת יצא פיני יאנג מבית הכנסת "ג'ואיש דיסקוברי סנטר אוף בופולו", יחד עם שליח הרבי מליובאוויטש, הרב העשל גרינברג. עימם צעדו עוד כעשרה אנשים, עסוקים בשיחה ערה. ברקע ניכרו היטב אותותיה של סופת השלגים הקשה שהתחוללה בבופולו באותו שבוע. על המדרכה עדיין נותר שלג בוצי מחליק, שאילץ את הולכי הרגל לרדת אל הכביש.

הרב גרינברג ופיני פסעו ראשונים. לפתע, הגיח רכב במהירות מסחררת לכיוונו של פיני. אורות הרכב הם הדבר האחרון שפיני זוכר מאותם רגעים. הרכב פגע בו חזיתית והעיף אותו לגובה רב. לאחר מספר גלגולים באוויר נחת פיני על הכביש.

אחד הנוכחים רץ לבית סמוך וביקש מהם לחייג למוקד החירום 911. בתוך דקות פילחו צפירות האמבולנסים את האוויר הקר. צוות עזרה ראשונה ניסה במשך שעה ארוכה לייצב את מצבו של פיני, ולאחר מכן הסיע אותו במהירות לבית הרפואה. סוניה, רעייתו של פיני, ציפתה בבית לפסיעות המוכרות של בעלה בחדר המדרגות. אלא שבמקומו של פיני הגיע שוטר, שסיפר לה מה קרה לפיני והציע עזרה, אם תזדקק.

"תודה רבה", הצליחה סוניה ללחוש מתוך התדהמה. היא נכנסה אל הסלון ונחתה על הכורסה. "מה עלי לעשות עכשיו?", שאלה את עצמה. לנסוע אל פיני, ממילא לא יכלה, בגלל קדושת השבת. הדבר הטוב ביותר, שיכלה לעשות הוא לפתוח ספר תהילים ולקרוא לרפואת בעלה.

ובבית הרפואה לשמחת הרופאים, הצליחו ניסיונות ההחייאה. פיני התעורר, וכמובן לא זכר את התאונה. רק כאב בלתי נסבל ברגל השמאלית הבהיר לו כי נפגע כהוגן. הוא גם לא הצליח להזיז את הרגל הזו.

הרופאים בחנו את הרגל מכל עבר וקבעו שהרגל שבורה ויש לנתחה. הם ערכו צילומי רנטגן מקיפים על כל חלקי הגוף, כדי לאתר פגיעות נוספות. ברוך השם, לא היו. באותם רגעים, טיפס הרב העשל גרינברג על המדרגות, המובילות לביתו בהרגשה קשה.

"לו היה זה יום חול", הרהר, "הייתי כותב מכתב לרבי". בזיכרונו צפו ועלו סיפורים אודות חסידים ש'כתבו' לרבי מכתבי-מחשבה בתוככי בתי הכלא הסובייטיים, וזכו באורח פלא למכתבי תשובה וברכות שהגיעו לבתי משפחותיהם.

הוא ניגש בדחילו ורחימו אל תמונתו של הרבי שהייתה תלויה בסלון ביתו, וביקש בלב מורתח רפואה שלימה, קרובה ומהירה לפיני, למעלה מדרכי הטבע. לאחר מכן פנה אל ארון הספרים, נטל באקראי את כרך י"ג של איגרות-

הרב שבתי בן אסתר יא אטון זצ"ל
מאיר מורד בן שושנה ז"ל
זהבה בת שושנה רייזל ע"ה
עמירם בן דבורה ז"ל
נעמי בת כותן ע"ה
מרים בת בלה ע"ה
דב בן יצחק ז"ל
סוליקה בת עישה ע"ה
סלים בן פרוחה ז"ל
לטיף בן פרוחה ז"ל
דניאל רפאל בן חנית ז"ל
יהודה בן סעידה ז"ל
עפאת בת השמת ע"ה
ולד יחיא בן יוסף ז"ל
יצחק בן ברוק דב ז"ל
שרה בת נרקיס ע"ה ל
אביגדור בן ג'ולי ז"ל
מסעוד בן יקוט ז"ל
מזל בת שמעון ע"ה
יוסף בן מרים נוסרת ז"ל
רחל רפאת בת השמת ע"ה
יעקב בן אסתר ז"ל
שלום בן אסתר ז"ל
מרים בת שרה ע"ה
אביבה לושי ע"ה
כל נשמות עם ישראל

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל
הרב נחמץ בן ויקטוריה בצרי זצ"ל
אביבה בת איירון ע"ה
אברהם בן יונה ז"ל
יצחק בן חביבה ז"ל
אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל
חי זידי בן קלרה ז"ל
ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל
אסתר בת נעמי ע"ה
יעקב בן סלימה ז"ל
ספירנס תקווה בת נעמה ע"ה
מישא אסתר בת זרהה ע"ה
אברהם בן טובה ז"ל

הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל
הרב יעקב בן מרגלית זצ"ל
שמואל בן רבקה ז"ל
משה בן רוזה ז"ל
אביחי בן אסתר ז"ל
נעימה בת גורג'יה ע"ה
דוד בר חסיבה ז"ל
חוה בת יעקב צבי ע"ה
רפאל בן אסתר ז"ל
ר' דב בן בנימין אלתר ז"ל
אורה בת נעמה ע"ה
דוד יצחק בן פרוחה ז"ל
גורג'יה בת נעמה ע"ה

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל
הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל
חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל
ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל
דרורי יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל
צדיק חכם בן חזלה ז"ל
שני בת אסתר ע"ה
מסודי בת חביבה ע"ה
אסתר בת גולה גאולה ע"ה
יוסף בר סעדה ז"ל
יעקב בן נעמה ז"ל
שרה בת מורברי רחל ע"ה
אלון בן סעדה ז"ל

גליון
באר
הפרשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

שבה"ג - פסח

תוכן הענינים

פרשת צו - פסח

א	חוק ויאמין ליבך - התחזקות באמונה ובשמחה בימים אלו .....
ב	פסח הוא לה' - 'לשחוט' את האמונה בדרך הטבע .....
ג	אחד אלוקיני - ימי הפסח עת זומן לחיזוק האמונה .....
ד	כמה שנאמר - הכל הוא כמו שנגזר בשמים ממעל .....
ה	ואחרי כן יצאו ברכוש גדול - תכלית הצרה להביא את הטובה .....
ו	בזכות האמונה - גאולת הכלל והפרט בזכות האמונה .....
ז	שבת הגדול - טעמים לקריאת שם זה .....
ח	ובעתם הרע - ההתעלות בבדיקת וביעור חמץ והתעוררות הרחמים והרצון .....
ט	ישלים שנתו - מכתבו של הגר"ש מאוסטרופולי .....
י	רוב ניסים הפלאת בלילה - ככל שנה ושנה נשפע שפע רב בליל זה .....
יא	ונצעק אל ה' - הזמן גרמא ומסוגל לקבלת התפילות לפעול בו כל מיני ישועות .....
יב	כבני חורין - בשמחה וטוב לבב בכל מצב שהוא .....
יג	והגדת לבנך - ליל השרשת האמונה מדור לדור .....
יד	לילה כיום יאיר - גודל הקדושה הבאה עלינו בלילה הזה .....
טו	בצאתי ממצרים - אף הפחות שבפחותים מתעלה בלילה הזה עד רום המעלות .....
טז	הבן שואל - עת רצון למלא משאלותיו וביותר לזש"ק ופתיחת הלב בתורה .....
יז	ולקחתי אתכם לי לעם - ההתקרבות שבין הבורא לבני ישראל בלילה זה .....
יח	למען תספר - סגולת סיפור יציאת מצרים .....
יט	תאכלו מצות - מעלת המצווה .....
כ	מצות תאכל - סגולת המצוה .....
כא	על מרורים יאבלוהו - מתיקות המרור .....

שביעי של פסח

א	ויאמינו בה' - סגולת היום לבוא לידי אמונה בהקב"ה .....
ב	ויושע ה' ביום ההוא - זמן מסוגל לישועות .....
ג	ביום השביעי מקרא קודש - קדושת היום .....

סדר ועימוד:

א.י.ש. אשדוד

טל: 052-7627127

פרשת צו - פסח

חזק ויאמץ ליבך - התחזקות באמונה ובשמחה בימים אלו שואל מעמך. ובראש ובראשונה עלינו להאמין ולהגיד הנה נתהפכו עלינו 'סדרי בראשית' והימים אינם כי ישר ה', כל הנעשה בעולם הוא ברצון השי"ת, וכך כתיבונם, וראשית חכמה לדעת מה ה' אלוקיך הוא 'הסדר' הנכון ביותר שצריך להיות, ואף אם בעיני

א. מעשה ידוע הוא בקרב חסידי ליובאוויטש, אשר בימי הרה"ק המהר"ש זי"ע היה בעיר ליובאוויטש יהודי שזכה לכינוי 'דער משוגענער פון ליובאוויטש' (המשוגע של ליובאוויטש), באחר הימים פנה המשוגענער למשמשיו של הרבי שענין דחוף לו והוא צריך לדבר על כך עם הרבי, הללו שהכירו את טיבו לא נתנו לו בשום פנים ואופן להיכנס ב'יחידות' אל הרבי, אך הוא לא נתייאש ולא נתפעל מדחיותיהם של גבאים, וניסה בכל עת 'לתפוס' את הרבי, עד שפעם אחת נסע הרבי מחוץ לעיר - קפץ המשוגענער על עגלתו של הרבי, ושוחח עמו כשעה שלימה, ביציאתו מאת פני הקודש כשכולו זורח ופניו מאירים כשמש בצהריים, ביררו אצלו הגבאים אודות מה נסובה שיחתו עם הרבי, פתח המשוגענער וביאר להם ברוב חשיבות, כי עד עתה היה נהנה להיות המשוגענער היחיד של ליובאוויטש - ואין לו כל משיגי גבול וכיו"ב, והנה יש לו אח ורע בעיר הגדולה וויטעפסק הנקרא כמותו 'דער משוגענער פון וויטעפסק' והוא מתחנן אליו שיבוא לדור עמו בעיר הגדולה כי הרבה יותר מכובד"ג להיות משוגענער של עיר גדולה ולא של עיר קטנה כליובאוויטש, על כן, נפשו בשאלתו האם 'לוותר' על הכינוי החשוב דער משוגענער פון ליובאוויטש - כשאינן לו מי ששיגי גבולו (מתחרה - קאנקארענץ) או לעבור לעיר הגדולה כי להיות 'שני' בעיר הגדולה עדיף מלהיות יחידי בעיר קטנה... אמרו לו הגבאים 'דו משוגענער' (משוגע שכמותך), וכי על שגיונות שכאלו עכבת ובלבלת את הרבי כשעה שלימה, נענה להם מיודעינו משוגע, משוגע, אבער שכל דארף מען האבן. כלומר, עם כל השגיונות שלי אבל עדיין צריך 'שכל', כלומר להיות משוגע עם שכל, ועל כן עלי לבוא לחלות את פני הרבי ולשאלו כדת מה לעשות. הגה"ח ר' מענדל פוטערפאס זצ"ל היה מספר סיפור זה בבכיות גדולות, באמרו, אף אנו בדידן, רבות יש לנו להתבונן אם שאלותינו לפני הרבי ובקשתנו לפני בורא עולם איננם בעסקי כבוד כאותו משוגענער שכל עסקיו היו בעסקי כבוד המדומה לפי דמיונותיו ש'כבוד גדול' יש בכינוי 'משוגענער' היחיד. עוד ייאמר בה, כי העולם נברא 'עולם שנה נפש' (ספר יצירה ו א), וכמו שיש משוגענער ב'נפש', כן יש ב'שנה' - לכל איש יש זמנים שהוא בבחינת 'משוגענער' - יזהרו נא לכה"פ אבער שכל דארף מען האבן לא לאבד את כל המדרגות והקניינים... וכמה שידו משגת ומגעת ישאר על עמדו ולא יפול לעמקי שאול ל"ע.

ולדידן ייאמר, גם ב'עולם' יש זמנים של כעין 'שגעון'... והעתים אינם כזמנים רגילים, 'סדר היום' משובש לגמרי, אין איש יודע מה יהיו סדריו ומעשיו בזמן הקרוב, וכל שכן שאי אפשר לערוך תכניות (פלאנען) לזמן רחוק יותר... אך עדיין 'שכל דארף מען האבן', שלא לאבד את דעתו לגמרי, ושלא 'לצאת מחוץ לדעתו' ולירד לגמרי ממצבו ומעמדו, אלא מצד אחד יראה לנצל עד כמה שאפשר את הזמן, וכל ערום יעשה בדעת, ומאידיך לדעת מה רצון ה' מעמו בתקופה זו.

ב. שמעתי מת"ח מופלג שבדורונו שליט"א, לבאר בפסוק (תהלים פא ח) 'בצרה קראת ואחלצך אענך באתר רעם אבחנך על מי מריבה סלה', ותמוה, שהרי נסיון ד'מי מריבה' לא היה אלא פעם אחת בדור המדבר, ומדוע אומר 'אבחנך' על מי מריבה סלה שהוא נסיון ומבחן לעולם ועד, ומבאר, שקאי על כל איש ישראל בכל הקורות אותו, פעמים נכנס האדם למצב קשה כאבן של הסתרה, קושי ויסורים, חולי או שאר צרות, או שרעהו ביזהו או היכהו, באותה שעה ישנם שני מיני אנשים, יש מי ש'מכה' את עצמו או סובביו מתוך רוגז ועצבון רוח, ויש מי שרואה בכך כי 'מדברים' אליו מן השמים, או שהוא מדבר לשמים כדיבורי אמונה ובטחון, אבי שבשמים ידעתי גם ידעתי, כי שלחת לי בזה 'הודעה' מן השמים, ואף אם איני יודע מה הנני מאמין שהכל טובתי, וזהו הנסיון לדורות - לראות אם הינך מכה את עצמך, או שתדבר אל ה' ותו לא מידי.

ג. כדבר הזה רמזו בגלות מצרים ויציאתה, דהנה כתיב בפרשת בא (יב לז) 'ויסעו בני ישראל מרעמסס סוכותה כשש מאות אלף רגלי הגברים לבד מטף', ובירידתם למצרים הוא אומר (בראשית מז כז) 'כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים', ואיתא ב'ילקוט שמעוני' (ויגש רמז קנב) שבירידתם למצרים חסר להם אחד להשלים למנין שבעים,

הבשר נראה שהכל 'הפוך', אך מאמינים אנו כי זהו זכור נזכור מה שכתב ב'אור החיים' הקדוש על הפסוק האופן 'הישר', ומה מאוד עמקו מחשבותיך.¹ (במדבר יט ב) 'פרה אדומה תמימה וכו' אשר לא

והקב"ה השלים כדכתיב (בראשית מו ד) 'אנוכי ארד עמך מצרימה' ובעלייתם חסר אחד למנין שש מאות אלף והקב"ה השלימו כדכתיב (שם) 'ואנוכי אעלך גם עלה'. מכאן למדנו עצה ואורחות חיים, כי גם בכל מקרי ומאורעות האדם – פעמים שה'חשבון' לא מתאים לו כל כך (ס'שטימט עפעס נישט דער חשבון) עצתו שיכניס לחשבון את הקב"ה והכל יתיישב וינוח בשלום... וכלומר שאם יזכור שהקב"ה הוא עשה ועושה ויעשה לכל המעשים אזי תנוח דעתו. ועוד בזה, כשם שכביכול הקב"ה היה בגלות מצרים ובזה השלים את החשבון, כך האמונה שהקב"ה נמצא עם כל איש יהודי בצר לו ורואה בצרתו – נוסכת בו עיזו וכו' ומשלימה כל חשבון'...

חסידי מספרים כי פעם השתעשע הרה"ק בעל התניא זי"ע עם נכדו הקטן, ושאלו 'וואו איז זידי' – היכן סבא, והראה התינוק על זקנו, נענה לו הרה"ק, זה אינו אלא ה'זקן' של זידי, אך היכן זידי עצמו, חזר התינוק והצביע לעבר הראש, ושוב אמר לו הרה"ק, אין זה כי אם הראש של זידי, והחווה התינוק על הידים וכו'. לאחר כמה רגעים נפל הילד על הארץ והחל למרר בבכי כשהוא זועק לעזרה זידי... זידי..., נענה לו הבעל התניא, אכן זידי כאן... וענין עמוק למדנו כאן, כי אימתי הקב"ה שהוא 'זקן מלא רחמים' נמצא על ידי האדם – בשעה שהוא נופל, כי אז מתקרב אליו לסומכו ולחזקו.

ידוע ה'מעשה' שהביאו בעלי המוסר ביהודי שהלך בדרכו במדבר שממה, במקום ציה וצלמוות, והנה רואה הוא סימני פסיעות בסמוך לפסיעותיו, נבהל ונשתומם שאל היהודי מה טיבם של פסיעות אלו, השיבוהו מן השמים שהקב"ה בכבודו ובעצמו צועד לידו, וישמח האיש ויעלוז לבו עד מאד. לפתע ראה מרחוק היאך שאריה מתקרב אליו, ובאותו רגע הבחין כי כעת יש רק פסיעות של אחד המהלך, וירא מאד לנפשו בחשבו כי עזב אותו ה', ויזעק – קלי קלי למה עזבתני - אבי שבשמים הצילני מידי אריה טורף ושואג זה, אך אז שמע שוב בת קול מן השמים שביארו לו 'עד עתה הלך הבורא כביכול לצדך, אך בעת הצרה – משקרב האריה, נטל אותך הבורא עליו, ולכן אינך רואה כי אם סימני פסיעות של אחד...'

והנמשל מובן, לאלו שנדמה להם כי עזבם הקב"ה ח"ו, וכביכול הם מהלכים לבדם במעבה החשיכה והבלבול... ובאמת, ידעו כי דייקא אז הינם נישאים על כפי הקב"ה וה'פסיעות' הינם כביכול של בורא עולם לבדו – ואינם לבדם כלל וכלל, כי לא יטוש ה' את עמו, ואדרבה, המהלכים במקום קושי והסתר אינם מהלכים בכוחות עצמם אלא נישאים בידו דקוב"ה.

ד. משל משלו, למעשה האומנות הנקראת 'גובלען' [ציור המתהווה על ידי השחלת חוטים בבד], שדרך עשייתה היא כך, בכדי להכין ציור של שדות וכרמים ומעל לזה שמים, לוקחים חוט כחול ומשחילים ושזורים בחלק העליון של הבד, ולבינתים - המהפך את הבד לצד שמאחור לא יראה כי אם חוט הכחול מסודר להפליא, אך בשעה שמגיעים לתפור את החלק המהווה את עיקר הציור - את השדות והכרמים, ולשם זה כבר משתמש הרוקם בחוטים מכמה וכמה גוונים, או אז יראה שבצד שמאחור ישנם חוטים רבים והפוכים הנראים כ'בוקה ומבולקה', אך האמת שדייקא מחמת 'בוקה ומבולקה' זאת נתהווה בצד הראשון ציור נאה – פלאי פלאות (ואילו באותו מקום שנראה כחלק וישר גם בצד הישר אין שום איזה 'חידוש' מיוחד). והנמשל, כי דייקא ברגעים שהכל נראה לו 'הפוך', דייקא אז נטווה לו מן השמים הציור הנאה ביותר בחייו, ודייקא אז טובה רבה תבוא אליו. כיו"ב לעניינו, לא תתבהל נפשך בראותך הנהגה הנראית כקושי ובלבול, כי דייקא שם יש בצדו השני יופי והדר ו'תכלית' טוב של הציור.

וכבר ידוע משלו של הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע, לאיש כפרי שלקה בעיניו ר"ל והיה רואה כל דבר בעיקום, והנה, כל עוד ששהה ב'כפר' הקטן שם הבתים בני קומה אחת הם לא היה כל כך נזק בראייתו העקומה (כי לא ראה בזה סכנה גדולה כ"כ אם הבנין עקום מעט), פעם אחת נקלע הכפרי לעיר הגדולה, שם עומדים על תילם בניינים גבוהים ורמים בעלי קומות הרבה, ומחמת מומו היה נדמה לו כי הבניינים עומדים עקום ומטים ליפול בכל רגע, מיד החל להרים קול זעקה, אחינו בני ישראל... חוסו על נפשותיכם והמלטו... כי גדולה הסכנה שמא תקברו בעודכם בחיים תחת שברי הבניינים, ותרב הבהלה עד מאוד והמון העם נחפזו לנוס בטרם... היה שם חכם אחד אשר הבין כל אשר נעשה וקרא בקול, עמדו על מעמדכם והחישו נא מהרה רופא עיניים, הכל תמהו על דבריו והביטו עליו כחסר דעה שאינו ממחר להציל עצמו, כי מה יועיל רופא עיניים בעת צרה כזאת כשעוד מעט ומתמוטט הבניין... אך הלה

ובנות בנותיו וכל זרעו הביא אתו מצרימה' (בראשית מו ו-ז). ומבאר ה'אור החיים' הק' (ד"ה בניו) מדוע חילק הכתוב בין בניו ובנותיו בתיבת 'אתו', כי יש מהם שבאו מרצונם מצרימה לקבל גזירת מלך בלב שלם, ויש מהם שהיו חוככים בדעתם להתעקב מרדת לבור הברזל, וציין הכתוב מי ומי ההולכים לפרוע שטר חוב הגלות מרצונם, ואלו הם, בניו ובניו בניו אתו, פירוש, אלו (הזכרים) לא הוצרך להביאם, אלא הם בעצמם באו אתו בדומה לו - כמו שיעקב עצמו ירד מצרימה מיד

עלה עליה עול', כי פרה אדומה תמימה מרמו על היותה מלאה 'דינים', ומדוע כי 'אשר לא עלה עליה עול', וכלשון קדשו, כי העול ימתק הדינים בסוד מאמרם (ברכות ה.). יסורין ממרקין כל עונותיו של אדם שהם בחינת הדינים, עכ"ל. נמצא, שדייקא ע"י היסורים והקושי מתמתקין כל הדינים והרע בטל ומבוטל.

והנה נאמר בירידת בני ישראל למצרים ויבואו מצרימה יעקב וכל זרעו אתו, בניו ובניו בניו אתו, בנותיו

המשיך בשלו 'לרופא עיניים אני צריך', לבסוף הגיע רופא עיניים ובדק את עיני 'הכפרי', 'פשפש ומצא' כי הלה בעל מום הוא, והתברר לכולם שהכל על מקומו עומד בשלום, אלא שזה רואה הכל בעיקום וטעות. והנמשל, לאותם שראיתם והבטתם על מעשי העולם בעיקום הוא - כשאינם זוכרים כי ממילא הכל מונהג ממעל, (הם חושבים שהעולם 'עקום', ובאמת הם העקומים), אין להם אלא לפקוח את עיניהם באור האמונה, ואז יווכחו היטב כי 'ישר דבר ה'", אין כאן בירה דולקת, והכל מתנהל בחסד וברחמים.

ה. סיפר הגאון רבי יחזקאל אברהמסקי זצוק"ל להרה"ק הריי"צ מליובאוויטש זי"ע, בהיותי בסיביר קמתי משנתו באחד הימים והחילותי לומר 'מודה אני...' אחר מחשבה שניה עצרתי, והחילותי להתבונן, על מה 'מודה אני' להקב"ה 'שהחזרת בי נשמת', וכי מה טובה יש בזה, הרי אין לי כאן לא תורה ולא מצוה, לא תפילין ולא גמרא, ונראה שעדיף היה אם לא הייתה נשמת מוחזרת בקרבי והייתי נשאר לישון עולמית... אמנם, שבתי והתבוננתי בהמשך 'המודה אני' בתיבות רבה אמונתך, אמרתי - אם כן וודאי טוב חיי ממותי, אף כאן בתוככי גיא צלמוות, שהרי אף כאן בידי להתחזק בכל רגע ורגע באמונה תמימה שכל דרכי אלוקים אמת וישר הם... משסיים את סיפורו התלהב הריי"צ ואמר לו, דעו לכם רבי יחזקאל, כי כל בריאת מחוז סיביר הייתה כדאי, ואפילו רק בכדי להשיג אמונה כזאת בהקב"ה.

לדין ייאמר, הנה רבים אומרים אוי לנו על ביטול תורה ותפילה, גם אין לנו יכולים להכניס את הפסח ולנקות את הבית בכל החומרות והדקדוקים כמדי שנה בשנה, אך 'אמונה' יש בידינו, הקב"ה מעמיד אותנו עתה בנסיון עד כמה מאמינים אנו בו, ועד כמה מקבלים את הנהגתו באהבה וברצון, וכדאי כל זמנים אלו עבור האמונה...

ו. הנה מרגלא בפומיה דאינשי לומר על אדם ש'נפל' והוכה וכיו"ב שיצא ב'שן ועין'... ומקור 'פתגם' זה הוא מעבד כנעני 'היוצא בשן ועין', שאם אדונו הכה אותו והוציא את שינו או את עינו אזי העבד יוצא לחרות מתחת יד רבו, ונעשה חפשי לעצמו. ונרמז בזה כי למעשה הכאת העבד עשתה לו טובה גדולה (וכדאיאתא בברכות ה.), וכך כל 'מכה ומכה' אשר האדם סופג טובה הרבה יש לו הימנה, והוא 'יוצא' ידי חובתו 'בשן ועין'...

הרה"ק רבי ישע"לע מקרעסטיר זי"ע נסע בשנתו האחרונה לפקוד את ציונו הק' של הרה"ק הדברי חיים זי"ע ביומא דהילולא דיליה (כ"ה ניסן), וכמובן שהיה לו שם כבוד גדול כשרבים רבים מסתופפים בצילו ומבקשים ברכתו. והנה מרוב הדוחק שהיה שם דרך אחד על רגלו ונפצעה עד זוב דם, וכל המקום נעשה מזוהם ל"ע, והרגיש הרה"ק רבי ישע"לע שלא בטוב, ואף היו לו ייסורים רבים, בקשו מקורביו לשכור מרכבה מהירה הנקראת 'שנעל צוק' למען יוכל להגיע במהרה לביתו ולנוח שם, מיאן רבי ישע"לע באומר 'א שאד אויף אידיש געלט' (חבל על הסכום הגדול כדי שכירת מרכבה זו, הגם ש'התגלגלו' אצלו סכומים אדירים, אך כל זה היה מוקדש לטובתם של ישראל ולצדקותיו המרובים ולא רצה לבזבז מהם לעצמו), ואכן נסע ברכבת, ובדרך הרגיש רע מאוד, וכשהגיעו סוף סוף לקרעסטיר רצו להחיש רופא להקל מעליו ייסוריו, ולא נתן להם רבי ישע"לע, כשהוא אומר, שאין בידם להושיעו כי כבר נגזרה גזירה... כי שלטה בו עינא בישא. והוסיף לומר, שבאמת גם בשנה שעברה כשהיה בצאנו פגעה בו עין רעה, אלא שכאשר חזרו מצאנו לקרעסטיר ועברו בגבול בין גאליציע לאונגרון (הונגריה) עכבו שומרי הגבול כמה מהמקורבים ואנשי הבית מאחר ש'הפפורט' ואישורי המעבר היו מזוייפים, ובאותה שעה עבר עלינו 'עגמת נפש' על מעצרום ותפיסתם ביד השומרים, ועגמת נפש זו המתיקה את הגזירה ממוות לחיים.

מכיוון שלא ירדו מרצונם לסבול את עול השעבוד. מכאן ילמד כל אחד לקבל בשמחה ואהבה את כל הבא עליו, לדעת שכל עניניו מדודים וקצובים ממעל, וכך יהיה לו 'סמי דיסורא קבילי', שיתרפא ויוושע מצרתו, ובכל אשר יפנה ישכיל ויצליח¹. על כן חזקו ונתחזקה ונקבל בשמחה² את כל העובר עלינו³, ובשובה ונחת נוושע.

פסח הוא לה' - 'לשחוט' את האמונה בדרך הטבע הנה, בטרם צאת בני ישראל ממצרים ציוה עליהם הקב"ה להקריב קרבן פסח, וכדכתיב (שמות יב ג) 'בעשור לחדש הזה ויקחו להם איש שה לבית אבות

כשנצטווה על כך, ללא כל שאלות וספיקות, כך גם הם, ואילו את הבנות הביא אתו מצרימה (מאחר שלא קיבלו באהבה את הגזירה לירד למצרים).

ומבאר ה'אור החיים', שמתעם זה המתין הקב"ה מלהתחיל את 'שעבוד מצרים' רק לאחר מיתת כל בני יעקב, ולא המתין על מות הבנות, כי איתא בגמרא (ברכות סב.) 'סמא דיסורי קבילי', פירוש, שקבלת הייסורים באהבה ושמחה הוא סם המרפא לייסורים, ומכיוון שבני יעקב קיבלו את הגזירה באהבה לכן פקע מהם 'צער השעבוד', משא"כ על מיתת יוכבד וסרח בת אשר - שגם היו מיורדי מצרים, לא המתינו,

ז. ורמז נתנו בה בהלכות הפסח, שמברכים בורא פרי האדמה על ה'כרפס' ובוה פוטרים את ה'מרור', וללמדנו כי המברך לה' על דבר שהוא מלוח קצת (כרפס במי מלח) ומודה לו - נפטר הוא מכל 'מרור' קשה יותר... ח. סיפר הרב זיכערמאן שליט"א רב דקרית ספר שבשנים קודמות שימש כרב בביה"ח 'מעייני הישועה' בב"ב, באחד הימים ביקר הגאון בעל ה'שבט הלוי' זצ"ל בביה"ח - לכבודו נאספו כל עובדי בית החולים יחד עם החולים ומשפחותיהם... בהיותו שם אמר לו הרב זיכערמאן היום נשאלתי שאלה מחולה נואש כבן חמשים שאין בכוחו להזיז אפילו אבר אחד מבלי עזרה מצוות הרופאים - האם יש לו לברך ברכת 'שעשה לי כל צרכי' כי לפי הנראה אין בידו כל צרכו כלל. הרב וואזנער הבין את אשר לפניו ועלה מיד לבקרו בקומה העליונה, בהיכנסו ניסה החולה לעשות תנועה כמי שקם מלפני הדרת כבוד פוסק הדור והיה גונח ושוחק, שוב גנח ושחק... א"ל הרב בהנהגתך הזכרתני מעשה שהייתי עד לה לפני כשמונים שנה כשלקחני מו"ר רבי מאיר שפירא זצ"ל לבקר עמו את החולה שהיה מצבו קשה עד מאד, משנכנס ר"מ החל החולה מאיר פנים ומעמיד פנים שוחקות בכל כוחו שעמד לרשותו, שאלו ר"מ 'לשמחה מה זה עושה', נענה החולה ואמר - מן הדין היה עלי לקום לכבודו של הרב ולכבדו בכל מיני כבוד ויקר, להגיש 'משקה' על השולחן וכיו"ב, אבל הקב"ה מנע בעדי מחמת חוליי שאין בידי להזיז אפילו אבר קל, על כן אעשה ככל שיש בידי עשות והוא השמייכעל (חיוך) - זאת אעשה באופן הכי נעלה שאוכל, כי אם רק זאת יש בידי עשות הרי זה שליחותי ותפקידי בזו העת - לכבד בזה לכדו את הרב... ואם עשיתי כן השלמתי כראוי את שליחותי שנשלחתי מן השמים לתקופה זאת. אף אתה אמר לו הרב וואזנער, שמועה שמעתי כי מע"כ שאל אודות ברכת 'שעשה לי כל צרכי', דע לך, אם תעשה ככל שיש בידך עשות בזו התקופה נחשבים מעשיך יותר מהבריא שכוחו במתניו ועשה פי כמה וכמה, כי בוודאי קיימת שליחותך... וזהו 'כל צרכי שלך'... הלה שמע את דברי הרב, ונכנסה בו רוח חדשה עד שבתוך כמה ימים החל מהלך על רגליו...

ואין הדברים אמורים דווקא לחולה אנוש, אלא בכל ענין וענין רוחני או גשמי, שרצה לעשות כך וכך בתורה או בתפילה ואינו יכול, הרי ב'שמייכעל' שלו במקום זה קיים בשלימות את שליחותו בזמן זה.

וכבר אמר הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע להגאון רבי שמריהו גריינימן זצ"ל 'אלע גייען א דארך די וועלט, דער גייט דארך לאכעדיג, דער וויינענדיג, קען מען דאך בעסער לאכן' - הכל עוברים את מסע החיים בעולם הזה, יש המקבלים את כל אשר יארע להם מתוך שמחה, ויש המקבלים אותם בעצב ובבכי. והנה הנגזר על האדם בין כך ובין כך לא ישתנה, אם כן מוטב שיחליט בנפשו לקבל הכל בשמחה ויחיה בטוב ובנעימים. (מעשה איש פי"א אמונה וביטחון עמ' קנ"ה). וי"א בשמו, שאת 'פעקל' (חבילת הייסורים) נותן הקב"ה, אבל 'בתי עיניים' (משקפיים) - כלומר, כיצד יביט על מה שאירע לו - מזמין כל אחד לעצמו.

ט. הנה כתיב בתורה (במדבר כב כח) שה'אתון' אמרה לבלעם 'מה עשיתי לך כי הכיתני זה שלש רגלים', ופירש רש"י, רמז לו אתה מבקש לעקור אומה החוגגת שלש רגלים בשנה, ולכאורה צריך ביאור, מדוע רמזה לו דייקא במצוות שלשה רגלים, ולא אמרה 'אומה שמניחה תפילין בכל יום ויום' או שאר מצוות. וביאר הרה"ק מקאצק זי"ע (מדרש

שה לבית', והרחיב בדבר הרה"ק ה'בני יששכר' ז"ע (חודש ניסן ד ה), כי טומאת מצרים היא עצם היותה ממלכת ה'בפירה', ואף מלכם 'פרעה הרשע' הכריז 'מי ה' אשר אשמע בקולו...' (שמות ה ב), ומהות הכפירה היא שלא ראו שיש מנהיג לבירה, רק חשבו שהטבע שולט בעולם ועולם כמנהגו נוהג ומעצמו הוא מתנהל ח"ו, ולכן מצאו אל נכון להעמיד את ה'מלה' שהוא בכור וראש למזלות כעבודה זרה שלהם, ונעשו כמי שאומרים הנהגת העולם בידי הטבע והמזל היא... ודייקא משום כך, בהגיע זמן הגאולה שידר הקב"ה מערכות שמים וארץ באותות ומופתים, והראה השגחתו שהוא למעלה מן הטבע, וכל הטבע כלא היה, להורות על הנהגת העולם בידי הקב"ה, וזוהי 'ציאת מצרים' - שנאמין ונדע כי הקב"ה מושל בכיפה ולא המזלות

משה בלק תרס"ט) שהאתון רמזה לו, הנה עם בני ישראל יעלו ג' פעמים בשנה לעיר קטנה כירושלים, ושם 'עומדין צפופין ומשתחוין רווחין', ואפי"כ מעולם לא אמר אדם צר לי המקום שאלין בירושלים (אבות ה ה) ואילו אתה רגע אחד עמדת במקום צר וכבר איבדת כל עשתונותיך...

נמצינו למדים, כי הכח לעמוד כנגד 'בלעם' הוא לאבד יישוב הדעת גם בשעת 'לחץ ודחק', מעתה אל נבוא לידי נפילת הרוח כיצד נכניס את הפסח בשעה לחוצה ודחוקה כזו...

ולאלו שזכו להיות 'מטופלים' בילדים ה'כלואים' בבית כ"ד שעות ביום... נביא מה שסיפר אחד מהרבנים החשובים בעי"ת בני ברק, שבימים מקדם עברו עליו זמנים קשים בענייני פרנסה ועוד, נכנס אל רבו הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע ותינה את צערו בפניו, אמר לו הרבי הנה איתא במדרש איכה (פתיחתא כד) שבזמן חורבן הבית נזדעק אליהו הנביא וקרא לאבותינו ישיני חברון, ואמרו שם שאברהם פתח ואמר רבש"ע למאה שנה נתת לי בן וכשעמד על דעתו והיה בחור בן שלושים ושבע שנים אמרת לי העלהו עולה לפני ונעשיתי עליו כאכזרי ולא ריחמתי עליו, אלא אני בעצמי כפתתי אותו... לאחמ"כ פתח יצחק ואמר רבש"ע כשאמר לי אבא 'אלוקים יראה לו השה לעולה בני' (לעיל כב ח), לא עכבתי על דבריך ונעקדתי ברצון לבי על גבי המזבח ופשטתי את צווארי תחת הסכין, ולא תזכור לי זאת ולא תרחם על בני, פתח יעקב ואמר רבש"ע... עכשיו נמסרו ביד אויביהם כצאן לטבחה, לאחר שגדלתם כאפרוחים של תרנגולים וסבלתי עליהם צער גידול בנים, כי רוב ימי הייתי בצער גדול בעבורם, ועתה לא תזכור לי זאת לרחם על בני (עכ"ל), ולכאורה צריך ביאור אחר שראה יעקב כי לא הועילה זכות ה'עקידה' והשחיטה, וכי תועיל להגן עליהם זכות גידול י"ב שבטים, אלא וודאי, שלגדל כראוי י"ב שבטים חשוב יותר מעקידה... ובזה רצה הרבי לומר, שלא יבכה על מצבו, אלא ישמח בחלקו שחלק לו ה' - בנים ובנות הולכים בדרך התורה והעבודה לתפארת בית אבות, כי אין גבוה מזה.

י. פעם בכה 'בעל עגלה' לפני הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע שה'סוס' שעמו היה מנהיג את עגלתו נפל ומת, ובזה איבד את מקור פרנסתו ופרנסת אנשי ביתו. נענה לו החפץ חיים ואמר, אכן, לך נאה לבכות, לך יאה למרר בבכי, כי אם הנך חושב שהסוס הוא זה שפירנס אותך עד היום, אכן, במות המפרנס הוא עת וזמן ראוי למרר ולבכות. אך אם אתה שומע לי תאמין שכל פרנסתך היא מידי הקב"ה בכבודו ובעצמו, אז תבין, כי מה לך אם הסוס חי או מת, הלא אינו כי אם אמצעי ואין לו כל השפעה על מצב פרנסתך. ולא דווקא ב'סוס' הדברים אמורים אלא כל איש בפרנסתו שלו, זה ב'מקצוע' וזה ב'משלח ידו', זה ב'כשרונותיו' וזה ב'עסק' - יכיר היטב כי לא כל אלו מפרנסים אותו אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו, ואם מת 'שליח' אחד, מיד ישלח הקב"ה ה'משלח' שליח חדש...

ועל של 'עתה באתי', כי בימים הללו רבים המה המהלכים ב'דאגה' יגון ואנחה, מה יהיה, מה יעלה בגורלנו, בגורל 'כל העולם כולו'... ובאמת אין מחשבות אלו ראויים אלא למי שבטוח בעצמו תמיד כי בידו לשמור על בריאותו, ועתה 'נשמטו המושכות בידי', שוב אינו שולט על עצמו ומצבו אלא גורלו תלוי ביד אנשים שלא יעבירו אליו את נגיפי המחלה... ולו יאה ולו נאה הדאגה...

אמנם, האיש המאמין שבריאות הגוף נתונה תדיר בידי הקב"ה, ובכל עת צריך 'להגיע' אל הקב"ה שישמור עליו שלא יחלה, וכמו שכתב היעב"ץ (בסידורו) הטעם שתקנו אנשי כנסת הגדולה לומר בתפילת שמו"ע 'רפאנו ה' ונרפא', ולכאורה קשה מה שייך לשון 'רפואה' אצל הבריאים, אלא היה צריך לומר 'שלא אחלה' וכדומה, ומבאר היעב"ץ בזה"ל: אין לך אדם בריא שאין בגופו מכות ופצעים פנימיים, אף אם יש חזקי טבע שאינם מרגישים, או בסיוע

באר הפרשה - פרשת צו - פסח

עליון המנצח ואין בעל הנס מכיר בניסו. עכ"ל (מאמר זה היה שגור בפי הגאון בעל השבט הלוי זצוק"ל), אם כן מה מקום לדאגה עתה, ואותו קוב"ה ששמר עלינו עד הנה הוא ישמור גם מעתה ועד עולם, ואני ה' לא שיניתי... ועלינו לזכור שגם בשעה של 'קולות מים רבים אדירים משברי ים', כש'ים החיים' סוער בגלים גבוהים המטלטלים אנה ואנה אזי 'אדיר במרום השם'... הוא מחולל כל 'קולות' אלו, והוא עושה את ה'סערה'...

וכבר שמעתי מכ"ק אדמו"ר מזוועהיל ארה"ב זי"ע לפרש במה שאמרו חז"ל (יומא כב:) 'כמה לא חלי ולא מרגיש גברא דמרא סייעיה' (ופירש"י 'כמה סמוך ומובטח ואין צריך לחלות ולדאוג מכל רעה מי שהקב"ה בעזרו'), שהכוונה היא שכל כמה דלא חלי - כל עוד שלא נחלה, אזי לא מרגיש גברא עד כמה מרא סייעיה, עד כמה הקב"ה בעזרו ומגן עליו בכל עת, ועד כמה צריך להודות לו. כי נדמה לו לאדם כי 'בדרך הטבע' הרי הוא בריא ושלם בכל רמ"ח אבריו וש"ס"ה גידיו, ואין 'בעל הנס' מכיר בניסו, כמה מוקף הוא בשמירה עליונה מאת הקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו שלא יאונה לו כל רע, ולא יפגעו בו מחלות הקיימות בעולם.

רמז נפלא אמרו, שהנה מצינו ביתרו דכתיב ביה (שמות יח א) 'וישמע יתרו...את כל אשר עשה אלוקים למשה ולישראל עמו', ועל כן הלך אל המדבר להתגייר, לעומתו גם אצל בלק נאמר (במדבר כב ג-ג) 'וירא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי, ויגר מואב מפני העם מאד כי רב הוא וגו', ומשום כך שלח לקרוא לבלעם שיקלל את בני ישראל, ונמצא שבין יתרו ובין בלק ראו 'דבר אחד', ניסים ונפלאות שנעשים לישראל לנצח את אויביהם, ומעתה תתמה, מדוע אותה ראייה הביאה את יתרו להתגייר ואילו את בלק - לקרוא לבלעם. אלא כי יתרו שמע 'את כל אשר עשה אלוקים למשה ולישראל עמו כי הוציא ה' את ישראל ממצרים', והיינו שהבין 'ושמע' שהקב"ה הוא שעשה את כל האותות והמופתים והוא שהוציא את ישראל, ומאחר שנתברר לו כי הקב"ה הוא מנהיג העולם אם כן ידע שעליו להתקרב אל ה', לעומת זאת בלק ראה 'את כל אשר עשה ישראל לאמורי', והיה סבור כי בני ישראל הם גבורים וחזקים, ובכוחם ועוצם ידם ניצחו את האמורי, על כן ויגר מואב, ושלח לקרוא לבלעם כי היה סבור שבלעם יותר תקיף מהם...

ולמדנו, כי המביט על כל הנעשה בעולם מתוך מבט של אמונה, שהקב"ה 'מזעזע' עתה את העולם אזי 'תקופה' זו מביאה אותו להתקרב אל ה', להתעורר לעשות רצונו בלבב שלם, ולהתחזק בו באמונה ובטחון, וכמו ששמעתי מאיש צדיק הנמצא בבידוד מחמת הטיפולים שעובר על המחלה הנוראה רח"ל, כי הנה מצינו בספה"ק שדרשו תיבת 'בדד' (דברים לב יב) שהוא ר"ת 'בכל ד'רכיך ד'עהו' (לשון הכתוב משלי ג ו), אך יש לומר עוד בדד ר"ת 'בכל ד'רכיך (של הקב"ה) ד'עהו, כלומר בכל מידה שהוא מודד לך ובכל דרך שנוהג עמך דעהו והתקרב אליו ותדבק בו, וגם אם הושיבך 'בדד' - דעהו...

אבל, מי שנדמה לו כי הכל הוא ממקרי העולם ח"ו, וכביכול יש לאותו 'נגיף' (ווירוס) כח להזיק לבריות, להחלותם ואף להמיתם רח"ל, אזי אוחזת בו הבהלה והמורא וכלו 'שקוע' בפחד פתאום...

פירוש מתוק אמר כ"ק אדמו"ר מטאלנא זי"ע בדברי הגמ' (פסחים כב:) 'שמעון העמסוני ואמרי לה נחמיה העמסוני היה דורש כל אתים שבתורה [שבכל מקום שנכתב בתורה תיבת 'את' הרי זה מורה שבא לרבות עוד דבר] כיון שהגיע לאת ה' אלוקיך תירא (דברים ו יג) פירש [ובפשוטו, היינו שחזר בו מכל אותם 'דרשות', מאחר שאי אפשר לומר ש'את' ה' אלוקיך תירא' בא לרבות לפחד מאחר חוץ מהקב"ה, ומכאן ראייה ש'את' אינו בא לרבות] וכו', עד שבא רבי עקיבא ודרש את ה' אלוקיך תירא לרבות תלמידי חכמים', וכלומר, ש'עד שבא רבי עקיבא', היה מקום לומר, שמאחר ש'את' בא לרבות, הרי יש מקום לחשוש ולפחד מעוד דברים בעולם ח"ו, אבל משבא רבי עקיבא ולימד שאת ה' אלוקיך תירא לרבות תלמידי חכמים, מעתה אין כל מקום לפחד משום עניין אחר, כי לא אמרה תורה להתיירא אלא מהקב"ה ומתלמידי חכמים ותו לא...

על פי זה פירש עוד בלשון הכתוב (תהילים לד ה) 'דרשתי את ה' וענני ומכל מגורותי הצילני', כלומר, דרשתי את ה' - למדתי ודרשתי את האמור את ה' אלוקיך תירא לרבות ת"ח, ובהא גופא וענני - בין איך געווארען געהאלפן [כבר נענית מן השמים], כי מכל מגורותי הצילני, ששוב איני מפחד משום דבר ומאורע אלא רק מה' ומת"ח. ואם בכל השנה כולה אסור לו לאדם להיות בדאגה ובעצבות, קל וחומר בימים אלו, ימי ניסן המבורכים, וכמו שביאר הרה"ק האמרי חיים זי"ע הטעם שכתב השו"ע בריש הלכות פסח (סי' תכ"ט ס"ב) 'אין נופלין על פניהם בכל חודש ניסן' (ואף שם הסימן נקבע על הלכה זו), כי היסוד הראשון של כל 'הלכות הפסח' הוא שלא להלך בפנים נפולות וברוב דאגה, אלא רק מתוך שמחה.

הגדולים המפורסמים (כיצואת מצרים וקריעת ים סוף בהם שידד הקב"ה מערכות שמים וארץ) אדם מודה בנסים הנסתרים שהם יסוד התורה כולה, שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכולם ניסים, אין בהם טבע ומנהגו של עולם".

וטבע העולם ח"ו". ולכן נצטוו בני ישראל לקראת צאתם ממצרים, לקחת טלה הרמוז לבכור המזלות, לשוחטו כ'קרבת פסח' ולזרוק דמו לשם ה', להורות שבח המזלות ג"כ כפוף תחת השגחתו והכל תחת השפעתו ויכולתו יתברך".

אחד אלוקינו - ימי הפסח עת וזמן לחיזוק האמונה

בתיב בעניין קרבן הפסח (שמות יב ה) 'שה תמים זכר בן שנה יהיה לכם', ומשגדל השה יותר מבן שנה אחת נפסל מלהקריבו לפסח. כן נצטוו (פסוק מו) 'בבית אחד יאכל' ולא בשנים ושלישה בתים, 'ועצם לא

ונודע מה שכתב ה'רמב"ן' (בסוף פרשת בא) וז"ל. ולכן יאמר הכתוב במופתים למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ... ואמר בעבור תדע כי אין כמוני בכל הארץ - להורות על היכולת, שהוא שליט בכל, אין מעכב בידו... א"כ האותות והמופתים הגדולים עדים נאמנים באמונת הבורא ובתורה כולה... זמן הנסים

יא. הנה בדרך כלל, בימי צעירותו יש לאדם כל מיני דמיונות 'תכניות' (פלענער) ומחשבות אודות עתידו במשך כל ימי חייו, מה יהיה עמו בעניין בני חיי ומזוני, וכל שאר העניינים. אמנם עם הגיעו לשנות העמידה, הרי מזמן לזמן הינו מכיר בעוד ועוד עניינים כי הקב"ה מנהיג ומנהל עולמו, וסוף דבר יהיה כפי רצון הבורא, ולא כפי ש'רבות מחשבות בלב איש'. יש שהמליצו על כך, כי כמו מנהג המלחמות כאשר צבא מדינה אחת נכנע בפני הצבא שכנגדו, אזי ירימו הנכנעים 'דגל לבן' כאות כניעה, להראות שהם מקבלים על עצמם את מרות המדינה המנצחת אותם, כמו כן גבי האדם, בהגיעו לשנות העמידה מתחילים שערוותיו להלבין, והוא כעין דגל לבן לגבי הקב"ה - שמידי כמה שבועות מוציא עוד שיער לבן, להראות הכנעתו, ולומר אף בענין פלוני הנני מכניע את עצמי, והנני מכיר כי בורא עולם הוא המנהיג ולא אנכי, ואח"כ מוסיף להודות בעוד ענין וכו' וכו'. אך החכם עיניו בראשו, וכבר בצעירותו אינו בוטח וסומך על כוחותיו, ומבטל דעתו להקב"ה בשלימות.

אולי לכן לובשים קיטל בלילי פסחים - כי בלילה הזה מאיר ובא אור האמונה, ובזה מראה האדם ש'כולו לבן' לא רק שערה פה ושערה שם, וכולו מכיר ונכנע תחת ממשלת הבורא כי אדון עולם ובידו הכח והממשלה בכל הנהגת העולם כולו.

וכבר מרומז בקרא (ויקרא יג יג) 'כולו הפך לבן טהור הוא' - כשמכניע עצמו לגמרי אל הקב"ה אז טהור הוא ונרפא מצרעתו.

יב. הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע (לר"ח ד"ה טוב) מדקדק בלשון הכתוב (תהילים קיח ח) 'טוב לחסות בה' מבטוח באדם, טוב לחסות מבטוח בנדיבים', שלכאורה היה צריך לומר מלבטוח באדם ולא 'מבטוח', עוד קשה, שמלשון הכתוב נראה כי גם 'בטוח באדם' דבר טוב הוא אלא שעדיף יותר לבטוח בה', ותמוה טובא שהרי מקרא מלא דיבר הכתוב (ירמיה יז ה-ז) 'ארור הגבר אשר יבטח באדם וגו', ברוך הגבר אשר יבטח בה'. ומבאר כי האיש אשר בוטח באדם ומשתדל 'ורודף' אחריהם לקבל מהם טובה וודאי יגיע לידי ההכרה כי 'שוא תשועת אדם', כי לא ישיג מהם את חפצו, ועי"ז יבוא לבטחון בה', ובזה מעלה יש בבטחון באדם אשר על ידו מגיע לבטוח בה', וזהו שאמר הכתוב טוב לחסות בה' מבטוח באדם (ולא כתיב מלבטוח באדם), והכוונה שעל ידי שיבטח באדם או בנדיבים... ולא ישיג מהם הטובה כלל ידע כי אין טוב רק לחסות בה'.

וכך ממש הוא גם לעניין הזהירות מן המחלה, שגם המשים בטחוננו בכל אותם 'הרחקות' רואה שאין עצה ואין תבונה נגד ה', ואם נגזר עליו שיחלה כבר 'המצא תמצא' הדרך לכך... ואם כן עדיף מלכתחילה לתלות בטחוננו בהקב"ה...

יג. לדידן ייאמר, אל נא נתלה את ה'מחלה' בדרך הטבע, כי פלוני 'נדבק' בנגיף הקורונה כי עמד על יד אלמוני ודיבר עמו, ואילו היה נזהר יותר לא היה קורה לו מאומה, או שמחמתו מוטל עלי לישב בדד ולהיות ב'הסגר'... אלא נתחזק באמונה שהכל בהשגחה העליונה, וברצות ה' כי יחלה הרי הוא מסבב שידבר ויתקרב אל אחד שחולה, וכמו שאמרו חז"ל (סוכה ג.) 'רגלוהי דבר איניש אינון ערבין ביה, לאתר דמיתבעי תמן מובילין יתיה', ופירש רש"י 'למקום שנגזר עליו למות בו וכו', לשם רגליו מוליכות אותו'.

תשברו בו' - שלא לחלק עצם אחד לשנים. רמזו בה המהר"ל (גבורות ה' פ"ט) שכולהו לדבר אחד מכוונים, שבליל זה ישריש האדם היטב במוחו וליבו שאחד אלוקינו בשמים ובארץ, כי פעמים נראית הנהגת האדם כמי שיש ח"ו שתי רשויות, אם ב'ענייני הפרנסה' שהוא סומך על מעשי ידיו או שיאבד עשתונותיו כשנראה לו שאיש פלוני יגרום בעקיפין (או במישרין) לאיבוד שווה פרוטה מקצבתו... ולכן הוא סומך על איש פלוני או על עסקן פלוני שיסדר לו 'פרנסה' הרי הוא ח"ו כמורה בע"ז - שח"ו יש עוד 'מפרנס' זולתי הבורא יתב"ש, וכן אם נוטר לפלוני שנאה על מעשיו שהזיקו או הפסידו - הרי הוא ח"ו כאומר שיש מי שבידו להזיק או להפסיד - ובאמת אין 'כח' באיש להטיב לרעהו או להרע לו - אלא הכל מאחד היושב בשמים".

בספר 'שדה צופים' מביא ששמע מפי בעל 'שבט הלוי' זצ"ל דהא דאיתא במדרש שמבריאת העולם הקב"ה יושב ומזווג זיווגים, אין המכוון בדוקא על זיווג ושדוכי איש ואשה, אלא על כל הנעשה בעולם, בפגישת איש את רעהו, כאשר עיני כל מתבונן רואת כמה מאות ואלפי פעמים היאך כל מהלך החיים מתנהל באופן הזה כאשר 'בדיוק' פגש פלוני את אלמוני ובפגישתם הציע לו הלוואה שהוציאה אותו מאפילה לאור גדול, ומכיוון שהלה דר בשכנות לאיש פלוני לכן הכיר את משפחתו ורק משום כן הציע לו שידוך לבנו, זה מצא את רעהו בהמתנתו על הרופא ומשם באה לו הצעת עבודה והחל מתפרנס בכבוד, זה 'זכה' בחברותא טובה כשנסע לחתונה פלונית בעיר פלונית. ואין בכלל הדברים 'סתירה' לחובת הזהירות בכל גדרי 'ונשמרתם', שהלא כן ציווה עלינו הבורא ית"ש בתורתו להיזהר ולהישמר בבריאות הגוף והנפש, אך עלינו לידע כי אין החולי וכן הרפואה ביד האדם, אלא ביד ה'.

להגאון רבי יחיאל מיכל פיינשטיין זצ"ל היתה בת שחלתה ל"ע במחלת האסטמ"א, דרכו של חולי זה, בעת שתוקף את החולה קושי בנשימה חייבים לחבר אותו למכונה (מאשי"ן) שיעזור לו להמשיך לנשום, ולא ח"ו... לגודל נחיצות המכשיר להצלת חייה, היו להם בבית חמשה מכשירים, מוכנים ומזומנים על כל צרה שלא תבוא, פעם אחת תקפתה קושי נשימה ולא הצליחו בני הבית למצוא אף לא מכשיר אחד, תוך כמה דקות השיבה נשמתה ליוצרה, בימי השבעה נכנס הגה"צ רבי יעקב גאלינסקי זצ"ל לנחם את בני המשפחה, בתוך הדברים הבין ר' יעקב כי מרגישים הם 'אשמים' במיתתה - שלא חיפשו כראוי אחר המכשיר, כי מיד אחר 'יציאת נשמה' מצאו את כל המכשירים מונחים אחר כבוד תחת מיטתה, נענה רבי יעקב ואמר להם, קבלתי מפי המשגיח דלומז'ה הגה"צ רבי משה רוזנשטיין זצ"ל (בשנים שקודם המלחמה הנוראה) שכל עניין ה'השתדלות' אינו אלא לגבי ה'עמיד' - שעל האדם ל'השתדל' שיהיו כל ענייניו על צד היותר טוב, אך המהרהר לגבי ה'עבר' שאם היה משתדל ועושה כך וכך, היה מציל את עצמו מהצרה ומההפסד, הרי אלו מחשבות כפירה ממש, אלא על האדם להאמין בכל לבבו, שכל מה שאירע לו היה בציווי הבורא ואי אפשר לאדם לילך נגד רצונו ית'. (הובא בספר שיח יוסף עמ' תק"כ באריכות גדולה ועיי"ש).

יד. הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע סיפר פעם בליל הסדר, מעשה בעני מרוד שנתהפך מזלו ונתעלה להיות מעשירי העיר, והיה הדבר לפלא בעיני כל מכיריו, הללו היו מבקשים אותו ומפצירים בו בכל עת שיגלה להם את 'סוד' עשרו (אולי יעלה גם בידם עשות כמוהו), אך העשיר חסם פיו ולא גילה סודו לאיש. לימים נזדמנו ידידיו לסעוד עמו סעודתם, ושם שתה העשיר יין רב כיד המלך עד שנפל לשכרות. ומכיוון ש'נכנס יין' מיד הצליחו מכיריו להוציא ממנו את סוד העשירות במה זכה לה.

אף אנו כמותו, בליל קדוש זה, לאחר שאנו עורכים את הסדר הקדוש ככל משפטו וחוקתו, ומסיימים לשתות את ארבע הכוסות הרי אז 'נכנס יין', ומגלים אנו את הסוד הגדול השמור בלבו של כל אחד מישראל - 'אחד אלוקינו שבשמים ובארץ'... אין עוד מלבדו ואפס זולתו.

וכבר אמרו, שמהאי טעמא אומרים בסוף הסדר פיוט 'אחד מי יודע', שהוא כבוהן את האדם אם הבין נכונה את ענין האמונה, וכך הוא סדר המבחן - שואלים אותו 'אחד מי יודע' - כלומר מה הנך נזכר בשומעך מספר אחד, ובידו ה'בחירה' להשיב בשאר דברים שיש בהם מספר אחד - בענייני ממון או שאר ענייני עוה"ז, אך אם הבין לנכון את ענין 'אמונה פשוטה' ישיב - 'אחד' אלוקינו שבשמים ובארץ.

שמעו נא רבותי למעשה שלא היה ולא נברא, באחת המדינות פרצה מחלוקת, מכל צד במחלוקת יצאה קבוצת אנשים להלחם ביריביהם, עד שמאחת הקבוצות עמד איש והרג ברציחה את אחד הנלחמים, ותרב בבית היריבים תאניה ואניה, מיהרו הללו וקראו את הרוצח למשפט, בהגיע היום המיועד עמדו התובעים והנתבע גם סנגור וקטגור

כדברים הללו כתב הגה"ק מהר"י אסאד זי"ע (ש"ת סי' קנז) לבאר בהא דכתיב (שמות יב לט) 'ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים עוגות מצות כי לא חמץ כי גורשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה', שהנה 'עוגות' הוא מלשון עיגול (עיי"ש שהוכיח בן ממקומות הרבה), וצריך ביאור לשם מה הוצרכה התורה לספר לנו שהיו

אלה מצות עגולות ומאי נפקא מינה יש בדבר. ומבאר, כי באותו הזמן נהגו המצריים לאפות את הלחמים בצורת ריבוע עם ד' קצוות או באופן משולש עם ג' קרנות, שהמה בכסילותם האמינו שיש אלוהות הרבה ח"ו, ועשו את הלחם בצורה זו כפי ריבוי האלוהות (כל אחד עשה מספר קצוות כמספר אליליו). אכן בני ישראל רצו

בבית המשפט, ראשונה שאל השופט את התובע - מה בפך, ויען איש זה פלוני בן פלוני רצח אחד מחברנו, והקטגור הוסיף כי בידו הוכחות ברורות לכך, א. כי הלה ברח מהמקום מיד כשפרחה נשמת הנרצח, ב. כי אלו השנים עדי ראיה שהוא רצחו נפש, ויפן השופט אל הסנגור, מה תענה לנוכח הוכחות ברורות אלו, ענה הסנגור, אכן, ראיות ברורות יש בידם, אבל זאת אומר למע"כ כשהוא מראה על אחד משערי האולם, בעוד כחמש דקות יכנס דרך שער זה הרוצח האמיתי... והיו עיני כל הקהל נשואות אל השער - גם עיני השופט והעדים וכו' כולם עמדו והביטו בכליון עיניים לצד השער, אלא שכבר עברו חמש דק' גם שש ושבע אף עשר דק' ולא עבר איש את מפתן השער... מכיוון שכן, ענה השופט, מדוע תדבר סרה בעדים, סתם משטה הייתה בנו, ובוודאי אלו העדים העידו נכונה וזה האיש הרוצח... ענה הסנגור ואמר, הנה הוכחה בידי שהעדים אינם עידי אמת, והראיה שבשעה שכל הקהל עמדו נכוחים והביטו על השער לראות מי האיש אשר יכנס בו כעבור חמש דק' אזי גם העדים היו בכלל ואף הם הביטו והתבוננו בנעשה בשער, הגידה נא לי, אם היו אלו העדים בטוחים בתכלית שזה העומד לפניהם הוא הרוצח וכי היו מביטים על השער... וכי היו מנידים עפעפיהם לצד השער... אלא ע"כ, שאף הם מסופקים... אמר לו השופט, מינייה וביה, כי הרוצח עצמו לא הביט אפילו פעם אחת לצד השער כי הוא יודע ובטוח שהוא הוא הרוצח.

אף אנו נאמר, עומד לו היהודי וזועק בתפילתו ה' אלוקינו ה' אחד, ולא עוד אלא שהוא מאריך ב'אחד', והנה אך גמר תפילתו יצא אדם לפעלו ומביט הנה והנה לארבעה רוחות השמים לדעת מאין תבוא פרנסתו - מה לך כי תביט, הרי זעקת ה' אחד ורק אליו עליך להביט, אלא וודאי כי אינך בטוח דייך... מה לך כי תביט הנה והנה מי הזיק אותך, ומי דיבר עליך וכו' כיו"ב, אם הנך בטוח בכל לב ונפש שה' אחד, לא תביט על איש רק על הקב"ה בכל עת ובכל שעה.

באחד הפעמים משחזר הרה"ק ה'קדושת לוי' זי"ע מבית רבו הרה"ק ה'מגיד' ממעזריטש זי"ע, שאלו חותנו (שלא הביט בעין יפה על אלו הנסיעות) מה למדת בבית רבך, נענה הקדושת לוי בפשטות, בבית מורי למדתי אז ס'איז דא א באשעפער אויף די וועלט (שיש בורא עולם לעולם הזה שאנו רואים), שחק החותן ואמר 'אה, זאת הרי יודעת גם משרתת הבית... ומיהר לקרוא לה ושאלה האם יש בורא עולם לבירה וענתה הן, אמר לו ה'קדושת לוי' זי זאגט און איך ווייס, כלומר, היא אומרת כך ב'אמירה' גרידא, ואני 'יודע' זאת ולמדתי לחיות עם זה, וזאת אנו אומרים בסוף הסדר 'אחד אני יודע', אחר עריכת ה'סדר' אנו יודעים וחיים עם זה שאחד אלוקינו בשמים ובארץ. גם יתפרש 'יודע' מלשון התחברות (עי' בראשית ד א), וכלומר 'שנתחבר' עם זה הענין שאחד אלוקינו, וממילא נחיה כן.

כדברים האלה כתב בעל ה'חרדים' (פרק א) בהביאו כמה פסוקים במ נראה שבני ישראל לא ידעו את ה', ומקשה החרדים, וז"ל. והלא ידיעה זו זיל קרי בי רב הוא, ואפילו עם הארץ שבישראל יודע אותם, אלא מכאן אתה למד שפירוש 'ידיעה' זו כעין 'ראיה' בתוקף האמונה, דומה למשכיל בעיני שכלו, וכאילו רואהו בעיני בשרו... וזהו שאמר דוד המלך ע"ה (תהילים כה טו) 'עיני תמיד אל ה', עכ"ל.

וכך שמעתי לפרש מאמרם ב'הגדה של פסח' אחד חכם ואחד רשע. כי הנה כל אשר בשם ישראל יכונה יענה ויאמר 'מאמין אנכי כי ה' הוא האלוקים' והכל במאמרו נעשה... אלא שיש מי שיוסיף אכן, הכל בידי שמים אבל מדוע הזיק אותי פלוני, ומדוע הקדימני פלוני בעסק שרציתי לגמור, מה רוצה פלוני מאתי והוא יורד לחיי... על כגון דא רמז בעל ההגדה אם אמונתו תמה באחד שמאמין ש'הוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים', הרי זה חכם. אבל אם ואחד, כלומר בוא"ו החיבור, שאכן הקב"ה עושה אבל מדוע גם פלוני עשה לי כך וכך... הרי זה רשע ל"ע.

להרחיק מחוקות התועבות של מצרים על כן שינו צורת הלחם לעשותו בעיגול בלא קצוות שהוא מורה על 'אחדות', כי אנו מאמינים באחד יחיד ומיוחד. ולזאת נכתב בתורה עונות מצות, ללמדנו על יסוד תכלית הלאה לעשותו בעיגול בלא קצוות שהוא מורה על יציאת מצרים ותכלית המצות^{טו} שהכל הוא להראות שאין בלבנו אלא אחד - האמונה ביחיד חי העולמים^{טז}.

טו. וכך כתב הנצי"ב (העמק דבר ויקרא ב יא) לבאר טעם איסור חמץ בפסח וכן איסור הקרבת 'חמץ' וכל שאור בבית המקדש, וז"ל, (ומכיוון) ששאר הוא אמצעי להוסיף על הבריאה מהבורא ית' על ידי תחבולות בני אדם, משום הכי הזהיר עליו הכתוב בבית המקדש. ללמדנו, דכל המתקרב יותר לה' ראוי למעט יותר בתחבולות אנוש. ועיי' מה שכתבתי (שמות יג ג) דמשום הכי הזהיר הכתוב על החמץ בפסח משום שאז זמן השרשת אמונה בלב ישראל, אכן במקום הקרבה לפני ה' אזהרה תמידית היא. עכ"ל.

מעין הדברים פירש הרה"ק הבני יששכר זי"ע (מאמר ד דרוש א, על דרך הרמז) בהא דכתיב (שמות יב יז) 'ושמרתם את המצות כי בעצם היום הזה הוצאתי את צבאותיכם מארץ מצרים', וצריך להבין את הטעם שנתנה תורה, מדוע הוצאת צבאות בני ישראל ממצרים בעצם היום הזה הוא סיבה וטעם לשמירת המצות. ומבאר על פי מה שמצינו בזוה"ק (ח"ב קפג:) שהמצה היא 'מיכלא דמהימנותא' - מאכל האמונה, וגם בזה צריך ביאור מה שייכות בין מצה לאמונה. אלא, כי הנה דרך החמץ להתנפח ולהגביה את עצמו יותר מכפי שעשאה האומן, שהוא לא נתן אלא קמח ומים, ו'העיסה מגבהת את עצמה אחר כך בפעולתה יותר ממעשה האומן ויוצאת מן הגדר וגבול שגבלה האומן, אמנם מצה נשארת כפי פעולת האומן, ואינה עושה כלום מעצמה. וכבר נתבאר שהמצריים היו משוקעים באמונות כוזבות שהבריאה מתנהלת כפי המזל, ועל כן עבדו את ה'טלה' שהוא ראשון למזלות, ושידד הקב"ה כל מערכות הטבע למען ידעו כי אני ה', ועל כן בחר להוציא את בני ישראל בחודש ניסן דייקא שמזלו טלה, וביום ט"ו לחודש שאז המזל בתוקפו, 'ואז הכירו כל באי עולם כי יש גבוה מעל גבוה שומר ואפילו ההנהגה הטבעיית הכל בהשגחתו ית"ש'. והמתבונן בדבר ילמד מכאן שאין שום טעם לאבד זמנו לריק בריבוי השתדלות, שהרי לא יוסיף אפילו שוה פרוטה יותר מכאשר נקצב עבורו. ולזה ציוונו הקב"ה לאכול מצה שלא הוסיפה שום פעולה מעצמה אלא כפי שעשאה האומן, כי היא מורה על האמונה שהכל בהשגחת ה'אומן' - הקב"ה. ומסיים ה'בני יששכר' וז"ל, וזהו שאמר בטעם המצה כי בעצם היום הזה, היינו בט"ו לחדש ניסן תכלית גובה מזל טלה בכור המזלות, אז הוצאתי את צבאותיכם מארץ מצרים, הנך רואה שאין שום טבע המזל יכול לעשות שום דבר מבלעדי השגחתו ית"ש, על כן מחויב האדם להשליך יהבו על ה' ולהתרוצות בגזרותיו, הוא היודע את הטוב לאדם, ולבקש ולחנן על כל דבר מלפניו כי ממנו הכל. עכ"ל.

כיו"ב אמרו לבאר בחיוב ההסיבה על צד שמאל בליל הסדר זכר לחרות, וכי ישיבה כזאת 'חרות' היא לגבי דיין - כשא"א לו לישב כדרכו אצל השולחן, והוא נשען על צד שמאל ונשפך יינו מימינו ומשמאלו... אלא דבלילה זו עסוקים אנו בהשרשת האמונה, ומיסודי האמונה הנוגעים למעשה הוא בענין הפרנסה - שידע שלא מלאכתו מביאה לו הפרנסה אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו, וממילא יבין שאי אפשר לבריה בעולם להפסידו ולחסר ממנו ומזונו, לזה באו לומר אל תשב זקוף כמי שבא לעשות מלאכה, אדרבה השאר נא על מקומך, שעון על מיטתך, ותראה שמאכלך יבוא עד לפיך אפילו כשאתה 'על צד שמאל'...

הנה ה'זמר' חד גדיא דזבין אבא בתרי זוזי - בנוי על הסיפור עם הגדי שהוא הנטרף הראשון, ובא הטורף וטרף את הנטרף, ובא הטורף השני וטרף את הטורף הראשון, ובא הטורף השלישי וטרף את הטורף השני, וכן הלאה. ידוע להקשות בסדר 'חד גדיא', כי לכאורה ה'שונרא' נהג שלא כהוגן בכך שאכל את הגדי על לא עוול בכפו, וממילא נמצא שה'כלבא' היה צדיק בדרכיו על שאכל את השונרא, וכן על זה הדרך עד שעולה שמלאך המות נהג כשורה, וא"כ מדוע 'אתא הקב"ה ושחט למלאך המות'...

ושמעתי מ'חכם אחד', שאותו 'אבא' חשב בלבו שהוא ב'כחו ועוצם ידו' זה שקנה את ה'חד גדיא' בתרי זוזי שלו, שיגע וטרח להשיגם, לכן סיבבו מן השמים ש'אתא שונרא ואכלה לגדיא'... אך אם היה מרגיש מתחילה שהכל בא לו מן השמים כי בידו לגדל ולחזק לכל והעושר והכבוד מלפניו וה' מוריש ומעשיר, היה נשאר עם הגדי ברשותו עד היום הזה... ולפי זה כל החשבון עולה היטב, השונרא נהג כהוגן ואילו הכלבא לא צדק במעשיו, וממילא לא היה למלאך המות לשחוט את השוחט, על כן בדין הוא שהקב"ה ישחטנו...

טז. ובזה מפרש מה שנאמר בתורה (בראשית מג לב) 'כי לא יוכלון המצרים לאכול את העברים לחם כי תועבה הוא למצרים' (ובפשוטו 'לחם' הכוונה לסעודה עם בשר, שלא יכלו המצריים לאכול שהטלה היה הע"ז שלהם, אכן על פי האמור יש לומר) כי

והנה אחר מעשה ד'עין הדעת' אמר הקב"ה לאדם (בראשית ג' יח) 'וקוץ ודרדר תצמיח לך', ופירש ה'בני יששכר' ז"ע (אדר מאמר ב' דרוש ה' אות י) דכתיב בתורה (דברים ו' ד) 'שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד' בדל"ת רבתי, לעומתו בפסוק (שמות לד' יד) 'כי לא תשתחוה לאל אחר' גם כן הרי"ש רבתי, והוא בעין אותיות גדולות שבותבים לתינוק שאין לו דעה שלימה כדי שיוכל להבחין החילוק שבין דל"ת לרי"ש, והיינו טעמא, כי 'אחד' מורה על 'יחודו ואחדותו יתברך' - כי רק הוא מנהיג לבירה בהשגחה פרטית ואין כוח אחר זולתו, ואילו תיבת 'אחר' מורה כי הנהגת עולם נתונה לפנעי ומקרי הזמן ח"ו, על כן הזהירה התורה באזהרה 'רבתי' שנשמור שלא יתחלף לנו אחד באחר.

והנה אחר מעשה ד'עין הדעת' אמר הקב"ה לאדם (בראשית ג' יח) 'וקוץ ודרדר תצמיח לך', ופירש ה'בני יששכר' ז"ע (אדר מאמר ב' דרוש ה' אות י) דכתיב בתורה (דברים ו' ד) 'שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד' בדל"ת רבתי, לעומתו בפסוק (שמות לד' יד) 'כי לא תשתחוה לאל אחר' גם כן הרי"ש רבתי, והוא בעין אותיות גדולות שבותבים לתינוק שאין לו דעה שלימה כדי שיוכל להבחין החילוק שבין דל"ת לרי"ש, והיינו טעמא, כי 'אחד' מורה על 'יחודו ואחדותו יתברך' - כי רק הוא מנהיג לבירה בהשגחה פרטית ואין כוח אחר זולתו, ואילו תיבת 'אחר' מורה כי הנהגת עולם נתונה לפנעי ומקרי הזמן ח"ו, על כן הזהירה התורה באזהרה 'רבתי' שנשמור שלא יתחלף לנו אחד באחר.

לחם היינו כמשמעו, והמצריים אכלו לחם עם קצוות כמניין האלוהות שלהם, אבל בני ישראל הכינו את לחם בצורת עיגול להראות האמונה בה' אחד.

עפי"ז פירשו עוד במנהג ישראל לאחוז בידיהם ד' כנפות הציצית בעת אמירת קריאת שמע (של שחרית), ומקורו מדברי האר"י הק', כי בטרם אמירתנו שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד מסלקים אנו את צורת ד' כנפות הטלית עד שנעשית כמין עיגול, להורות שמאמינים אנו באמונה שלימה שאין עוד שום כח בעולם ח"ו זולתי ה' אחד, שרק הוא תקיף ובעל היכולת ובעל הכוחות כולם.

יש מצדיקי הדורות הקודמים שהיו נוהגים להתהלך בליל הסדר ברחובה של עיר לשמוע איך שיהודים 'פשוטים' עורכים את הסדר בתמימות ובתום לב. פעם שמע הרה"ק ה'בני יששכר' ז"ע מאחורי חלונו של איש פשוט ועם הארץ, שבהגיעו לפיסקא 'כנגד ארבעה בנים דיברה תורה, אחד חכם, אחד רשע, אחד תם, ואחד שאינו יודע לשאול', היה הלה מאריך ב'אחד' כפי שמאריכים בקריאת שמע בכל 'אחד' ואחד. נכנס הרה"ק אל תוך הבית ושאל את בעה"ב מדוע האריך ב'אחד', השיב האיש בתמימות, למדתי מאבי שבתיבת 'אחד' צריך להאריך, ומה לי 'אחד' דקריאת שמע מה לי 'אחד' דהגדה של פסח... ויהי כשמוע הרה"ק את תשובתו, פנה אל מקורביו ואמר 'יהודי זה עשה ענין קריאת שמע מארבעה בנים, והיינו דקתני שאמרו התלמידים לרבותיהם 'הגיע זמן קריאת שמע של שחרית' שהוא ר"ת ח"כ ר'שע ת"ם ש'אינו יודע לשאול'.

כששמע הרה"ק רבי יהושע מבעלזא ז"ע 'עובדא' זאת, התפעל מאד והתעמק בדברים, העומדים מסביבו לא הבינו מה מצא בסיפור זה - שנראה יותר כמילתא דבדיחותא בעלמא, אך בנו הרה"ק מהרי"ד מבעלזא ז"ע ביאר עומק הענין, דהנה החכמה והטפשות הן תכונות שהאדם נולד בהן, וכמו שאמרו (נדה טז:) שארבעים יום קודם יצירת הולד מכריזין ואומרים על הולד אם יהא 'גבור או חלש, חכם או טיפש, עשיר או עני', ובא לומר שע"י האמונה בה' 'אחד' אפשר לאדם להפך אף חסרונות שנוולד עמהם, ונראה לו כמו שא"א לשנותם - באמונה ישתנו אף אלו לטובה. יח. והעיקר להשליך על ה' יהבו בתמימות מבלי לחקור ולהתבונן אחר העתידות, כי 'הולך בתום ילך בטח', וכדברי הרה"ק רבי צבי הירש מרימנוב ז"ע (אומרים כן גם בשם מהרי" מבעלזא) שאמר אויף מיין ווארט, דער 'שאינו יודע לשאול' מאכט בעסער פון זיי אלע (תסמכו על דברי, שהנהגתו של הבן שאינו יודע לשאול טובה יותר משאר הבנים), כלומר שאינו שואל שום שאלות וקושיות ולעולם אין לו תרעומת ח"ו, ומקבל הכל בתמימות ויודע דכל מה דעביד רחמנא לטב עביד.

אגב גררא, איתא ב'לקט אמרי קודש' (בעלזא) וז"ל, כוס של אליהו, בהיותי אצל שולחן אדמו"ר מרן הגה"ק (מהרי"ד) מבעלזא ז"ע בליל התקדש חג אמר לבנו הה"צ מו"ה שלום נ"י (לימים אב"ד אפטא) שהיה אז עוד ילד, הידעת למה שותין ד' כוסות, ואמר הן, כי הוא נגד ד' גאולות והוצאתי וכו'. ואמר לו הנה ישנו עוד כוס אחר שקורין אותו כוס של אליהו, כי אליהו ז"ל הולך לכל בתי ישראל בליל פסח, והוסיף לומר, אומרים, שיש צדיקים שרואים אותו, ואח"כ נשא עיניו לשמים, ואמר, הרבה יותר עושים (אלו) שאין רואים אותו ומאמינים מאותן שרואים אותו, עכ"ל (הובא שם בשם 'מרבה לספר').

להיזהר שלא לבלבל ולא לערב בין הדל"ת לרי"ש^ט, אדרבה להפוך מרי"ש לדל"ת - ה' אחד. אפשר לבריה שבעולם להוסיף או לגרוע מצערו אפילו פורתא^כ [זולתי בתפילה^{כא}], וכן רמזו בלשון ההגדה, 'וירעו אותנו המצרים כמה שנאמר... ויענונו כמה שנאמר... ונצעק כמה שנאמר...', ולכאורה קשה מדוע הקדים בעל ההגדה לומר 'כמה שנאמר' על כל דבריו שם, היה לו לומר מיד - וירעו אותנו המצרים, ויענונו כמה שנאמר - הכל הוא כמו שנגזר בשמים ממעל בכלל האמונה הפשוטה, שיתברר ויתאמת אצל האדם שכל צער ומכאוב שקול ומדוד ממעל, ואי

וכבר כתב כן ב'ליקוטי הרי"ם' זי"ע (ערך שבחי צדיקים) פעם אחת הפליג רבינו (הח"י הרי"ם) מצדקותו של הגאון הנודע ביהודה זצ"ל, וסיפר שבלייל פסח באמירת ההגדה כשפותחין הדלת כשאומרים שפוך חמתך היה הולך ומלווה את אליהו הנביא מכל המדרגות שאצל ביתו, ואמר (על עצמו) לא שהיה רואה את אליהו הנביא אך היה מאמין באמונה שלימה שאליהו הנביא בא אז לכל אחד שבישראל, לכן היה הולך ומלווה אותו, ואמונה כזאת הוא גדולה מגילוי אליהו. בהגהות 'באר מרים' על ספר 'מכתב סופר' (ח"א דף קי:) כתב 'היה נוהג אאמ"ו הגאון זצ"ל (ה"ה הגה"ק רבי שמעון סופר אבד"ק קראקא זי"ע) להתחרות [לזרז] את ילדיו, בניו ונכדיו שהיו סמוכים על שולחנו בשעת הסדר, אם יעלה בידם לגנוב האפיקומן מתחת מראשותיו'.

ומביא שם מעשה שהיה בימים שהיה הגה"צ רבי שמואל דוב קארניצער זצ"ל [בן הגה"צ רבי עקיבא חתנו של הגר"ש סופר זצ"ל] עלם צעיר לימים, וזכה להסב בלייל הסדר אצל זקינו, שאל את הגר"ש מהו הטעם שנוהגים לגנוב את האפיקומן, אך הוא לא השיב לו דבר, רק המשיך באמירת ההגדה בהתלהבות אש קודש כדרכו. בשעת הסעודה פנה אליו הגר"ש והאריך לדבר עמו בענין זה, וכה אמר לו, שאלתני בני על מנהג ישראל שהתינוקות גונבים האפיקומן בלייל הסדר, ולא עוד אלא שהאבות מתגרים ומתחרים בהם עד שיעוררו בהם החפץ והרצון לגניבה זו, ולא נמצא טעם למנהג זה, והגם שמצינו בגמרא (פסחים קט.) 'חוטפין מצה... שלא ישנו תינוקות', מכל מקום אכתי טעמא בעי למה בדרך גניבה דווקא, ומסתמא אינו מנהג בורים אחר שנתקבל בכל תפוצות ישראל, והאמת אגיד, כי לא שמעתי טעם לדבר ולא הרהרתי בו עד הנה, ועתה ששאלתני על ככה עלה בדעתי מיד ברגע הראשון טעם הגון לכך, ואמנם התאפקתי ולא עניתי לך תיכף כדי להגילך לסבול קושיא בלי תירוץ, כי זה כל פרי העבודה השלימה, שיקבל האדם על עצמו עול האמונה בתורה ובמצוות ומנהגי חכמים, ואף אם מקוצר דעתו לא השכיל להבין ולרדת לסוף דעתם אל יתבלבל מחמת הקושיא אלא יקבל דבריהם באמונה, והאריך לומר לו מוסר בענין זה.

לאחמ"כ השיב לו תשובה על קושייתו - ואמר דע בני, כי כל מעשינו בלילה הזה להזכיר חסדי ה' וניסיו שיעשה עמנו במצרים, כמו שאמרו חז"ל (פסחים קטז.) 'חרוסת זכר לטיט' וכדומה, ולכאורה יפלא מדוע לא נעשה זכר לנס גדול שהיה שם - שבלייל יציאת מצרים לא חרץ כלב לשונו לאיש, הרי התורה מעידה בפרשת בא (יא ז) 'ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו... למען תדעון אשר יפלה ה' בין מצרים ובין ישראל', הרי שהיה זה פלא גדול (ועיין בילקוט שמעוני שם), ולמה יגרע חלקו של נס זה לבלתי קבעו לו שם וזכר בין שאר מעשים מהלילה הזה.

אולם כבר אמרו חז"ל במסכת פסחים (קג.) 'לא תדור במתא דלא נבח בה כלבא' (אל תדור בעיר שאין נובחים בה כלבים), ופירש רש"י דהכלבים 'שומרים' על בעליהם מאויבים ומגנבים (על ידי נביחתם לעת הצורך), נמצא שבלייל זה ש'לא יחרץ כלב לשונו' לא היה שם שמירה, והיו יכולים הגנבים לעשות במחשך מעשיהם בהשקט ובטח, ועתה תבין - כי קושיא חדא מתורצת בחברתה, שלכן גונבים את האפיקומן כי גניבה זו הוי זכר לנס דלא יחרץ כלב לשונו, דרק מכיוון שהכלבים לא נבחו היו הרבה גניבות.

יט. עפ"ז יש לומר, דהנה 'מלחמה לה' בעמלק מדור דור' (בתורה שמות יז טז כתוב חסר - 'דר דר') היא בסיבת 'אשר קרץ בדרך' (דברים כה יח) שהפך את הדל"ת לרי"ש, שהכניס בלבבות בני ישראל מחשבה שהכל הוא בדרך מקרה בעלמא, וחלילה אין השגחה פרטית בעולם.

וזה יסוד ליל ה'סדר' כאמור, ס'וד ד'לת רי"ש, לבטל את קליפת המקרה הנרמז באות רי"ש ולינקוט בדל"ת המורה על השגחה פרטית, וזה יסוד כל היסודות ותחילת כל המעשים להתחזק באמונה באלוקים חיים [וראה בספר מנחת יצחק פר' ויקרא מה שהאריך בענין זה].

כ. ובכלל זה, שגם האדם עצמו אינו יכול להביא על עצמו שום צער אם לא נגזר עליו כן מלעילא. שהנה בסדר הקערה של האר"י הק' איתא, תפארת מרור כנגד יעקב, יסוד חזרת כנגד יוסף - ושניהם בתחתית ה'סגול' שאנו

וכו', שהרי אין הפסוק מחדש מאומה יותר ממה שאמר שכל עיניו וצער המגיע אל האדם הרי הוא כמה שנאמר מקודם לכן. ואינו מוסיף כלום על דברו הראשון, ומפרש ה'חידושי הרי"ם' ז"ע שרמזו יש כאן בלשונם הקדוש, צער כל שהוא לא יגיע אליו יותר מהנקצב לויג, והיינו

מעמידים בקערה, ובא להשוות ביניהם, וללמדנו שהנה נראה לאדם שצרותיו של יעקב בלבן דינה ועשו הגיעו אליו מן השמים, אך צרות יוסף עם האחים ואשת פוטיפר לכאורה רבו האומרים מדוע גרם לעצמו בידים - ע"י שגרם להם לשנוא אותו, וגם הלך אל אחיו, ומכאן נלמד שגם הנעשה בידים הכל בידי שמים, ולכן עומדים שניהם בתחתית הסגול לומר ששניהם שקולין, ואין אדם גורם רעה לעצמו...כי גם 'ידי' בידי שמים הם.

וכך דייקו מלשון הכתוב (תהילים כג ד) 'גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי', שלכאורה מהו 'אלך בגיא צלמות' וכי ראית אדם שמעצמו החליט לילך ולהכניס עצמו לגיא צלמות, הרי אחרים מוליכים אותו בעל כרחו שמה, והיה צריך לומר 'גם כי יוליכוני' או 'גם כי אתהלך' וכיו"ב, אלא שאפילו אם הוא עצמו 'גרמא לנזיקין' - שנראה שהוא גרם לעצמו לילך בגיא צלמות, גם כן לא אירא רע כי באמת אתה עמדי, ומן השמים הזמינו שאלך בעצמי לאותו מקום היזק, ועדיין הקב"ה עמדי להצילני מכל רע.

כא. כה כתבו 'תלמידי רבינו יונה' בפירושם לדברי הגמרא (ברכות ט:), וז"ל, 'ואף על גב דצריך לומר השכיבנו בגאולה, כגאולה אריכתא דמיא', והטעם שאינו הפסקה, מפני שהשכיבנו מעין הגאולה הוא, שבשעה שעבר השם לנגוף את מצרים, היו מפחדין, ומתפללין לבורא לקיים דברו ושלא יתן המשחית לבא אל בניהם. שדרך הצדיקים שיראים תמיד שמא יגרום החטא. וכנגד אותה התפילה התקינו לומר השכיבנו שיצילנו השם מכל דבר רע, וישמור צאתנו ובואנו. וכיון שהתקינו לאמרו כנגד מה שהיה בשעת הגאולה - אמרו דלא הוי הפסקה דכגאולה אריכתא דמיא.

כב. כתיב (שמות יג ד) 'היום אתם יוצאים בחודש האביב', ופירש רש"י 'וכי לא היינו יודעין באיזה חודש יצאו, אלא כך אמר להם, ראו חסד שגמלכם, שהוציא אתכם בחודש שהוא כשר לצאת, לא חמה ולא צינה ולא גשמים', והוא פלא, וכי בעת צאתם 'מאפילה לאורה ומשעבוד לגאולה' נשאר מקום בלבם לחשוב אודות 'חמה וצינה' השוררת בחוצות וכדומה, דמי יחשוב בזוטות כאלו בשעה שנעשה לו נס גדול ונפלא כזה, לך נא אל אותם פליטי חרב בימי ה'מלחמה', אשר קפצו מרכבות המוות באמצע נסיעתם וניצלו בניסי ניסים ממוות לחיים, ושאל אותם האם היה בימים ההם חם או קר, לח או יבש, האם ירד גשם או שלג, בוודאי שהנשאל ילעג על השאלה, כי באותה שעה לא חשב רק על הצלת חייו, ולא העלה בדעתו לחשוב לרגע כמימרא אם יורד גשם או לאו.

הא למה הדבר דומה, לעשיר שהלווה את חברו אלפי אלפים רובל כסף ועוד כמה פרוטות, וכי בעת פרעון החוב יזכור לו המלווה את הפרוטות הבודדות שלוה, פשיטא שלא, והיינו טעמא, מפני שהפרוטות נבלעות ומתבטלות בסכום הגדול.

אלא, האמת תורה דרכה, כי אצל הקב"ה אין הדבר כן, הצור תמים פעלו בתכלית השלימות, אין מקרה בעולם ואין שום דבר יורד מן השמים כי אם בחשבון מדוקדק על כל 'חוט השערה'. לא יגיע לאדם לא בריווח ולא בהפסד אפילו בכהוא זה יותר ממה שנקצב לו מן שמיא בחשבון מדוקדק, וזו חובת האדם ללמוד מיציאת מצרים, שישריש בדעתו שכל דבר קטן כגדול נפסק במידה במשורה ובמשקל.

וכן היה בירידתם למצרים שהחלה במכירת יוסף, כמו שרמזו בה קמאי (הסבא מקעלם ועוד) בדברי רש"י בפסוק (בראשית לו כה) 'וישאו עיניהם ויראו והנה אורחת ישמעאלים באה מגלעד, וגמליהם נושאים נכאת וצרי ולוט', וברש"י 'למה פרסם הכתוב את משאם, להודיע מתן שכרן של צדיקים שאין דרכן של ערביים לשאת אלא נפט ועטרן שריחן רע, ולזה נזדמנו בשמים שלא יוזק מריח רע'. ולכאורה קשה, וכי במצב שפל כזה - כשעומדים למכור ולהרחיקו מבית אביו לדורות עולם, מבלי דעת מה יעלה בגורלו ברוחניות ובגשמיות היש אז איזה 'נפקא מינה' איזה ריח נודף סביבו אם ריח טוב או לאו. אלא, שאין הקב"ה מביא על האדם שום צער יותר מהנקצב עליו אפילו כמלא נימא, וכיוון ש'ריח רע' לא נגזר עליו בנוסף לעצם ה'מכירה', סיבבו מן השמים שישאו עמם הערביים 'נכאת צרי ולוט' - שלא כמנהגם. היודע 'עיקר' זה, ישתנו חייו לטובה ולברכה, בידעו שכל הצער אשר בא עליו מדוד בפלס ומידה, ולעולם לא יצטער אפילו כקליפת השום יותר מהמגיע לו לטובתו השלימה.

כג. ובדרך צחות יש למצוא רמז, דהנה בתחילת ההגדה אומרים 'הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים', משמע שהמצות שאנו אוכלים כליל הסדר הן זכר למצות שאכלו בני ישראל בארץ מצרים, ולכאורה קשה,

באר הפרשה - פרשת צו - פסח

מדוקדק, ולא יכעס על האחים שמכרוהו, כי הם לא עשו כן מדעתם ומבחירתם, רק כל מעשיהם היו כ'חמור' המוכרח לעשות רצון אדונו - והוא פועל לאדונו ואינו יודע מה פועל, כמו כן האחים הקדושים - שבטי י-ה לא ידעו בעת המכירה את מטרת פעולתם, שהרי תכלית ירידתם למצרים היתה כדי לפרנסם בשנות הרעב, להביא לידי 'נושאים מטוב מצרים', שיצאו לעתיד ממצרים ברכוש גדול, ובעיקר יש לומר כי על ידי ירידת מצרים זכו ישראל לדורות עולם ללילה קדוש ונשגב - 'ליל שימורים', נמצא כי הכל היה לטובה¹⁰.

דקאמרי הכא 'ויענונו - כמה שנאמר'¹¹, וירעו אותנו - כמה שנאמר'¹².

ואחרי כן יצאו ברכוש גדול - תכלית הצרה להביא את הטובה הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע היה חוזר על דברי המהר"ל זי"ע (גבורות ה' פ"י) בפירוש הפסוק (בראשית מה כג) 'ולאביו שלח כזאת עשרה חמורים נושאים מטוב מצרים', וברש"י, 'כזאת - כחשבון הזה', ולכאורה צריך ביאור מה כוונת רש"י באמרו 'כחשבון הזה', אלא שבא לרמוז לו כי כל ענין ה'מכירה' התנהל ממעל 'בחשבון'

שהרי בתורה מפורש איפכא, דכתיב (שמות יב לד) 'וישא העם את בצקו טרם יחמץ', הרי שאכילת מצות היא כנגד המצות שאכלו ישראל בצאתם ממצרים, וכמו שאומרים בנוסח ההגדה 'מצה זו שאנו אוכלים על שום מה, על שום שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם'.

ואולי יש לומר, כי כל השנים שהיו בני ישראל במצרים היו אוכלים מצות כדרך העבדים שאוכלים מצות (עיי באורחות חיים' להרא"ש בפירושו להגש"פ ד"ה ויאפו, בשם ה'אבן עזרא'), והייתה נפשם של בני ישראל קצה בלחם ה'יבש' הלז. ולקראת צאתם ממצרים היו שמחים - הנה למחרת היום באור הבוקר נצא ממצרים ואז ננצל גם מ'גזירה' זו של אכילת מצה, ותתענג נפשנו מחלות משוחות בשמן ומשאר מיני מעדנים, אך למעשה - סיבב הקב"ה שגם לאחר שיצאו משעבוד לגאולה לא אכלו אלא אותו לחם עוני שאכלו במצרים ללא כל שינוי.

ללמדם חוקי חיים שלא אכלו את הלחם מחמת ש'עבדים היינו לפרעה במצרים', אלא מפני שכך היה רצונו ית'. והראיה לכך, שאף לאחר שנגאלו עדיין אוכלים הם אותם 'מצות'.

ומכאן, שלא ידמה האדם בעצמו אוי כמה רע מצבי כאן, אלך למקום פלוני שם בוודאי ישתנה ויטב מצבי, אם אעשה כך וכך ישתנה מזלי לטובה, כי לא יועילו לו כל טצדקי שבעולם, והכל יהיה כמה שנאמר ונגזר עליו משמים ממעל, ובאותו מקום החדש יצוצו כבר ממקום אחר אותם המפריעים לו.

כד. עוד ביאר ה'חידושי הרי"ם' (הובא בשפת אמת שבה"ג תרנ"ד) שבא ללמדנו שמכל עינוי וצער שהיה לנו מהמצרים נעשה 'פרשה' בתורה, כי אין 'צער' ו'סבל' לחינם וללא חשבון, אלא כל העובר על האדם הרי זה להביאו לשלמותו, ובזה נשלם ה'תורה'.

כה. כלל ידוע הוא, שסיום וסוף כל דבר הוא תוקפו של דבר, כדוגמת 'תפילת נעילה' ביום הכיפורים, והיינו כי תוקפו של יום בסופו הוא [ולכן תמצא ב'משנה תורה' להרמב"ם, שבסוף כל סדר מסיים בעניני עבודת ה' להלכה ולמעשה, כי זה התוקף והעיקר העולה מכל ההלכות, לשמור לעשות ולקיים], ולפי זה יש קצת לתמוה מדוע גמרו של 'סדר' ליל שימורים הוא בפיוט 'חד גדיא'.

אכן, י"ל כי תוקפו ועיקרו של כל הסדר - להשריש את האמונה בלב האדם עד שידע שאף ה'דומם' מושגח הוא ומתנהל על פי חשבון, וכך רואים אנו ב'חד גדיא' שהגדי מתרעם על שנטרף בשיני החתול באכזריות, ובשעת מעשה נראה בעינים גשמיות דלית דין ולית דיין ח"ו, כי הגדי מתבוסס בדמו על אף שלא הרע לשום בריה, ואילו החתול הרשע אוכל ונהנה כ'סעודת שלמה'. אך האמת, שמיד יבוא הכלב ויענישנו בכל חומר הדין, ולאחמ"כ ייענש אף הכלב על פי חשבונות שמים - על ידי המקל. וכך הוא בכל ענייני העולם, הכל מונהג בחשבון מדוקדק ואין שום מקרה בעולם, וזה עיקר העבודה בלילה הזה.

כו. מובא בשם הגה"ק ה'חיד"א' זי"ע לבאר את המנהג להוסיף בליל הסדר כוס חמישי על ה'ארבע כוסות' ובשם יקרא 'כוס של אליהו', וגם מדוע אין שותים אותו כשאר ד' הכוסות, ומקדים להביא את דברי חז"ל (בסדר עולם רבה פ"ג), כי אף שעל פי גזירת עליון היה על אבותינו להיות משועבדים במצרים ארבע מאות ושלשים שנים, אך השעבוד בפועל היה רק פ"ו שנים - מלידתה של מרים, (וזה לשון המדרש 'משמת לוי עד שיצאו ישראל ממצרים מאה ושש עשרה שנה, אין שעבוד יתר עליו ולא פחות מפ"ו שנים כשנותיה של מרים שנקראת על שם המרירות'), עוד מקדים להביא את דבריו של רבינו ניסים גאון (ספר המעשיות לרבינו ניסים גאון - מובא בספר ילקוט ספורים שו"ל בשנת

והנה איתא במדרש (בר"ר צד ב) מהו טוב מצרים - זה גרים של פול. ואין הדברים אומרים אלא דרשוני, מה ראה יוסף לשלוח לאביו דייקא גריסי פול, ולא עוד אלא שהעיד עליהם הכתוב שהם 'טוב מצרים' - הדברים הטובים והמעולים שבמצרים ולא פחות. ומבאר המהר"ל (גור אריה שם, גבורות ה' פ"י) שהנה יעקב התיירא לירד למצרים מפני שידע שזו תחילת גלות בני ישראל, ולפיכך שלח יוסף אליו כי הגלות הוא טוב, כי יהיו

תרי"ט בווארשא, בפרשת וירא) המביא מדרש חז"ל שרבי יהושע בן לוי התענה שיהא לו 'גילוי אליהו', נענו לו מן השמים ונתגלה אליו אליהו פנים בפנים, ושאלו, מה רצונך, אמר לו רבי יהושע שברצונו להתלוות אליו, אמר לו אליהו, אך בתנאי אחד אסכים לך - שלא תשאלני דבר אף אם תראה בהנהגתי דברים משונים ותמוהים שאין דעת האדם סובלתן כי אם תשאלני אהיה מוכרח להיפרד ממך, והבטיח לו רבי יהושע על כך, ואכן יצאו כאחד לדרך.

בלילה הראשון לנו בבית עניים אשר קיימו בהם 'הכנסת אורחים' כדת וכנכון, וסיפקו להם כל צרכיהם ביד נדיבה כפי אשר השיגה ידם, ויהי ממחרת בעת עזבם את הבית, שמע רבי יהושע בן לוי את אליהו התשבי מעתיר בתפילה לבורא העולם שפרתם היחידה של המארחים תמות, גברה מאד פליאתו של רבי יהושע בן לוי מדוע ישיב להם 'רעה תחת טובה', ולא יכול היה לעצור ברוחו ושאל את אליהו הנביא לפשרו של דבר, ענה לו אליהו וכי לא התנית עמך תנאי קודם למעשה שלא תחקור להבין את הנהגתי... ויהי ממחרת ויבואו לביתו של כילי וקמצן אשר לא כיבדו כלל, ואך בקושי הניח להם להיכנס אל ביתו וילינו בביתו בלא אכילה ושתייה, באותו זמן נפל כותל בבית העשיר, ויהי בבוקר ראה רבי יהושע שאליהו הנביא מעתיר בתפילתו שהכותל הרעוע אשר בבית זה ייבנה מעצמו, ובזה נוספה לו פליאה על פליאתו, אך מכיוון שכבר הבטיח, שוב לא שאל את אליהו הנביא על מעשיו התמוהים. לאחר מכן נסעו ובאו לאחת העיירות, ונכנסו לבית הכנסת דשם, נהגו אנשי העיר שלא כהוגן ולא נהגו בהם כבוד כלל, בלכתם משם בירכם אליהו שכל אחד ואחד מהם יהיה ראש ומנהיג, ושוב כלא רבי יהושע את תמיהתו הרבה עד מאד ולא שאלו מדוע יברכם בעד הנהגתם הנלוזה, משם נסעו ויחנו באחת העיירות, אנשי המקום קיימו בהם 'הכנסת אורחים' כראוי וכיאות, בירכם התשבי שלא יהיה להם כי אם ראש אחד.

ויהי כראות רבי יהושע כל זאת לא עצר יותר בנפשו וגמר אומר לוותר על ההליכה עם אליהו הנביא ובלבד שיתגלו לו פשרן וסודם של דברים. ענהו אליהו הנביא וביאר לו דבר דבר לאשורו - באותה שעה בה שהינו אצל אותם עניים (הראשונים) ראיתי שבשמים ממעל גזרו מיתה רח"ל על בעלת הבית, ומכיוון שרציתי להיטיב להם על שנהגו בנו כבוד בהכנסת אורחים התחננתי לאבינו שבשמים שיקח את פרתם כפדיון נפש עבור נפש האשה. אמנם המארח השני שלא קיבל אותנו כראוי, ראיתי שאוצר גדול טמון מתחת הכותל ואם יבנה בעצמו את הגדר יגלה את האוצר ויתעשר, לכך התפללתי שייבנה הכותל מעצמו ולא יצטרך לחפור שם כדי להקימו כבראשונה, וכך לא ימצא את אלו המעות לעולמים. כשהיינו בעיירה בה לא קיבלו אותנו כראוי ברכתי אותם שכל אחד מהם יהיה לראש, כי במקום שרבים המושלים הרי 'איש את רעהו חיים בלעו', וממש מהאי טעמא ברכתי את בני העיר שכיבדונו כדבעי - שיהיה להם אך ורק ראש אחד כי על ידי זה יזכו לאהבה ואחוה שלום ורעות.

ממעשה זה מלמדנו החיד"א מוסר השכל, שאין לאדם למדוד ה'טובה' לפי ראות עיניו - עיני בשר, אלא עליו לבחון הכל בעין האמונה, כי פעמים ונראה לאדם שקרהו אסון כמיתת פרתו היחידה שממנה כל פרנסתו, והוא צועק ובוכה באשר שאינו מבין על מה עשה לו ה' ככה, בו בזמן שבזכות זה נפדה אחד מבני ביתו ממוות לחיים.

והנה כו"ס עולה למספר פ"ו (86), וגזירת ברית בין הבתרים הייתה שיהיו בני ישראל ארבע מאות ושלושים שנים במצרים, ואם תחלק מספר ת"ל (430) לפ"ו (86) יעלו בידך ה' חלקים, והרי ד' חלקים הראשונים (ד' חלקים של 86 שנה כל חלק) לא היו בני ישראל משועבדים בפועל, ורק בפ"ו האחרונים היה עליהם קושי השעבוד כאמור [והיינו ש'כו"ס' (מספר פ"ו שנים) החמישי הוא כנגד פ"ו האחרונים שעבדו בהם בפרך]. לכן שותים את ד' הכוסות להודות על חרותינו ופדות נפשנו מאותם ארבעה פ"ו הראשונים, בהם עדיין לא חל השעבוד על עם בני ישראל (וכן כתב בתורת חיים חולין צא.), ומוסיף החיד"א שמהאי טעמא אין 'טועמים' את הכוס החמישי, דהרי בא לרמז על החלק החמישי - פ"ו שנים האחרונים שבהם נאנחו בני ישראל מן העבודה, ובא לומר שלעולם לא נדע סיבתם ו'טעמם' של פ"ו שנים אלו, כי מי יודע כמה טובה לאין ערוך טומן הצער בחובו. על שם כך הוא נקרא כוס זה 'כוס של אליהו' כי הוא אשר אילפנו בינה במעשה דרבי יהושע בן לוי להבין ולהשכיל שאין האמת כפי הנראה לעינינו, אלא כפי הקושי והיסורים דכמה שיקשה הדבר יותר כך הדבר מצמיח ישועה ורחמים בכפליים.

שהבוטח בה' נעשה ראוי שיגן הקב"ה בעדו מכל נגף ומכל מיני משחית, ישמרהו ה' ויצילהו מכל רעיה.

ובן כתיב מהרה"ק ה'מאור עיניים' זי"ע (פרשת צו) וז"ל. הנה, על הים היה קטרוג אלו ואלו עובדי עבודה זרה, וא"כ קשה באמת איך נגאלו, אך במצרים עשו ישראל כל הסדר בלילה, בהויה וכצורתה כמו שאנו עושים, והיו מספרים ביציאת מצרים (העתידה להיות להם) - שהיו מאמינים שבודאי יהיו יוצאים, ובאותן החסדים שהמשיכו נגאלו ובניסן עתידין ליגאל, עכ"ל כ"ט.

ובן למדנו בהלכות הפסח (או"ח תעה א) שאין דין 'הסיבה' באכילת 'מרור', כיוון שהסיבה באה לרמוז על דרך חרות, ואילו המרור מרמוז על גלות ולא על חרות. מעתה צריך ביאור, מדוע ה'בורך' - שהוא מרור (עם מצה), נאכל בהסיבה. ואומרים משם הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע, שמצה מרמזת על 'אמונה' (כדאיתא בזה"ק) והוא מיכלא דמהימנותא, ומכיוון ש'בורך' יחד עם המרור את ה'מצה' - האמונה בה' אחד, ומאמין שהכל לטובה וה' עמו בכל עת ובכל שעה, בזה גופא התבטל ממנו כל ה'מרירות'. ושפיר אפשר לו להסב או בדרך חרות כבני מלכים ל"א.

ישראל פרים ורבים מכה השעבוד וגלות, כדכתיב (שמות א יב) וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ, וזהו ששלח לו גריסין של פול, שהם פולים השבורים לחלקים על ידי שמוחנים אותם בריחיים והם נשברים לחלקים רבים, וכדמיון זה היו בני ישראל במצרים, שהעבידו אותם בדרך 'בעבודה קשה המפרכת את הגוף ומשברתו' (לשון רש"י שמות א יב), ועל ידי זה נתרבו ומאחד נעשה שישה, שילדו שישה שישה בכרם אחד. וזהו שאמר 'מטוב מצרים', לומר, כי דייקא מתוך שעבוד מצרים תצמח להם טובה גדולה.

בזכות האמונה - גאולת הכלל והפרט בזכות האמונה

כתב רבינו בחיי בביאור הבטחתו של מקום (שמות יב יג) 'וראיתי את הדם ופסחתי עליכם', וז"ל. 'אין הדם מונע הנגף ולא מניעתו מביא הנגף. אבל לימרוך הכתוב, כי מי שהאמין בהקב"ה אמונה שלמה ותלה בו בטחונו ולא חשש לאימת פרעה וגזרתו, זוכה בפרהסיא תועבת מצרים (כי הלא השה ששחטו ב"ד ניסן לקרבן פסח הוא אלילם של המצרים) ונתן מדם הפסח על המזוזות ועל המשקוף, הרי זה צדיק ובטח בהקב"ה - ראוי הוא שיגין עליו מן הנגף והמשחית' עכ"ל כ"ז. ומכאן נלמד,

כז. ואף בסוף דרכם במצרים נצטוו על האמונה, כמו שכתב ה'ספורנו' על הפסוק (יב יא) 'וככה תאכלו אותו מתניכם חגורים... וז"ל, מתניכם חגורים - מזומנים לדרך, כעניין וישנס מתניו (מלכים א יח מז). להורות על ביטחון בלתי מסופק בקל יתברך, בהיותם מכינים עצמם לדרך בעודם בבית כלא, עכ"ל.

כח. דברים נוראים בגנות ה'פחד' ובמעלת הבטחון מצינו בדברי רבנו יונה (משלי ג כו) לבאר מה שנאמר (משלי כט כה) 'חרדת אדם יתן מוקש', וז"ל, החרדה שיחרד מן האדם הגוי או הצורך הוא חטא לנפשו ונותן מוקש ומגברת אויב ומקרבת הצרה אליו, כי ראוי לאדם שלא יחרד מזרוע בשר ודם, ובוטח בה' ישוגב מן הצרה בשכר הבטחון אע"פ שהיתה הצרה ראויה לבוא עליו. עכ"ל.

כט. וכך כתב ה'אור החיים' הק' זי"ע על הא דכתיב בפרשת בראשית (ד יד-טו) שאמר קין להקב"ה 'והיה כל מוצאי יהרגני', וענהו השי"ת 'לכן כל הורג קין שבעתיים יוקם וישם ה' לקין אות לבלתי הכות אותו כל מוצאו'. ומבאר, כי 'אות' זה הוא כמשפט הנהוג אצל מקיימי מצוות שנרשם על מצחם אות בזכות המצווה (זוה"ק ויקרא טז): ואיתא במכילתא (על הפסוק שמות יב יג 'והיה הדם לכם לאות') ש'אות' זה הוא ל'שמירה' עליהם, ובמה זכה לאות שמירה כזאת - רק אחר שהודה ואמר 'לכן כל מוצאי יהרגני' - שהכיר בעצמו שאם יסיר הקב"ה את שמירתו מעליו לא יוכל עמוד אפילו שעה אחת נגד המזיקים. בזכות זה ריחם עליו הבורא, ושם עליו אות רשם דקדושה על מצחו, כשכר על האמונה, והיא אשר האירה את זיו פניו, גם בימינו, מי שיכיר שבכל עת ורגע הוא נזקק לשמירת הבורא עליו ינצל מכל המזיקים וירווח לו.

ל. אמונה זאת מצלת את האדם מכל צרה וצוקה. וידועים דברי הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע בשם זקנו הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (עיי' אמרי הרי"ם, וילך), כי אין הקב"ה מסתיר פניו מהאדם אלא בכדי שיחפש אחריו, יכיר בו וישוב אליו. ולכן אם מכריז האדם ואומר 'וידעתם כי אני ה' - יודע אני שכל הקורות אותי מאת הבורא הם. כבר אין טעם להסתיר פנים, וכל ההסתרה והדינים בטילין ומבוטלין.

לא. והוסיף הגאון רבי שלמה קלוגער (בהגש"פ מעשה ידי יוצר) שלכן דווקא הלל היה נוהג לעשות 'כורך', שהרי מצינו בגמ' (ברכות ס.) 'מעשה בהלל הזקן שהיה בא בדרך ושמע קול צוחה בעיר, אמר מובטח אני שאין זה בתוך

שבת הגדול - טעמים לקריאת שם זה

לומר להם דבר, ועל שם אותו הנס קורין אותו שבת הגדול' (ועי' תוס' שבת פז: ד"ה ואותו) לב.

ידועה קושיית המפרשים, מדוע מייחסים את הנס ליום השבת, ולא ליום י' ניסן שבו ביום אירע הנס, כשאר מועדים שנקבעו ביום החודש שחלו בהם ולא ביום השבוע. ומבאר הרה"ק ה'אוהב ישראל' זי"ע (ליקוטי ג"ך השמטה לשבת הגדול) דמה שקיימו בני ישראל בי' בניסן - משכו ידיכם מעבודה זרה וקחו לכם צאן של מצווה, ורבקו נשמתם בכורא כל עולמים, היה זה בכוחו של יום השבת שהוא יומא דנשמתא (כמבואר בוה"ק ח"ב רה). לב,

הנה נס גדול נעשה לבני ישראל בשבת זו, כדאיתא ב'סדר עולם' (פרק ה) שיום ט"ו ניסן, יום יציאת בני ישראל ממצרים, היה ביום חמישי בשבת, נמצא שעשירי לחודש - שלקחו או 'שה לבית' היה ביום השבת, ונעשה להם נס כפי שהביא הטור (או"ח סימן תל) בשם המדרש 'ולקחו להם כל אחד שה לפסחו, וקשר אותו בכרעי מיטתו, ושאלום המצריים למה זה לכם, והשיבו לשחטו לשם פסח במצות ה' עלינו, והיו שיניהם קהות על ששוחטין את אלהיהן, ולא היו רשאים

ביתי, ועליו הכתוב אומר (תהילים קיב ז) משמועה רעה לא יירא נכון לבו בטוח בה", והיינו שבגודל בטחונו בהשי"ת השריש כן גם בבני ביתו שכל הקורה אינו אלא לטובה, וממילא אין מקום ל'ציוחה' כלל, ומשמועה רעה לא יירא, ומהאי טעמא נמי היה 'כורך' את המצה והמרור כאחד להמתיק כל 'מרירות' במיכלא דמהימנותא, וכדרכו בקודש. לב. אגב גררא, ידוע מאמר העולם ליתן טעם לשבח מדוע נקראת שבת זו 'שבת הגדול', כי מדרך העולם שאין סועדים בשבת זו את סעודות השבת במקום שרגילים לאכול שם מדי שבת בשבתו, כי כבר הכינו את המקום לכבוד פסח ופינו משם את כל החמץ, והיינו שהשבת מוותרת משלה עבור הפסח, ואין לך גדול כמי שמוותר משל עצמו לרעהו, והיא גופא הכנה דרבה לקראת חג הפסח.

ואכן, בזכות ה'חסד' יצאנו ממצרים, כלשון הגה"ק ה'חפץ חיים' (אהבת חסד ח"ב פ"ה, בהערה) ויקויים עלינו מה שאמר הכתוב (הושע ב כא) 'וארשתין לי בצדק ובמשפט ובחסד וברחמים'. ואמרו חז"ל, שאומר הקב"ה ומה אלו, שהן בעצמן צריכין חסד, עושין חסד אלו עם אלו, אני, שאני מלא חסד ורחמים, עאכו"כ שאני צריך לגמול חסד עם בריותי. ונראה לי, שזהו מה דאיתא בתנא דבי אליהו (רבה סוף פכ"ג) כשהיו ישראל במצרים, נתקבצו כלם וישבו יחד, וכתרו ברית יחד, שיעשו גמילות חסדים זה עם זה, וישמרו בלבבם ברית אברהם יצחק ויעקב, ולעבוד את אביהן שבשמים לבדו, ושלא יניחו לשון בית יעקב אביהן, ושלא ילמדו לשון מצרים וכו', עיי"ש מה היה הכריתות ברית לגמילות חסדים, אלא הענין כך הוא, כי הם, כשראו שאין שום עצה להינצל מגזרותיו של פרעה, והשעבוד הולך ומתגבר יום יום, מה עשו נתקבצו באגודה אחת וטכסו עצה מה לעשות לזה. והסכימו ביניהם, שילכו בדרך ה' לבדו, ולא ישנו את שמם ולשונם. גם כרתו ברית יחד לגמול חסד זה עם זה, שעיי"ז יתעורר למעלה חסד של השם יתברך עליהם, וממילא יבטלו לבסוף גזירותיו של פרעה. ובאמת כן היה לבסוף, שדבר זה היה הסיבה לגאולה, כדכתיב (שמות טו יג) 'נחית בחסדך עם זו גאלת נהלת בעזך'. ואיתא בפסיקתא (הובא בילקוט בשלח רמז רנא) נחית בחסדך זו גמילות חסד... עיי"ז 'עם זו גאלת'.

וכך רמזו צדיקים במה שאמרה תורה בראשית דבר כשדיבר הקב"ה עם משה רבינו (שמות ו ה) 'וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל', וביארו צדיקים אומרו וגם - כי כך היא הנהגתו של בורא עולם, כאשר ישמע איש את צעקת רעהו ויתמלא רחמים עליו לעמוד לימינו להסיר ממנו כל צער ומכאוב, ישמע גם ה' לקול נאקתו ויפקדהו בדבר ישועה ורחמים.

דבר 'חיזוק' שמענו, כי הנה בכל הדורות ידענו כי העצה לביטול הגזירות הקשות הוא כדרך שאמרה אסתר למרדכי 'לך כנוס את כל היהודים' - על ידי 'התכנסות' והתאספות בני ישראל לעורר רחמים, ומה נעשה עתה כאשר ממצוות 'ונשמרתם' אסור עלינו לעשות 'עצרת תפילה ברוב עם', אלא, שהא גופא ההתרחקות מאחרים בכדי שלא להביאם לידי חשש סכנה היא ה'אחדות' הגדולה ביותר, כאשר כל אחד ואחד נזהר במשנה זהירות על שלום אחרים ובריאותם...

לג. וכשם שבזכות השבת נגאלו בנפשם מטומאת מצרים, כך יכול כל אחד לצאת מכל מיני 'מִצְרִים' שלו ומכל הני חבילין דמעיקין על ידי שב"ק. שהנה אמרו חז"ל (מכילתא, הובא ברש"י שמות כ ט) 'ועשית כל מלאכתך - כשתבא שבת, יהא בעיניך כאלו מלאכתך עשויה, שלא תהרהר אחר מלאכה', וכתב ב'שם משמואל' (שלח תרע"ז) בשם אביו

באר הפרשה - פרשת צו - פסח

עשור הזה הוא כמו עשור דיוהכ"פ - שהוא מטהר ומעמיד בחזרה ביושר (וכן משמע בזה"ק ח"ב לפי:), לכן נקרא יום הכיפורים 'יומא רבה', כן נמי נקראת השבת 'שבת הגדול' כי היא מזככת ומקדשת את נשמת ישראל מכל פגם ועוון לה.

אִתָּא ב'אוהב ישראל' זי"ע נשגבות בקדושת שבת זו (הובא בספרו שם), דהנה מבואר בזה"ק (ח"ב סג):

'מיניה מתברכין כל שיתא יומין', פירוש שכל ימות השבוע יונקים מקדושת השבת שלפניו, אולם כל

לכן נקבעה לדורות נאולה זו ביום השבת שהוא יומא דנשמתין ואז יוצאים מגלות הנפש'.

זה'לבוש' (סימן תל סעיף א) ביאר, שלכן נקראת שבת הגדול כי היא הקדמה לנאולה, שנאמר בה (מלאכי ג כג) 'הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום ה' הגדול והנורא, והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם'.

הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (שש"ק ג קצו) השווה שבת זו ליום כיפור, ודרש מעין גזירה שוה, וז"ל,

הרה"ק ה'אבני נזר' זי"ע, וז"ל, שמעתי מפ"ק אדמו"ר זצוק"ל שמידה זו נוהגת בכל ענייני האדם, אפילו מי שיש לו חולה בתוך ביתו ר"ל, אם אפשר לו שיתאפק ולא יצטער ולא יהרהר בעגמת נפשו בודאי שיתרפא, כאמרם ז"ל (שבת יב.) 'הנכנס לבקר את החולה אומר שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא, ורבי מאיר אומר] יכולה היא שתרחם'. עכ"ל. וכלשון רש"י (שם) 'יכולה היא שתרחם אם תכבדוה מלהצטער בה'. ומכלל דברי השם משמואל 'שמידה זו נוהגת בכל ענייני האדם' למדנו, שאין הדברים אמורים רק לגבי חולה, אלא גם לשאר מיני צער ומדווה, וכגון מי שמסובב בחובות וכיו"ב, שאם יתאפק מלהצטער אלא יגיל וישמח בשבת שיכולה היא שתרחם ומובטח לו שיצא מאפלה לאורה.

וכה כתב בספר 'מתוק מדבש' (להגה"ק רבי יצחק פרחי, אות ו) 'ובעינינו ראינו בני אדם שהגיעתם צרה עד לקראת השבת, וביום שבת עצמו הסיחו דעתם מצרתם ושמחו בשמחת השבת כראוי, ולא הכניסו עצב ודאגה בלבם על צרתם, וזכו שאבלם נהפך להם לששון ונושעו מצרתם בנס ופלא'.

לד. ב'בית אברהם' (לשבת הגדול ד"ה ענין שבת הגדול) הביא בשם הרה"ק בעל ה'יסוד העבודה' זי"ע טעם לשם שבת 'הגדול', משל למלך רם ונישא שהכין סעודה גדולה לכל אוהביו, וכיון שאין עניות במקום עשירות הכינו העבדים את כל צרכי הסעודה בהרחבה גדולה וכיד המלך, וממילא בתום הסעודה נשאר הרבה מאכלים ומשקאות, באו וסיפרו כן לפני המלך, ויצו המלך לחלק את השיריים לאנשי המדינה, ועדיין נשאר משיירי הסעודה ואין זה מן הכבוד להשליך לאשפה את מאכלי המלך, הורה המלך להאכיל את הפושעים היושבים בבית האסורים ולתת להם לאכול ולשתות [ויש להוסיף עוד, דמן הסתם הוציאו אותם מכלאם והושיבו אותם במקום מכובד כדי לאכול מן הסעודה, דהא אין זה מדרך כבוד לאכול מאכלי המלך בבית האסורים].

והנמשל, למלך מלכי המלכים שלא כלו רחמיו, ולכן יגיע מרחמיו וחסדיו גם אל הפושעים והחוטאים, כדכתיב (תהלים כא יא) 'וסלחת לעוני כי רב הוא', והקשו המפרשים מה הנתינת טעם באומרו 'כי רב הוא', אדרבה אם רבו מעשיו בפשע וסררה מדוע יזכה לסליחה וכפרה, אך להאמור אתי שפיר, דיש לומר שתיבות 'כי רב הוא' קאי על חסדי ה' שהמה מרובים למאד, וכדי שלא ילכו לאיבוד צריך להשתמש בהם אף לחוטאים ופושעים.

ובזה מפרש ה'בית אברהם' דלכן נקראת השבת 'שבת הגדול', כי גדול וקדוש הוא השבת לחסות תחת כנפיו אפילו לפחות שבפחותים, לפושעים ולמורדים - לטהרם ולהכינם לחג הקדוש.

שמעתי מאחד מנכדי הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע שזקנו היה חוזר בכל עת על דברי הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע, שלכאורה קשה, וכי מה ייחוסה של שבת זו שנקראת 'גדולה', והרי כל שבת ושבת 'גדולה' היא, וכמו שאומרים בברכת 'רצה החליצנו - כי זה יום גדול וקדוש הוא לפניך', אם כן מהי מעלתה של שבת הגדול, אלא, שיום שבת זה הוא ה'גדול שבגדולים'.

לה. ושמעתי בשם אחד מצדיקי הדור לבאר עוד טעם בשם שבת הגדול, שבאותה שבת קיימו בני ישראל 'משכו וקחו לכם צאן', והרי ה'שה' שבמצרים מורה על תוקף הטומאה והתיעוב, כי הוא היה ה'עבודה זרה' של המצריים, ומ"מ, הוא עצמו נבחר להיות קרבן לה'. ולמדנו בא שהזמן גרמא בימי הפסח להפוך נפשות בני ישראל משקיעתם בשערי טומאה עד המדרגות הגדולות ביותר, והרי ענין זה הוא דבר גדול ולכן נקרא שבת הגדול.

הגדול והבדיקה בכל חור וסדק שלא ימצא שם אף שמץ ומשהו מה'שאור שבעיסה'. ובאמת מבדיקת חמץ לחוד מתעלה כבר האדם לאין ערוך וזו הוא שיוכל להתבונן ולהשיג קדושת וטהרת איש ישראל כבודקן אור לי"ד את החמץ בביתו ל"ו.

וממשיך שם, וכמו"כ כשנתבונן בדיני אפיית המצה בגודל השימור והזהירות שלא יחמיץ אף במשהו, הרי באמת מבהיל הוא עד מאד וכו'. בקצרה, כל העבודה היא להישמר ולהיזהר שלא יתגנב לתוכו אף שמץ מהיצר ולבערו מליבו בתכלית הביעור. המתבונן במעשה המצוות של ערב פסח יראה שאין בשכל האנושי לשער גודל הצירוף והיובך שמצוות ערב פסח מטהרים ומזככים את איש ישראל ויהודי של ערב פסח גרידא כבר אין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתו. מי הוא שיוכל להתבונן גודל ערבן של מצוות ערב פסח והרושם שעושים למעלה. האיתערותא דלעילא ע"י האיתערותא דלתתא. ואלמלא לא באנו אלא בשביל מצוות ערב פסח לחוד - דיינו.

נוראות מצינו בספר 'בת עין' (דרוש לפסח, בפר' מצורע) על סגולת הזמן להתקרב אל הבורא ית"ש, וז"ל, ואפשר לומר שזה ענין ערב פסח בשעה שישית... וזמן ביעור לכל הוא, ובשארם חוזר בתשובה שלימה לפניו ית' ומבער ומבטל בליבו כל מעשיו הרעים, אז

השבתות כולן יונקות כוחן משבת הגדול ושבת שובה, הרי שכל השבתות של כל השנה גנוזות בגוויה.

ובעתם הרע - ההתעלות בבדיקת וביעור חמץ והתעוררות הרהמים והרצון

כתב הגה"ק רבי עקיבא איגר זי"ע ב'מכתב' (מכתבי רעק"א יב) וז"ל. 'גם צריך להזכיר בענין ערב פסח, כי בזמן שהיו ישראל שרויים על אדמתן היה לנו יום טוב בשמחה ובשחיטת פסח וקריאת הלל, וכעת בעונותינו צריכים עב"פ לעשות זכר לזה ולנהוג בו קדושת היום, להיות ירא וחרד ועוסק במצות כל היום בביעור ובביטול חמץ ותיקון והכנת הסדר', עכ"ל. ומתוך דבריו למדנו ענין 'וגילו ברעדה', מצד אחד הוא עת שמחה וששון מחמת הקרבת קרבן פסח, לאידך, יש לנו להיות בחדרת קודש על ידי ביטול וביעור החמץ - כפשוטו, וכמדורשו דקאי על עקירת היצר הרע מתוך לבו של אדם.

וז"ל הגה"צ רבי ירוחם ממיר זצ"ל (דח"מ ח"א מאמר ל"ז) וז"ל, 'וכי מה מחפש האדם בבדיקתו הלא רק את החמץ את השאור שבעיסה, חז"ל קראו ליצה"ר שאור שבעיסה, וא"כ כנראה 'שאור שבעיסה' מכון כנגד היצה"ר. ולפי"ז מתאימים מאד כל דיני הבדיקה, ה'בל יראה ובל ימצא', ה'משהו', ומוכן ענין החיפוש

כעין הדברים אמר גם כ"ק אדמו"ר מקאלוב שליט"א לרפו"ש, שהרי בני ישראל אף הם עבדו את הטלה, אך באותה שעה התהפכו מן הקצה אל הקצה, והתעלו מתחתית המדרגה עד למעלה ראש, ולא עוד אלא שאותו טלה שהיה הע"ז הוא עצמו נהפך להיות קרבן לה'. וכנגד זה אמר הכתוב (שמות יב ב) 'החודש הזה לכם ראש חדשים', ש'התחדשות' זו שהיתה לכם בימי ניסן היא תהיה לכם לאות ולמופת ללמדכם לדורות עולם, עד היכן ניתן להתחדש ולהשתנות כבריה חדשה ממש.

לו. שמעתי מעד ראה שנלווה אל הרה"ק הישועות משה' מוויז'ניץ זי"ע בדרכו לשריפת חמץ, ובתוך כדי הילוכו אמר הרה"ק, כל עבודת היום היא באש, בודקים את החמץ לאור הנר, את החמץ מבערים באש, וגם אפיית המצות היא בתנור אש... וללמד על עבודת היום שצריכה להיות מתוך אש קודש.

לז. העיד הג"ר שלמה אלכסנדרי סופר זצ"ל על אביו הגה"ק רבי שמעון סופר זי"ע מקראקא שבבדיקת החמץ היה בשמחה עצומה לבוש בבגדי שבת, ופניו האירו מתוך שמחה. גם היה טורח הרבה בבדיקה, והוא בעצמו הכניס ראשו ללול של תרנגולים, ומרגלא בפומיה דברי אביו הרה"ק החתם סופר זי"ע, במצרים נאמר לא ע"י מלאך ולא ע"י שליח אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו הוא שירד למצרים להכות את הבכורות, על אחת כמה וכמה שמחויבים אנו לטרוח בעצמנו בבדיקת חמץ ולא על ידי שליח (הובא במכתב סופר ח"א קיא. בהג"ה). ולחיבת הקודש יסופר, שבסוף ימיו של הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע הגיעה אחת מאחיותיו כדי לבקרו ולדרוש בשלומו, ושאל אותה הרבי אם היא זוכרת את 'בדיקת החמץ' מלפנים (שבדק הוא עצמו בבית אביהם הרה"ק רבי שמעון נ"נ זי"ע, בשנים שאביהם שהה בחו"ל) - הבדיקה ארכה כל הלילה עם הרבה דמעות...

באר הפרשה - פרשת צו - פסח

ילמד את המכתב במתינות וביישוב הדעת יראה שאפשר להבין את דבריו הקדושים בדרך הפשט, ולכן נכון מאד לכל אשר בשם ישראל יכונה ללמוד מכתב קדשו פעם אחת בשנה - בערבי פסחים, ויזכה לשמירה יתירה בכל דרכיו.²

רוב ניסים הפלאת בלילה - בכל שנה ושנה נשפע שפע רב בליל זה

אין לשער ואין לתאר גודל ההארה והשפע הנשפע עלינו בליל זה, עד שכביכול הקב"ה פונה מכל עסקיו אלינו לעשות לנו ניסים בזמן הזה כבימים ההם, וכך איתא במדרש (פנים אחרים, נוסח ב פ"ו) אלוֹקִיָּהּ שֶׁל אֹמֶה זֶה עֹסֵק הוּא לְהוֹיֵת עוֹשֶׂה לָהֶם נִסִּים בְּלֵילָה הַזֶּה.

זכן איתא ב'תרגום יונתן' (פר' תולדות) על הפסוק (בראשית כו א) 'ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו מראות -

הוא עת רצון לפני הבורא ברוך הוא יותר מכל השנה, והבא ליטהר מסייעין אותו לח.

ולזה בשעה השישית שאז נפסק ענין חמץ הרומז ל'יצה"ר (ונעשה אז מה' לה') ואז מתחיל ענין מצה שתלוי ברעיה דה', לרמוז כי הרוצה ליעול בתשובה יעול (מנחות כט:), ואז הוא עת רצון לט', כמ"ש.

ישלים שנתו - מכתבו של הגר"ש מאוסטרופולי

הבטחה גדולה הבטיח הגר"ש מאוסטרופולי זצ"ל הי"ד, שכל מי שילמד את מכתבו בכל שנה ובפרט בערבי פסחים מובטח שהוא ניצול כל אותו השנה, מכל מכשול ומיתה משונה ושום אונס, ואל ימשלו בו אויביו, וכל שונאיו יפלו תחתיו, ובכל אשר יפנה יצליח וישכיל.

והגם שבמושכל ראשון נראים הדברים כעמוקים ובלתי מובנים, אעפ"כ יתאמץ האדם לעיין בו. וכאשר

לח. כבר אמרו צדיקי קמאי, שבעת כזאת מבערים הרע מן העולם ונשאר אויר צח ונקי מכל לכלוך וזוהמא, והזמן מסוגל להעתיר ולהתחנן לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה. ידוע כי אצל הרבה צדיקים ראו 'עבודה' גדולה בעת שריפת החמץ, וכן העידו המשמשים בקודש של הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע, שבשעת שריפת חמץ היו עיניו זולגות דמעות, מחזה שלא היה נראה אצלו בשאר ימות השנה (זולת באמירת 'קרובץ' לפורים).

ב'מנהגי דזיקוב' איתא שהרה"ק ה'עטרת ישועה' מדזיקוב זי"ע היה נוהג לומר את ה'תפילה' של הרה"ק רבי אלימלך מליזענסק זי"ע בעת שריפת חמץ.

לט. בימי הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל זי"ע גזרה מלכות הרשעה גזירה רעה על ישראל, משנודע הדבר לעסקנים חקרו ודרשו איך אפשר לקרוע ולבטל את הגזירה, ונודע להם כי על ידי תשלומי שוחד תבטל הגזירה, כיון שכן, שלח אחד העסקנים לבקש מהרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל זי"ע שיעזור לו לאסוף סכום נכבד מבני קהילתו, אך לפליאתו לא התייחס הרה"ק מטשערנאביל לבקשתו, ואף לאחר ששלח כמה מכתבים ושלוחים שיספרו לו על הגזירה ושמוכרחים לפעול לביטולה, לא השיב מאומה, בראות ה'עסקן' כי כן, סיפר לפני הרה"ק רבי יצחק מסקווירא זי"ע על הצרה המרחפת על ראשי בני ישראל, וביקשו שיעזור בידו לשכנע את אחיו הגדול הרה"ק מטשערנאביל לעזור לו בענין, ואכן נסע הרה"ק מסקווירא אל הרה"ק מטשערנאביל אך גם זאת לא הועיל במאומה, ויהי בעת שריפת חמץ טרם נטל מהרה"ק מטשערנאביל את 'קנקן של חרס' עם החמץ כדי להשליכו אל תוך האש, אמר 'יש החושבים שעם כסף מבטלים גזירות, וטעות היא בידם, רק עכשיו בעת שריפת חמץ אפשר לבטל כל מיני גזירות קשות רעות ואכזריות...' בהזכירו מהנאמר ב'יצירות' לשבת הגדול - 'ולמה אכילת חמץ לשש שעות, זכר לחפזן שכינה להעביר גזרות רעות'. ואכן מיד באותה שעה מת המושל באופן פלאי, והגזירה נתבטלה.

מ. סיפר כ"ק אדמו"ר מערלוי זי"ע, שבשנות האימה במלחמת העולם השנייה איקלע באחד מימי חודש אלול לסכנה גדולה, וכפסע היה בינו לבין המוות, ולפתע נזכר שבאותה שנה עדיין לא למד את מכתבו של הגר"ש, מיד פרש לצד ולמד את המכתב, ומאז זכה לסייעתא דשמיא בכל דרכיו, עד שניצל מצפרני הרשעים הארורים.

עוד סיפר על זקיני ה'התעוררות תשובה' זצ"ל, שכבן צ"ד שנה היה בפטירתו זקן ושבע ימים, ומדי שנה בשנה הקפיד ללמוד את מכתבו של הגר"ש מאוסטרופולי, בשנתו האחרונה עלי אדמות לא הספיק ללמוד את המכתב, ובאותה שנה נסתלק לגנזי מרומים, כי לא היתה לו ההבטחה להישמר מכל נזק באותה שנה.

[מתורגם ללה"ק] ויקרא יצחק לעשו בנו הגדול ביום י"ד ניסן, ואמר לו, בני, בלילה הזה משבחים כל משרתי השמים נפתחים^{מא}.
 עליון לבורא עולם, ואוצרי טלין מתפתחין ביה - ואוצרות השמים נפתחים^{מא}.

מא. ואין הכוונה רק להשפעות היורדות מן השמים לארץ אלא שכל העולמות העליונים ניזונים מהשפעת הלילה, וכדאיתא ב'תפארת שלמה' (ליום ב' דפסח) לא יאומן כי יסופר מקהלות רבבות הסודות והיחודים אשר נעשים בעולמות העליונים ע"י ישראל - על ידי סדר ליל שימורים, אכילת מצה ומרור וסיפור יציאת מצרים בהגדה בלילה הזה, ובזה מפרש מה שגזר מרדכי הצדיק תענית על ישראל בליל פסח, וכמאמרם (מגילה טו.) 'ויעבור מרדכי - שהעביר י"ט הראשון של פסח בתענית', ומדוע מיהר לקבוע צום ביום טוב של פסח, והלא גזירת המן בן המדתא היתה רק בעוד כ"ב חודש ביום י"ד אדר, ושפיר יש פנאי לקבוע תענית אחר הפסח, אלא היינו טעמא, כי מרדכי התחכם לבטל את ישראל מלערך את הסדר ככל משפטו וחקתו, 'כי כאשר בטלו מעבודתם בלילה הזה, נעשה רעש למעלה בכל העולמות, מה זה ועל מה זה... כי אם יתבטלו ישראל חלילה יתבטלו כל העולמות'.

בהגדה של פסח עם פירוש 'גבורות ישראל' להרה"ק המגיד מקאז'ניץ זי"ע איתא, וז"ל. בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים. כי יש סדר לכל אחד מישראל ועת לכל חפץ וכו' וכתבתי לעיל שיש אופן בתוך אופן להשתנות מזלו מרעה לטובה וכו', וזה נקרא יציאת מצרים שיצא מגבוליו לטובה [כי 'מצרים' הוא מלשון מצרים וגבולות, שכביכול האדם נמצא בתוך גבול ומחיצות שאינו יכול להיחלץ מהם, וזהו עניין יציאת מצרים - שיוצא מגבוליו ומשתנה מזלו לטובה], ותחילת זה היה במצרים שהיה התחלה לכל הגאולות, ובכל ליל פסח נתגלה ויכולין לבטל כל גזירה רעה להפכו לטובה. עכ"ל (בדרך רמז אמרו כי הנה 'מזל' ר"ת זכר ליציאת מצרים, וללמדנו זכרון יציאת מצרים כוחו גדול כנגד ה'מזל').

כה גדול הוא הלילה עד שכתב ה'פרישה' ריש סימן תע"ג בשם רב עמרם גאון לבאר (קו' הטור ועוד) מדוע אין מברכין בליל פסח 'שעשה נסים' משום דיום ישועה הוא ועדיף מנס, עכ"ל. ונראה כוונתו בפשטות שאם יודו על ה'נס' אינו אלא ממעט מהנעשה ונפעל בזה הלילה - כי היום יום ישועה כלומר שהכל מתהפך לטובה.

בשבת הגדול שנת תקצ"ח לפ"ק (וחזר עליה בשנת תר"ב) דרוש דרש הגה"צ רבי אליהו גוטמאכער זצ"ל הנודע בכינוי 'הצדיק מגריידיץ', דברים חוצבים להבות אש קודש לפני קהל עדת מרעיתו בגודל קדושת ליל הסדר, למוצאי שבת העלה את הדברים על גבי הכתב וציוה לחלקם ביעקב ולהפיצם בישראל.

בדרשתו האריך בגודל סגולת הלילה ליעשות בו ניסים לישראל, ואף מי שנולד במזל רע, בבני - בצער גידול בנים וכדו'. בחיי - בענייני בריאות וכדו', או בממוני - שהיכן שמניח ידו נהפך כחומר חותם, כל חד וחד יש לו להתפלל על זה בלילי פסח - ליל הסדר, ויפעל לשנות מזלו לטוב.

ומבאר בדרך משל לאחד שנתנוהו במקום המוקף חומה גבוהה ובצורה שאין ביכולתו לטפס ולצאת, ואין שום דרך שיוכל לצאת מאפילה לאורה זולתי בהתחכמות גדולה לעשות אפילו נקב אחד, אמנם, אחר שכבר ניקב הנקב בידו להכות בפטיש סביבות החור - להרחיבו, וכך יגיע לבסוף לשבר את כל החומה.

ועל פי זה ביאר, דלכאורה יפלא על מרדכי הצדיק שגזר תענית ביו"ט ראשון של פסח (מגילה טו.), כמו שנאמר (אסתר ד יז) 'ויעבור מרדכי' - שציווה להתענות מי"ד ועד ט"ז ניסן, ומדוע מיהר מרדכי לגזור כבר עתה תענית - לבטל את מצוות הלילה ולהשבית את החג בדבר שאינו צורך השעה, והרי זמן רב עמד לרשותו - והיה אפשר לו לגזור שיתענו אחר החג, כי לא הייתה הגזירה אלא ליום י"ג אדר - בעוד י"א חודשים. וביותר ייפלא דהיה לו לקבוע התענית ב'יום הדין' - ראש השנה ויום הכיפורים שאז 'ספרי חיים וספרי... פתוחים לפניו'.

אלא, שהרי 'מרדכי ידע את כל אשר נעשה', וידע שהגזירה נכתבה ונחתמה בטבעת מלכו של עולם, ולא מלך טיפש - אחשוורוש, גזר להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים אלא הקב"ה גזר כן, ואין עצה ואין תבונה כנגד השם, ולא יועילו שום תפילות ותחנונים לבטל הגזירה. אולם הזמן היחיד שניתן לבקוע כל השערים הוא ליל הסדר, שהוא כדוגמת החור שבחומה, מכיוון שלילה זה נקבע משנים קדמוניות להושיע את ישראל, שהרי ראש האומה אברהם אבינו ע"ה נלחם עם ארבעת המלכים בליל ט"ו בניסן וניצחם, ונאמר שם (בראשית יד טו) 'ויחלק עליהם לילה', והביא רש"י - 'ומדרש אגדה שנחלק הלילה בחציו הראשון נעשה לו נס וחציו השני נשמר ובא לו לחצות לילה של מצרים', ומני אותו הזמן נקבע 'ליל שימורים' הוא לדורותם, ועל כן גזר מרדכי תענית דייקא בליל הסדר שהוא הזמן המסוגל לבקוע שערי ברזל ולהרחיב את הפרצה שבחומת הדין. ואפילו גזר דין שיש בו שבועה אפשר לבטלו בזה הלילה.

ולכאורה צ"ב מהו 'אין מספר', כי אף אם הם ריבי רבבות ניסים עדיין יש להם מספר. אלא ביאורו מאחר שבכל שנה ושנה נעשה מחדש ניסים לבני ישראל נמצא שאי אפשר שיהיה להם מספר - שהרי עדיין לא נגמר מניינם... ע"כ. ובוה אפשר לבאר הלשון 'ואילו לא הוציא הקב"ה את אבותינו מצרים הרי אנו ובנינו משועבדים', שלא נאמר 'היינו משועבדים' בלשון עבר, אלא הרי אנו לשון הווה, כי הכוונה על מצריים של ימינו - כל דוד ודוד ומציריו, ועתה הננו יוצאים ממצרים אלו בכח אותה יציאת מצרים הפועלת פעולתה כהיום הזה בכל שנה ושנה.

והיינו טעמא, כי בליל זה מתעלה כל הבריאה למעלה מהנהגת הטבע, וממילא ביד כל אחד לשנות את מזלו לטובה, ויש שרמזו זאת ב'יחזן' - לפי המנהג שעושים מצות 'עגולות', כי העולם הזה דומה לכדור העגול, ובשכירת המצה מרמזים שבלילה הזה יש בידינו כוח לשבור את ההנהגה הטבעית הנרמזת בדבר עגול, ולהתרומם מעל לדרך הטבעי².

וכן שנינו בפרקי דר' אליעזר (פל"ב) שבליל הסדר נפתחין כל שערי שפע³.

וכבר ידוע לשון הזוה"ק (ח"ב לה.) 'ותנא הוה נהיר ליליא כיומא דתקופה דתמוז, וחמא כל עמא דינוי דקוב"ה (אותו הלילה היה האור מאיר כבצהרי היום בתקופת תמוז, 'וראו' כל העם את דינו של הקב"ה במצרים), דכתביב (תהלים קלט יב) 'ולילה כיום יאיר כחשכה כאורה'⁴, ואף לדור דורים מאיר לנו הקב"ה בלילה הזה ברוח וגשם.

ובבל הדורות זכו בני ישראל לניסים ונפלאות בזה הלילה, החל מאברהם אבינו במלחמתו עם המלכים בלילה זה וניצחם, ככתוב התם (בראשית יד טו) 'ויחלק עליהם לילה'. ובליל פסח התגלה הקב"ה אל יעקב בחלום הלילה בהיותו אצל לבן, וכן כל חיילי סנחריב מתו בליל הסדר, ועוד ניסים הרבה כמוזכר בפיוט 'ויהי בחצי הלילה'.

בכפתור ופרח יובנו דברי הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרל"ח ד"ה כל המרבה) לבאר את הנאמר (איוב ט ז) 'עושה גדולות עד אין חקר ונפלאות עד אין מספר'

ובזה מבאר מה שנאמר (ישעי' מט ח) 'כה אמר ה' בעת רצון עניתיך וביום ישועה עזרתיך', שבעת רצון היינו יום הכיפורים שבו 'עניתיך' מלשון עינויים שגזרתי להתענות בו חמישה עינויים, וביום ישועה - היינו ליל הסדר אזי עזרתיך, שהקב"ה עוזר בו להושיע מכל צרה וצוקה.

ומביא משל לאחד שמבקש מרעהו הלוואה אך אין מעות ברשותו לכן שולח אותו לפלוני ידידו שילוה ממנו, והוא יהיה ערב בעדו, ועל דרך זה הזקוק לישועה ומבקש עליה בזה הלילה, הרי אף אם אי אפשר להושיעו ימציאו לו מן השמים תשועה גדולה ממקום אחר, שכן בכח הלילה להושיעו בודאי מצרתו. והוא על דרך מעיין שכבר נחפר ויצא ממנו מים בעבר שבנקל ניתן עתה לחופרו ולמצוא מים חיים, וכך בלילה הזה שכבר נעשו בו ניסים לאבותינו אזי קרובה ישועה לבוא (הובא בקובץ 'מוריה' של"ז של"ח [שנה כ"ט א-ב]).

מב. סיפר הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע, שכאשר היה אביו הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע ילד צעיר לימים שאל פעם את אביו ה'שפת אמת' זי"ע, מדוע נוהגים ללבוש 'קיטל' בליל הסדר, השיב לו אביו, שמכיוון שלובשים בגדים חדשים לכבוד ה'יו"ט, ורוצים שלא יתלכלכו הבגדים על כן לובשים כעין סינר בעת האכילה שלא יעלה כתם על הבגדים.

לימים אמר ה'אמרי אמת', שעתה הינו מבין את עומק דברי אביו, כי ב'פסח' יורד ובא שפע גדול לעולם, וכדי שנהיה ראויים לקבל השפע לאורך ימים עלינו להתעטף בבגד זה המזכיר לאדם את יום ה... וימלא יראת שמים, וע"י יראת ה' טהורה ישארו נפשו ונשמתו נקיים לנצח.

מג. מסופר על הרה"ק רבי יואל מסאטמאר זי"ע, שפעם נכנסו אליו עסקנים בחודש ניסן ורצו לדבר עמו בעניני ממונות של מוסדותיו הקדושים, אך הוא סירב לקבלם ונימוקו עמו, כי אמר הרה"ק רבי יהושע מקראלי זי"ע מי שאינו זוכה לרוח הקודש בליל הסדר אינו בגדר אנושי [והגה"צ רבי משה אריה פריינד זצ"ל גאב"ד ירושלים ת"ו שהיה מצאצאי הרה"ק מקראלי, מסר בשם זקינו בנוסחא חריפה הרבה יותר 'מי שאינו זוכה לגילוי אליהו בליל הסדר וביום הכיפורים סימן מובהק הוא שלא עמדו רגליו על הר סיני', ובוודאי התכוון בזה לעורר את עדת מרעיתו להתכונן כראוי לקראת ליל הסדר], ובכך אמר לאלו שביקשו לדבר עמו בעניני ממונות שיבואו אליו אחרי החג.

מד. מנהג ישראל תורה לברך ברכת 'בורא פי האדמה' על הכרפס, ומכוונים לפטור בברכה זו את המרור שיאכלו אחר אכילת המצה (עי' משני"ב תע"ג סקני"ה). מספרים על הרה"ק ה'חקל יצחק' מספינקא זי"ע, ששנה אחת כאשר

אם יהא האדם בדיוטא התחתונה - כבני ישראל שהיו שקועים בתחתית המדרגה - מ"ט שערי טומאה יש בידו לצאת משם כדרך שהם יצאו, להתעלות ולהתרומם בלילה הזה.

ובן דייק הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (לפסח פב: ד"ה ליל שימורים) על הפסוק (שמות יב מב) 'ליל שימורים הוא לה' להוציאם מארץ מצרים, וז"ל. נכתב בלשון עתיד, שהוא עתיד להוציאם תמיד בכל שנה בשיבוא הלילה הזאת. הוא הלילה הזה לה' שימורים לכל בני ישראל לדורותם' - אף לדורות, כי בכל הדורות מוציא ה' את ישראל ממצרים בלילה הזאת.

כתב מהר"ל (הקדמה ליגבורות ה') דכמו שיש 'סדר' לטבע כך יש 'סדר' לניסים²⁰ (והיה מרגלא בפומיה

ובכללם כל אשר נעשה אז חוזר שוב עלינו, וכבר הובא בזוהר הק' (ח"ב לה.) שבליילה זה אור היה להם כ'שמש בצהריים', והגידו צדיקים, שלא לדווקא בשנה בה יצאו בני ישראל ממצרים היה כן, אלא בכל שנה ושנה מאיר לנו הלילה באור גדול כשמש בצהרים ממש²¹. וכן מפורש ב'אור החיים' הק' שמדקדק בלשון הפסוק (במדבר כג כב) 'א-ל מוציאם ממצרים' - בלשון 'הנה', וז"ל. על דרך אומרים ז"ל (פסחים קמז:)) 'בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים', על כן אמרו יודעי פנימיות התורה, כי כל ליל פסח מתבררים כוחות הקדושה מהקליפה ונוספים בעם בני ישראל, והיא הבחינה עצמה של יציאת מצרים, והוא אומרו 'א-ל מוציאם', כי לא יציאה ראשונה לכה, אלא בכל שנה ושנה מוציאם כנוזר, עכ"ל. נמצא שאף

אמר סימן זה פרץ בבכי, והסביר עומק הכוונה, שעל ידי אכילת הכרפס פוטרים ומבטלים את ה'מות' העולה בגימטריא כמספר 'מרור' (446), ואף למרור ראוי לכתחילה ליטול ירק הנקרא 'חסה' וביארו (פסחים טז.) משום 'דחס רחמנא עילוון', נמצא שעל ידי אכילתם אפשר לבטל ולהמתיק את הדינים הקשים ולסתום פי המקטרגים. מה. הנה כתיב בפרשת בא (יג ה) 'והגדת לבנך ביום ההוא לאמר, ולכאורה צ"ב, כי בחז"ל מבואר שזמן הסיפור הוא 'בלילה' ליל ט"ו - בשעה שמצה ומרור מונחים לפניך... ומדוע קרא לזמן הזה ביום ההוא, ואיתא ב'אור החיים' הקדוש וז"ל. ואמר ביום ההוא הודיע במתק לשון צדיק כי הלילה ההוא יום יקרא לא לילה, והוא אומרו (תהלים קלט יב) ולילה כיום יאיר. ומסיים האור החיים 'ואולי כי סמך ביום ההוא עם והגדת, כי גם נס זה בכלל מצות ההגדה', שמצוה עלינו לספר לבנינו שאותו הלילה היה אור לכל בני ישראל במושבותם.

כה ביאר הגה"ק רבי חיים אלפנדרי זי"ע (הביאו הגה"ק החיד"א בפני דוד תחילת פרשת בא) בלישנא דקרא (תהלים עד טז) 'לך יום אף לך לילה אתה הכינות מאור ושמש', שהנה מצינו במדרש (בר"ר ו ג) על הפסוק (בראשית א ה) 'ויקרא אלוקים לאור יום ולחושך קרא לילה' - אמר רבי אלעזר לעולם אין הקב"ה מייחד שמו על הרעה אלא על הטובה, ויקרא אלוקים לאור יום ולחושך קרא אלוקים לילה אין כתיב כאן אלא ולחושך קרא לילה' (ולא נזכר מי הוא שקרא לחושך לילה). ולפי זה יש להקשות שהלוא מקרא מלא דיבר הכתוב (שמות יב מב) 'ליל שימורים הוא לה' להוציאם מארץ מצרים הוא הלילה הזה לה' שימורים לכל בני ישראל לדורותם', והרי שנזכר שמו של הקב"ה על הלילה, אלא כי הלילה הזה מאיר הוא לישראל כמו יום. וזהו שאמר הכתוב לך יום - תמיד נקרא היום שלך, שהקב"ה מייחד שמו רק על היום, אף לך לילה שיש לך גם לילה אחד, הוא הלילה הזה לה', וטעמא מאי משום שאתה הכינות מאור ושמש, שבליל זה הארת לנו כשמש בצהריים בתקופת תמוז.

בדרך דרש הובא לפרש בשם הגר"א מווילנא זצ"ל כוונת קושיית הבנים 'מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות', דהרי 'לילה' הוא לשון נקיבה, ואילו כעת 'הלילה הזה' בבחינת יום שהוא לשון זכר, ולא עוד אלא שרוב מצוות התורה מתקיימות ביום ולא בלילה, וגם נשים אינן חייבות במצות עשה שהזמן גרמא, ואילו בפסח עיקר החיוב הוא בליל הסדר [אכילת מצה ומרור, וסיפור יציאת מצרים] ונוהג בנשים כבאנשים, אך התשובה לכך היא, שאכן 'הלילה' נקרא 'הזה' בלשון זכר, כי הלילה מאיר כיום, ולכן לא חשוב 'לילה', וכיון שיצא מן הכלל ואורו גדול כל כך על כן חייבה תורה גם את הנשים כדי שיזכו ליהנות ממנו.

וכך פירש ה'אור החיים' הקדוש (שמות יב ל) מאי דכתיב 'ויקם פרעה לילה', שרק אצל 'פרעה' ואומות העולם הרשעים נחשב ליל הסדר ללילה, אבל אצל כלל ישראל מאיר לילה זה באור יקרות וכזריחת השמש בצהריים. מו. ואחרים הפליגו יותר, שהניסים מוכנים ומזומנים, אלא שעלינו לפשוט את היד וליטלם, וכל אחד ואחד ראוי לכך, כי בלילה הזה נותן הקב"ה לאדם הרבה יותר ממה שהוא ראוי וזכאי, וכמו שעשה עמנו השי"ת במצרים,

בבני בחיי ומוזוני, שהרי הקב"ה וכל הפמליא של מעלה עומדים סביבו ומביטים בעבודתו, ואהבת האב על הבן מתעוררת באותה שעה, וכל שערי רחמים פתוחים לפניו, ולכן אם יבקש ויתפלל בודאי ישמע ה' שוועתו¹, וימלא כל משאלות לבו לטובה ולברכה². וכך מצינו במהרי"ל (הלכות ההגדה) שלכן נוהגים לאכול ביצה בליל הסדר, כי בלשון ארמי קוראים לביצה ביעא שהוא גם מלשון תפלה [כדתרגם אונקלוס (בראשית מח כב) 'בחרבי ובקשתי - בצלותי ובבעותי'], 'דבעא רחמנא בן ופרקינן', ויש בזה כדי להזכיר לאדם לנצל שעת הכושר זו ולהתחנן לפני מלך מלכי המלכים שיפדה אותו מכל צרותיו.

ובן מבואר ב'דרכי משה' (תע"ג סק"ב) הנותן טעם למה נוטלים את הידים קודם אכילת כרפס, וז"ל. 'אפשר לומר, דסיפור ההגדה הוי כמו תפלה, שאנו מספרים כבוד הא-ל ושבחיו יתעלה, לכן צריך כאן נטילה, והיינו שעצם נוסח ההגדה הוא תפילות (תחנונים ובקשות), ובידו לפעול נשגבות.

ובפרט בענין הפרנסה, יתפלל שיזמין לו השי"ת די מחסורו לו ולכל בית ישראל. ואף בכל ימי החג הקדוש הזה מסוגלת התפילה על הפרנסה להתקבל כי בן שנינו (ר"ה טו.) - 'בפסח נידונים על התבואה', על בן הוא זמן ראוי להפיל תחינה על שפע הפרנסה.

דהחידושי הרי"ם ז"ע לחזור על דבריו הקדושים אלו - הובא באמרי הרי"ם פסח, ועיי"ש).

ומבאר ה'חידושי הרי"ם' דלכן נקרא 'ליל הסדר', והנה מעיקרא דדינא צריך ביאור, דהא ה'נס' מחוץ לגבול הטבע הוא, והוא שלא מסדר הבריאה, ואיך שייך 'סדר לנס', אלא, דעצם בריאת העולם בסדרי הטבע הוא משובת הבורא לברואיו, וכמו שכתוב (תהלים קמח ו) 'ויעמידם לעד לעולם חק נתן ולא יעבור', כי רק כך יודעים הבריות איך ומתי לזרוע ולקצור, וכך נקבע היום למלאכה והלילה למשמר, אבל בלא הנהגת טבע לא מצינו ידינו ורגלינו שהרי לא ידעו מתי לעבוד, כי לפעמים יהנו מאור השמש ולפעמים יצטרכו להסתפק באור הלבנה, וכן בכל העניינים צריכים הברואים ל'סדר' בעולם, לפיכך קבע הקב"ה גבולות בעולמו. אולם כל הנהגה זו היתה עד ליל ה'סדר', אך מליל ה'סדר' והלאה נתחדשה הנהגת הבריאה - שהמתנהג למעלה מהטבע יתנהג אף הבורא עמו למעלה מדרך הטבע, ואין מעצור בעדו מלהיוושע בכל מיני ישועות ורחמים.

ונצחק אל ה' - הזמן גרמא ומסוגל לקבלת התפילות לפעול בו כל מיני ישועות

אחר שביארנו כי 'אוצרות שלין נפתחין ביה' הרי הזמן מוכשר ומסוגל מאד להתפלל על כל המצטרך לו.

שהעלה את ישראל במתנת חיים ממ"ט שערי טומאה למ"ט שערי קדושה, וכך כתבו חז"ל איתא במדרש (שמו"ר יט ה) 'קרא ה' למשה ואמר לו לך ומהול את בני ישראל... והרבה מהן לא היו מקבלים עליהם למול, אמר הקב"ה למשה שיעשה הפסח, וכיוון שעשה משה את הפסח גזר הקב"ה לארבע רוחות העולם והם פיזרו בארבע כנפות הארץ את ריח 'בשר צלי' שהיה נודף מקרבן הפסח, שנאמר (שיר השירים ד טז) עורי צפון ובואי תימן, והיה ריחו הולך כדי מרחק מהלך ארבעים יום. וכיוון שנתאו בני ישראל לאכול מבשר הפסח נתכנסו אצל משה, ואמרו לו בבקשה ממך האכילנו מפסחך, אמר להם - אם אין אתם נימולין אין אתם אוכלין, מיד נתנו עצמן ומלו, ונתערב דם הפסח בדם המילה, והקב"ה עובר ונוטל כל אחד ואחד ונושקו ומברכו, שנאמר (יחזקאל טז ו) 'ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך' חיי בדם פסח, חיי בדם מילה. משמע כל אחד ואחד בלי יוצא מן הכלל, כלומר שהקב"ה עבר ובחר בכל אשר בשם ישראל יכונה, ולא דווקא בצדיקים אלא באלו שנימולו רק בגלל ריח הבשר... כי הקב"ה מתאוה לעבודתו של כל יהודי ויהודי באשר הוא שם. ויש לדייק מלשון המדרש 'הקב"ה עובר' - בלשון הוה, ללמדנו שבכל שנה ושנה מתעורר מחדש אהבת השי"ת לבניו אהוביו.

מז. אך 'למודעי אני צריך' כי אין הכוונה להפך את ליל הסדר לעצרת זעקה... אלא כל התפילות והבקשות יהיו מתוך שמחה והודאה כי עד הנה עזרונו רחמיך, ואל תטשינו ה' אלוקינו.

מח. התפלה מעומק הלב משיגה את מטרתה, וכמו שפירשו צדיקים את הפסוק (שמות ב כג) 'ותעל שוועתם אל האלקים' שהיו צועקים ממעמקי הלב, ולכן עלתה זעקתם השמימה ופרצה את כל המחיצות והשערים, ואף לא היו צריכים לסיועם של המלאכים שיעלו את תפילותיהם לפני מלך מלכי המלכים, כי התפלה מעומק הלב דוחה ומגרשת את כל המקטרגים והמשטינים, ונסתמים פיהם ואינם יכולים להפריע את התפלה מלעלות קמי מלכא.

'בלתי היום' זה ר"ה שנקרא היום ורק אז התפללו על הפרנסה, ומוזה בא חסרון הפרנסה מ"ט.

יש שרמזו לתפילה על הפרנסה בפסח, בדברי חז"ל (עירובין יח:) 'יהיו מזונותי מרורין בזית', שצריך לבקש על הפרנסה 'והמזונות' כאשר אוכלים 'כזית מרור' למצות היום.

וביותר, עת זמן לפעול דבר ישועה ורחמים בעת אמירת 'ונצעק אל ה'?', וכמו שכתוב ברשימות שכתב חסיד אחד מה שראה אצל רבו הרה"ק הרי"צ מליובאוויטש זי"ע בליל הסדר, שבתוך הדברים אמר, דהנה העולם טועים וסוברים, שמה שאנו שונים מדור

הרה"ק ה'אהבת שלום' מקאסוב זי"ע (ראש השנה ד"ה והוכיח) היה דורש כמין חומר מקרא שכתוב (בראשית כא כה) 'והוכיח אברהם את אבימלך על אודות באר המים אשר גולו עבדי אבימלך', שאברהם הוא הצדיק פונה כביכול אל מלך מלכי המלכים הנרמז בתיבת 'אבימלך', וטוען לפניו יתב"ש על אודות 'באר המים' אשר גולו המקטרגים שלא יושפע שפע לישראל כפי צרכם, 'ויאמר אבימלך' משיב השי"ת, 'לא ידעתי מי עשה את הדבר הזה' לעכב את הפרנסה, אולם 'וגם אתה לא הגדת לי' - בשעת אמירת ההגדה לא רמזת לי מזה כלל ולא בקשת על הפרנסה, 'וגם אנכי לא שמעתי' גם ב'שבועות' בעת קריאת התורה ב'עשרת הדברות' המתחילים באנכי, לא שמעתי בקשה על כך,

מ"ט. כיו"ב אמר גם הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע, אך בשינוי קצת - 'בלתי היום' איני שומע מכם דבר כי אם - 'היום' דהיינו דיבורים על עניני היום כל אחד שואל האיך אשיג פרנסת יומי, וכל שיח ושיג הבריות נסוב אודות מצב השווקים ('היום' הדולר עולה או יורד וכיו"ב), ועל כן אין השפע מגיע אליהם, כי במקום להתפלל על הפרנסה הינם עסוקים וטרודים בהבלי הזמן - על עניני היום.

נ. נוראות מתאמרא בשם הרה"ק רבי צדוק הכהן זי"ע (עיי' פרי צדיק ויצא אות ט) דלכך 'מתחיל בגנות' את ההגדה של פסח ופותח בפרשת ארמי אובד אני, כי על זו הפרשה כתיב במדרש (תנחומא ריש פרשת תבא) וז"ל. אמר רבי אבהו בשם רבי יוסי בר חנינא, בוא וראה כמה מתחטאין, וכמה יש להן פתחון פה לעושי מצות, אדם יש לו עסק אצל מלכות, פעמים שהוא נותן כמה ממון עד שמגיעין אותו אצל המלך. כיון שהגיע אצל המלך, ספק עושה שאלתו, ספק לא עושה. אבל הקב"ה אינו כן, אלא יורד אדם לתוך שדהו, ראה אשכול שביכר, תאנה שביכרה, רמון שביכר, מניחו בסל והולך לירושלים ובא ועומד באמצע העזרה ומבקש רחמים על עצמו ועל ישראל ועל ארץ ישראל, שנאמר, השקיפה ממעון קדשך וגו'. ולא עוד, אלא שהיה אומר, איני זז מכאן עד שתעשה צרכי היום הזה (כחוני המעגל בשעתו), וכתוב אחריו, היום הזה ה' אלוקיך מצוך לעשות... אמר רבי חייא בר אבא, כמה מתחטאין עושי מצות לפני הקב"ה, שהקב"ה גוזר גזירה, וצדיקים מבטלין אותה, שנאמר, כאשר דבר מלך שלטון, ומי יאמר לו מה תעשה (קהלת ח ד). מי הוא (האומר לקב"ה מה יעשה, ה"ה-) שומר מצוה לא ידע דבר רע (שם שם ה), זה ממחה על ידו של הקב"ה, עכ"ל המדרש. ומרמזים לאדם - אף שאין ביכורים בזמן הזה, אבל כוחן של מביאי ביכורים יש כהיום הזה לכל איש ישראל בלילי פסחים, כי הוא כחוני המעגל בשעתו שהיה מתחטא 'כבן המתחטא לפני אביו' - שהרי עתה יושב הוא על שולחן אביו, ויכול כל יהודי לומר לקב"ה איני זז מכאן עד שתעשה צרכי היום הזה והוא מבטל כל הגזירות. סיפר הרה"ק רבי חיים מאיר יחיאל ה'שרף' ממאגלניצא זי"ע מעשה שהיה עם רבו ה'אוהב ישראל' מאפטא זי"ע, וכך הוה, יהודי תמים, שהיה חוכר 'בית מזיגה' מן הפריץ כדי להתפרנס ולהביא טרף לביתו, מחמת איזה סיבה לא היה לו מעות בכדי לשלם לפריץ במועד הנקוב לו - שחל בעיצומם של ימי הפסח, והנה הפריץ שלח להזהיר את היהודי כי אם לא ישלם את דמי החכירות במועדו במקומו וכהלכתו רע ומר יהיה עונשו. ויהי כאשר קיבל היהודי את ההודעה הזאת נפלו עליו אימה ופחד, כי בהבל פיהם היו השליטים הללו חורצים את גזר דינו של אדם לחיים ולמות, וכ"ש כאשר היה הדבר נוגע למשפטו של יהודי שאז לא היו מגזימים כלל, ולא על כגון דא נאמר (תהלים קמד ח) 'אשר פיהם דבר שוא וימינם ימין שקר'.

בצר לו שם פעמיו לאפטא, אך מכיוון שלא היתה הפרוטה מצויה בכיסו הוכרח לילך רגלי, ומלאו מנעליו וכל בגדיו רפש וטיט מביצות הדרכים, בערב שבת הגדול הגיע אל העיר אפטא, ומיד מיהר אל חצר הקודש, הגבאי שראה את ההילך מלוכלך ומטונף לגמרי לא נתן לו להיכנס הביתה והודיעו שלא יוכל להקביל את פני הרבי קודם שב"ק, בלית ברירה נשאר לשבות באפטא כדי להיכנס אל הקודש אחר השבת, ויהי בשבת אחה"צ עלה ה'אוהב ישראל' על הבימה ודרש דרשת שבת הגדול בקול חוצב להבות.

'כפרי' זה לא הבין אפילו דיבור אחד של הרבי, לאחר דרשתו החל הרבי לדרוש ב'הגדה של פסח', בהגיעו ל'ונצעק' כבר היה בדביקות גדולה, והתחיל לעורר את העם ואמר (בלשון אידיש - שלכן הבין הכפרי את דבריו) שלא ידמו בנפשם שזהו 'מעשה שהיה' פעם אחת במצרים, רק זה יכול להיות גם היום, כי בכל שנה בליל החג 'הזמן גרמא' ומתעורר שוב אור זה - וכל איש הנמצא בצר ומצוק שצריך לישועה ורחמים אם יצעק אל ה' בלילה ההוא, הן מי שצריך להפקד בבנים, הן בפרנסה, הן מי שיושב כבר בבית האסורים או מי שירא שלא יצא גזר דינו לבית האסורים, והן מי שצריך לשלם לאדונו ואין לו במה לשלם - 'כולם כולם' יושעו אם יצעקו לה', כי רק בצעקה תליא מילתא... כשמוע היהודי התמים את דברי הרבי, הבין בנפשו, שבוודאי הייתה כוונת הדברים אליו, לכן לא התמהמה כלל אלא מיד במוצש"ק חזר לביתו והודיע לבני משפחתו שקיבל הדרכה ברורה מן הצדיק, והוא כבר יורה לה בבוא העת כדת מה לעשות, ואכן בליל הסדר כאשר הגיעו לפיסקא 'ונצעק אל ה' אמר לאשתו כאן תצעקי ונוושע, והחלו לצעוק הוא והיא, וכך צעקו וצעקו ולא ידעו אימתי לפסוק... עד שהכה אחד בחלון, ופסקו מצעקתם בכדי לשמוע מי הדופק בחלונם, וראו כי הוא ערל אחד ממכיריהם, ויפתחו לו את הדלת, והנה הוא נושא ב' חביות, ויספר להם כי השתכר היום, והכה את אשתו עד שמתה תחת ידו, ומפחד הוא כי יודע הדבר לאדון ויענישהו בעונש מוות, על כן מוכרח הוא לנוס על נפשו, וכאן יש בידו שתי חביות מלאות אדומים, ואינו יודע מה לעשות עמהם, ומכיוון שראה כי בביתם עדיין אור הוא, על כן בא אליהם, ואמר להם - קחו שתי חביות הללו, ובאם אחזור לעיירה כאן תתנו לי אחת מהם, והב' תישאר בידכם, במתנה גמורה, הסכים היהודי והורה לו היכן להניח את החביות.

מיד בחולו של מועד הלך היהודי אל הפריץ וסילק את כל חובו בשלימות, וקיבלם הפריץ בסבר פנים יפות, ואמר לו מכיוון שאיש נאמן אתה יהא ה'ארענדע' (שכירת בית המזיגה) לך עד עולם.

אחר החג נסעו להעיר להלביש עצמם ולהנעיל את עצמם בדרך הכבוד, גם סוסים ופרים קנו להם, ונסע לאפטא כדי להודות על הנס שנעשה עמו, אך מיד בכניסתו אל הקודש אמר לו ה'אוהב ישראל' בפשטות 'אין לך מה להודות לי על הנס, כי אתה המשכת עליך ישועה בעת שצעקת באמירת 'ונצעק'...' (הובא בתורת השרף ממאגליצא מתוך 'שארית ישראל' עמו' 208)

ויש סיפורי ניסים כאלו למאות ולאלפים מאנשים שנושעו על ידי שקיימו בנפשותם 'ונצעק' בליל הסדר, ולא ניזול כי רוכלא לפרט את כולם, וחדא מינייהו הווה ביהודי שעברו עליו יותר מעשר שנים מנשואיו ועדיין לא זכה להיפקד בפרי בטן, באותה שנה החליט יחד עם בני ביתו לערוך את הסדר בינם לבין עצמם, כדי שיוכלו לשפוך שיחם אל ה' באין מפריע, ואכן כעבור שנה זכו להיושע בדבר ישועה ורחמים, (ובוודאי שאין בזה הוראה כללית להתבודד בעת הצעקה, שהרי העיקר הוא התפילה היוצאת מקירות ופנימיות הלב, והקב"ה יקבל תפילתנו לרחמים ולרצון).

סיפר יהודי מארץ הקודש, שזה שנים אשר סבל יסורים גדולים באחת מרגליו, והיה צריך לקבל 'זריקות' (איינשפריצען) תמידין כסדרן כדי להקל את צערו מעליו, ושנה אחת בליל הסדר שפך את לבו בתפלה לפני אדון הכל, וקיים בנפשו 'ונצעק אל ה' אלוקי אבותינו' ויסוריו נעלמו כלא היו.

שמעתי ענין נפלא מאחד מבני החבורה שליט"א, והוא כי באמת תמיהה שבתמיהות תמיהתי מאוד עד לב השמים, על מה שנשתרש בשנים האחרונות לעשות את ליל הסדר שהוקבע לסימני חרות וכבני מלכים ונהפוך הוא מאז גלה הגלות אורו הבהיר כשמש בצהרים בבאר האמונה, נועדה לילה זו לזמן תפילה וזעקה, ולכאורה יפלא מה מקום כאן לתפילות וזעקות והרי בגמ' ובראשונים כן בהלכה לא מצאנו שנקבע זמנה לתפילות וזעקות, והנה ראיתי בשו"ת דברי יציב (אבן העזר סו"ס פ"ג) דמוכיח שם להדיא שהג' תפילות שאנו מתפללים בכל יום שחרית מנחה וערבית תקנום האבות ביום א' דפסח, כמו"כ מביא שם דעה מהגמ' ומהמדרש שלידת יצחק ועקידת יצחק היו בו ביום, ושוב הראו לי בליקוטי מוהר"ן תורה ר"א וזל"ק מרומז בתרגום (איכה ב') שבפסח צועקין בתפילה כמובא על פסוק 'קול נתנו בבית ה' כיום מועד' כקל עמא דמצלין בחגא דפסחא, ולפ"ז הפלא ופלא מה יש מקום וזמן יותר מתאים לתפילה וזעקה מלילי פסחים בהן מצאו אבות האומה לתקן סדר תפילה, עד כאן לשון המכתב.

סיפר הגה"צ רבי יוסף משה מייזליש אב"ד לאסק שליט"א מב"פ, מעשה ששמע במעונות הקיץ של המוסדות העומדים בנשיאות גיסו הגה"צ אב"ד קראסנא שליט"א, במחנה הקיץ דשם עבד בחור ושמו 'מאניש', מאניש זה מן התמימים בעם היה, כחד מתמימי דקמא... ומשהגיע הלה לפרק 'האיש מקדש' לא קם ולא זו שום שידוך (מכמה סיבות), וכבר היה נראה כי 'מה שהיה הוא שיהיה', ולא במהרה יקים הלה בית בישראל. יומא חד כשבת יחדם

כל השלשה דלעיל, פתח אב"ד קראסנא וסיפר לגיסו כי 'מאניש' שכבר היה כבן כ"ח שנים בא בקשרי שידוכין, ותיהום כל העיר... פתח מאניש לספר סיפורו, בהאי שתא בליל הסדר ישבתי עם 'הגדה של פסח' המוסברת ב'עברי טייטש' (פירוש העשוי לפשוטי עם בשפה המדוברת), ושם ראיתי כתוב בסמוך לקטע של 'ונצעק' כי מעשה היה בימי הרה"ק מאפטא זי"ע, ולאחד ה'מושקע'ס (כינוי לחוכרים היהודים) לא היה לשלם דמי חכירותו לפריץ - דבר שהיה כידוע כרוך בסכנת נפשות, ושמע מושקע מהאפטער רב שאם יצעק ב'ונצעק' יושע, וכך הווה.

והנה ב'סדר' אצל אבי שליט"א הסבו כל בני המשפחה, והחל מאניש לפרט בפרוטרוט את כל המסובים אחי ממאנסי והאחות מלעקוואד וכך האריך כיד... הטובה עליו, בהגיענו לקטע של ונצעק, השתקתי את כל הציבור ונעניתי בקול אל אמי, מה יהיה... מה יהיה הסוף.... כשל כח הסבל, אפס כוחי מלשבת כך מבלי לבנות בית, האם שהכירה היטב את בנה ואת מצבו נענתה ואמרה, מאניש יקירי, וכי מה בידינו לעשות עוד, הרי יודע הינך שאנו מדברים כסדר עם שדכנים, ובעזהשי"ת יבוא היום והכל ייגמר בכי טוב. נענה מאניש ואמר - כל המסובים כאן ישמעו היטב לדברי, כי ראיתי כאן ב'עברי טייטש' שב'ונצעק' יש ביד כל אחד להרים קול זעקה אל ה' האלוקים ולהוושע בכל מילי דמיטב, אין מצוקה שאי אפשר לצאת ממנה. על כן כל אחד מהמסובים כאן (ושוב פירט אח פלוני, ואחות פלונית וכו' וכו') - כולם יזעקו אל ה', וישאלוהו כל המסובים מה נצעק ואיך נצעק, נתלהב מאניש ואמר בתמימות ובפשטות, זעקו ג' פעמים אל ה' - כבר אין בכוחו של מאניש לסבול ולהמתין יותר. מאניש מוכרח כבר לבוא בברית האירוסין... ואכן הכל חרו אחריו ואמרו ג' פעמים באותו נוסח שנצטוו ממאניש. וכבר רצה האב להמשיך בעריכת הסדר, אך שוב החריש אותם מאניש, ואמר, ומה יהא עם אחי יעקב אשר אף הוא כבר בן כ"ו שנים, וכי מן היושר להמשיך בעריכת הסדר מבלי לסדר לו את זיווגו, על כן זעקו כולכם בשנית ג' פעמים אל ה' - כבר אין בכוחו של יעקב לסבול ולהמתין יותר. יעקב מוכרח כבר לבוא בברית האירוסין... ואכן הכל חרו אחריו ואמרו באותו נוסח.

וראה זה פלא, מיד ביום א' דחומה"פ הציעו לשניהם הצעות שידוכים, ונתגלגלו הדברים במהירות עצומה, כגלגל הנופל במורד הר גבוה, עד שכבר עמדו שניהם בפני גמר ביום שלאחמ"כ, אלא שאז נתעורר להם ספק כדת מה לעשות - אם מותר לגמור ב' שידוכים לב' אחים באותו יום מחשש לעינא בישא, ושאלו את כ"ק האדמו"ר מוויזניץ מאנסי זי"ע שפסק להם שיגמרו למאניש ביום ג' בשבוע, ולאחיו 'הקטן' ביום ד'. ובעזהשי"ת הצליח מאניש מאד בכל דרכיו, בנה בית נאמן בישראל, לשם ולתפארת, ומוכר הוא מאד בעירו כאיש מצליח בעזהשי"ת.

לדין ייאמר, כי כל ה'חכמים' אשר בקרבנו, אם אך ישימו עצמם כ'מאניש' בתפילתם, ויתפללו ויזעקו אל ה' האלוקים כמאניש זה אשר לא ידע מ'חכמות', אלא בתמימות עצומה התפלל וזעק, וזכה לקרוע שערי שמים בתפילתו, אף אנו בגשתנו אל התפילה בתמימות ללא חכמות נקרע את שערי השמים.

עובדא ידענא מכלי ראשון, באחד שלא מצא זיווגים הגונים לבניו, השנים נקפו וחלפו כאשר בניו מתבגרים ועיניו רואות וכלות, שנה אחת כשנטלו הבחורים 'ברכת פרידה' מרבם הרה"ק ה'לב שמחה' זי"ע טרם נסעם אל אביהם לחג הפסח, אמר להם בצחות לשונו 'הלא הבן שואל בליל הסדר, תשאלו את האב מדוע עדיין אינכם חתנים...'. הבחורים היו בטוחים שבודאי כוונת הרבי שישאלו ויתפללו אל אביהם שבשמים מדוע לא הגיע זמן ישועתם, אך בליל הסדר החליט אחד הבחורים לקיים דברי חכמים כפשוטם, ושטח בפני אביהם את שאלתם החזקה, מה נשתנה חלקם שעדיין לא מצאו את זיווגם מכל חבריהם שכבר בנו בתים נאמנים בישראל, ויהי כשמוע האב המיוסר את שאלת בניו המיוסרים, נתעוררו רחמי האב על הבן ופרץ בבכי תמרורים וגרר אחריו את בניו המבוגרים, ועלתה צעקתם אל ה' בתפילה ובתחנונים שיזכו כבר להיוושע מצרתם, וכה בכו במשך זמן עד שאמם התאושה וצעקה עליהם שיש לשמוח בחג ואסור לבכות ולהצטער, מיד קיבלו כולם על עצמם להפוך את הדאגה לשמחה, והמשיכו לומר את סדר ההגדה בהתלהבות, ורק בתום הסדר הציע האב לומר הספרים רביעי וחמישי בתהילים ושפכו לבבם כמים לפני השי"ת, ובתוך פרק זמן קצר באו כולם בברית הארוסין.

הנה איתא מהרה"ק מהר"ש מבעלזא זי"ע (לקט אמרי קודש, מועדים פסח) שאותיות המילוי של תיבת 'מצה' (מ"ם צדי"ק ה"א) הוא 'אקדים', כי בימים הללו תפילתנו קודמת להתקבל. ומבאר שם עפ"י דברי הזוה"ק (עיי' זוה"ק פר' בלק קצה.) 'תפילה לעני כי יעטוף' (תהלים קב א) שתפילת העני עוטפת את 'תפילה לדוד' ותפילה למשה', והיא קודמת להתקבל - כי יש תפילה שאינה נענית מיד אבל תפילה זו מיד מתקבלת, וביאור הדברים דהנה כתיב (איוב מא ג) 'מי הקדימני ואשלם לו', וביארו במדרש (ויק"ר כו ב) דמן הדין אין הבורא מחויב לשלם שכר על קיום המצוות, שהרי 'מי מל את בנו עד שלא נתתי לו בן זכר, מי עשה לי מעקה עד שלא נתתי לו גג, מי עשה לי מזוזה עד שלא

'שולט' על עצמו. ואין הדברים אמורים דווקא למי שמשעבד לאדם אחר, אלא גם מי שמשעבד לדבר חיצוני בתנאי החיים [וכגון זה ששמח רק כאשר יש סיבה לשמחתו וכיו"ב] הרי אף הוא בכלל עבד יחשב, שהלא הרגשתו אינה מחמת עצמו אלא רק מפני דברים אחרים הגורמים לו להרגיש כן. ומעתה אם נאכל דבש כדי שהמתיקות בפה תהא זכר לחירות, נמצא שאין אנו בני חורין, כי עדיין אנו משועבדים למצב, שהרי מרגישים אנו מתיקות בגלל הדבש שאכלנו, ואין זה חירות, על כן ציוונו הכתוב לאכול מצה דייקא, ללמדנו להיות 'בני חורין' בלי שום 'טעם' וסיבה חיצונית, אלא עצם הזמן יעורר בנו חירות פנימית²².

וז"ל ה'סדר היום', ראוי לכל אדם לענג נפשו וגופו בלילה הזה ולהראות חירות בעצמו, וירחיק מעליו כל דאגה²³ וצער²⁴ שיש לו ממקום אחר²⁵, ואין צריך לומר שלא יעורר עתה מחדש שום קטטה ומריבה²⁶,

היוצא ממצרים, כי אין לנו 'משה רבינו' שיוציאנו ממצרינו - כל חד וחד בדיליה, אך אין זה נכון²⁷, כי כל מה שזכו בני ישראל בהיותם ממצרים שהקב"ה ישלח את משה רבינו להושיעם היה אך ורק בזכות 'ויזעקו', וזכנו נמי בימינו אלה, אם נקיים כראוי 'נצעק' אזי מיד נגאל מכל המצוקות, ואף נוכל לפעול שבוא יבוא ברנה משיח צדקינו במהרה בימינו.

כבני חורין - בשמחה וטוב לבב בכל מצב שהוא

הנה מצינו בגמ' ולהלכה דינים שונים שצריך לעשותם בליל הסדר להראות שאנו 'בני חורין'. הקשה המהר"ל (עיי' גבורות ה' פנ"א) מדוע אנו אוכלים בליל הסדר מרור זכר לשעבוד ול'זימרו את חיהם', ואיננו אוכלין גם דבש זכר לחירות, אלא המצה שאין בה טעם היא המורה על החירות. ומבאר, שהבדל יש בין עבדות לחרות, כי העבד תלוי באחרים ואילו בן חורין

נתתי לו בית וכו', אבל העני שאין לו כלום נחשב הוא כמי שהקדים ולכן תפילתו קודמת להתקבל, וכמו שדרשו חז"ל 'לחם עוני - שעונין עליו דברים הרבה' שתפילתו מתקבלת ועונין אותו מיד.

ואפשר לבאר כי הנה ידוע משם צדיקים (צדיקי בית וויזניץ, ועוד) שלכן הכל מהלכין בפסח כשהם רעבים, כי ב'פסח נידונין על התבואה' (ר"ה טז.) ומסבב הקב"ה שיהיו רעבים ויזכרו להתפלל כראוי על התבואה והפרנסה לבל יחסר המזג, ועדיף שיהיו רעבים ותהא תפילתם כתפילת העני - אשר אין מושיע לו אלא הקב"ה כשישמע לקול תפילתו, לכן יקויים בו 'אקדים' ותפילתו קודמת להתקבל.

נא. מרגלא בפומיה דהרה"ק ה'שפע חיים' זי"ע, שלכן לא נזכר שמו של משה רבינו בכל נוסח ה'הגדה של פסח' [אלא רק בדרך גררא 'רבי יוסי הגלילי אומר וכו' ויאמינו בה' ובמשה עבדו], ללמדנו שכדי לזכות לגאולה שלימה אין בני ישראל זקוקים למנהיג גדול וקדוש כמשה רבינו ע"ה, רק 'צעקה ותפילה' המקרבת את הגאולה, כמו שזה גרם לגאולת ישראל ממצרים שנאמר (שמות ב כג) 'ותעל שועתם אל האלוקים'.

נב. מסופר על אחד מבני ירושלים של מעלה שלא זכה לזש"ק, ואף הרבנית לא הייתה בקו הבריאות הנפשית, באחד מלילות הסדר חזר היהודי מביהמ"ד בלווית כמה בחורים שהזמינם להיות סמוכים על שולחנו בלילה קדוש זה, ויהי כהיכנסם הביתה נחרדו הבחורים לראות כי 'בעלת הבית' לא די שלא ערכה 'שולחן סדר' כראוי, אלא אף הפכה את השולחן - ראשו על הקרקע ורגליו זקופים ועומדים מלמטה למעלה, המצות והיין מושלכים על הארץ וכו'... אך 'בעל הבית' נשאר בשלוות נפשו, ונענה אל אורחיו הנדהמים, כאן תראו 'חג חרותנו' באמת, וכי 'חרותנו' הכוונה דווקא כשמגיע מביהמ"ד ומוצא שולחן ערוך בכל מטעמים, מפה פרושה עליה וכלי כסף וזהב לרוב. בנים כשתלי זיתים סביב לשולחנו, הרי באופן זה אינו 'חרות' אלא הוא 'משועבד' למצב זה - שרק במצב כזה שמח הוא בה' אלוקיו. אך כאן בבית הזה שהכל להיפך ממש, זוהי 'חרות' באמת, חרות מכל שעבוד לענייני עוה"ז וכל שמחתנו רק בה' הוא האלוקים.

נג. וזהו עיקר העיקרים בליל הסדר להיות שמח בחסדי ה' שהוציאנו ממצרים, וכלשון הזה"ק (ח"ב מ, הוא הזה"ק שרבים נוהגים לאומרו בתחילת ההגדה) 'כָּל בֵּר נֶשׂ דְּאֶשְׁתְּעֵי בִּיצִיאַת מִצְרַיִם, וּבְהָהוּא סְפוּר חֲדַי בְּחֻדָּה, זְמִין אִיהוּ לְמַחְדֵי בְּשִׁכְיִנְתָּא לְעֵלְמָא דְּאֶתִי דְּהוּא חֲדוּ מְפֻלָּא, דְּהֵאֵי אִיהוּ בֵּר נֶשׂ דְּחֲדַי בְּמִרְיָה' - 'כל בן אדם שמספר ביציאת מצרים, ובאותו סיפור שמח בשמחה, מזומן הוא לשמוח בשכינה לעולם הבא שהוא השמחה מכל, כי אותו אדם שמח באדונו', ופוק חזי שם כמה פעמים נזכר הלשון 'חדאן בפורקני', 'חדאן בחדוה'.

ועיננו הרואות כי השטן מזמין ומסבב כל מיני תקלות שונות אשר אי אפשר לפורטם כי רבים הם... והכל בכדי להעכיר את שמחת היום טוב, ולהביא את האדם לידי צער ועגמת נפש, והחכם עיניו בראשו לעמוד על המשמר לדעת שאין זה אלא עצת היצר, ולברוח מן הכעס על עצמו או על אחרים כבורח מפי האש...

מעשה נפלא מסופר על הגאון הגדול רבי יצחק הוטנער זצ"ל שהיה מטבעו מסודר ונקי להפליא, באחת השנים בליל הסדר הזיו מהמסובים את השולחן, ונשפך 'כוס יין מלא כברכת ה'" על הקיטל הלבן הבוהק של רבי יצחק עד ש'אזיל חיוורא ואתי סומקא', ללא כל שהות נענה בשלוות הנפש מופלאה, קיטל ללא יין הרי הוא כיום כיפור'דיגע מחזור (מחזור של יוה"כ) ללא סימני דמעות...

ומלבד שיש ללמוד מכאן על הזהירות בכבוד הבריות והיאך חס עליו שלא יבוא לידי בושה וכלימה, נלמד מכאן לקבל כל 'תקלה' בניחותא ובשלווה...

נד. ואף אם מרגיש ש'שערי אורה' ננעלו בפניו והרי הוא כעץ יבש בלא התעוררות הלב אל יפול רוחו בקרבו, אלא ידע כי אין לך חביב לפני המקום כלב נשבר'.

וכן הווה מעשה, עני ואביון מרוד היה רבי שמואל מקארוב זצ"ל [מחשובי תלמידי הרה"ק ה'חווה' מלובלין זי"ע], קבלה היתה בידו שלא לבקש סיוע ועזר מבשר ודם, ורק אם יבוא מי מעצמו ויעניק לו ממתת ידו יקח ויקבל. באחד השנים עמד ר"ש בערב הפסח כשארין הפרוטה מצויה בכיסו, ולא מצא כסף לקנות אף לכזית מצה וארבע כוסות, ואעפ"כ לא הסכים לעבור ולהפר קבלתו, ואכן לא הלך לבקש מתנת איש, וכך התקרבו ימי החג כשביתו ריקם.

בערב פסח ביי"ד ניסן נכנס הגביר רבי שלמה קנסקיולי ז"ל אל ה'חווה' לקבל ברכת רבו, ציוה עליו הרבי לשלוח תיכף את כל צרכי החג להחסיד רבי שמואל, מיד יצא העשיר ומילא עגלה גדולה ביין ומצות וכל טוב בהרחבה גדולה ושלחה אל בית החסיד. העגלה המלאה הגיעה אל ביתו של החסיד שעות מעטות לפני התקדש הליל, לנוכח הרחבה זה נתמלא ר' שמואל בשמחה גדולה ועצומה על שיזכה לקיים את מצות היום בדיצה וחדוה, וביותר היה שש ושמח שלא הוצרך לעבור על הקבלה שלו ולא ביקש נדבה מאיש. לאחר התפילה חזר לביתו מתוך התרוממות הרוח ושמחה, וכך ערך את ליל הסדר במוחין גדולים ונשגבים עד מאד, והרגיש בנפשו שמעולם לא זכה לערוך סדר כזה...

ויהי ממחרת - בליל שני של פסח, ויפל אלוקים תרדמה על ר' שמואל, ויפקח את עיניו סמוך לחצות לילה - כשהוא עומד לפני תפילת ערבית, כאשר התעורר בבהלה הוצרך למהר להתפלל תפלת ערבית ובאמירת הגדה ושאר סדרי הלילה כדי שיספיק לאכול את האפיקומן לפני חצות (כמנהגו להקפיד אף בליל יו"ט שני של גלויות לאכול אפיקומן קודם חצות), ומה מאד התעצב אל לבו על 'סדר' זה שערך בחפזון ומהירות.

ויהי אחר הדברים האלה בנסעו אל רבו ה'חווה' ונכנס אל הקודש, פתח הרבי ואמר 'בואו נחשב ונראה את הסדרים שעשה רבי שמואל, הסדר הראשון היה במוחות גבוהים כשהוא משוטט בשמי עליונים - זה אינו התכלית. אולם בסדר השני שערך, אין בעולם מי שיוכל לערוך סדר קדוש ונעלה כזה...'. היינו, שה'סדר' שנערך בלב נשבר ובלא חשק נתקבל בשמים לרחמים ולרצון יותר מהסדר שנערך ברוח מרוממת.

רמז נפלא נתן בזה כ"ק האדמו"ר מסקולען זי"ע, כי בליל הסדר הבן שואל ב'מה נשתנה' מדוע 'הלילה הזה מטבילין שתי פעמים', ולכאורה צ"ב, שהרי גם בליל ראש השנה אנו 'מטבילין שתי פעמים', את החלה בדבש וכן את התפוח בדבש... מדוע אין מקשים אז 'מה נשתנה'. אלא ביאורו, שבליל ראש השנה הטיבולים מרמזים על עניני אורה וטובה, כי החלה והתפוח וכן הדבש, כולם טעם טוב ומתוק יש בהם, וכשהכל מתוק והארה אין עושים מזה 'עסק', רק בליל הסדר, שמטבילין במי המלח שהם מרים בטעמם, וכן המרור מר הוא, את אלו מחשיבים לעשות עסק לשאול עליהם בעיצומו של לילה קדוש כזה 'מה נשתנה'...

ורבות יש להתעורר ולהתחזק ממה שמצינו ברש"י על הכתוב (שמות לד כט) 'ומשה לא ידע כי קרן עור פניו בדברו אתו', וכתב רש"י, 'ומהיכן זכה משה לקרני ההוד, רבותינו אמרו מן המערה שנתן הקב"ה ידו על פניו שנאמר (שם לג כב) ושכותי כפי', שהנה משה רבינו זכה לראות מה שאין הפה יכול לדבר ואין הלב יכול להשיג, וכמו שנאמר 'וראית את אחורי', וכן 'קשר תפילין הראה לעיניו', אך מכל אלו לא זכה לקרני ההוד, אלא קרן עור פניו דווקא מאותו הזמן בו הניח הקב"ה כפו עליו שלא יוכל לראות, כי עיקר העלייה הוא מזמן ההסתר והחשכות ולא מהגילויים וההארות.

באר הפרשה - פרשת צו - פסח

נה. וכך אמרו לבאר בפסוק (שמות יג ז) 'ולא יראה לך חמץ, ולא יראה לך שאור', שלא תראה על פניו של אדם כל חמיצות (פארוזיערקיט), רק יהיה תמיד מלא שמחת חיים, בכל מצב ובכל זמן. ונתנו רמז לדבר כי 'שמיכל' ר"ת לא יראה ימצא לך משהו שאור כלל...

אמנם לזה אמרו חז"ל (פסחים ה:): 'שלך אי אתה רואה אבל של אחרים אתה רואה', כשיש לאחרים איזהו צרה או צוקה הגורמת לו להיות פארוזיער"ט (בחמיצות, כלומר בסבר פנים מרות) 'אתה רואה' אותו, ומשתדל להעלות על פניו שמחה ותענוג, להסיר מעליו כל כאב וצער.

וממצוות החג הוא לעמוד לימין אביו, הן בנתינת קמחא דפסחא ועזרה לצרכי החג, והן בסיוע בכל העניינים. כה שמעתי ממרא דעובדא, כי קודם ליל הסדר בשנה שעברה נכמרו רחמיו על שכנתו שלא תשב בגפה עם בנה יחידה, ורצה להזמין להסב אצלו בליל הסדר, אלא שבניו התנגדו נחרצות מפני כמה וכמה סיבות, ולא הועילו טענת האברך שאינו יכול לשבת על יד השולחן כבני מלכים בשעה שהיא יושבת כ.. כי הם ענו כנגדו שיתחשב בהם, ומדוע אותה שכינה עדיפה עליהם... השיב להם האברך, כבר אמרו חז"ל 'אם אתה משמח את שלי אני משמח את שלך', נמצא שאינני עושה זאת אלא למענכם... לאחר 'נרצה' פתחה האורחת את פיה בברכות והודאות לרוב, והוסיפה לומר כי בעזרת ה' תזכו בזה השנה בבן זכר (אחר שלא נולד להם בן למעלה מט"ו שנים), ואכן כבר נולד להם בן זכר במזל טוב... כאשר סיפר זאת בעל המעשה לאחד מצדיקי הדור, נענה אותו צדיק ואמר, כי מעתה זכינו לפירוש חדש בדברי חז"ל, אם אתה משמח את שלי אני משמח את שלך, שתזכה שיהיה לך 'שלך', כלומר שתזכה לשמוח בברכת ה' בזרעא היא וקיימא.

נו. וכך כתב החיד"א (מורה באצבע סימן ז) וז"ל. 'יראה לי, שהלילה הזו מאירה כשמש בתוקף באורות עליונים, ועל כן היצה"ר עושה לו פותחות ומבקש עילה ליכנס באחד מבני הבית או המשרתת (על ידי המחלוקת והכעס), והחכם עיניו בראשו שלא תנעל הדלת ויעביר הכל, מוציא מצה [מלשון מריבה - שיגרש מאתו כל מיני מריבות] ומכניס אהבה, ואשריו, עכ"ל.

נוראות כותב הרה"ק רבי צבי אלימלך מדינוב זי"ע בספרו 'דרך פיקודיך' (מצוה יג אות ד) 'אפשר מדרבנן, יש להחמיר באכילת הפסח שלא להאכילו למי שאמרו רז"ל שהוא כאילו עובד ע"ז, כגון כל הכועס כאילו עובד ע"ז (שבת קה:), וביותר כל המשבר כלי בחמתו יהיה בעיניך כאילו עובד ע"ז. ולדידן, שאין לנו 'קרבן פסח' מכל מקום מאד מאד יש לנו להתרחק משמץ כעס בימים אלו, שהרי מהרה יבנה בית המקדש וכי יש בינינו אי מי הרוצה שלא לזכות להימנות עם בני החבורה על קרבן הפסח, ואף כהיום הזה יש מקום לחשוש (עפ"י דבריו באות ג) דאפשר שאף 'אפיקומן' אסור להאכילו, שהרי הוא בא זכר ל'קרבן פסח', והדברים מבהילים.

רמז נפלא נתן הגה"ק מוהר"ש פאזען אב"ד שאפראן זצ"ל, דלכן נהגו גבן שלא לאפות מצות בפסח עצמו, כי החמץ מורה על היצר הרע, והרי בעת האפיה חייבים מעט כעס דקדושה, כגון ה'משגיח' וכל הממונים שהם גוערים ומזרזים את כל העוסקים במלאכה, ומתוקף תפקידם לעמוד על המשמר הם כועסים עליהם כשאינם מזדרזים, ובחג הפסח אסור לכעוס אפילו כעס דקדושה, כי כמבואר במדרש (עיי' ילקו"ש דברים פרק ג) על הפסוק (דברים ד לד) 'לקחת לו גוי מקרב גוי', שבפסח בני ישראל נחשבים כנולדים מחדש, וידוע שהתינוק הנולד מסוכן הוא יותר מכל הברואים, וכל דבר קטן שאינו מזיק לגדולים עלול להזיק לתינוקות... ע"כ, נאסר לנו אז אפילו כעס דקדושה (ובזה מבאר את טעם הנוהגים שגם בער"פ אחר חצות אינם אופים מצות, כי באותה שעה כבר מוטל עלינו לבער את החמץ זה היצה"ר המביא את הכעס, ולכן אין לכעוס אז אפילו כעס טוב).

עבודתו בקודש של האדמו"ר הרה"צ רבי יוחנן טווערסקי מטאלנא זצ"ל בליל הסדר היתה בהתלהבות יתירה וביראה עילאה (בגזויו היתה לו כיפה שקיבל בירושה מזקינו הרה"ק רבי זושא מאניפולי זי"ע, ונהג ללבשה אך ורק בלילה זה ברחימו ודחילו), שנה אחת באמצע עריכת הסדר נכנס אחד התינוקות עם בקבוק ביע"ר (בירה) בידו, ותהום כל העיר - כיצד אירע שמצאו חמץ גמור בליל הסדר, אך כאשר הבחין הרה"ק מטאלנא בדבר, קם תיכף ממקומו בנחת והורה לילד להניח את הבקבוק על הארץ, נטל קערה וכיסה בה את החמץ, ופרס מפה לבנה על הדלי לכבוד יום טוב, ופנה אל הילד ואמר לו בחיבה 'הנני מודה לך על שזיכית אותי לקיים מצות חז"ל (פסחים ו.) 'כופה עליו כלי', וכי נאמרה הלכה זו לגוים, בוודאי שהדברים אמורים לישראל, וברוך המקום שזכיתי לשמוע בקול חכמים... ונוראות יש ללמוד מעובדא זו, דלא מיבעיא שלא איבד עשתונותיו להאשים את פלוני ואלמוני, ולכעוס על התקלה הגדולה שאירעה בביתו, אלא אף הודה לקטן שזיכה אותו לקיים את ההלכה של 'כופה עליו כלי'.

זי"ע (לפסח ד"ה יכול מראש חודש) שאף שבכל השנה מצווים אנו לזכור יציאת מצרים, ואם ישאל הבן את האב עליו לספר לו סיפור יציאת מצרים ושאר עיקרי האמונה, מכל מקום פעמים שלא יתיישבו הדיבורים בלב הבן, כי לפעמים אינו מוכשר לקבלם. אבל, כליל הפסח מתעורר בלבם אור גדול המסייע להם לקלוט את האמונה ביתר בל תמוט, יש אז כח ביד האב לנטוע

אלא הכל יהיה שלום והנחה¹², ולא יתן פתחון לבעל דין לחלוק. עכ"ל.

והגדת לבנך - ליל השרשת האמונה מדור לדור

ממצוות היום הוא 'והגדת לבנך' - סיפור יציאת מצרים לבניו¹³, וכבר אמר הרה"ק ה'אוהב ישראל'

נז. סיפר הרה"ק ה'בית אהרן' מקארלין זי"ע, שאצל אביו הרה"ק רבי אשר מסטאלין זי"ע היה איש חסיד מורם מעם ושמו רבי בערצ'י ז"ל, בכל עניני חג הפסח היה ר' בערצ'י מחמיר בחומרות שונות, ובפרט באפיית המצות, שהיה הוא בעצמו שומר על החיטים משעת קצירה, וכן בהכנת היין היה משגיח על הענבים משעת בצירה לבל יגע בהם שום ספק ספיקא של חמץ, ואחר כל היגיעות הצליח לאפות כמה מצות שמורה כדי צורכו ויין לארבע כוסות, וכך יצא מביתו בערב החג שמח וטוב לב, כאשר היין והמצות היו ערוכים על השלחן אשר לפני ה'.

בשעה שהיה רבי בערצ'י בבית המדרש עברה זוגתו (שהיתה אשה קשת רוח) ליד השולחן ונתפס השירצ'ל (סינר) שלה במפה, ומבלי משים גררה אחריה את המפה שעל השלחן, וממילא נפלו המצות ונשברו, היין נשפך, ואף הכלים נשברו. ולא ידעה האשה את נפשה מרוב צער, ומתוך מרירות עלתה על יצועה בלב כבד על בעלה.

כאשר חזר רבי בערצ'י מבית הכנסת שפכה עליו את זעמה, והתחילה לצעוק עליו בכעסה שהוא אשם בכל התקלה הזאת, שלא הניח את המצות והיין על מקומם הנכון ואיך עשה כדבר הזה, וברצונה שמיד לאחר החג יתן לה גט פיטורין וישלחנה לחפשי מאתו, כל אותו הזמן שמע החסיד חרפתו ולא השיב מאומה, ואדרבה פייסה בדברים באמרו, 'מאי שנא אם האשם תלוי בי או בך, הרי הכל מאתו יתברך', ובניחותא הרים את המצות והיין [הגם שנהג שלא לאכול בפסח ממה שנפל על הארץ, אעפ"כ לא שת לבו לזאת בידעו שלא עת עתה להרבות בחומרות כדי למנוע מריבה מתוך ביתו], והתחיל לערוך את הסדר בשמחה ודיצה. למחר נכנס הרה"ק מקארלין לבית המדרש, ומנה בפני התלמידים שסדר של צדיק פלוני האיר ופעל בכל העולמות, ומעשיו של צדיק פלוני בעולמות אחרים, 'אבל הסדר של רבי בערצ'י עלה על כולנה, כי איש לא השיג את מה שהוא השיג...'

הגאון רבי משולם איגרא זצ"ל היה מחמיר שלא לאכול מצות זולת הכזיתים שחייב האדם לאכול מן התורה כליל הסדר (יש 'יחידים' המקפידים על כך- בחששם לחימוץ במצות, כי אם אין משגיחים עליהן כהוגן בעת האפיה קרובות הן מאד לבוא לידי חימוץ), והיה משגיח מאד על אותן מצות שאכל כליל הסדר למצוות היום, כשהוא עצמו עומד על גבי עושי המלאכה שיתעסקו בעבודת הקודש כתיקונה, ומשעת קצירה עד אחר אפיה היה בוחן ובודק שיהיה הכל בתכלית השלימות בכל פרטיה ודקדוקיה.

שנה אחת בערב פסח אחר חצות היום רעבו ילדיו לאכול, ולא מצאה המשרתת מאכל כדי שביעה להשקיט בו רעבונם (כי כבר שרפו את החמץ), לפי תומה ראתה את ה'מצות' ונתנה אותן לילדים, משהבחינה בכך הרבנית נבהלה מאד, שהרי ידעה כמה יגיעות טרח הרב לאפות את המצות כהלכתן, ומהיכן ישיגו כעת מצות מהודרות כאלו, ומתוך שחששה ופחדה מקפידת בעלה החליטה לברוח מן הבית ולחזור רק לאחר שישוב מבית הכנסת, וכך עשתה, אולם כאשר חזרה הביתה קיבלה בעלה הרב במאור פנים, הבינה האשה שאינו יודע מאומה מן המאורע, לכן פרצה בבכי וסיפרה על המצות שנאכלו בטעות על ידי הילדים, מששמע כן הגאון השיב בפשטות ובניחותא, 'מה לך כי תבכי, וכי אין בבית מצות אחרות'.

הרה"ק מסאטמאר זי"ע היה מספר מעשה זה בהתפעלות, והיה מוסיף ואומר, שעיקר החידוש הוא ה'פשטות' שהיתה בתשובתו, כי ברוב אמונתו בהשי"ת בתכלית השלימות, לא עלה בדעתו כלל לכעוס ולהתרעם, לא על הילדים ולא על המשרתת ואף לא על זוגתו שאולי לא הצניעה את המצות בשמירה מעולה, שהרי על האדם לעשות רצון קונו, ואם הכי איתרמי ליה שהאכילו את הילדים במצות אלו בוודאי שכך היה צריך להיות, הרי כך היה רצון ה' - שיקיים מצוות הלילה במצות אחרות, וממילא לא היה לו קפידה כלל, ולא ראה שום מקום ופתח שיגרום לו לכעס. נח. סיפר הגאון רבי אליהו לופיאן ששמע בקעלעם מת"ח ושמו רבי בצלאל, שהיה אצל סבו בעל ה'מלבושי יו"ט' כליל הסדר, לפני ההגדה ישב על מקומו כמה רגעים נרגש ונפעם, לאחמ"כ הגביה קולו ואמר, הנה כמו שאנו

והנה אמרו חז"ל (משנה שם) 'לפי דעתו של בן אביו מלמדו', והדברים אמורים רק 'בבני אדם' שאין בידם ללמד את בנם כי אם לפי שכלו ודעתו של בן (שא"א לו להוסיף לבנו דעת ותבונה יותר ממה שחננו הבורא), אבל 'אבינו שבשמים' החונן לאדם דעת, אפשר לו ללמד אותנו - בניו רחומיו, בלי שום גבול ותכלית, וזוהי בקשתנו - 'שאינו יודע לשאול', גם למי שיש בו רק מעט דעה, 'את פתח לו' פתח לו שערי בינה ודעה, ויבין וישביל הרבה בענין אמונה.

בעניין זה האריך הגה"ק ה'קרן לדוד' זי"ע (נדפס בהקדמה להגדת חסדי דוד) על חובת האב להודות ולהלל לאבינו שבשמים על כל הטוב והחסד שעושה עמנו מתוך רגשי קודש ובהתלהבות גדולה עד אשר יקבע בלב בניו אמונת אומן בהקב"ה, וכלשונו, 'ואם הבן

את האמונה בלב בניו, ועל האב לדבר אל בנו כפי כוחו והבנתו, וכלשון המשנה (פרק י משנה ה) 'ואם אין דעת בבן אביו מלמדו', כי בעת כזאת יחרטו הדברים על לוח לבו ויעשו עליו רושם דקדושה לכל ימי חייו".

ולא זו בלבד, אלא ביד כל אחד (האב והבנים) להחכים יותר מכפי השגותיו בכל השנה, וכך אמר הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע בדברי ההגדה 'ושאינו יודע לשאול את פתח לו שנאמר והגדת לבנך', בהקדמת דברי הטור (או"ח קטו) דלבן אנו אומרים 'השיבנו אבינו לתורתך', אחרי שבני ישראל בניו של מקום הם ככתוב (דברים יד א) 'בנים אתם לה' אלוקיכם', ואם אנו בנים למקום הרי הקב"ה הוא אבינו, ומכיוון ש'חייב אדם ללמד את בנו תורה' (קידושין ל.) על בן מבקשים אנו 'השיבנו אבינו לתורתך'.

עורכים את ה'סדר' אנו ובני משפחתנו כך עורכים אותו כל בני העיר - כצורתו וכמתכונתו, וכיו"ב עורכים כל בני המחוז וגם כל בני המדינה, ואף כל בני העולם עושים כן - במצה ומרור וכל ההגדה. התדעו היכן ראינו 'סדר' זה, אצל אבותינו, והם ראו זאת אצל אבותם וכן חוזר לדורות הקודמים אחרונים וראשונים, ולפניהם הגאונים האמוראים והתנאים, וכל קודמיהם עד דור מקבלי התורה... ועליהם נאמר (שמות יט ד) 'אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים, וברש"י, לא מסורת היא בידכם, ולא בדברים אני משגר לכם, לא בעדים אני מעיד עליכם, אלא אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים. ומשסיים החל באמירת ההגדה בהתרגשות ובאמונה - קדש ורחץ וכו' - בהמחשה זאת רצה להכניס את כל המסובים למצב שיראו בעיניהם את יציאת מצרים כמו שאירעה עמהם בזו העת (הגדת 'חיים שיש בהם').

נט. ודרך סיפור יציאת מצרים הוא כביאורו של הרה"ק ה'אבני נזר' זי"ע בכתוב (יג ח) 'והגדת לבנך ביום ההוא לאמר, בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים' ומתרגם אונקלוס ותחוי לבנך, היינו שתראה לבנך, כי עלינו להמחיש לבנינו ואף לעצמנו את הדברים הללו עד שיהיו מוחשים כמו שמתרחשים לעינינו ממש (עי' הגדת חסדי דוד מנכדו הרה"ק רבי דוד מסאכטשוב זי"ע במעשה ברבי אליעזר).

סיפור משמשו של ה'חפץ חיים' זי"ע, שפעם בליל שב"ק וארא לפנות בוקר ישב החפץ חיים והעביר הסדרא שניים מקרא ואחד תרגום, לפתע שמע המשמש שהוא שוחק שחוק גדול בקול ממש וקורא בהתרגשות 'א דזאבע, א דזאבע' (צפרדע), אחר מעשה הסביר ה'חפץ חיים' כי בהגיעו לפסוק (ח ב) 'ותעל הצפרדע' וראה פירושו של רש"י 'צפרדע אחת היתה, והיו מכין אותה והיא מתזת נחילים נחילים', לא יכול לעצור את צחוקו כי רב בתארו לנפשו את הנחילים הניתזים לכל עבר. ורבות יש לנו ללמוד מעובדא זו, האיך עלינו לעסוק בסיפור יציאת מצרים בחיות ממש.

בדרך זה פירשו בהאמור בהגדה 'יכול מראש חודש וכו' לא אמרתי אלא בשעה שמצה ומרור מונחים לפניך', כי היה מקום לומר שהדרך הנכונה היא על ידי סיפור ואמירה ובדברים בעלמא, ואם כן ניתן אף מראש חודש להתחיל לספר לבניו את כל הניסים והנפלאות, אך באמת לא אמרתי - לא ה'אמירה' גרידא תעביר ותנחיל את ה'חינוך' לבנינו, אל זוהי הדרך ישכון אור בשעה ש'מצה ומרור מונחים לפניך' - כשהאב מקיים בפועל את מצות ה' זה ישפיע על לב הנערים, כי עיקר החינוך הוא כשהילדים רואים את מעשי האב וממילא הם הולכים בעקבותיו, ולא שייך שיידרוש האב מבניו דבר שהוא עצמו אינו עושה...

בדרך מליצה אמרו ש'מצה ומרור' רומז לשעת נסיון ובפרט בענייני כעס ומריבה, ואם האב יעמוד בנסיון ממנו ילמד הבן וכן יעשה...

הנה מוכא בנביא (שופטים ו) באריכות שנתן ה' את בני ישראל תחת יד המדינים, והציקו להם מאוד ושרדו כל אשר להם, ויזעקו בני ישראל אל ה', והתגלה מלאך אל גדעון בן יואש, ואמר לו גדעון 'ולמה מצאתנו כל זאת ואיה כל נפלאותיו אשר ספרו לנו אבותינו לאמר הלא ממצרים העלנו ה' ועתה נששנו ה' ויתננו בכף מדין' (פסוק יא), ופירש רש"י, פסח היה, אמר לו, אמש הקרני אבא את החלל, ושמעתיו שהיה אומר 'בצאת ישראל ממצרים' (תהלים קד א), 'ועתה נששנו', אם צדיקים היו אבותינו יעשה לנו בזכותם, ואם רשעים היו, כשם שעשה להם נפלאותיו חנם בן יעשה לנו, ואיה כל נפלאותיו. הקשה הגאון רבי חיים שמואלביץ זי"ע, הרי האיש המדבר הוא גדעון גדול הדור ושופט ישראל, אשר זכה להישלח מפי הקב"ה בעצמו להושיע את ישראל (כמבואר שם) עד שאין לנו קצה השגה

רואה סדר בזה אצל אביו גם הוא נתעורר בראותו התלהבות האב ועושה רושם בלבבו לנטוע בלבו אמונת ה' ולא ישכחנו לעולם ולא ימוט ח"ו מאמונתו^פ. ובה מבאר הא דאיתא לענין אמירת הלל בליל הסדר (בסוף 'מגיד') 'עד היכן הוא אומר, בית שמאי אומרים עד אם הבנים שמחה, ובית הלל אומרים עד חלמיש למעינו מים' (פסחים קמז:), שנרמז בזה על אופן אמירת הלל, שבית שמאי אומרים שצריך לאומרו עד שישמחו גם האם והבנים שסביב לשולחנו בהתלהבות המצוה, אכן בית הלל אומרים עד חלמיש למעינו מים, ר"ל 'שגם מי שלבו כחלמיש יתעורר ברגשי שלהבת הקודש לשפוך לבו כמים עד שיבכה מתוך שמחה', וכמו שמצינו ברבי עקיבא שהיה בוכה באומרו שיר השירים, ולא היה זה כבי של צער אלא של שמחה ודבקות בה' (ט"ז א"ח סי' רפח סק"ב)^{פא}.

ס. דוד המלך ע"ה אמר בתהלים (לא כ) 'מה רב טובך אשר צפנת ליראיך, פעלת לחוסים בך נגד בני אדם', ופירש הרה"ק רבי מאיר מדז"יקוב זי"ע (אמרי נועם סדר הגש"פ ד"ה א"י סימן יחץ) שבדרך כלל על האדם לעבוד את בוראו בסתר ובצנעא ולא לפרסם מעשיו הטובים ברבים, מכל מקום בפני בניו יש לו לערוך עבודתו בגלוי - כדי שילמדו ממנו את הדרך אשר ילכו בה, וזהו פירושא דקרא 'מה רב טובך' שרוב המצוות והמעשים טובים הם בבחינת 'צפנת ליראיך', כי היראים עושים עבודתם בסתר ובהצפנה, אולם 'פעלת לחוסים בך' אימתי צריך לפעול ולקיים מצוות ומעשים טובים באיתגליא 'נגד בני אדם', אלו בניו כדי שממנו יראו וכן יעשו לנהוג כמותו.

ומרומוז כאן בשבירת המצה בסימן 'יחץ', שמצפינים את החלק 'הגדול' ואילו את הפרוסה 'הקטנה' מחזירים בין המצות, כי הנסתר צריך להיות גדול מן הנגלה ולכן מצפיין את החלק הגדול. ומכל מקום 'מנהג ישראל תורה' שהילדים חוטפים את מצת האפיקומן שהיא הפרוסה הגדולה, ללמדנו שבלייל הסדר שהוא זמן השרשת האמונה ביוצאי חלציו צריך לגלות אף את החלק שמסתיר בכל ימות השנה. וזהו שתרגם אונקלוס 'והגדת לבנך - ותחוי לבנך', פירוש שתראה את הדברים לבנך, כי בלילה הזה מגלה כלפי חוץ את פנימיותו.

סא. בעיר מאנטשעסטער התגורר יהודי זקן ושמו רבי יעקב יוסף ווייס ז"ל, הלה עבר את מאורעות הנוראות ב'מלחמה', ונפטר בשיבה טובה זקן ושבע ימים, מדי שנה בשנה בליל הסדר היה מספר, שבאותם ימים קשים היה לו חבר טוב שנשלח יחד עימו למחנות, והוא היה מחזק תמיד את חברו לבל יפול ברוחו ולא יתייאש מן הרחמים, כי ה' הוא האלוקים אין עוד מלבדו, ואם חפץ השי"ת להצילם אין מעכב בעדו, אך הלה לא היה יכול לשאת את היסורים הקשים שהעבירו אותו על דעתו רח"ל, ותמיד היה מקנטרו בדברים שקשה מאד להאמין באלוקים חיים בעת שבני ישראל למשיסה וזדים שולטים בהם, ואעפ"כ לא איבד רי"י את אמונתו בהשי"ת, וחזר ואמר לו שוב ושוב שבסייעתא דשמיא עוד ניצל מגיא צלמות ונצא מאפילה לאור גדול.

לימים ציוו הרשעים על כל הקבוצה להיכנס לתאי הגזים, באותה שעה פנה חבירו אל רי"י, ובמרירות שאלו מה יש לו לומר עכשיו, אך רי"י לא התפעל, וחזר על משנתו שגם בתוך ההסתרה נמצא השי"ת, ואפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים. לא עבר זמן רב והחייל הרשע הגיע לסגור את הדלת ולא יכול מרוב ההמון ששהו בחדר, וכיון שרי"י היה בעל בשר משכוהו חוצה, ורק אח"כ נסגרה הדלת ומתו כל האנשים שהיו בפנים, ונשמתם עלתה בלבת אש קודש השמימה לפני כסא הכבוד, הי"ד. ואילו הוא ניצל ממות לחיים ברגע האחרון. והיה מסיים ואומר, שאמונה תמימה וחזקה זו נשתרשה אצלו כאשר היה סמוך על שלחן אביו בליל הסדר, שאז היה מעורר במסובין את האמונה בבורא כל עולמים.

ההלל, כי אף שידע זאת בהשגותיו הנעלות, אך עיקר האמונה הוא כי אמש הקרני אבא, כך קבלתי מאבי, והוא קיבל מאביו עד לאותו הדור של יוצאי מצרים^{סב}.

יש מביאים בשם הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע שנתן טעם למנהג ישראל תורה מדוע לובשים 'קיטל' בליל הסדר, כי בלילה הזה מחויב כל אב למסור לבנו את ניסי השי"ת, שכל אמונת ישראל תלויה בזה, וכדי שיעשה בן בשלימות ילבש 'קיטל' שהוא בגד לבן הדומה לתכריכים, ובכך יזכיר לעצמו את יום המיתה - ואם לא עכשיו אימתי, וישים אל לבו שעליו להקים דורות שימשיכו בדרך ה' מתוך אמונה פשוטה^{סג}, וימסור ביתר שאת את כל גבורות ה' ונפלאותיו לדור אחרון^{סד}.

בגדלותו וקדושתו הטמירה, ופשיטא שהיו לו 'השגות' ונילוויים, אם כן מדוע הוצרך לומר אמש הקרני אבא את ההלל, ושמעתיו שהיה אומר 'בצאת ישראל ממצרים', וכי לא ידע זאת מעצמו מהמפורש בפרשיות התורה, או ממה שהשיג ברוח קדשו, אלא אך ורק ממה שאמש הקריאו אביו את ההלל ושמע שהיה אומר בצאת ישראל ממצרים.

וביאר הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע, כי אדרבה, עיקר האמונה היא האמונה הפשוטה העוברת במסורת מאב לבן עד סוף כל הדורות, וליל הסדר הוא הזמן המסוגל ביותר להעביר את אור האמונה ולנטוע אותה בלב הבנים, ועל כן אמר גדעון אמש הקרני אבא את

סב. וכמה הלכתא גבירתא נשמע ממעשה זה, וכמו שהוסיף על כך ב'הגדת ישורון' (להגר"י לוריא שליט"א) שזהו מה שנאמר (מלאכי ג כד) 'הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום הגדול והנורא והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם', כי הגאולה העתידה תלויה באמונה הפשוטה, ועל כן יבוא אליהו להשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם, לקרב לבבם זה לזה כדי שיוכלו האבות להשריש בבניהם את תוקף האמונה הפשוטה, כדי שיוכל לבוא במהרה יום השם הגדול והנורא.

עוד למדנו מכאן על כוחו של כל 'אב' בישראל להחדיר את האמונה בבניו בליל הסדר - אפילו אם גרוע שבגרועים, וראיה לכך, שהרי 'יואש' זה היה עובד עבודה זרה (כנאמר בהמשך הפרק שם), ומכל מקום הוא הקריא את בנו את ההלל וסיפר לו יציאת מצרים עד שנבלעה האמונה בכל קרבו ונפשו של גדעון. לאידך גיסא, אין לך מי שיכול להשתמט ולומר מה אעשה שבני זה כבדו אזניו משמוע וד"ל, שהלא מצינו ביצחק אבינו שרצה לברך את עשו, והיה זה בליל הסדר, והרי שאפילו בן רשע כעשו ל"ע גם הוא מוכן לקבל את כל הברכות בלילה קדוש זה.

גם נלמד מכאן שסיפור יציאת מצרים מעורר ניסים והשפעות טובות, שהלא זו היתה טענתו של גדעון למלאך 'כשם שעשה להם נפלאותיו חנם כן יעשה לנו'.

סג. מעין הדברים ביאר גם ה'חתם סופר' (בהגדה ד"ה ושאינו יודע לשאול), כי לבישת הקיטל באה להזכיר לו לאדם כי לאחר מאה ועשרים... יהיה לבוש ב'לבנים' וכבר לא יוכל להוסיף לעצמו זכויות, אלא יצטרך הוא לבניו שיאמרו קדיש לעילוי נשמתו ויעשו מצוות עבדו, ומוכרח הוא לחנכם כדבעי ולהשפיע עליהם לילך בדרך התורה והמצוות, והזמן מסוגל לזה ביותר בליל הסדר.

גם הגאון רבי שמעון שוואב זצ"ל ביאר על זה הדרך, שהנה פעמים הרבה מזהיר האב את בניו לעשות דבר פלוני אך הבן מרגיש באביו שאינו מדבר אלא מן השפה ולחוץ, ואין פיו וליבו שווים, אמנם כשהאב מצווה מחמת מיתה אין ספק בדבר שדבריו נובעים מן הלב, כי אין אדם מנחיל שקר לבניו בשעת מיתה, על כן נהגו ללבוש קיטל בליל הסדר, שהוא ליל השרשת האמונה בזרעו אחריו, להיות דומה למי שלובש תכריכים, וכמי שאומר לבניו 'הנה אנכי הולך ל...', וזה צוואתי ורצוני האמיתי שתהיו מאמינים בכל לב ונפש באבינו שבשמים.

סד. כיוצא בזה הווי מעשה אצל הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע, שבשנה אחת טרם פשט את ה'קיטל' פנה אל המסובים ואמר 'היום לובשים את ה'קיטל' ואחר הסדר פושטים אותו, אך דעו נא - יבוא יום שמלבישים בגדי לבן ולא יפשטוהו עוד...!'

וכבר אמר הרה"ק הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג זי"ע, כי אילו היו מחזירים 'מת' מהעולם העליון להאי עלמא לכמה שעות בלבד, הרי אין כל ספק שהיה 'המת' - החי' ממחר כל עוד רוחו באפו לבית המדרש ומנצל כל רגע ורגע בריבוי תורה ומעשים טובים, ולא היה מבזבז אפילו רגע אחד לשוחח עם חבריו משכבר הימים ב'חדשות' ובשאר דברים בטלים... כן הוא הדבר גם בליל שימורים, אשר קודש הוא לה' וכל רגע ורגע בו יחשב להון יקר

וּפְרָק ח), וּנְמָצָא שֶהָאֲדָרָם יוֹשֵׁב בְּבֵיתוֹ לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי
הַמְּלָכִים פְּשׁוּטוֹ כְּמִשְׁמַעוֹ מִמֶּשֶׁסִּי, וְהַקְּב"ה כְּבִיבּוֹל עוֹמֵד
עַל גְּבוּי.

וְכֵן פִּירֵשׁ הַרְה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע (רמזי פסח ליום
ב' דפסח ד"ה בלילה ההוא) 'וזהו לשון המשנה (פסחים
קיד.) 'הביאו לפניו', (שם קטז.) 'מוזגין לו' וכדומה, [ומדוע
נקטו 'לפניו' - לשון נסתר, אלא ד'לפניו' קאי על
הקב"ה, מביאים לפניו סדר מצוות הלילה בשעה הזאת,
וישראל הם המביאים והמוזגין לפני המלך הקב"ה ס"ה,

לילה כיום יאיר - גודל הקדושה הבאה עלינו בלילה הזה
איתא בזוה"ק (ח"ב לח.) 'ותנא הוה נהיר ליליא כיומא
דתקופה דתמוז, וחמא כל עמא דינוי דקוב"ה,
דכתיב (תהלים קל"ט יב) 'ולילה כיום יאיר כחשכה כאורה'
(אותו הלילה היה מאיר כיום בתקופת תמוז - שאורו אדיר וחזק, וראו
הכל שהקב"ה מעניש את המצריים) ס"ה.

וּמְבוֹאֵר שֵׁם (ח"ב מ:) שֶהַקְּב"ה וְכֹל הַפְּמִלְיָא שֶׁל מַעֲלָה
יורדים לחוות בנועם זיו עבודת בני ישראל
בלילה הזה^{סו} (וע"ע ב'פרי עין חיים' שער חג המצות פרק א

אשר לא יסולא בפז, ובכדי שלא נבזבז אותו על דברי שטות וכדומה התקינו ללבוש קיטל, כדי שנצייר לעצמנו
כאילו שלחו אותנו מעולם העליון למשך כמה שעות ספורות...

ס"ה. מה גדלה מעלת זה הלילה, כי הנה במצות שבת קודש מצינו שאמרו חז"ל (שבת י:) 'אמר לו הקב"ה למשה,
מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה, ואני מבקש ליתנה לישראל, לך והודיעם', משמע דאע"פ שקדושת
שבת גדולה היא עד מאד והיא באה מ'בית גנזיו' של הקב"ה, מ"מ אפשר להודיע ולהסביר לבני ישראל את קדושתה,
אבל גבי מצות סיפור יציאת מצרים אין לנו כל השגה, וכמו שאמרו 'וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה
משובח', והיינו, כי אין סוף לשבח שמשתבחים המספרים, וכמה שנוסיף לספר מניסי יציאת מצרים לא נצליח להשיג
ולהבין גדולתם וקדושתם.

והדברים מפורשים ב'זרע קודש' (להגש"פ, סוד"ה וספרתם לכם) להרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זי"ע שעל ידי עמל ויגיעה
יש ביד בני ישראל להשיג אפס קצהו מקדושת השבת, אולם בסיפור יציאת מצרים הרי אמרו 'אני ולא מלאך, ולא
שרף, אמור מעתה, אף המלאכים והשרפים אינם מסוגלים להבין ולהשיג, וכ"ש לבשר ודם שאי אפשר להגיע אפילו
לנגיעה קטנה כי הוא עמוק מני עמוק, ולכן אמרו 'כל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח' - ולא נתנו
'שיעור' ל'מרבה' כמה ירבה וכבר אי אפשר לו להיות יותר משובח.

נוראות מצינו בדברי הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע ב'פרי צדיק' (פסח אות טז), שהנה נאמר (ישעיה ל כט)
'השיר יהיה לכם כליל התקדש חג', והתם איירי בשיר שלעתיד לבוא (עי' בתוס' פסחים קטז: ד"ה ונאמר, בשם המכילתא פר'
בשלח, סוף פסוק אז ישיר), ושיר זה יהיה כמו 'ליל התקדש החג', ואלמלא מקרא כתוב היה קשה לאומרו, דהא מי נתלה
במי הוי אומר קטן נתלה בגדול (תענית ז.), נמצא שהשיר דלעתיד לבוא יהא דומיא כליל התקדש חג, אלא כי לעתיד
לבוא יתבטל היצר הרע מן העולם, ואם כן אין חידוש באותו שיר שיאמרו, אבל בזמן הזה שעדיין העולם בשליטת
היצר הרע הוא חידוש גדול שזכו ישראל לבער את השאור שבלב. ומסיים, 'דכן הוא בכל שנה ושנה, בלילה זו
מתחדש בלב ישראל לבער היצה"ר, שצריך לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, וכמו שהרגישו אז השמחה
צריך שירגיש בכל דור ודור.

סו. לפני כמה שנים, בעת שמכר הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצוק"ל את החמץ אצל הגאון רבי שמואל הלוי
וואזנער זצוק"ל כמנהגו, אמר לו בלכתו, שיעזור השי"ת ונזכה מחר [בליל הסדר] להשראת השכינה, נענה הרב
וואזנער ואמר 'להשראת השכינה ודאי נזכה, שכך מבואר בזוה"ק שכל הפמליא של מעלה באים לשמוע סיפור יציאת
מצרים מישראל, אבל צריך לבקש לזכות שהשראת השכינה תישאר אצלנו לאורך ימים ולא תסתלק חלילה'...

סז. שמעתי מחכם אחד, שבכל השנה אמרו בגמרא (ברכות ג.) 'אוי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם' אך כל זה
אינו אלא בכל השנה, משא"כ בלילי פסחים, כי אז אכן יושבים על שולחן אבינו שבשמים.

וכעין מה שמצינו להלכה (שו"ע סי' תע"ז ס"ב ובמ"ב סק"ח) שבליל הסדר 'אתכא דרחמנא סמכינן' - סמוכים אנו על
'שולחן' הקב"ה.

סח. ואכן כל פרט ומעשה שנוהגים ישראל קדושים לעשות ולומר בלילה הזה, הן מצד הדין והן מצד המנהג,
יסודתם בהררי קודש, ופועלים ומעוררים דברים נשגבים בגבהי מרומים, ואין לנו השגה כלל מה אנו פועלים
בלילה זה.

וזהו 'לפניו' כדאמרינן 'ונאמר לפניו שירה חדשה' סט. ואין אלו הפלגות בעלמא, אלא שהם נוגעים להלכה ולמעשה, וכפי שכתב השל"ה (הובא במשנ"ב סימן תעג סקע"א) שאין יושבים בהסיבה בעת אמירת ההגדה, ויש שנתנו טעם לדבר, מפני שהקב"ה עומד על גבינו, וכביכול הרי אנו כתלמיד אצל רבו שאינו מסיב".

נזראות כתב הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות לשב"ג תקס"ב ד"ה כי תבואו) דבתי בני ישראל נהפכים

עוד מביא (תפא"ש חלק המועדים, שבה"ג בד"ה מצות תאכל) מביא את דברי הוזה"ק (ויקהל קצו.) עה"כ (אסתר ה. ח) 'והמלך שב מנינת הביתן' שבכל לילה בהגיע שעת חצות, הקב"ה נכנס ל'גן עדן' ומשתעשע עם הצדיקים שם. אבל בלילה זה יורד הוא כביכול להיות עם בני ישראל העושים רצונו במצוות הלילה בעולם הזה.

כתב המהרי"ל (מנהגים תחילת ליל הסדר) וז"ל. דרש מהר"י סג"ל כתיב (משלי כח יד) 'אשרי אדם מפחד תמיד', וכתוב (תהלים קיב ז) 'משמועה רעה לא יירא' קשיין קראי אהדדי. אלא ר"ל, 'מפחד תמיד' אל דבר מצוה לעשותה כתיקונה, כך יהא כל אדם חרד באימה לקיים מאמר חכמים שתקנו מצות הסדר וההגדה, ולא יהא הדבר קל בעיניו, אף אם כמה דברים יש בסדר שנראה בעיני האדם שאין הקפדה בהן, ישכיל בדעתו לקיים, שאין שום דבר ריק בהן.

שנה אחת כאשר סידר האדמו"ר רבי שלום משאץ זי"ע את קערת ליל הסדר, נענה ואמר, בספרי מקובלים האריכו בסדר עריכת הקערה, היכן לשים ולהניח כל דבר ודבר, כי זה מעורר דין וגבורה, וזה רחמים וחסדים, ברם, אנשים פשוטים אנחנו ואין לנו השגה ועסק בנסתרות, ומכל מקום עלינו לדעת שעל ידי הפעולות והמעשים בעולם הזה גורמים 'מהפכות' בכל העולמות העליונים.

והסביר בדרך משל, לריחיים של חמור, שהבעלים נותן עול על החמור והוא הולך ומושך את האבן הגורמת לגלגל את הריחיים אשר שם החיטים נטחנים, החמור שאינו בר דעת תמה מדוע מוליך אותו בעליו סחור סחור לשאת אבן גדולה ללא תכלית, בשלמא אם היה מבקש ממנו להוליכו לעיר רחוקה ניחא, אך מדוע מתאכזר עליו ומעבידו ומענה אותו בעבודת פרך בחינם, אולם האמת שרק 'חמור' חושב כך, כי תועלת גדולה יש בכך - שעל ידי משא האבן גורם לגלגל ולטחון החיטים יפה יפה, ועי"ז ירוויח בעליו את מטה לחמו, כמו"כ אנו, ע"י סידור הקערה פועלים גדולות ונצורות בשמים ממעל, אך בל נהיה כחמורים אשר שכלם רפה ומבטם מצומצם.

כמעשה הלזה היה גם אצל הרה"ק ה'הנתיבות שלום זי"ע בעת שסידר את הקערה, ואחד מהמסובים שאלו, מהו ענין 'זרוע - חסד', כיצד הנחת הזרוע פועלת וממשיכה חסד. ענה לו הרבי, הנה יושב לו הטייס הנוהג במטוס (עראפלא"ן), כשהוא משתמש בכפתור מסוים מיד מתרומם המטוס ועולה עד שמי מרומים, וכי הוא מבין כיצד נעשים הדברים, מדוע כפתור זה מרומם אותו ומשנהו מוריד אותו עדי ארץ, לא ולא... (שהרי אינו אלא בקי בתורת ה'הנהגה' אבל הוא לא בנה את המטוס). אלא כך הוא מציאות הדבר, ע"י כפתור זה יארע כן וע"י השני יארע להיפך. כן הוא גם לעניינו, אף אם אינך מבין סוד הדברים אך מאמינים אנו באמונה שלימה שכל פעולה ופעולה פועלת גדולות ונצורות בעולמות העליונים, ומגביהה גם אותנו עד שמי מרומים.

סט. מקובל על הרה"ק רבי יחיאל מאיר מגוסטינין זי"ע שלא היה יכול לישן בליל הסדר, והסביר טעמו במשל, לאחד שנודע לו ששמו עלה בהגרת ה'לוטו' וזכה בסכום עצום של אלף אלפים דינרי זהב, הרי פשוט הדבר שמרוב אושר והתרגשות לא יוכל האיש להירדם, והכי נמי בחג המצות מתעשר כל יהודי בעשירות נפלאה ברוחניות, ומי יכול לישן בעת כזאת.

ע. על הגאון רבי שמעון שקאפ זצ"ל מקובל, שבליל הסדר היה עושה 'תענית דיבור' לבלתי יכשל בדיבורים בטלים, וטעמו ונימוקו עמו, דהא כתיב (שמות יב יב) 'ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה' - דהיינו הלילה שאנו עומדים בו עכשיו, ודרשו חז"ל 'ועברתי - אני ולא מלאך אני ולא שרף', נמצא שהקב"ה בכבודו ובעצמו שוכן בתוכנו, ואיך יעז בשר ודם לדבר לפני המלך דברים של מה בכך.

וכבר כתב השל"ה הק' (מסכת פסחים, נר מצוה) בזה"ל, על כן ראוי לאדם להיות נזהר שלא ידבר בלילה זו שום שיחה משיחת חולין, ויזהיר בני ביתו על זה, ולא יהיו נפרדים מדבקות השי"ת רגע כמימרא, רק יתעסקו הכל במצוות הלילה הזה ובסיפורי ניסי מצרים לפרסם אותם לבני ביתו.

ומהאי טעמא מפרש ה'ערוגת הבושם' זי"ע (הגדת 'הלל נרצה' הא לחמא), שעל כן פותחים את ההגדה באמירת 'הא לחמא עניא' בלשון ארמי, ללמדנו שבליל הסדר אין האדם זקוק למלאכי השרת שיעלו את תפלתו לפני כסא הכבוד,

שהיה אצל אלישע והאשה השונמית ב'אסוך שמן']. גם דירתנו ומקום מושבנו לא יהיה החוק לכל הבא, כי להיות עתה ביתנו מקום קדוש שמו הגדול, וספור נפלאותיו הרי הוא מעין ארץ הקדושה, כי עתידים בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל לקבוע בארץ ישראל (מגילה כט.), והיינו השתא הכא לשנה הבאה תהי' הבית הזה קבוע בארץ ישראל.

צא ולמד מדברי מהר"ל (הגש"פ ענין לבישת הקיטל) נוהגים ללבוש בגד לבן בליל פסח לעבודת הסדר כמו שהיה הכה"ג לובש בגדי לבן בהכנסו לפני ולפנים ביוה"כ... כי מעלת וקדושת כל יהודי ויהודי בלילה זה הוא כדוגמת הכהן גדול בעת שנכנס לקדשי קדשים ביום הכיפורים^א, ומאריך בענינים וסודות עמוקים וסתרי תורה, ומסיים ליל שימורים הוא ביום הכיפורים בזה הענין, וטעם שניהם נסתר.

בזה הלילה ל'בית המקדש' ממש, בו נאמר 'מועט מחזיק את המרובה' - עומדים צפופים ומשתחוים רוחים, ומעולם לא אמר אדם צר לי המקום, גם המזון נתברך בו להיות מועט מספיק לרבים, ובוה מבאר מדוע מכריזים בבית פנימה 'כל דכפין יתי ויכול', והלא מן הראוי היה להכריז כן מיד אחר תפילת ערבית - בעודו בביהכ"ס, למען ישמעהו העניים הרעבים, אלא (ו"ל) כי מקום הקדושה אינו מחזיק מקום בעולם הזה הגשמי כלל... וזה אני חושב במאמר 'כהא לחמא עניא די אכלו אבהתנא' (היינו ש)זה הוא המאכל של עינוי ועוני שאכלו במצרים מחמת רעבון ועינוי, והוא בעצמו המאכל שאנו אוכלים ושמחים בו בהיות ברכת ה' חופה עלינו בספרנו ניסיו ונפלאותיו. ולא עוד אלא אעפ"י שלא הבנו אלא (כדי) צרכינו, מ"מ - כל דכפין יתי ויכול, וכל דצריך יתי ויפסח, ויהי' מספיק לכל הבאים... [ובמקום אחר כתב תשלוט בו הברכה ויתרבה כמו

ואין זה כשאר תפילות שאמרו חז"ל (שבת יב:) 'כל השואל צרכיו בלשון ארמי אין מלאכי השרת נזקקין לו, לפי שאין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי', מפני שהשכינה שורה בביתו של כל יהודי ויהודי, והוא יתב"ש שומע ומאזין בכבודו ובעצמו לדברי בני ישראל ולכן אפשר להתפלל אף בלשון ארמי [כעין המבואר שם, דבחולה אפשר להתפלל בלשון ארמי כי שכינה למעלה מראשותיו].

הוסיף על כך חכם אחד, שלכן אומרים בסיום הסדר פיוט 'חד גדיא' שגם הוא בלשון ארמי, כדי ללמדנו שהשכינה הקדושה בתוכנו מרישא ועד גמירא, ובכל זמן עריכת ליל הסדר יש השראת השכינה בבתי ישראל. ולא זו בלבד, אלא מובא משמיה דה'חזוה' מלובלין זי"ע, שעל כן תיקנו לומר 'חד גדיא' בלשון ארמי שהוא 'לחש' כנגד עין הרע, כי אחרי התגלות והארה כזאת איכא למיחש שמא יקנאו המלאכים בכנסת ישראל, ועל כן הקדימו רפואה למכה לבטל הנזק שבא על ידי עין רעה, ולמדנו מכאן שבני ישראל מתעלים במעלה גבוהה מעל גבוהה עד שיש לחשוש שמא יקנאו בהם המלאכים, והדברים מלהיבים.

עא. בזה הסבירו מנהג צדיקי בית בעלזא זי"ע, שהיו נוהגים לספוק כף על כף קודם אמירת 'מה נשתנה', והיינו טעמא, כי הכהן גדול נצטווה ללבוש מעיל שתלויים בו פעמונים ומפורש טעמא בקרא (שמות כח לה) 'ונשמע קולו בבואו אל הקודש', ודומיא להכי סופקים כפים להשמיע קולות בבואו אל הקודש. נהרא נהרא ופשטיה בענין אמירת 'שלום עליכם' בליל הסדר שחל בשבת, יש נוהגים שלא לאומרו, וטעמם שהרי לדברי המהר"ל דומה כל יהודי בליל הסדר לכהן גדול הנכנס לפני ולפנים בקודש הקדשים ביום הכיפורים, והלא שם כתיב (ויקרא טז יז) 'וכל אדם לא יהיה באוהל מועד' ואמרו בירושלמי (יומא ה ב) דלהכי כתיב 'וכל אדם' לרבות המלאכים שנאמר בהם (יחזקאל א י) 'ודמות פניהם פני אדם', שאף המלאכים אסורים לשהות בקודש בשעה שהכה"ג מקריב את הקטורת לפני ולפנים, א"כ אף ליל הסדר כיו"ב, שאין להם לשהות בביתו של ישראל המתקדש בקדושת קודש קדשים, וממילא אין צורך לומר 'שלום עליכם', והדברים נוראים ומבהילים.

מעתה בין נבין גודל האור שזכו לו הצדיקים בליל הסדר, כי התקדשו בקדושה עילאה ביותר עד שלא יכלו להביט בתואר קדשם, וכפי שהעיד הרה"ק ה'אבני נזר' זי"ע על חותנו הרה"ק רבי מנחם מנדל ה'שרף' מקאצק זי"ע שכל השנה היה לו תואר של מלאך ה' צב-אות (תואר זה כותב על חותנו בתשובותיו אבה"ע סימן קכב אות מ) ובסדר ליל פסח היה תואר פניו כאחד משרפי מעלה.

ועוד אמר, כי בליל פסח היה חותנו הקדוש כל כך מורם מזה העולם, מה שאפ"י ביום כיפור לא ראו אצלו כזאת, ופעם אחרת אמר כי היה חותנו הקדוש מופשט מענייני העולם וגבוה מהם, עד שבחציו השני של הסדר

ויחיד, כי גם במצרים היו בני ישראל משוקעים במ"ט שערי טומאה ואעפ"כ גאלם הקב"ה והוציאם מאפילה לאור גדול, וכן עתה מחויב כל איש ישראל להאמין ולומר 'בעבור זה עשה ה' לי' דייקא, כי גם בהיום יי - בלילה הזה יוצאים מאפילה לאור גדול אפילו מי שמשוקע ונמצא בשפל המצב".

ואל ידמה האדם בנפשו דהני מילי לצדיקים נשגבים, אבל לדין לא שייך כל זה, כי זה אינו, וכמו שכתב ב'בית אהרן' (לפסח עמוד פה:): וז"ל. 'היוצא לנו

בצאתי ממצרים - אף הפחות שבפחותים מתעלה בלילה הזה עד רום המעלות

בתב הרה"ק הישמח ישראל' זי"ע (הגש"פ יא) בשם אביו הרה"ק רבי יחיאל מאלכסנדר זי"ע, דאין לומר שה'רשע' של התגרה ('רשע מה הוא אומר') הכוונה לרשע גמור, אלא הכוונה למי שנאש מהתשובה, ומדמה בנפשו כי אברה תקנותו, וכבר אין לו חלק ונחלה בכלל ישראל, ועל זה אמרו שהוא כופר בעיקר - כי מוציא את עצמו מכלל ישראל, וצריך לענות לו - 'בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים' לכל יחיד

יצאו מפניו ניצוצי אש ממש (ראה כל זה באביר הרועים אותיות עג, שמד), וידוע שה'אבני נזר' לא היה אומר גוזמאות ולשונו לא היתה 'לשון מליצה' כלל, וכמו"כ חישב מאד בנתינת תוארים, וכל דבריו היו מדודים ומדויקים.

סיפר הגה"צ רבי עקיבא סופר גאב"ד פרעשבורג זצ"ל על זקנו הגה"ק ה'חתם סופר' זי"ע שבליל הסדר בערו פניו כלפי אש והיו מאירים כשמש בצהרים. וכשיפרו בנותיו של החת"ס להרבנית חוה לאה ע"ה מחברתו בקודש של הגה"ק ה'כתב סופר' זי"ע, כי אי אפשר להביט אל מראה אביהם בלילה זה מגודל האור המבהיק מפניו, סברה כי אך גוזמא היא זו, אולם בבואה לפניו ניסתה ולא יכלה להסתכל בפניו, עד שאמרה שכשם שאי אפשר להביט אל השמש ביקידתה בשעות הצהרים, כך לא היה אפשר להסתכל בפני חותנה הקדוש.

אגב אורחא, הנה מקום איתנו להתבונן בדרכי הצדיקים, כי הגם שבערו כלפי אש ממש אך מכל מקום סיפרו ביציאת מצרים ולא 'שרפו באש' את המסובים על שולחנם... ומכאן ילמד כל אחד, שאף אם 'בוער באש' ונמצא בעליונים' וכולו אומר קדושת החג, מ"מ יזהר שלא יבוא מחמת כן לידי כעס ומריבה ולשריפת נשמה בגוף קיים, ודי בהערה זו.

עב. ומקורו טהור בכל ספרי הקודש, ואחד מני רבות בדברי ה'ערוך השולחן' (או"ח רפד יא) כשהוא מבאר את נוסח ברכות הפטרה, 'ודבר אחד מדבריך אחור לא ישוב ריקם', ותיבת אחור אין לה הבנה, ומדוע לא אמר 'ודבר אחד מדבריך לא ישוב ריקם'. אלא, דזהו מילתא דפשיטא שכל דברי התורה וכל דברי הנביאים יתקיימו, והמפקפק בזה אין לו חלק באלוקי ישראל, אלא דבא לומר שלא יחשוב האדם שהדברים שכבר עברו כבר אין לנו בהם תועלת, וחלילה יביט על הכל כסיפור מעשה, אבל האמת דגם העבר עדיין מאיר בכל עת ובכל זמן כמו יציאת מצרים שבכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים ונמצא דבכל עת הוא יצ"מ, וכן לענין 'קבלת התורה', כל מה שהיה אז לא עברו ולא יעברו, אלא תמיד הם מאירים ופועלים בכל עת, ולזה אומרים ודבר אחד מדבריך אחור לא ישוב ריקם - כלומר אפילו אותם שכבר עברו גם הם לא ישובו ריקם, והם תורה שלימה, וממילא בכל שנה ושנה בבוא חג הפסח יוצאים שוב ממצרים כל אחד בדלילה.

עג. סיפר החסיד הישיש רבי משה בויס ז"ל שעוד זכה להסתופף בצל קדשו של הרה"ק הישמח ישראל' זי"ע, כי בחצר אלכסנדר היו כל החסידים כולם משתתפים בעריכת הסדר של האדמו"ר ('קיטל' מיוחד היה להם שבו תפורים כיסים גדולים עבור המצות והיין), ומידי שנה בשנה כשנכנס הישמח ישראל' לערוך את הסדר היו פניו חוורות כמראה הסיד, וחרדת אלוקים נפלה על כל העם - חרדה שאי אפשר לתארה, כך ניגש אל ראש השולחן הניח הקערה והחל זועק בקול גדול ליל התקדש חג, ליל התקדש חג, שוב ושוב עד שפניו בערו כלפידיים בשלהבת אש קודש, ואמר 'א איד וואס גלייבט נישט, אז אין דעם נאכט גייט מען ארויס פון די נידריגסטע בחינה ביז צום עכסטען מדרגה, איז ער דער רשע וואס די הגדה מיינט [מי שאינו מאמין שניתן לעלות ולצאת בזה הלילה מהשאל תחתית הנמוך ביותר עד המדרגה העליונה ביותר הוא הרשע המוזכר בהגדה], ופניו החוורים נהפכו לאדומים כאש ודפק בחזקה על השולחן עד שכל הכלים נרעדו מחוזק ההכאה.

וכבר העירני חכם אחד, כי ביתר עומק מצינו עוד לימוד נפלא בדבריו, שגם השרוי בשאל תחתיות עדיין אינו מכונה 'רשע' שבהגדה, מתי ייקרא כן - רק המתייאש ממצבו ואינו מאמין שבידו לצאת משם בלילה כזה, הוא הוא ייחשב כ'רשע' שבהגדה.

את עצמו כאילו הוא היה מעובדי עבודה זרה 'ועבשיו' קירבו המקום לעבודתו. והיום בלילה התחיל לעבוד את ה' בתחילה במצוות הנהוגות אותו הלילה, עכ"ל.

ובזה מבאר החתם סופר הטעם שמברכים ברכת 'אשר גאלנו' בסוף 'מגיד', אף שבכל המצוות קיי"ל שצריך לברך עליהם עובר לעשייתם, כי מציינו גם בנר שמברך לאחר הטבילה, והיינו טעמא כי קודם לכן אינו יכול לברך שעדיין נכרי הוא, וכך אנו נרמזים לנר שמתגיייר עתה, ורק לאחר סיפור יצי"מ הרי אנו נחשבים כיהודים ויכולים לברך (ומיישב בזה עוד כמה קושיות, עיי"ש).

והרי זה עיקר משמעות של שם החג 'פסח', מלשון דילוג וקפיצה, ללמדנו שביד כל אחד לקפוץ מדריגות רבות^{ע"ה}, הרבה יותר ממה שבכוחו לעלות בכל השנה כולה^{ע"ה}.

מזה, שמי שעובד את ה' באמת יכול ליקח מלילות הללו של סדרים הרבה והרבה, הן ברוחניות והן בגשמיות, ולאז דוקא אנשים גדולים יקרי ערך, אלא אפילו אנשים העבים והגסים פחותי ערך, כל אחד יכול ליקח כפי ערכו, וחייבים להאמין בזה ולעורר את הלב בתשובה כדי להתקרב אליו יתב"ש, עכ"ל.

ואפשר לתת רמז לכך מן הכתוב (שמות יט ד) 'ואשא אתכם על כנפי נשרים', שהמשיל הקב"ה את הגאולה להעלאה על גבי הנשר - אף שהוא עוף טמא, כי אדרבה, ללמדנו בא, שאף מי שנטמא בעוונות יכול להתקרב אליו יתב"ש, וידו פשוטה לקבל שבים^{ע"ה}.

וכן אמר הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות לפסח תק"פ, בתחילתו) וז"ל. והנה כמו שחייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, כמו בן חייב אדם לראות

איתא ב'ישמח ישראל' (לשחזה"מ ד"ה הנה אמרו חז"ל), שהנה בשבת חול המועד פסח מפטירין מענין ה'עצמות היבשות' שהחיה יחזקאל הנביא, וב'טור' (או"ח ת"צ) כתב כי איתא מרב האי גאון שבפסח תהיה 'תחיית המתים'. ומבאר הישמח ישראל דקאי על אלו האומרים נואש לעצמם, וז"ל יבשו עצמותינו ואבדה תקוותינו - אין לנו עוד חלק ונחלה מאבינו שבשמים. אבל באמת אינו כן, אלא עצמותו של כל יהודי חי וקיים, אין לו אלא להחיותם... ומבאר שם, שהחג הקדוש הזה מסוגל לזה כמו שאנו אומרים (פיוט לפר' החודש) **אמיץ לעורר מרדם ישינים**.

עד. וכה גדולה הוא 'רוח הטהרה' היורדת בליל זה על בני ישראל, עד שהביאו הפוסקים (ט"ז ומג"א או"ח סימן תעב סק"ב) את דברי המהרי"ל (הלכות סדר ההגדה עמוד פח), שבלייל פסח מותר להשתמש על השולחן במשכונות של גוים ולשמוח בראייתם, ורבים תמהו, דאף שאולי מצד הדין ליכא איסורא ליהנות מצד הנחתם על השולחן, אך מסברא אין ראוי שיעלה דבר טמא של גוי על שלחן מלכים זה שלחן מלכים זה שלחן הסדר אשר לפני ה'. ומבאר ה'חתם סופר' בדרשותיו (שבה"ג, ח"ב דף רנה) **שהקב"ה השפיע קדושה על בני ישראל בלילה ההוא עד שנתבטלו כל כוחות הטומאה בתתק"ס חלקי הקדושה** (כי תתק"ס היינו שיעור מקוה, וזה טיהר הכלים). ולכן בכל ליל פסח מותר להשתמש במשכונות של עכו"ם, כי חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יוצא בפועל ממש בכל שנה ושנה ממצרים, ונמצא עומד באותו מקום ובאותו זמן, לכן גם עתה בזמן הזה אין שולט בנו כח הטומאה, וכלשון החת"ס ולכן בכל ליל פסח מותר להשתמש במשכונות של עכו"ם כי אז מכח ההתלהבות הסיפור יציאת מצרים לא ישלוט בנו כח הטומאה אעפ"י שלא נטבלו... והקב"ה הפליא בחסדו ונשא אותם על כנפי נשרים משערי טומאה והביא אותם אל מ"ט שערי קדושה, עכ"ל.

עה. ונרמז זאת ב'כרפס', שכל השנה הריהו טמון באדמה, ורק ה'עלים' יוצאים מלמעלה, ואעפ"כ בליל פסח מוציאים אותו מעמקי האדמה ומתהפך להיות חפצא של מצוה - לעלות על שלחן מלכים זה שלחן הסדר, וכיו"ב ביד כל אחד להתעלות מבירא עמיקתא לאיגרא רמא למעלה למעלה.

והכי הוה מרגלא בפומיה דהרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע על ה'צנון' הנלקח ל'כרפס' (לפי כמה מנהגים) - 'כל השנה ביסטו גיווען ווערד א רעטיך', פירוש היית שוה כצנון [בשפת האידיש מדמים דבר שאינו שוה כלום 'ער איז ווערד א רעטיך'] ועתה זכית להתעלות ולהיות על שולחן הסדר, כמו כן לדידן, אף מי שאינו שוה אלא 'רעטיך' - בידו להתעלות בלילה הזה.

עו. כתבו ה'ראשוני' (רשב"ם פסחים צט:) דחז"ל תיקנו לשתות ארבע כוסות של יין בליל הסדר, שהוא זכר לארבע לשונות של גאולה שהבטיח הקב"ה לישראל במצרים, והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי, וביארו ה'אחרונים', דמכל מקום צריך לתת טעם מדוע תיקנו לקחת דווקא 'יין', ולא אמרו שיקחו ארבע מצות וכדו', ואומרים משמו

הקדושים כי בגשת האדם לשאלת 'מה נשתנה' נעשה 'עת רצון' בשמי מרום, ואפשר להתפלל ולבקש כל משאלות לבו, והיינו 'הבן שואל' יכול כל איש מבני ישראל הנקראים 'בנים למקום' לבקש בקשותיו מאביו שבשמים. וכך איתא ב'בית אהרן' (עמ"ס): אבי זצוק"ל (רא"ש מסטאלין) אמר כאן הבן שואל, פירוש שואל הוא מלשון שאלה ובקשה, ר"ל כאן יכול הבר ישראל לשאול ולבקש מאביו שבשמים כל מה שצריך, ולקבל חיות על כל הדברים בלילה הזה ולהשיג מה שלא עמל ויגע על זה. עכ"ל.

וביותר אפשר לפעול על חשוכי בנים שכבר יפקדו בזרע של קיימא ע"ה, וגם זה בכלל 'הבן שואל' - לבקש על הבן.

ואף מי שכבר זכה לבנים, יקיים 'הבן שואל' - לשאול ולבקש על הבנים, שילכו בדרך הישר והטוב ע"ה, ויפות הן התפילות בליל הסדר שבוקעות רקיעים ובכוהן

ואף ישאר לו האור בר קיימא ע"ה, כדאיתא ב'שפת אמת' (תרנ"ב ד"ה ליל שמורים), וז"ל. ליל שימורים... לדורותם (שמות יב מב), שמליל פסח נשאר שמירה על כל ימי השנה, כמו שהיה אז שמורים לדורות, כמו בן בכל שנה נשאר שמירה מלילה זו לכל ימי השנה. וזה רמז האפיקומן - להשאיר חלק מהמצה על כל השנה. וכן כתיב (דברים טו א) למען תזכור על ידי לחם עוני זה כל ימי חיך.

בדברים האלו איתא מפורשות מהרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע (לשבת הגדול) וז"ל, 'ליל שימורים הוא לה', פירוש, הלילה הזאת יש בה בה לתת שמירה על כל הלילות מבל השנה, וזה לשון רבים 'שימורים' קאי על כל הלילות.

הבן שואל - עת רצון למלא משאלותיו וביותר לזש"ק ופתיחת הלב בתורה

שנינו בפסחים (קמ"ו). 'מוזגו לו כוס שני וכאן הבן שואל', ופירשו צדיקים שנרמז בדבריהם

של הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, שבכל לשון של גאולה זכו בני ישראל לגאולה גבוהה ושלמימה יותר, וכנגד זה תיקנו זכר לזה בשתיית יין דהשותה 'יין המשכר' הרי בכל כוס וכוס נעשה הוא 'אדם אחר', וכמה שישתה יותר יתבשם וישמח טפי - ממילא אף הודאתו לה' וסיפור הנפלאות תהיה כ'פנים חדשות'... וכלומר, שזאת היא הכוונה, שעל האדם להיפך להיות 'אדם אחר' - בריה חדשה, מכח ליל הסדר וסיפור ההגדה ולהתעלות בדרגא בתר דרגא.

עז. ויזכור דברי הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע כי 'ליל שימורים' הוא כעין הנקרא 'קופסת שימורים' (Tin can), כלומר, כפי שהרוצה לְשַׁמֵּר דבר מאכל לזמן ארוך שיעמוד 'בחיותו' שמניחו בתוך קופסה וסוגרו היטב היטב לבל ישלוט בו האוויר, ואז יעמוד לאורך ימים, כך צריך האדם לשמר בקרבו ולאגור את כל אוצרות הקדושה מליל הסדר לכל השנה כולה.

מעין זה אמר הרה"ק רבי לייבל איגר זי"ע (ראה כע"ז בתורת אמת' שנת תרכ"ז ליל ראשון) דלכן אוכלים ביצה בליל הסדר (עי' רמ"א סי' תעו סעיף ב), לרמז לנו שנלמד מטבע הביצה, שהנה תכליתה הוא - להוציא ממנה אפרוח, אך למעשה - לא יולד אפרוח אלא אם כן תשב התרנגולת על הביצה ותחמם אותה, אבל אם לא יעשו בה מאומה לא יצא אפרוח לעולם, כמו כן ביד האדם לזכות להרבה השפעות בליל הסדר, אך כל זה בתנאי קודם למעשה, שיתייגע ויחמם בקרבו את האור הגדול, שישאר רושם ממנו, ובלאו הכי יהא הכל לשעתו ותו לא מידי.

עח. גם מצינו ב'אור החיים' הקדוש (פרשת בא) על הפסוק (שמות יג ח) 'והגדת לבנך ביום ההוא לאמר, ומאי לאמר', ובאחד הפירושים מפרש 'להיות שאמר 'והגדת לבנך', תינח אם יש לו בן, אם אין לו בן יהיה פטור, תלמוד לומר 'לאמר', שעל כל פנים צריך להגיד אפילו בינו לבין עצמו, ואם תאמר כיון שעכ"פ הוא צריך להגיד אפילו בינו לבין עצמו אם כן למה אמר 'לבנך', ואולי שאם יגיד הגדה האמורה בענין יזכהו ה' שיגיד לבנו, וכדי שלא תטעה לומר דווקא, לזה אמר לאמר' [ויש נוהגים ללמוד דברי ה'אור החיים' הקדוש אלו אחר ליל הסדר, כסגולה לזכות לזש"ק, והרבה מעידים שנפקדו בדבר ישועה ורחמים אחרי שלמדו דבריו הקדושים אלו. זאת ועוד, שמעתי מדיין חשוב שבנו עמד כארבעה שנים אחרי נישואיו ועדיין לא נושע בזש"ק, בחודש אלול בפרשת כי תבוא כשבא לומר את ה'שיעור הקבוע' שהוא מוסר בליל שישי בספר 'אור החיים' הקדוש, הגיע לפסוקים של 'ארמי אובד אבי' ושם נזכר מהסגולה ללמוד דברי האוה"ח אודות הפסוק 'והגדת לבנך ביום ההוא', ובטעות היה נדמה לו שגם פסוק זה נכתב בפרשת כי תבוא, חיפש ולא מצא, עד שנזכר שזה בפר' בא. מיד למד את הענין מפרשת בא, וכעבור עשרה ירחים נולד לבנו בן למזל"ט].

במכת דם כשישראל וגוי שתנו מכוס אחד - זה שתה מים חיים וזה שתה דם, לאלו שרצו הצפרדעים בתנוריהם במשארותם ובחדר משכבם, ואילו לבני ישראל לא נגעו ולא פגעו הצפרדעים כלל, וכיו"ב בשאר מכות, א"כ צ"ב, במה נשתנה נס דמכת בכורות לקרות על שמו את החג - הפסח, יותר משאר הניסים.

ומבאר המהר"ל, דבכל המכות ליכא חידוש כלל שלא שלטה המכה בבני ישראל, שהרי הם באו על ידי מלאך, וכיון שבני ישראל גבוהים יותר במדרגה מן המלאכים על כן לא היה להם שליטה עליהם כי איך ישלטו על מי שגבוה מהם, אמנם הא דבמכת בכורות לא שלטה בהם המכה, זהו דבר חידוש, דהא כתיב (שמות יב יב) 'ועברתי בארץ מצרים' שהקב"ה בכבודו ובעצמו עבר בארץ מצרים והרג את הבכורים... אלא, מכיוון שבני ישראל הם 'חלקו' של הקב"ה, וכביכול עמו כחשיבה אחת - לכן לא הזיקה להם המכה, וזהו עיקר השבח שעל שמו נקרא החג - פסח, וענין זה מתעורר שוב בכל שנה ושנה בליל הסדר, שהקב"ה מנשא ומגביה את ישראל להיות כביכול חשיבה אחת עמו.

להפיל כל המחיצות המפרידות בין ישראל לאביהם שבשמים^פ.

עוד יש להביא בסגולת אמירת 'מה נשתנה' וכמו שכתב ה'ויגד משה' (להנאון רבי משה יהודה כ"ץ מסערדאהעלי, סכ"א אות י"ג) וז"ל. ראיתי בכתב יד הרב הגאון בעל המחבר ספר שו"ת 'משנה שכיר' ז"ל שכתב שבספר 'כורסיא דאליהו' ממקובל קדוש מירושלים, הביא בשם בעלי מקובלים דע"י שאילת מה נשתנה גורמין פתיחת הלב לתורה, ועל כן נהגתי בביתי שכל המקובצים אצלי בליל הסדר כל אחד ואחד שואל 'מה נשתנה' - ומתפלל שיהיה לו לפתיחת הלב, ואחר גמר כל הנאספים גם אני בעצמי אומר מה נשתנה, עכ"ל.

ולקחתי אתכם לי לעם - ההתקרבות שבין הבורא לבני ישראל בלילה זה

כתב ה'מהר"ל' (גבורות ה' פ"ס) שהנה נקרא החג בשם 'פסח' - על שום שפסח על בתי בני ישראל במכת 'בכורות', וצריך ביאור מאי אולמיה (תקפו) של מכת בכורות יותר משאר ה'מכות', והלא גם בשאר המכות היה הפרש והבדל בין מצרים ובני ישראל, וכגון

עוד טעם להא דסגולת הלילה להיוושע בזש"ק, דהרי מפתח של חיה לא נמסר למלאכים ואינו אלא בידי הקב"ה בכבודו ובעצמו (תענית ב.), ונמצא שבשעת הכושר זו שהקב"ה עם הפמליא של מעלה יורדים כביכול לביתם של ישראל יכול כל אחד מישראל לשאול מלפניו, ולפעול עבורו ברכת טוב של זרעא חייא וקיימא.

עובדא ידענא באברך בן טובים שעברו עליו שנים ארוכות אחר נישואיו וטרם נפקד בזש"ק, אתא ובא לפני אחד מצדיקי דורנו ותינה בפניו את צערו, הציע לו הצדיק, שילמד היטב את נוסח 'הגדה של פסח' עם 'מפרשים' על בוריו מרישא ועד גמירא, ואכן עשה הלה כדבריו, והתחיל ללמוד את ה'הגדה' עם פירושי הראשונים, ותוך זמן קצר נתבשר בדבר ישועה ורחמים, למותר לציין שתיכף מיהר אל הצדיק כדי לבשר לו על הבשורה הטובה שגמל עמו הקב"ה על ידו, אך הרבי השיב לו בפשטות 'אף אני לא ידעתי עד כמה גדול כוחה של סגולה זו...!'

עט. וכך נהג הרה"ק בעל ה'עקידת יצחק' מאלכסנדר זי"ע ושאר הצדיקים לבית אלכסנדר, לומר בכל שנה 'וכאן הבן שואל', דא קען מען בעהטן אויף קינדער און אויף גוטע קינדער (כאן אפשר לבקש על בנים ועל בנים טובים).

פ. חסיד בר אוריין ציפה שנים רבות לזרע של קיימא, שנה אחת בעת שהלך רבו הרה"ק רבי יחיאל יהושע מביאלא זי"ע לשאוב 'מים שלנו' לאפיית המצות, ניצל את שעת הכושר ובכה לפניו בדמעות שלישי על שהוא הולך ערירי, וברצונו שהרבי יפעל עבורו ישועה, נענה הרבי ואמר, 'הלא אמרו צדיקים שבלייל הסדר קודם 'מה נשתנה' אפשר לבקש על בנים, כמרומז בלשון קדשם 'כאן הבן שואל', על כן איעצך ויהיה אלוקים עמך, תקרא אל ה' בחזקה באותה שעה ובודאי תזכה לישועה...!', אולם בשעת מעשה היו לו כמה טרדות בעת עריכת ליל הסדר, כי מיהר מאד כדי להספיק להיות נוכח אצל רבו בעריכת הסדר שלו, וזה גרם לו ששכח לבקש ולהתפלל על בקשתו, ויהי בסיום הסדר כאשר נכנס האברך אל בית רבו כדי להשתתף ב'סדר', קראו הרבי, ושאלו בצער 'מדוע שכחת לבקש...!', מיד התעשת החסיד וניצל את השעות שנשארו לו מאותו לילה לבקש רחמים ותחנונים לפני המקום, וזכה בשנה הבאה להיפקד בדבר ישועה ורחמים.

זוהנה מצינו במהרי"ל (סדר ההגדה ג) שבליל הסדר הוא כביכול 'נישואין' בין ישראל לאביהם שבשמים, וכמו ש'כלה בלא ברכה אסורה לבעלה' (מסכת כלה פ"א), כך ב'נישואין' הללו - מברכין בליל הסדר 'שבע ברכות' קודם אכילת מצה (עיי' בהערה אלו הם) ^{פא}.

ואף מי שמרגיש בנפשו כי 'מגורש' הוא מן הקדושה [כדכתיב אצל אדם הראשון (בראשית ג כד) 'ויגרש את האדם', ואמרו (בר"ר י"ט ט) שנתן לו הקב"ה גט פיטורין והיה דינו כאשה מגורשת], הרי בליל הסדר חוזר לברית נישואין על ידי אכילת מצה, בקירבת אדם הראשון קודם החטא, והדברים נשגבים.

זוהנה מצינו במהרי"ל (סדר ההגדה ג) שבליל הסדר הוא כביכול 'נישואין' בין ישראל לאביהם שבשמים, וכמו ש'כלה בלא ברכה אסורה לבעלה' (מסכת כלה פ"א), כך ב'נישואין' הללו - מברכין בליל הסדר 'שבע ברכות' קודם אכילת מצה (עיי' בהערה אלו הם) ^{פא}.

ואף מי שמרגיש בנפשו כי 'מגורש' הוא מן הקדושה [כדכתיב אצל אדם הראשון (בראשית ג כד) 'ויגרש את האדם', ואמרו (בר"ר י"ט ט) שנתן לו הקב"ה גט פיטורין והיה דינו כאשה מגורשת], הרי בליל הסדר חוזר לברית נישואין על ידי אכילת מצה, בקירבת אדם הראשון קודם החטא, והדברים נשגבים.

למען תספר - סגולת סיפור יציאת מצרים

אִתָּא ב'חתם סופר' (דרשות, ח"ב רנב. לשב"ג שנת תקצ"ד ד"ה הא להמא), וז"ל. כי מובטחים אנחנו אפילו בגלות החיל, בשעה שאנחנו יושבים לספר יציאת מצרים לבנינו, להשריש לבותם ביראת ה', אזי שפע אלוך עלינו כמו בצאתנו ממצרים, עב"ל ^{פב}.

ומבואר ב'ישמח ישראל' (אות נו) לפרש מה ששנינו (פסחים קמז.) 'מתחיל בגנות ומסיים בשבח', היינו דאף אם כאשר התחיל לספר ביציאת מצרים

הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימנוב זי"ע (מנחם ציון ד"ה ורחץ) מבאר את ענין חציית המצה ב'רחץ', שהוא כברית ברית בין ישראל לאביהם שבשמים, וזוה"ק 'זתהי חציית העדה את האפיקומן כמו כריתת ברית - כשנפרדים שני אוהבים מחלקים טבעת אחת לשנים, וכל אחד לוקח החצי לזכרון אהבת עולם, ועל כן יחצו את המצה, שאנחנו כורתים ברית עם בוראינו ללכת בדרכיו ולשמור חוקותיו'.

פא. ולכן נמי אמרו בירושלמי (פסחים פ"י ה"א, הובא בתוס' פסחים צט: ד"ה לא) שהאוכל מצה בערב פסח קודם זמנה 'כאילו בועל ארוסתו בבית חמיו', כי אין ראוי להקדים לאכול את המצה טרם ברית הנישואין.

וב'מעשה רב' (אות קצא) להגר"א זי"ע מפרט את שבע הברכות, שלש בברכת קידוש [בופה"ג, מקדש ישראל והזמנים, שהחיינו], הרביעית בעת נטילת 'ורחץ' [שליטת הגר"א מברכים על נטילה זו], בופה"א על ה"כרפס', ברכת 'אשר גאלנו', ובורא פרי הגפן על כוס שני. זהו לשיתת הגר"א שנטילין ידים בברכה בעת נטילת 'ורחץ', ולדידן שאין מברכים - עיין ב'לבוש' (סימן תעא סק"ב) שברכת 'על אכילת מצה' היא הברכה השביעית.

פב. כתבו המקובלים (ראה ביסוד ושוורש העבודה שער ט פרק ו) שראוי לכל אחד להוציא מפיו את הסימנים 'קדש, ורחץ' עד 'נרצה'. צדיקים נתנו טעם לדבר, דהנה קיימא לן (ב"מ כז.) המוצא אבידה חייב להחזירה לבעליו על פי 'סימנים', והנה במשך השנה לפעמים אפשר שיאבד האדם מדרגותיו הרוחניות מחמת כוח היצה"ר שמתגבר עליו חדשים לבקרים, וסגולת ליל הסדר שיחזירו לו את האבידות שאיבד - על ידי שיאמר את הסימנים בפיו.

מענין לענין, פעם נשמע הרה"ק מהר"י מבעלזא זי"ע אומר לעצמו בריש ה'סדר' את כל סדר הסימנים (קדש ורחץ כרפס וכו') ואח"כ התחיל קדש כסדר. יש שביארו לרמז דלפעמים 'מתעורר' האדם ב'נרצה' שהיה יכול לנצל את הלילה - ב'קדש' ב'ונצעק' וכו', חבל על דאבדין, על שלא ידעתי ולא חשבתי, לכן מיד בתחילת הסדר אמר את כל הסימנים, לאמר, ראה עוד מעט מגיעים כבר לנרצה ואל תהיה בחינת שוטה המאבד מה שנותנים לו...

ועל דרך זה פירשו במה שכתב הרמ"א בריש הלכות פסח (סי' תכ"ט ס"ב) 'ונוהגין להרבות קצת באכילה ושתיה ביום אחר החג והוא אסרו חג', ולכאורה מה מקום למנהגי 'אסרו חג' עוד בטרם התקדש חג, ומן הראוי היה לכתבו רק בסיום הלכות הפסח, אלא שרצה הרמ"א להזכירנו 'חטוף ואכול' חטוף מקדושת החג ותנצל אותו כפי יכולתך, כי עוד מעט מגיע אסרו חג וכבר יעבור החג...

פג. מצינו כן בתורתנו של 'ראשונים', דאיתא בגמ' (ברכות ד:) 'איזהו בן העולם הבא זה הסומך גאולה לתפילה', ומבאר רבינו יונה' בשם רבו (ברכות ב: מדה"ר ד"ה איזהו) וז"ל. 'מפני שכשמוזכר גאולת מצרים ומתפלל מיד, הוא מראה

היותו במצב של 'גנות' מכל מקום על ידי הסיפור מתעלה הוא עצמו להיות 'משובח', והיינו שעל ידי הסיפור יצא ממצבו וישתבח מצבו בגשמיות וברוחניות בלילה הזה. וכך מבארים את הנאמר 'וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח' שה'מספר' עצמו נעשה משובח ומשתנה למעליותא, 'זהתנא מבטיח לנו, אף שנתחיל בגנות עב"ז על ידי הסיפור נתעלה ונעשה משובח'.

וזכמה וכמה ביאורים נאמרו בדבר, הרה"ק בעל ה'נועם אלימלך' זי"ע (בא ד"ה ולמען) כתב בהאי לישנא קדישא, היות כשהקב"ה ברחמיו עושה נס לישראל פעם אחת ונוקם להם מאויביהם או נתעוררו הרחמים ומועיל אפילו לעתיד בכל דור כשישראל צריכין להנקם מאיזה שונא העומד עליהם להכבידם בעול שררה או מלך או הקב"ה עושה נקמה בו כיון שכבר נתעוררו אותן הרחמים בענין בזה. וזהו ולמען תספר בו אשר התעללתי במצרים, וכשתספרו זאת תעוררו אותם הרחמים וינקם לכם מאויביכם לכל יוכלו היצר לכם כלל, עכ"ל קפ"ד.

וזכמה וכמה ביאורים נאמרו בדבר, הרה"ק בעל ה'נועם אלימלך' זי"ע (בא ד"ה ולמען) כתב בהאי לישנא קדישא, היות כשהקב"ה ברחמיו עושה נס לישראל פעם אחת ונוקם להם מאויביהם או נתעוררו הרחמים ומועיל אפילו לעתיד בכל דור כשישראל צריכין להנקם מאיזה שונא העומד עליהם להכבידם בעול שררה או מלך או הקב"ה עושה נקמה בו כיון שכבר נתעוררו אותן הרחמים בענין בזה. וזהו ולמען תספר בו אשר התעללתי במצרים, וכשתספרו זאת תעוררו אותם הרחמים וינקם לכם מאויביכם לכל יוכלו היצר לכם כלל, עכ"ל קפ"ד.

עוד ביארו בזה, כי כשהאדם מודה ומשבח להקב"ה על רוב חסדיו הרי הוא ממשיך בזה על עצמו עוד השפעות טובות כהנה וכהנה, ובוה פירשו צדיקים בלשון הכתוב (שמות טו ב) 'עזי וזמרת י-ה ויהי לי לישועה', שהזמירות לקל הטוב הם ממשיכים את ה'ישועה'.

ואכן, הבטחה גדולה כתב ב'יסוד יוסף' (פפ"ה) בהאי לישנא וכל האומר שבה ויציאת מצרים והסיפור של ההגדה בחדוה ובשמחה, בלי שום לב רגז ובלו עצלות בדמיון משא ח"ו, אלא כבונה ושמחת הלב, זה הוא אשר כנפי השכינה פרושות עליו תמיד להצילו בכל מקומות ובכל דרכים, וזוכה להיעשות לו נסים.

איתא בגמרא (ברכות ד:) 'דאמר ר' יוחנן איזהו בן העולם הבא זה הסומך גאולה לתפלה, וברש"י ביאר וז"ל, וסמיכת גאולה לתפלה רמוזה דוד בספר תהלים דכתיב (תהלים יט טו) 'ה' צורי וגואלי' וסמיך ליה 'ענך ה' ביום צרה' (שם כ ב), ואמרי' בברכות ירושלמי (פ"א ה"א) מי שאינו סומך גאולה לתפלה למה הוא

וזכמה וכמה ביאורים נאמרו בדבר, הרה"ק בעל ה'נועם אלימלך' זי"ע (בא ד"ה ולמען) כתב בהאי לישנא קדישא, היות כשהקב"ה ברחמיו עושה נס לישראל פעם אחת ונוקם להם מאויביהם או נתעוררו הרחמים ומועיל אפילו לעתיד בכל דור כשישראל צריכין להנקם מאיזה שונא העומד עליהם להכבידם בעול שררה או מלך או הקב"ה עושה נקמה בו כיון שכבר נתעוררו אותן הרחמים בענין בזה. וזהו ולמען תספר בו אשר התעללתי במצרים, וכשתספרו זאת תעוררו אותם הרחמים וינקם לכם מאויביכם לכל יוכלו היצר לכם כלל, עכ"ל קפ"ד.

וזכמה וכמה ביאורים נאמרו בדבר, הרה"ק בעל ה'נועם אלימלך' זי"ע (בא ד"ה ולמען) כתב בהאי לישנא קדישא, היות כשהקב"ה ברחמיו עושה נס לישראל פעם אחת ונוקם להם מאויביהם או נתעוררו הרחמים ומועיל אפילו לעתיד בכל דור כשישראל צריכין להנקם מאיזה שונא העומד עליהם להכבידם בעול שררה או מלך או הקב"ה עושה נקמה בו כיון שכבר נתעוררו אותן הרחמים בענין בזה. וזהו ולמען תספר בו אשר התעללתי במצרים, וכשתספרו זאת תעוררו אותם הרחמים וינקם לכם מאויביכם לכל יוכלו היצר לכם כלל, עכ"ל קפ"ד.

שבטח בה' בתפילה כיוון שמבקש ממנו צרכיו, שמי שאינו בוטח בו לא יבקש ממנו כלום. ומוסיף הרבינו יונה, וכן נראה ב'שמות רבה' (כג ב) שאומר שכשראו ישראל הניסים והנפלאות שעשה עמהם הבורא שלא כטבעו של עולם בטחו בו. ועל זה נאמר (שמות יד לא) 'וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים ויראו העם את ה' ויאמינו בה' וגו'', וכיוון שמזכיר עכשיו אותה הגאולה שבטחו אבותינו בה' והצילם ומתפלל מיד, נמצא שגם הוא בוטח בו שיענה אותו כמו שענה לישראל בעבור שבטחו בו, ומפני זה מזכיר אותה הגאולה ומתפלל מיד, והביטחון הוא עיקר היראה והאמונה, ולפיכך זוכה בסיבתו לחיי העולם הבא, עכ"ל. נמצינו למדים מדבריו, שעל ידי הזכרת הניסים והנפלאות שהיו ביציאת מצרים תתרבה אמונת האדם ובטחונו בה', וממילא תתוסף אמונתו שבוודאי אף אותו יושיע הקב"ה, וכשמתפלל מתוך אמונה זו ודאי יענהו ה', ויושיענו בכל טוב שבעולם.

פד. ובדרך זה ביאר עוד הרה"ק ה'נועם אלימלך' זי"ע (ראה ד"ה א"י ראה) בלשון הכתוב (תהלים קמה ז) 'זכר רב טובך יביעו וצדקתך ירננו', כי 'יביעו' הוא מלשון מבעבע, וכמו כששופכים מים על האש המים מבעבעים, וכשרוצים להזכיר רב טובך - להמשיך ישועות לעולם, הדרך הוא על ידי שמבעבע באיתערוותא דלתתא, והוא ע"י וצדקתך ירננו, כשמרננים ומשבחים להשי"ת על כל צדקותיו וחסדיו.

דומה, לאוהבו של מלך שבא ודפק על פתחו של מלך, יצא המלך ומצאו שהפליג, אף הוא הפליג. אלא יהיה אדם מקרב להקב"ה אליו ומרצהו בתשבחות וקלוסין של יציאת מצרים והוא מתקרב אליו, ובעודו קרוב אליו יש לו לתבוע צרכיו, עב"ל^פ. הא למדת עד היכן גדלה קרבתו של המספר ביצי"מ אל הקב"ה, שכביכול גורם 'פתיחת השערים', ולא עוד אלא שהמלך יוצא לקראתו אל הפתח, עד שכבוהו לתבוע צרכיו, ואם בכל יום אמרינן עאכו"כ בליל הקדוש הזה, שאז הוא הזמן והעת המיוחד לכך - בשעה שמצה ומרור מונחים לפניו, בוודאי ימלא ה' כל משאלות לבו לטובה.

וכה כתב ה'שפת אמת' (תרל"א ד"ה בכל) '...שהאמת כן (שיוצא בכל שנה ממצרים), רק שצריך לברר זה על ידי אמונה והוא סיפור יציאת מצרים... וכפי אמונת האדם - שמאמין כאילו יצא ממצרים, כן נתגלה בחינה זו, ומרגיש מיציאת מצרים של עתה, ויוכל לצאת כל אחד ממצרים שלו'.

והנה איתא עוד ב'שפת אמת' זי"ע (בא תרמ"ח) וז"ל. הקב"ה זכ"ש הקדים לנו גלות מצרים וגאלנו משם להיות הסיפור ביציאת מצרים במקום היסורין (שעל האדם לעבור), וכשם שאמרו חז"ל (מנחות ק"ז) 'כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה', כן הוא בפרשיות סיפורי יציאת מצרים שהעוסק בהם כאילו עבר עליו הגלות, עב"ל^פ.

וכה כתב ה'שפת אמת' (תרל"א ד"ה בכל) '...שהאמת כן (שיוצא בכל שנה ממצרים), רק שצריך לברר זה על ידי אמונה והוא סיפור יציאת מצרים... וכפי אמונת האדם - שמאמין כאילו יצא ממצרים, כן נתגלה בחינה זו, ומרגיש מיציאת מצרים של עתה, ויוכל לצאת כל אחד ממצרים שלו'.

וכה כתב ה'שפת אמת' (תרל"א ד"ה בכל) '...שהאמת כן (שיוצא בכל שנה ממצרים), רק שצריך לברר זה על ידי אמונה והוא סיפור יציאת מצרים... וכפי אמונת האדם - שמאמין כאילו יצא ממצרים, כן נתגלה בחינה זו, ומרגיש מיציאת מצרים של עתה, ויוכל לצאת כל אחד ממצרים שלו'.

וכה כתב ה'שפת אמת' (תרל"א ד"ה בכל) '...שהאמת כן (שיוצא בכל שנה ממצרים), רק שצריך לברר זה על ידי אמונה והוא סיפור יציאת מצרים... וכפי אמונת האדם - שמאמין כאילו יצא ממצרים, כן נתגלה בחינה זו, ומרגיש מיציאת מצרים של עתה, ויוכל לצאת כל אחד ממצרים שלו'.

תאכלו מצות - מעלת המצווה

נראות מצינו בדברי המהרש"א (פסחים קטז. ח"א ד"ה מצה) בגדולת מצוה זו, וז"ל, אבל אכילת מצה בערב הוא מטעם אחר, כמפורש סודו בקרבן מנחה שאמר 'מצות תאכל במקום קדוש' וכו', וזהו טעם

פה. וכן מדאמרי יצא המלך ומצאו שהפליג משמע שבא לקראתו וחפץ לשמוע מה בפיו, כי על ידי אמירת פסוקי דזמרה ופסוקי שבח נתקרב הוא אל הקב"ה וכביכול הקב"ה מתקרב כנגדו לשמוע מה בפיו.

והגיד הרה"ק בעל ה'חידושי הרי"ם' מגור זי"ע, דהמשבח ומהלל לשמו הגדול זוכה לחיים, שהרי מקרא מלא דיבר הכתוב (תהלים קטו יז) 'לא המתים יהללו י-ה', ומכלל לאו אתה שומע הן, שהמהלל את הקב"ה זוכה לחיים טובים וארוכים

ובזה מובן מה שדקדקו בלשונם ואמרו 'והוא [-הקב"ה] מתקרב אליו, ובעודו קרוב אליו יש לו לתבוע צרכיו, ולא אמרו 'לבקש צרכיו', כי אחרי שמודה ומשבח לשמו הגדול יש בידו לתבוע ולבקש שיתמלאו כל משאלותיו. וכן ידוע מהרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע (מאמרי תשרי ב ו), שבשעה שיאמר האדם דברי שבח להקב"ה יכוון לבקש בקשתו, וכגון בשעה שאומר 'רופא חולים' יחשוב בדעתו שהוא מבקש שירפא ה' את פלוני בן פלוני, וכן בכל דבר ודבר, והיא סגולה גדולה היא לקבלת התפילות, כי בעת ההודאה נפתחים כל השערים ואין מי שמעכב אותן מלהיכנס לפני ולפנים

פו. נמצינו למידים כאן הוראה ועצה נפלאה לכל ימות השנה (ולאו דווקא לילי פסחים), בראות אדם מישראל שצרה באה עליו, יקרא ויתבונן באלו הפרשיות, וממילא יחשב כאילו כבר עבר את הגלות, ויפטר מן הצרה ומן הצער. וביאור הדבר, אפשר לומר, מכיוון שפרשיות אלו נוטעים בלבנו אמונה, והרי בכח אמונה שפיר להמתיק את חיי האדם בהאי עלמא.

ואבן השל"ה הק' כתב (מסכת פסחים נר מצוה אות לט) שחסידים ואנשי מעשה נהגו לנשק את המצה בעת שהגביהו אותה בליל הסדר^{פח}.

בונה ראשונה שיש לאדם לבוון בעת האכילה היא לקיים מ"ע שציונו הבורא 'בערב תאכלו מצות' (שמות יב יח). והם 'זכר ליציאת מצרים' ככתוב (פסוק לט) 'ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים, עוגות מצות כי לא חמץ, כי גרשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה וגם צדה לא עשו להם'. ומאד יזהר שלא לאוכלם במצות אנשים מלומדה ומתוך רגילות שכך אכלו אבותינו בצאתם ממצרים ואחריהם נהגו כן בכל דור ודור - ממצרים ועד הנה... אלא יבוון לעשות רצון אבינו שבשמים, ולזכור על ידי האכילה את הניסים שעשה עמנו בהוציאנו ממצרים.

נפלאים דברי ה'רוקח' (הלכות פסח אות רצא) שהאוכל מצות בשבעת ימי החג כהלכתן נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית, וראיתו מהפסוק (שמות יג ז) 'מצות יאכל את שבעת הימים', 'שבעת ימים' אין כתיב כאן, אלא 'שבעת הימים' בה"א הידיעה, ללמדנו שנעשה שותף בבריאת שבעת ימי הבנין.

מצות תאכל - סגולת המצוה

סגולת אכילת מצה רבה היא מאד, וידועים דברי הוזה"ק (ח"ב פגנ:) דהיא מיכלא דאסוותא [מאכל

אכילת מצה בליל פסח כדמיון המנחה לגבי כהן, וכו', ולמדנו מדבריו שאכילת מצה היא כאכילת 'קדשי קדשים'.

ואבן צדיקי הדורות היו משתוקקים בכל השנה כולה לאכול מצת מצוה בקדושה ובטהרה, ובקדושתם ערכו הכנה דרבה טרם קיימו מצוה רבה זו בכל פרטיה ודקדוקיה וכוונותיה^{פז}. אמנם, אף לאנשים הפשוטים ביותר אמרה תורה 'בערב תאכלו מצות', כי אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו לומר שרק אם הכין את עצמו כראוי נחשבת המצוה כמצוה ראויה, אלא, כל אחד יכין עצמו כפי כוחו והשגתו ודי בזה.

כתב ה'חתם סופר' (ח"מ סימן קצו), וז"ל. 'מצות עשה של אכילת מצה משומרת בליל פסח - והיא יחידה שנשארה לנו מכל מצוות אכילה שבכל התורה, ואין לנו לא פסח ולא קדשים, לא תרומה ולא מעשר שני, רק מצוה אחת משנה לשנה, ואם גם היא לא תועילה בידנו בשלימות, הייטב בעיני ה' חלילה וחלילה', עכ"ל.

בבללות כתב הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל ב'מכתב' (מכתבי העק"א יב) וז"ל. 'בליל פסח יתנהג בקדושה וביראה, ולשמוח במצות שזיכה ה' אותנו בלילה הזה, מצות עשה של קידוש, ומצות עשה של אכילת מצה, ומצות מרור, וד' כוסות ואמירת הלל', עכ"ל.

פז. וכבר זעק הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע שנה אחת קודם אכילת מצה מתוך געגועים עזים 'רבש"ע, אדער דו אין מיר אריין, אדער איך אין דיר אריין...' (או שאתה קוב"ה תשכין את שכיתך בקרבי, ואם לאו אכנס אני בקרבך כביכול).

מפורסם היה הרה"ק ה'אמרי חיים' מוויזניץ זי"ע בגעגועיו העזים ובהשתוקקותו הנפלאה לקראת מצוות אכילת מצה, ומתחילת השנה היה מדבר ומזכיר מענין אכילת מצות בערגה, מידי שנה בשנה לקראת חג הפסח היה פוקד את הציון של התנא האלוקי רשב"י במירון, והיה מתפלל שם שיזכה לאכול כזית מצה מתוך דעת, וכל שכן בעת אכילת המצה גופא היו פניו בוערים כלפידיים בהתלהבות אש קודש, אשר אי אפשר לתארה, אשרי עין ראתה זאת. ממעט היה הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע באכילתו, והרבנית היתה תמיד מפצירה בו שיאכל באומרה הכנתי לך מעדנים ואינך טועם מזה... אבל הוא היה אומר על מאכלים מעין אלו דאס אדז'עט מיר (כאומר איני מוצא בהם כל טעם, ולהיפך), אולם כשהגיע ליל הסדר לאחר אמירת ההגדה ברוב השתפכות כדרכו בקודש, ניגש לאכילת מצה בתאבון גדול כמצוותה בהידורה. ובעיני זוגתו הצדקנית היה נראה הדבר כ'רעבתנות' יתירה, והעירה לו בדרך כבוד ושאלה 'וכי נהיית בעל-תאוה'ניק', נענה הרה"ק בזה"ל, 'בכל ימות השנה כאשר אין לי טעם באכילה מפצירים בי לאכול, ואילו כאשר פעם אחת בשנה כבר הנני מרגיש טעם באכילתי אומרים עלי שאני 'בעל תאוה'ניק'... אך תדעו כי כך היא האמת, המתאפק בכל השנה כולה מתאוות אחרות, זוכה לתאוה גדולה בעת אכילת מצה...

פח. כתב ב'בארות המים' (ליום א' ש"פ) שהרה"ק מרימנוב זי"ע אמר, שאם לא היה חושש מפני המון העם היה נוטל את המצה לבית הכנסת, והיה עושה נענועים כמו הלולב והאתרוג.

באר הפרשה - פרשת צו - פסח

ובן אמר הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימנוב זי"ע (מנחם ציון דרושים לפסח, ליום ה' אחרון של פסח), שסגולת אכילת מצה מועילה לבטל כל תאוות רעות מנפש האדם.

עוד איתא בזה"ק (ה"ג רנא): שאכילת מצה מזככת את נשמת ישראל מכל לכלוך ופגם, ולא רק על חטאים דלעבר אלא היא גם מסוגלת לטהר את הנפש על להבא. וכן איתא ב'ישמח ישראל' (להגש"פ אות נו) כי המצה מעוררת אותנו ל'אהבת ה' - וממילא כאשר נהיה בריאים על חולי הנפש אחר אכילת המצה - מיכלא דאסוותא, לא נכסוף לשום דבר זולת השי"ת תורתו ומצוותיו, כי תגדל האהבה אליו, לאהבה את ה' אהבה שאין לה תכלית וסוף על כל אהבת עוה"ז, וזהו 'אפיקומן' שהוא נוטריקון 'אפיקו מיני מתיקה', שיסיר מעליו כל הנאת עולם הזה, להיות דבוק באלקים חיים^פ.

ומכל מקום אין דברי הזוה"ק יוצאים מידי פשוטן, שאכילת המצה מביא לאדם גם רפואת הגוף בפועל ממש, וכמרומו בשמה 'מצה' - שהוא ר"ת מ'כל צ'רה ה'צילני^ז.

גם מצינו בזה"ק (רנא): לבאר הטעם שנקראת מצה בשם זה, וזל"ק (בלה"ק) משום שהיא משרדת

רפואה] ומיכלא דמהימנותא [מאכל המשריש אמונה בלב האדם].

ומבאר הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע (רמזי פסח ד"ה נחזור לענין) את דברי הזוה"ק דתרווייהו הדא נינהו, דמי שחסרה לו מידת האמונה הרי נחשב הוא כחסר רפואה, וסגולתה היא לרפאות את אלו שיש להם חסרון באמונה, כי על ידי אכילת מצה זוכה האדם להכיר במי שאמר והיה העולם.

ב'ישמח ישראל' (להגש"פ אות עה ד"ה כל הכפין) כתב 'זאף חכמי אומות הרופאים מסכימים, שמצה הוא רפואה להראש, אך המה מתנבאים ואינם יודעים מה מתנבאים', כי אכן, על ידי מצה זוכה לאמונה ומתקן ומטהר בזה את המוח שהוא בראש.

ב'תפארת שלמה' (לשבת הגדול ד"ה א"י מצות תאכל) מוסיף עוד, כי מעלת מצוות 'אכילת מצה' היא כי בשונה משאר המצוות הנעשות בחוץ לגופו של אדם - זו נבלעת בקרבו, ולכן מסוגלת היא לרפאות את האדם 'רפואת הנפש' ברוחניות, ומסייעת לו לעקור מעצמו את כל הרע שבקרבו להיות דבוק באלקים חיים.

פט. ולכן יש הנוהגים לשאת באמתחתם בכל מקום מעט ממצת אפיקומן לשמירה, הרה"ק הרמ"מ מלעלוב זי"ע נהג לחלק ממצות שמורה במוצאי שביעי של פסח, שהרי אמרו (סוכה לח.) 'שיירי מצוה מעכבין את הפורענות', וכן נהגו הרבה צדיקים.

צ. בתקופה שלפני מלחמת העולם השנייה התגורר בראמניא (רומניה) אדם גדול ושמו הגה"צ רבי צבי קינסטליכער זצ"ל אב"ד הערמנשטאט-סעבען [אחר המלחמה היה דר בירושלים והיה קרוב מאד אל הגרי"מ דושינסקי זי"ע, הרה"ק רבי יהודה הורוויץ מדזיקוב זי"ע היה מסתופף הרבה בצלו], שנה אחת בחודש ניסן הרגיש ביסורים נוראים במקום הקיבה, ונסע לעיר קלויזנבורג כדי לדרוש אצל רופאים מומחים שימצאו מזור למחלתו, ואכן את אשר יגור ממנו בא, כי אחרי בדיקות חוזרות ונשנות הודיעו לו שמחלה קשה מקננת בתוך גופו, וחייבים תיכף לנתחו כדי לעקור ולרפא את המחלה. משקיבל הגר"צ את הבשורה הקשה 'לא יכולתי להסכים ע"ז להיות בבית החולים במשך ימי החג, ובטחתי בה' שלא אעבור על 'בל-תאחר', ובאתי לביתי, בלית ברירה הסכימו הרופאים לדחות הניתוח אך התרו בו מאד לבל יאכל שום דבר זולת חלב וביצים ומיץ תפוזים, וכ"ש שלא לאכול פת ולחם. את ליל הסדר ערך כדרכו ברוממות הרוח והתלהבות הנפש מתוך שמחה וחדוה, ובעת אכילת מצה החליט לעבור על דברי הרופאים ואכל כזית מצה שרוי בחלב בשני הלילות, 'וחסדי ה' כי לא תמנו, כי בליל שני אחר הסדר סרו היסורים לגמרי, וכאילו לא היו, ולא הרגשתי שום כאב ב"ה'.

בשבת אחרי פסח עלה לבימה, והודיע את צערו לרבים, שעליו לעבור ניתוח מסוכן ושיתפללו בעדו ויבקשו עליו רחמים, ומסר לפנייהם דברי פרידה בדמעות שליש שמא לא יזכה חלילה לקום ממיטת חליו, כי מי יודע מה יגזור עליו השי"ת. לאחר כמה ימים נסע שוב לקלויזנבורג אל הרופא, הרופא חזר לבדקו טרם הניתוח, ומה גברה תדהמתו בראותו שהמחלה נעלמה כליל, ולא מצא שום חסרון במקום הקיבה. והיה בטוח בדעתו שבינתיים ביקר אצל רופא

ולא בצמצום, וכמו כן במרור כל אחד [אשר] יחסר מעט מזעיר הפסיד המצוות, ולדעתי מי שיש לו מוח בקדקדו ומאמין בתורת ה', איך לא יחוס על נפשו, ולא יהא מתיירא שמצווה גדולה כזו שאין לזכות בה עד יעבור שנה ומי יודע אם יחיה, יהיה נפסד בידו, ודי לנו בעו"ה במצות הרגילין כמו תפילין וברכת המזון שאין אנו מדקדקים בה ולמה נעשה כזה במצות אלו ר"ל, ואף במרור, מה גם שקשה לו קצת, הלא בכל יום אנו מקבלים לעבוד ה' בכל נפשנו, ולמה נקפיד בצער מועט כזה, אני מבטיח באמונה, במי שיעשה מצוה בחשק, ויחשוב בשמחה בזו הרגע 'אני מקיים מצות בורא' כמעט לא ירגיש מרירות כלל, עכ"ל צ"א.

ומברחה לכל צדדים רעים ועושה קטטה ביניהם, כדוגמת שם ש-ד-י שבמזוזה המבריה את השדים והמזיקים שבשער, כך המצה מברחת אותם מכל משבני הקדושה ועושה מריבה וקטמות בהם וכו'.

על מרורים יאכלוהו – מתיקות המרור

דברים נוקבים כותב הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל (מכתבי רעק"א יב) וז"ל 'בליל פסח יתנהג בקדושה וביראה, ולשמוח במצות שזיכה ה' אותנו בלילה הזה, מצות עשה של קידוש, ומצות עשה של אכילת מצה, ומצות מרור, וד' כוסות ואמירת הלל, אך בתנאי שצריך ליהרר שיאכל כזית מצה ברווחה

מומחה שריפא את מחלתו, ומרוב התפעלות ביקש שיגלה לו מי הוא הרופא שהצליח לרפאותו רפואה שלימה, והשיב הגר"צ שלא היה אצל שום רופא, רק אכל בליל הסדר את הכזית מצה מיכלא דאסוותא, ועל ידי כך זכה לרפואה שלימה, 'וענה [הרופא] ואמר, שנס גדול נעשה לי, והודה שידיעת וחכמת הרופאים הוא כאין נגד רצון הבורא ית"ש'. בעל המעשה עצמו כותב את כל השתלשלות הדברים אל ידידו ומחותנו הגה"צ רבי ישראל וועלץ זצ"ל, ומסיים שם 'נא למסור תוכן המכתב לבני שיחי', שידע גם הוא להודות ולהלל לשמו יתברך על כל החסד אשר גמלני, ויברך ברכת שעשה ניסים לאבותינו' (המכתב נדפס במלואו ב'באר צבי' חלק האגרות, מכתב לב), וגם עדי שמיעה היו מספרים בערגה, איך היה הגר"צ מתאר להם איך הרגיש שהמצות פעלו להסיר ממנו את כל מכאוביו.

מעשה כיו"ב אירע בשנת תשע"ז, איש יהודי הדר בעי"ת לעיקוואד ושמו הרב צבי לאפה שליט"א נהג ברכבו בערב הפסח ולפתע אירעו תאונה (עקסידענ"ט) קשה ונוראה, כשרכבו מתהפך וארבעת גלגליו עמדו בזקיפה ממעל הרכב, דפנות הרכב נמעכו ונמחצו לגמרי עד שארך לאנשי ההצלה כמחצית השעה לנסר ולחתוך אותם כדי לחלצו, מיד הובילוהו לבית החולים כשכולו פצוע וחבול, ומבדיקות וצילומי הרופאים עלה כי יש לו דימומים (Internal bleeding) בראשו (סביב המוח) ופציעות קשות בצווארו, כך שעליו לעבור כמה וכמה ניתוחים במשך החדשים הקרובים. ויהי בליל התקדש החג, ישבו היהודי ובני ביתו בחדרו שבבית החולים וערכו 'סדר' כהלכתו ככל משפטיו וחוקותיו, באמצע עריכת הסדר נכנס הרופא ו'תפסם' כשהם עורכים סדר באכילת מצות ומרור, ושתית ד' כוסות, הביט בו הרופא כמי שהשתבשה דעתו וגער בו, הרי למחרת היום עליך לעבור 'ניתוח' כיצד תעיז לאכול עתה (כי לפני ניתוח על המנותח להיות בצום), אם תאכל עתה נהיה מוכרחים לדחות את הניתוח הנחוץ לך ב'פיקוח נפש', אבל זה האיש באמונתו התמימה המשיך בעריכת הסדר כמי שיושב בביתו ללא כל פגע במוחו וצווארו... וראה זה פלא, ויהי ממחרת, הובילוהו לבדיקת C.T. (Cat-scan) ונמצא מוחו וכל גופו נקי לחלוטין ומיד נשתחרר לביתו, הרי לך רפואתה של המצה עד היכן מגעת, שיצא האוכלה מסכנת מות לחיים טובים בבריאות השלימה.

צא. הרה"ק ה'אמרי חיים' מוויזניץ זי"ע הגיד פעם, שאינו מבין מדוע נקרא 'מרור', והלא טעמו מתוק כל כך... והיינו כדברי רעק"א זצ"ל, שהמשכיל ומתבונן שעל ידי אכילתו זוכה לקיים מצוות הקב"ה בוודאי לא ירגיש כלל בטעמו המר של המרור. עוד נראה בעומק כוונתו, שעל ידי אכילת המרור מבטלים את כל המרירות והדינים, וכמו שידוע מצדיקים ש"מרור" עולה בגימטריא כמנין 'מות' (446-), ובא זה ומבטל את זה, ונמצא שרק תחילתו מר אך סופו מתוק.

שביעי של פסח

מילדותו (תהלים ל ז) 'ואני אמרתי בשלוי בל אמוט לעולם' - שמיום היותו לאיש עד זקנתו לא ישב בשלוח והשקט, ונתיירא תמיד שלא יסוג אחור, אשר לזאת בעל נפש יחוש לעצמו להתאמץ בכל כחו טרם נפלו, ולהיתלות באילן גדול אפילו במשיחה קטנה כדי לעלות בהר ה', נמצא שהאמונה היא הכלי להחזיק את כל המדרגות ועבודת השי"ת^{צד}.

הבט וראה מה גדלו מעשי האמונה, עד שכל רגע ורגע של אמונת האדם בעולם הזה חשובה וחיבה מאד בעיני הבורא יתב"ש. וכן מצינו ב'אבן עזרא' (פירוש הארוך) על הפסוק (בשלה יד ד) וידעו מצרים כי אני ה', דלכאורה צ"ב, והרי 'מצרים' הללו עומדים כעת בתוככי הים והנה רגע קט וכבר הם טובעים בים, ומהו 'ידעו מצרים'. אלא, דקאי על המצריים שנותרו במצרים, וגם על אלו הנמצאים בים - וידעו מצרים כי אני ה' - באותם הרגעים קודם שימותו. מעתה, פוק חזי כמה שידד הבורא מערכות שמים וארץ, והכל בכדי להתדיר אמונה בה' באותם כופרים נאלחים אף לרגע אחד.

ויאמינו בה' - סגולת היום לבוא לידי אמונה בהקב"ה בספה"ק האריכו רבות כי יום שביעי של פסח מסוגל לקנות בו אמונה באלוקים חיים^{צב}, וכפי שהביא הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימנוב זי"ע ב'מנחם ציון' (סעודת ליל ח', אחרון של פסח) 'שמעתי מגדול אחד, מתלמידי מורי [הרה"ק רבי אלימלך מליזענסק זי"ע] זכר צדיק לברכה, שאמר בשם רבו, שהעת המסוגלת לזה [לזכות לאמונה שלימה] היא בליל ז' של פסח, ויתחזק עצמו לקשר דעתו ומחשבתו בצדיקים הקדושים, לזה היא תועלת גדולה וסגולה אמיתית, שביום זה נאמר (שמות יד לא) 'ויאמינו בה' ובמשה', שאמונתם בה' נשלמה על ידי התקשרותם במשה'.

זכותב עוד, שאף המקיים מצוות ומעשים טובים כל ימיו זקוק ל'משיחה' (הכל) קטנה' להיתלות באילן גדול כדי שלא יפול מדרגתו, ועל כל בעל נפש לחשוש שמא יפול חלילה, ויתאמץ להתקשר את עצמו ב'משיחה קטנה' כדי שלא יפול מדרגתו, 'והנה המשיחה קטנה היא האמונה השלימה'^{צג}, וזה היה דוד המלך ע"ה מבקש

צב. מן הענין להביא שב'מנהגי מהרי"ל' (סדר תפילה אות ה) מביא שיש הנוהגים לומר זמן שמחתנו בתפילות העמידה של 'שביעי של פסח' (במקום 'זמן חרותנו' הנאמר בכל ימי הפסח).

צג. גדולה אמונתם של בני ישראל באותו היום יותר מהאמונה שהאמינו בצאתם ממצרים, ומבואר בדרשות הר"ן (דרוש י"א), כי בהיותם במצרים היה להם מקום לספקות, מדוע ציוה הקב"ה לגנוב לב פרעה ולומר לו שכביכול הם יוצאים רק לשלושת ימים, הרי לאחר מכת בכורות שפרעה בעצמו חשש על נפשו היה משלחם אף לצמיתות, ומדוע ציוה להערים על המצריים 'לשאול' מהם כלי כסף וזהב, והרי לאחרי עשרת מכות עצומות כאלו היה בידם לתבוע בפה מהמצריים 'הבו' לנו כל כסף וכלי זהב, אמנם בהגיעם לים סוף וראו שהים נבקע ובני ישראל הלכו בו בתוך הים ביבשה ולאחריהם נכנסו המצריים וטבעו בים, אז הבינו כי הכל היה רק כדי להביאם לתוככי הים, כי אילו לא היו 'מערימים' על פרעה והיה משלחם מאימת המכות וכיו"ב, בוודאי לא היה מעיז לצאת לרדוף אחריהם אחרי ג' ימים, מה גם שלא היתה לו סיבה לרדוף אחריהם אחשרי שהוא בעצמו שילחם לחפשי, ורק מכיוון שהיה נראה לו ש'ברח העם' יצא אליהם, וכך ייאמר גבי כל המצריים, שאילו לא היו שואלים בני"י מהם כלי כסף וזהב לא היו הכל יוצאים לרדוף אחריהם, ואכן ביום ההוא 'ויאמינו בה' - לדעת שהכל בחשבון, ואף הנראה להם כ'קושיא' אינו אלא בחשבון נפלא מן השמים, ונסתלקו מהם כל מיני ספיקות באמונה, זהו תוקף אמונת האי יומא.

צד. גם ייאמר לאידך גיסא, כי האמונה תריק עלינו שפע ניסים ונפלאות, כי כל קריעת הים היה בזכות האמונה כמו שאמרו חז"ל (מכילתא פ"ג) כדאי היא האמונה שהאמינו בי (שהלכו אחרי משה בארץ לא זרועה) שאקרע להם את הים. וזהו כל תכליתו וייעודו של האדם בהאי עלמא להאמין באמונה פשוטה בבורא עולם, כמו שאמר הרה"ק מקאצק זי"ע, הנה עם בני ישראל ראו על הים התגלות נפלאה, עד שאמרו 'ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בנבואתו' (מכילתא שירה, ג'), ועם כל זה עדיין לא הגיעו למדרגה הראויה ביותר, עד ש'ויאמינו בה' ובמשה עבדו, כי כל החזיונות (וירא' ישראל) אינם נחשבים כחשיבותה של אמונה.

ויושע ה' ביום ההוא - זמן מסוגל לישועות

בה אמר הרה"ק ה'חווה' מלובלין זי"ע (הובא בסוף ספר נהר שלום עמוד פא לנכדו הרה"ק רבי מאיר שלום מקאלשין זי"ע), כי ב' פעמים בשנה מתעורר שוב הנס דקריעת ים סוף וכל הנרמז בו (זיווגים פרנסה וכו') - בשביעי של פסח ובשבת שירה, ונרמז בלשון הכתוב 'אז ישיר משה' 'אז' נוטריקון אל"ף זי"ן, 'אלף' היינו בשבת שירה - כי 'אלף' לשון לימוד (כמו"ש איוב לג לג, 'ואאלף חכמה'), והוא כשקוראים בסדר הפרשיות פרשת בשלח, וזי"ן - זה שביעי של פסח, שהוא הזמן שאמרו משה ובני ישראל את השירה הזאת לה', ובזמנים אלו 'ישיר משה ובני ישראל וגו' לשון עתיד והווה, פירוש בכל שנה ושנה באלו שתי הזמנים, נתעורר מחדש ענין השירה, ומחדש ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה' ז"ה.

ומוסיף ה'חווה', וזה פירוש אמרם ז"ל (שבת נא:): 'וכל בעלי השיר יוצאין בשיר ונמשכין בשיר', פירוש 'בעלי השיר' הם משה ואהרן ומרים וכל הדור דעה, בכל שנה ושנה באלו שתי הזמנים הנ"ל שקוראין את השירה, המה יוצאין מן עדן העליון בשיר, ונמשכין לזה העולם בשיר, 'ומזין עליהן' פירוש שממשיכין השפעות ומזונות על הממשיכין אותם, 'וטובלין במקומן' פירוש בעת שהולכים חזרה למקומן צריכים טבילה בנהר דינור.

מודי שנה בשנה מתעורר ענין קריעת ים סוף לבני ישראל בשביעי של פסח^{צו} והרחמים הגדולים שנתעוררו בימים ההם על בני ישראל^{צו} שבים להתעורר בזמן הזה. כתב הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זי"ע

צה. הבטחה ברורה כתב ה'בית אהרן' (בסוף דבריו לפסח, ויש להדגיש, שלא איירי דוקא בשביעי של פסח אלא בכל השנה כולה) 'כי בשירת הים יש הכל, מה שהיה ומה שעתיד להיות, וכל הגאולות וכל הענינים שצריך האדם הכל נכלל בשירת הים, ואם יאמר האדם שירת הים בכל לב ובמסירת נפש, כל אחד לפי מה שהוא, יתוקן כל עניניו בגוף ונפש'.

הנה כתב ה'חרדים' (פרק ע"ג) דכמו שב'רפואת הגוף' ישנם 'רפואות' אשר ירפאו את האדם בדמים יקרים בייסורים אשר יכאבו למתרפא בהם, לאידך, יש רפואות סגוליות שאינם עולים לכדי דמים יקרים, וגם ירפאו את החולי ללא כל כאב. כיוצא בזה ממש יש בענייני התיקון לנפש החוטאת, יש תיקונים כתעניות וסיגופים המענים את הגוף ומזככים אותו לשוב ולהיטהר כבראשונה, לאידך, יש עניינים 'סגוליים' אשר כל העוסק בהם מתכפרים לו כל חטאיו. ומונה ה'חרדים' כמה וכמה מאותם המצוות הסגוליות שיש בהם לכפר עוון, ואחד מהם (בד"ה הסגולה השלישית) לאמר שירת הים בשמחה כאילו הוא יצא עתה ממצרים, שעל ידי זה מתכפרים לו כל עוונותיו.

ומוסיף ה'חרדים' טעם לדבר, דאיתא במדרש (ילקוט"ש רנד) על הפסוק (טו כב) 'ויסע משה - שהסיעם מעוונותיהם' שנמחלו להם העוונות על ידי השירה, שכל מי שנעשה לו נס ואומר שירה מוחלין לו על כל עוונותיו. 'והנה אחר שצינונו ה' לומר שירה זו בכל יום כדכתיב (שם א) ויאמרו לאמר, שיאמרו השירה לדורות עולם, וכדכתב רשב"י (זח"ב נד): שרוצה לומר שנאמר אותה בכל יום בשמחה רבה כשעה ראשונה שאמרנו אותה, ודאי כח סגולתה כל יום כשעה ראשונה', (וכוחה של אמירת השירה כבר נתבאר בזוה"ק בפרשת בשלח נד: ועיי' מדרש תהלים פ"ח).

צו. פעם בשביעי של פסח פנה הרה"ק הרשב"ב מליובאוויטש זי"ע אל בנו הרה"ק הרי"צ מליובאוויטש זי"ע ואמר לו 'אילו היית שומע שבמרחק כמה 'מייל' נקרעו מי הים, האם היית ממחר לראות את המחזה הגדול הזה', ועוד הוסיף לשאול לו 'אם היית שומע שבמקום קרוב מאד נקרע הים, האם היית הולך לראות את הנס', הבן השיב בחיוב, או אז הגיב הרשב"ב ואמר 'דע לך, שבכל שנה ושנה בשביעי של פסח נקרעים מי הים בפועל ממש... נענה הריי"ץ והשיב בהצטדקות 'מה אפשר לעשות, שכל יושבי תבל הם עיוורים וחרשים...', כלומר שעל ידי החושים הגשמיים שלנו איננו מסוגלים לראות קריעת הים, ולפיכך עבודה קשה היא לנו להאמין בכך באמת, השיב לו אביו ואמר 'הוא הדבר אשר דברנו, כי ניסי קריעת ים סוף חוזרים בכל שנה ושנה, ואין החסרון תלוי אלא באדם עצמו, ואם היה מקדש אבריו וגידיו בשלימות היה זוכה לראות את המחזה בפועל ממש'.

צז. כמפורש הדבר בזוה"ק (ח"ב נב): 'ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי - תאנא [למדנו] בספרא דצניעותא, 'אלי' דייקא [אין לך לצעוק אלי, כי תשועה זו אינה תלויה בידי, אלא] בעתיקא תליא כלא [כל תשועה זו תלויה בעתיקא], ביה שעתא אתגלי עתיקא קדישא [באותה שעה נתגלה עתיקא קדישא, היינו סוד התגלות מצח הרצון המכניע כח הדינים], ואשתכח רעוא בכלהו עלמין עלאין' [ואז נעשה שעת רצון בכל העולמות העליונים - מתוק מדבש].

ס ט ב) 'הושיעני אלוקים כי באו מים עד נפש', וכאשר נבקע הים בשביעי של פסח - נבקעו כל מימות שבעולם, להורות שהבנים הקב"ה בטבע הבריאה שיהא ביד ישראל לצאת מכל המיצרים והצרות בכל דור ודור, ובפרט באלו שנמשלו לקריעת ים סוף, כגון זיווגו של אדם (סוטה ב.), פרנסה, ענייני הלידה ושאר דברים הנאמרים במס' פסחים (ק"ה.), לבקוע את ים הצרות, ולפעול כל הישועות^ט.

זבזה פירשו בכפתור ופרח, שלכן כתיב בתורה לשון בקיעת ים סוף, כמו שנאמר (שמות יד כא) 'ויבקעו המים', ואילו חז"ל בגמרא קוראים לנס זה (ברכות נה. ועוד) 'קריעת ים סוף', ומאי שנא.

ואפשר לומר, כי לשון בקיעה קאי על דבר שלם, כלישנא דקרא בקהלת (י ט) 'בוקע עצים', כי העיץ היה בתחילה גוש אחד והאדם בוקע אותו לשני חלקים, אבל 'קריעה' שייך בבגד, שמתחילה עשוי על ידי תפירת חוטים דקים שנצטרפו יחדיו, ובקריעתו מחזיר את הבגד לקדמותו ולמצבו הראשון, והשתא אתי שפיר, כי בפעם הראשונה 'בקע' קוב"ה את הים,

בפירושו 'עטרת צבי', וז"ל. כי נפתח אז בנס קריעת ים סוף הישועה לדורות עולם, הן לרבים הן ליחיד, הן בכלל או בפרט, כל אחד הגם אם יסתמו ויסגרו שערי שפע הפרנסה, או הזיווג ח"ו... (ע"ד שאמרו (פסחים ק"ה). קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף^ט, קשה זיווגו של אדם כקרי"ם) יבקש על עת רצון הנפתח בעת קריעת ים סוף... כשם שנפתח אז (בעת קרי"ם), ויושיע את ישראל בעת שזעם אליו, עכ"ל.

איתא מהרה"ק רבי שלום מבעלזא זי"ע (בספרו פר' בשלה), דהנה אמרו חז"ל (שמור"ר כא ו) 'ויבקעו המים, אין אומר 'ויבקע הים' אלא 'ויבקעו המים', מלמד שכל המים שהיו בכל המעינות ובבורות ובכל מקום נבקעו, ולמה עשה ה' ככה, והלא כלל ידוע הוא (ע"י דרשות הר"ן דרוש ח) 'לא עבד קוב"ה ניסא למגנא', אלא שבעת ההיא היו בני ישראל בצרה גדולה מאד ולא ידעו מאין מקום מוצא הנס, ופתח ה' שער עליון להושיע את ישראל ויבקעו המים. ועל ידי זה נפתח פתח שבכל זמן שישראל יהיו ח"ו בצרה יהיה שורש להוציאם, והנה 'מים' רומזים על צרות ויסורים, וכמאמר הכתוב (תהלים

ואף אם אין לנו עסק בנסתרות אלו, אך אנחנו מאמינים בני מאמינים שיש בחינות גבוהות ודברים נסתרים למעלה מהשגת שכלנו הדל, וחז"ל גילו לנו שהם מתגלים ומתעוררים במועדים וזמנים טובים. בענוותנותו אמר פעם הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע בסעודת ליל שבת קודש - סעודת 'חקל תפוחין', שהוא אינו זוכה להבין מאי 'חקל תפוחין קדישין' ובקוצר שכלו אינו יורד לעומקם של דברים, 'אולם דבר אחד אני יודע, שאבי [ה'דברי שמואל'] זי"ע היה מתלהב בעת אומרו תיבות אלו, ומכאן שאוצר גדול מוטמן במילים אלו והנסתר רב מן הנגלה.

צח. גבי כל השנה נאמר גבי 'פרנסתו של אדם' כי אין האדם יודע מנין תבוא ישועתו, יעשה את שלו והקב"ה כבר ימצאהו להשפיע עליו שפע פרנסה וימלא אסמיו טובה, וכך רמז הרה"ק הר"ב מפשיסחא זי"ע (הובא בשפתי צדיק פסח עו) במאמר חז"ל (פסחים ק"ה). 'קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף', כי ב'קריעת הים' אמר הקב"ה למשה (שמות יד טו) 'מה תצעק אלי, דבר אל בני ישראל ויסעו', ומבואר ברמב"ן (שם) שהיו כמה כיתות בין בני ישראל שהציעו 'עצות טובות' כדת מה לעשות באותה שעה, יש מהם שאמרו להילחם עם המצרים, ואחרים אמרו לחזור למצרים, עוד כת אמרה להיכנע תחתיהם עיי"ש, ולכן אמר להם קוב"ה ויסעו - עזבו נא כל תחבולות ועצות אשר בידכם והשליכו ייבכם רק על הבורא יתב"ש, ממילא תזכו לניסים ונפלאות - שיקרע הים - מה שלא היה לעולמים עד היום. כעין זה נמי ב'פרנסתו של אדם', כאשר יפסיק האדם לתת עצות כביכול לבורא יתב"ש (ומדובר אף במי שמאמין כי מפתח הפרנסה ביד ה') - הנה אעשה ביזנעס פלוני ומשם יתן לי השי"ת כך וכך מעות, ומעסק אחר יתן לי כך וכך... אין לו אלא 'להשתדל' ולישא עיניו למרום בתפילה שיצליח ה' דרכו, אז יראה ברכה והצלחה בכל מעשה ידיו, ויקבל שפע רב מידו הרחבה הפתוחה והמלאה.

צט. ויכניע עצמו כי רק כשהגיע נחשון למצב סכנה - ששקע עד למעלה מצווארו במים זעק 'הושיעני א' כי באו מים עד נפש' ונבקע הים, אמור מעתה כל הזקוק לישועה כקריעת ים סוף אם בפרנסה אם בזיווג אזי אם יגיע עד למעלה מצווארו במים ויזעק מעמקי לבבו הושיעני א' כי באו מים וכו' יושע בכל מיני ישועות, אמנם זה המהלך 'מיט ד'נאז ארויף' (כשאפו למעלה - מלשון גבוהות וגאוה) הרי עדיין נשימתו 'מסודרת' ועדיין לא באו המים עד נפש - כיצד יושע...

הוא חכם ובר דעת לא ידקדק בדברים טפלים וקטנים שאינם מוצאים חן בעיניו, ויעלים עיניו אם לא תתעטר הכלה עם תכשיטיה בכל פרטיה ודקדוקיה. ואף אם אבי הכלה לא יתן לה את הכלים הראויים שתוכל להתקשט בהם ג"כ יסח דעתו ולא יתרעם על כך, 'ואולם כמה פעמים רמו בה תיגרא, שדודו של החתן מקטרג לפני אבי החתן, וגחין לחיש ליה, למה תעשה בזאת, ומדוע תשתוק לזה, ואבי החתן מתקצף בעבור זה ומתקוטט עם צד הכלה, ומכל מקום בין החתן והכלה עצת שלום ביניהם, וגם האבות מתפייסים ומכניסים אותם לחופה, וכל הקרואים שמחים ונשכח כל המסיבות והשטנה, [ומה] שהיה כבר היה, ואח"כ מבקשים הקרואים יינות, שמנים ומוני מתיקה, ובעל ברחם נותנים להם כל משאלותם'.

ממשיך הרה"ק מרימנוב, וז"ל. 'תדעו ותבינו מוסדות הארץ, כי מבשרי אחזה אלוק, וכל מנהגי העולם הזה הם להורות לנו דוגמא של מעלה, התנהגות השכל בעולם הבא, ואפריון עשה לו המלך המרומם והמתנשא, והיינו הך', היינו כי שבעת ימי הפסח דומים ושווים לשבעת ימי המשתה, ולכן מקבלים ישראל את פני השו"ת בערב פסח וביום ראשון של פסח במצוות רבות מתוך שמחה וחדוות הלב, והקב"ה מצד עצמו אינו מדקדק אחר מעשיהם של ישראל מרוב חיבתו אליהם, אך המקטרגים בודקים בתכשיטי הכלה אלו בני ישראל, כמאמרם (זוה"ק ח"ג צו): 'כנסת ישראל כלה קרויה, ומשמינים לפני ה' שחסרים תכשיטים לכלה, ומזה נעשה בחינת חול המועד 'שהשמחה נתחללה קצת, שיש ירידה בחול המועד', אך בכל זאת בזמן המיועד מוכרח החתן לשמוח עם הכלה ולהעלים עינו מן הקטרוג, ועל כן ביום השביעי הוא משתה ושמחה ויום טוב'.

והיינו דקאמרה תורה (שמות יב טז) 'וביום השביעי מקרא קודש', כלומר שיש ביד בני ישראל לבקש כל משאלותיהם והקב"ה ימלא להם רצונם, 'שהרי מנהג העולם הוא כך, שבעת שמחת נישואי חתן וכלה שואלין הקרואים [-מבקשים המזמנים לסעודה] כל משאלותם

אך מאותה שעה ואילך נחשב הים כמחולק העומד בחיבור לע"ע. ואפשר לבני ישראל לחזור ו'לקרוע' את הים - להינצל מכל מיני מים הזידונים, ובכלל זה מה שמצינו שהיו תנאים שעברו בחרבה בתוככי ימים ונהרות (חולין ז:).

במה דברים אמורים להלכה ולמעשה בדורנו אנו, הנה בפסחים (דף קיה.) מנו חז"ל כמה דברים שקשים לאדם כקריעת ים סוף, ובכללם, פרנסתו של אדם, זיווגו של אדם, וברשב"ם (ד"ה כקריעת) מפרש וז"ל. כלומר נס גדול עושה לו הקב"ה למי שנותן לו מזונות כאשר עשה לישראל שקרע להם ים סוף ונפקא מיניה למבעי רחמי. היינו שבכל השנה כולה צריך להרבות בתפלה ותחנונים כדי להיושע בדברים אלו, אבל בשביעי של פסח הזמן עצמו מסוגל לכך, וכפי שכתב ה'בני יששכר' (חודש ניסן, מאמר יג אות ב) 'שמעתי מפי קדוש מחותני הרב הקדוש מהרצ"ה מזידיטשוב זצוק"ל, דהנה היתר למלאכת אוכל נפש ביום טוב כתבתו התורה בפרשת שביעי של פסח, שנאמר (שמות יב טז) 'אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם', ומיניה ילפינן לכל המועדים, ובכוונה תחילה נאמרה הלכה זו דוקא בשביעי של פסח ללמדנו כי ביום ההוא אשר מסוגל לנס גדול קריעת ים סוף, בקלות הוא יצו חסדו קדוש יעקב לגזור פרנסה טובה לישראל, אפילו ח"ו אין בידם זכות כל כך.

והוא הדין לשאר הדברים, שהממתינים לזיווגם בידם לקרוע רוע גזר דינם ולפעול שימצאו זיווגם בקרוב. וכך היתה דרכו של ה'בית אברהם' זי"ע להורות לבחורים שהגיעו לפרקם, וכן לישועת הפרנסה ורפואת הגוף, לסיים ולומר כל ספר תהלים בשביעי של פסח כסגולה לישועתם השלימה.

הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימנוב זי"ע מבאר בספרו 'מנחם ציון' (השמטה מפר' בא) ענין ימי הפסח, ובתוך דבריו מבאר, שבשביעי של פסח ממלא הקב"ה כל משאלות האדם לטובה ולברכה.

ומסביר שם בדרך משל, לשמחת חתן וכלה שכולם ששים ושמחים בשמחתם, והנה אם אבי החתן

ק. ובזה מבאר נוסח התפלה (יעלה ויבוא) 'בדבר ישועה ורחמים חוס וחנונו ורחם עלינו והושיענו', כי מצד הדין אסור לומר שום תחינה ביום טוב, וזאת כדי שלא ליתן מקום לבעל דין לחלוק ולומר שכל מטרת בני ישראל בשמחת

אהבתו, והיום היותר מסוגל לזה הוא יומא דפסחא, וזהו 'ביום ההוא' דייקא, עכ"ל. היינו שהסגולה תלויה ביום עצמו.

והנה ב'ליל הסדר' מקיימים אנו מצוות הרבה - מן התורה ומדרבנן, סיפור יציאת מצרים, אכילת מצה ומרור, הלל וארבע כוסות, ואילו בשביעי של פסח לא מצינו שום מצוה, ובביאור הענין איתא מה'חידושי הרי"ם' זי"ע, שהשווה הכתוב יום טוב זה לעתיד לבוא, שאמרו (נדה סא:)'מצוות בטלות לעתיד לבוא', כי יש בו מקדושה עילאה זו. ונראה ביאורם של דברים, כי הרי ידוע שקיום המצוה בפועל מסייעת ביד האדם להשיג אורות ומדריגות המתגלים במרומים על ידה באותה שעה, אבל בשביעי של פסח מתעלים בני ישראל למדריגה גבוהה כזו עד שאינם זקוקים לשום פעולה גשמית שעל ידה ישיגו את האור, כעין 'לעתיד לבוא'.

יהי ה' אלוקינו עמנו שנזכה לחוג את חג המצות כזמן חרותנו, חרות ברוחניות ובגשמיות, מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, ונזכה לעלות לרגל עם כל ישראל אחינו, וישמע שוועתנו 'כי באו מים עד נפש' ויושיענו במהרה דיהן^{קב}, ונאמר אמן.

ומחוייבים ליתן להם, כמו כן עתה יהי לכם כל משאלותיכם שאתם צריכין, בריאת הגוף וחיים טובים וארוכים, ופרנסה בהרחבה, הכל כאשר לכל, כל צרכיהם - לא יבצר דבר, עכ"ל.

ביום השביעי מקרא קודש - קדושת היום

איתא ב'בית אהרן' (דף צג:) 'אבל האמת הוא, כי הששה ימים (של פסח) הם הכנה ליום השביעי, כי העיקר הוא שביעי של פסח^{קא}, כי הוא השלימות שבו אמרו שירה'.

והנה אמרה תורה (שמות יב טז) 'וביום הראשון מקרא קודש וביום השביעי מקרא קודש', ולכאורה יש לבאר מדוע נקבע ז' של פסח ליו"ט האסור במלאכה - כי איזו מעלה יש בזה היום יותר משאר ימי הפסח - והלא בשעת הציווי עדיין לא יצאו בני ישראל ממצרים ועדיין לא נקרע להם הים, אלא יש לומר, שעיצומו של יום היה מעיקרא עת מוכן ומזומן לישועת ישראל, לכן נקבע כיו"ט האסור במלאכה.

וכך איתא ב'קדושת לוי' (פרשת בשלה) לפרש הפסוק (שמות יד ל) 'ז"ל. 'ויושע ה' 'ביום' ההוא - שיש ימים שהקב"ה משפיע טובו לעמו ישראל ומגלה להם

החג היא עבור צורך עצמם, שהרי מיד הם צועקים 'הב הב', ואם כן היכי לידינו דיני להאי דינא, דאי אפשר שלא לבקש רחמים כלל דהא צרכי עם ישראל מרובים 'ואי אפשר בלא הרחבת עניני עולם הזה', וגם לבקש אי אפשר מפני קטרוגם של המשטינים, על כן מבליעים בקשה זו באמצע תפלת שמו"ע שכולה שבח והודאה להקב"ה, 'כמו שני אוהבים שמתעלסים באהבים, ומספרים יחד, ובתוך הדברים אומר לו בעבור אותו דבר הידוע שאני צריך, בוודאי אל תמנע ממני', והיינו כוונת הבקשה 'ובדבר ישועה ורחמים' ואין אנחנו מפרטים מהי הבקשה, ובכך מבליעים את התפלה ואומרים 'חוס ורחם עלינו' על הדבר שגלוי וידוע לפני יתב"ש, כי אין לנו על מי להשען אלא על אבינו שבשמים.

קא. הנה אמרו חז"ל (ר"ה טז:) 'חייב אדם לטהר עצמו ברגל', וביותר בערב שביעי של פסח, וכפי שכתב הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע בצוואתו לבניו, שיקפידו ביותר על הטבילה במקוה טהרה קודם שביעי של פסח, כי הוא יום גדול ונורא.

והטעם, משום מעשה שהיה, בשביעי של פסח האחרון לחיי מרן הבעש"ט זי"ע, יצא הרה"ק מקאריץ לדרך כדי לשהות בצל רבו הבעש"ט, אך בדרך התעכב מחמת תקלות שונות והגיע למעזיבוז סמוך לחשיכה זמן קצר בטרם התקדש החג, ולא הספיק לטבול במקוה טהרה, ויהי כאשר קיבל את פני הבעש"ט נשאל על ידו אם טבל במקוה בערב יום טוב, משהשיב הרה"ק מקאריץ בשלילה נאנח הבעש"ט מאד, ולא ירד הרה"ק מקאריץ לסוף דעתו אך לא העז לשאול ולברר בסוד קדושים, אמנם לאחר פחות מב' חודשים כאשר נשבה ארון האלוקים בחג השבועות, ידע שיש קשר ושייכות בין אנחתו בשביעי של פסח להסתלקותו לגזי מרומים, ולכן הורה לבניו ולזרעו אחריו להקפיד ביותר על הטבילה ביום הזה.

קב. בליל התקדש חג הפסח שנת תש"ד בברגן בלזן ערך רבינו כ"ק מרן אדמו"ר מבלאזוב זי"ע את הסדר בפינה נידחת בלי 'שולחן עורך' ובלי 'הסבה' כי אם בישיבה על הקרקע, יחד עמו נמצאו מספר קטן של ילדים...

ואנשים מבוגרים, הניחו לפניו מצות אחדות, תפוח אדמה וראש סלק בתוך שארית כלי שבור ששימש כקערה, זרוע ביצה חרוסת לא היו בנמצא, מרור היה להם די והותר בכל המצב שהם שרויים, בו השתקף שיעור רבתי - שיעור מהודר של מרור, ככתוב באיכה 'השביעני במרורים הרוני לענה', הרבי סיפר לילדים אודות יציאת מצרים, אחד מהם השמיע את ארבע הקושיות 'מה נשתנה', עיני הנוכחים זלגו דמעות כאשר הילד בקולו הצעיר המצלצל חזר על הקושיות עתיקות היומין, שיהודים בכל רחבי תבל חוזרים עליהן מזה אלפי שנים.

הפעם, כשסיים הילד, חזר רבינו זי"ע על הקושיות ונתן להן פירוש שונה מן הרגיל, פתח ואמר 'מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות', והרי הגלות החשוכה נקראת לילה, מדוע נשתנתה גלות זו לרעה יותר מכל הגלויות שגלו ישראל, 'שבכל הלילות אנו אוכלים חמץ ומצה הלילה הזה כולו מצה' - החמץ תופח ומתנשא, המצה רדודה ונמוכה, מדוע בכל הגלויות היו לנו זמנים של עליה וזמנים של ירידה ואילו הפעם הננו לגמרי בשפל המצב הרי מעולם לא היתה כנסת ישראל כ"ב מוכה ומושפלת כמו בזמן הזה, מדוע הלילה, הגלות הזה 'כולו מרור וכולנו מסובין' - שוכבים לארץ, אי אפשר לזקוף קומה, מדוע.

כאן נשא הרבי את עיניו השמימה, והמשיך, דעו ילדים שבכל לילה טרם יאיר השחר החושך מתגבר אנו כבר קרובים מאד לגאולה השלמה, ולכן כל כך חשכו עינינו, דבר זה מרומז בתירוצו של מחבר ההגדה 'עבדים היינו' - נוטריקון של עבדי"ם הוא דוד ב"ן ישי עבדך משיחך, לרמז, שזו סיבת קושי גלותינו, משיח צדקנו עומד לבוא בקרוב ויגאלנו, בדיבורים אלו חיזק ועודד רבנו זי"ע את רוח היהודים המעונים שהתקבצו סביבו באותו לילה כיום יאיר, בתוכם ילדים מסולאים שלא טעמו טעם חטא במחנה הריכוז קאנצעטראציע לאגער אשר על אדמת ארץ הדמים (מספר 'לעד בבני ישראל' עמוד 66).

ורכב ואמינים

עלון שבועי מבית בני אמונים

מאוצרות אמונים

פניני אמן ותפלה בפְּרִשָּׁה

זהירות במאה ברכות - בפרט לפנהיגים

"צו את אהרן ואת בניו לאמור" (ב ו)

בספר הרוקח (ט"ו ט"ז) מובא שאמירת מאה ברכות ביום מגפה על האדם ממאה קלילות וכתובות במשנה תורה. כנגד זה אף גבהו של בית המקדש היה מאה אמה.

רמז לכך ניתן למצוא בפסוק שלפנינו: ראשי התבות "צו את אהרן ואת בניו" הם בגימטריה 'מאה'; הכהנים עובדי המקדש היו משפיעים שפע וברכה לבני ישראל, ולפיכך היה היריה אותם התורה באופן מיוחד: "לאמור" - מאה ברכות.

זר הגב' (לר"י רייכנברג)

סגולה לבטול מחשבות רעות

"אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה" (ו י)

כתב השל"ה הקדוש:

"ומצאתי כתב יד של האלקי רבי משה קורדובירו שכתב זה לשונו: 'למדנו זמן אחד; לבטל המחשבה - יאמר פסוק זה הרבה פעמים: 'אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה'. ובענין פשוט שזה הזמן היה אליהו הגביא, וגרב ענותנותו של הרב לא רצה לגלות".

בעל פ' החיים הביא סגולה זו כפעולה לבטול המחשבות הרעות העולות בשעת התפלה, כפי שפסק השל"ה ערוך 'אורח חיים א': 'המתפלל צריך שיכוון... ויסיר כל המחשבות הטורדות אותו עד שתשאר מחשבתו וכונתו זכה בתפלתו".

עוד הובא בשם האריז"ל שסגולה גדולה לומר לפני התפלה ולפני ברכת המזון את לשון המשנה האחרונה בפרק רביעי במסכת זבחים (מו ב, הפסוקה לפרק איזהו מקומן האומר מי בשר): "לשם ששה דברים הוצב זבחה: לשם זבח, לשם זבח, לשם זבח, לשם השם, לשם אשים, לשם ריח, לשם נחוח, והחטאת והאשם - לשם חטא. אמר רבי יוסי: אף מי שלא היה בלבו לשם אחד מכל אלו - כשר, שהוא תנאי בית דין, שאין המחשבה הולקת אלא אחר העובד".

רבי יצחק שרים מחכמי ארם צובה אמר כי אף עגית אמן כפונה כחה רב לבטל מעל האדם מחשבות רעות והרהורים העולים בעת התפלה. והביא רמז לדבר: 'אמן' בגימטריה צ"א, שעגית אמן כפונה מוציאה מן הראש את הרהורים והמחשבות הרעות.

של"ה שער האותיות אות ל: 'אמן החיים' עמ' ח; 'פ' החיים' אורח חיים ח' טו; 'לקוים מפרש' מערכת אמן אות ג

'אמן' בלא פונה אינה עולה אף כפונחה

"וזאת תורת המנחה הקרב אתה... ריח נחת אצרתה לה" (ח ו)

במקדש לא ענו 'אמן'

"אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה" (ו י)

"לא כבו הגשמים אש של עצי המעכה" (אבות ה ז).

במסכת תענית (טו ב) מובא כי במקדש לא היו עונים על הברכות 'אמן' אלא: "ברוך שם כבוד מלכותו... ויש להבין את טעם הדבר.

באר רבי חיים מפר"דבורג, אחי המהר"ל מפראג:

בהיות המקדש על מכונו, כאשר כבוד ה' נגלה בו לעין כל באמצעות הנסים שנעשו בו, היה העונה מצטרף למברך באמירת "ברוך שם כבוד מלכותו...", לפי שאף הוא ראה בחוש את "כבוד מלכותו". ואולם בזמן הגלות, כאשר כבוד ה' נסתר, המברך ממליך את בוראו, והעונה 'אמן' מסכים עמו ומחזק את דבריו מתוך אמונה פשוטה.

רבי חיים חייא מאמדור תלמיד המגיד ממזריטש הביא רמז לשוני זה מתבת 'אמן':

'אמן' בגימטריה צ"א, רמז לכך שמשפיעה השכינה מבית המקדש, לאחר החרבון, יש לענות אחר הברכות 'אמן'.

ספר החיים' ספר נאולה וישועה פ"ג: 'אגרת הטייל' חלק הדרש אות ב; 'חיים וחסד' עמ' כא

תודה על הזכות לומר 'תודה'

"אם על תודה יקריבנו" (י ו)

"אם על תודה" - אם על דבר הודאה על גס שנעשה לו, כגון יורדי הים והולכי מדבריות וחבושי בית האסורים וחוליה שנתרפא" (ש"ט).

מדוע שנתה התורה וכתבה: "אם על תודה" ולא: "אם תודה יקריבנו"?

פרש רבי שלמה קלווגר:

מי שנעשה לו גס ונצל מסכנה חייב להודות לבוראו על שגמלו כל טוב. ואולם, עקר שמחתו של הנצל אינה צריכה להיות על עצם ההצלה, אלא על כך שמתמנה נתנה לו הזכות להודות. וזו כנינת התורה: "אם על תודה" - על שנתנה לו הזכות להודות על הצלתו, אזי "יקריבנו" ויתקבל לרצון.

תקומת התורה' עמ' קנה; קסא

סוד זה, שמודים על זכות ההודאה כבר הזכר בדברי ראשונים, ואף פאנאו בדבריהם הודאה מיוחדת על הזכות שנתנה לנו לענות אמן:

במסכת סוטה (מ א) מובא: "בזמן ששליח צבור אומר מודים, העם מה הם אומרים? אמר רב: 'מודים אנו לך ה' אלוקינו על שאנו מודים לך'. והביאו התוספות (שם ד"ה על) בשם 'ספר הערוך' (אות ד ערך דד) שכן פונת הגמרא: פיון שהחזן אומר את ברכת מודים בשליחותו הצבור, והם עונים אחריו אמן, על פן מודים הצבור ואומרים: 'מודים אנו לך... על שאנו מודים לך' - על שאנו שחזן יאמר בשליחותו את ברכת מודים, ואנו נענה אחריו אמן.

אמרה שגורה היא בספרי רבותינו הראשונים (ראה ספר הישר' לר"ת שער יג; 'חובות הלבבות' שער חשבון הנפש פ"ג אפ"ט): "תפלה בלא פונה כגוף בלא נשמה". ויש לעמד על משמעותו של מאמר זה, שלכאורה פוסל כל תפלה שנאמרה בלא פונה, והרי לב יודע מרת נפשו פמה פעמים מתפללים אנו בלא פונה.

פרש רבי חיים מוולוז'ין:

אף כי מלות התפלה נמשלו לגוף, והפונה נמשלה לנשמה' הנותנת בהן חיות, יש ערוך אף לתפלה שנאמרה בלא פונה. כי כפי שיש כמה סוגי קרבנות, כך יש כמה דרגות בתפלה שנתקנה כנגדם (ברכות כו ב); תפלה כפונה עולה לרצון מקרבן הבא מן הבהמה שיש בה נפש, ואלו תפלה הנעדרת פונה דומה לקרבן המנחה הבאה מן הדומם שאין בו נפש. שאף שדרגתה פחותה מקרבן הבא מן החי, אין זה מונע ממנה לעלות לריח נחוח לפני ה'.

על פי דברי פרש רבי זליג ראובן בנגיס ראב"ד ירושלים את בקשת הנביא מישאל (הושע י ד): "וגשלתם פרים שפתינו" - התפללו בכונת הלב, כדי שתפלתכם תעלה מקרבן פרים ולא רק כמנחת סלת.

הגרי"ז מבריסק באר בזאת את שהובא בשם רבי חיים מוולוז'ין בנוגע לעגית אמן בלא פונה (הגרי"ז ראש אות כה): "ועל אמן בלא פונה אמר שלא מצא שום למוד זכות". כלומר: אף שלתפלה בלא פונה מצא רבי חיים למוד זכות פיון שהיא מתקבלת כפונחה, על עגית 'אמן' שלא נתקנה כנגד הקרבנות, לא מצא שום למוד זכות.

תנ"ך ראש' אות כב; 'לפלות ראובן' ח"א עמ' קכה; 'תנ"ך מלוכה' עמ' רפו

תודה הפכה מפת חובה - אינה תודה

"אם על תודה יקריבנו" (י ו)

"אם על תודה" - אם על דבר הודאה על גס שנעשה לו, כגון יורדי הים והולכי מדבריות וחבושי בית האסורים וחוליה שנתרפא, שכתוב בהן (תהלים קז כב): 'וזיבחו זבחי תודה' (ש"ט).

נחלקו הראשונים בענין קרבן תודה שמביא מי שנעשה לו גס, כגון שנצל מן הים: רש"י (כת"י, מנחות טט ב ד"ה לאחר פפרה) סובר שהוא חייב להביא קרבן תודה, ואלו התוספות (הובא בשיטתו שם אות א) סברו שאין זו חובה אלא רשות היא בידו.

את סברת התוספות באר בעל 'שבט הלוי': הודאה אמיתית היא רק כזו שמתעורר האדם מעצמו להודות לה' על הטוב שגמלו, ואלו הודאה הבאה מחמת צווי - אינה הודאה.

דרישות ושיחות שבט הלוי - תש"ס, עמ' קטו

אז רב נסים הפלאה

ביום ראשון י"א בניסן יחול יומא דהולאל של השל"ה הקדוש. בספרו הקדוש 'שני לוחות הברית' (מסכת תמיד אות פ) הפליא בשבט מעלת עגית אמן והישועות העצומות שנתן לפעל בכת עגיתו, וכן כתב:

"בספרי המקבלים השואבים מבאר מים חיים של הזהר האריכו בסוד תבת אמן ואותיותיו. וכתבו כי העליונים והחתונים כלם תלוים במילת אמן, והוא עקר ושרש ויסוד מוסד לכל העולמות כלן.

ומי שמכון לכל ברכה וברכה היוצאת מפי המברך ועונה אמן בכונה כדונו, גורם למעלה קדשה הרבה מאד, ומשפיע שפע רב טוב לכל העולמות, כי הוא פותח המקור העליון מקור מים חיים, כמו שפותח המעין להשקות לכל הצרכים השקאה..."

ברכות השחר בחברותא - מקפים בישועות.

ברכת 'נטילת ידים'

קדוש הפעולות הגשמיות

לקראת סיום סדרת המאמרים על באור ברכת המזון ולאור בקשות שהפנו אלינו, שבים אנו לאחור כדי להשלים את החסר בבאור מצות וברכת 'נטילת ידים' הנאמרת בבקר עם ההשפמה וטרם סעדת הפת:

כרב רחמי וחסדיו חנן אותנו הבורא יתברך בזוג מכתירים מפלאים, רב תכליתיים, אשר בעזרתם יכולים אנו לבצע אין סוף פעולות מרכבות כפשוטות, ובכך לפעול רב טובה לצמצנו ולאחרים בעולם הזה ובעולם הבא.

הידים הן כלי המעשה בעולם הזה, ופעולותיהן הן בעקר גשמיות. מטרתנו בעבודת ה' היא לקדש את הפעולות הגשמיות, ולפיכך תקנו חכמים לטל את הידים ולטהרן לפני האכילה, כדי להורות שאין אנו אוכלים כדי למלא תאוות לבנו אלא כדי להתחנך ולצבר כח לעבודת ה' (מנן אורה' סוטה ד ט).

כעין עבודת המקדש

צוה התורה על הפהנים לרחץ את ידיהם ורגליהם במים טרם עבודת המקדש, ככתוב (שמות ל ט): "בבאם אל אהל מועד ירחצו מים ולא ימותו או בגשתם אל המזבח לשרת... ותרגם אנקלוס: 'ירחצו' - 'קצו שוין', כלומר שבאמצעות הרחיצה ממי הכיור, מקדש הכהן את ידיו לעבודה.

ממצות קדוש ידים ורגלים שנהגה בזמן עבודת המקדש, למדו חכמים את מצות נטילת ידים שחרית לפני התפלה: עם שחר, נעשה האדם ככריה חדשה ועליו להודות על שגברא לשבח את ה' ולברך לשמו. לפיכך עליו להתקדש ולטל ידיו מן הפלי, ככהו שמקדש ידיו מן הכיור קדם עבודתו (רשב"א, ש"ת ח"א סי' קצא). אף נטילת ידים לפעדה נלמדת מרחיצת הידים שנהגה במקדש, שכן כתוב (תהלים כו י): "ארחץ בנקיון כפי ואסבבה את מזבחת ה'", והרי אמרו חכמים (מנחת אדם א) ששילחנו של אדם דומה למזבח (הקמת שלמה א"ח קנח א).

ברכת 'על נטילת ידים'

ככל ברכות המצוות אף למצות נטילת הידים תקנו ברכה: "אשר קדשנו במצוותיו וציונו על נטילת ידים". אף שכאמור אין זו מצוה מן התורה, מפל מקום תקנו בברכה לשון: 'וציונו', שכן ציונו הקדוש ברוך הוא לשמע בדברי חכמים, ככתוב (דברים טז ט): "על פי התורה אשר יורוך... לא תסור מן הדבר אשר גידו לך" (רמב"ם ברכות א ב).

ואמנם, אף על פי שמוצא נטילת הידים אינה חובה מן התורה, מצאו לה חכמים (הליו טו א) סמך מן הפסוק (תקרא טו א): "וכל אשר יע בו הגז וידיו לא שטף במים... וטמא"; כפיכך מחלק הפסוק לשני סוגי טמאים: מי שנגע בו זב, ומי שידיו לא שטף במים. הרי שיש לטל את הידים לפני אכילת פת.

'נטילה' ולא 'רחיצה'

לכאורה יש להבין, מדוע בחרו חכמים לתקן בנסח הברכה: "על נטילת", ולא: "על רחיצת ידים", שהלא זו לשון הדומה יותר ללשון הפסוק (שמות ל א): "ורחצו ידיהם ורגליהם ולא ימותו"?

לשאלה זו נדרשו רבותינו ופרשו בכמה אפנים:

- א. הערוך (ערוך נטל) פרש כי בזמן רחיצה זו היתה נעשית באמצעות כלי שהחזיק שיעור רביעית הלוג ושמו היה 'נטלא'. על שם כלי זה מברכים 'על נטילת ידים'.
- ב. בספר הפרדס לר"ש (עניני נטילת ידים) הביא בשם רב האי גאון, שהוא משום שאמרו חכמים (סוטה ד ב) שהנוטל צריך שיגביה ידיו למעלה, ונטילה משמעותה הרמה ככתוב (ישעיה ג ט): "וינטלם וינשאם".
- ג. יש שפרשו שתקנו לברך בלשון זו, כדי להדגיש שמצוה זו לא נועדה לרחיצה בעלמא להסרת ההקמה מהידים, אלא לטהרן ובכך להעלות את דרגתן, וכאמור נטילה משמעותה הרמה (סדור אוצר התפילות - 'עיון תפלה').

הפסקת החשמל שהסירה איום

על כך:

"אם המשפחה המתארכת ספרה לי שלבתי יש חלשה לחטוט ולפשפש בארונות בבתי זרים. אני מקפידה תמיד לנעול ולהחביא לפני הנסיעה כל דבר פרטי, והיום, מרב הלחץ שהיה פרוד בארגון הנסיעה, שכחתי להחביא את אותו מסמך חשוב ופרטי, כעת הוא חשוף ופתוח לעיניהם הבולשות של הילדה הסקרנית".

החל מאותו רגע לא ידעה הגברת הנכבדה מנוח לנפשה. בעיני רוחה הצטירו כל העת תמונות של הילדה פולשת ונוגרת בכל פנה מונעת, והדבר טרד את מנוחתה עד כדי כך שלא היתה מסוגלת לישון.

ר' משה חשב בתחלה לנסות ולהרגיע את החשש. בעיני לא היה בגלוי המסמך אסון פה גדול, ומלבד זאת החשש היה נראה לו מגום; מדוע שתחליט הילדה להציץ דוקא במסמך זה? אולם בהפירו את טבעה של זוגתו ואת קנאותה לפרטיותה, הוא ידע כי הדבר רק יוסיף שמו למדורת החששותיה.

במקום זאת הוא הציע והרגיע: "הבה נתפלל על כך. הלא אמונים אנו על העבדה כי אין דבר העומד בפני התפלה. נתפלל אפוא שלא יהיה ממש בחשש זה, והקדוש ברוך הוא ימצא את הדרך למנע מהילדה הסקרנית להגיע למסמך שחשפיתו את חוששות".

וכך, בשעת לילה מאחרת צאו ר' משה וזוגתו למרפסת הבית שבו התארחו ונשאו תפלה לפני היושב במרומים שמיצאי את הדרך שתמנע את חשיפת סודותיהם הפרטיים לעיני אותה ילדה.

התפלה פעלה את שלה כבר בטוה המיד, בכך שהשרתה שלוה ובטחון על המשפחה, והם היו בטוחים שהיא לא תשוב ריקם.

*

במוצאי השבת עם סיום ההבדלה צלצל הטלפון הסולגרי של רבי משה. על הקו היה ידיו, אבי המשפחה המחליפה. "שבוע טוב", הוא אמר בטון שמריות היתה מהולה בו, "היה לכם גס שלא נשארתם בביתכם השבת", ר' משה נדרך, והידיד הסביר: "בשבת לפנות בקור, בשעה לא ידועה, קפץ החשמל בביתכם. קמנו בבקר לבית קור, וגרוע מכך - הפלטה החשמלית כבתה, וסיר החמין שהיה מנח על גביה היה כמעט קר. גאלצנו לעזוב את דירתכם ולשהות עד צאת השבת בביתם של מרבים שרחמו עלינו והסכימו לארחנו. עד עכשו היינו בביתם, וכעת חזרתי לדירה כדי לקחת את חפציינו.

כשנגשתי לארון החשמל והרמתי את הפסק' הכל חזר לפעלה, כאלו דבר לא התרחש קדם לכן. אני כשילצמני לא מבין כיצד יתכן הדבר ומה גרם לחשמל 'לפל' דוקא באמצע הלילה, אבל זו המציאות..."

ר' משה בקש להשתתף בצערו של ידיו, אך התקשה לעשות זאת משום שלבו התמלא דוקא ברגשות שמחה והודיה לה. תפלתם המששתפת נענתה. נכון, לא היתה זו תפלה מהסוג הרגיל, על שדוכים, בעיות בריאות וכיוצא בזה, אך היתה זו תפלה שבקעה מעומק הלב, ונענתה מיד עם אמירתה.

הספור שלפנינו הובא לידינו מפי הסופר הנודע הרב איר ויינשטוק שליט"א ששמע אותו ממקור ראשון. מפני כבוד הבריות שנו בו כמה פרטים, אולם ההתרחשות עצמה בעינה עומדת, והמסר המבע ממנה - חד ופשוט: הקדוש ברוך הוא שומע תפלת כל פה. גם הבקשות האטרות ביותר נשמעות על ידו בקשב, ונענות, ובתת התפלה לשנות לעתים את התמונה בדרך מפתיעה ומקורית ביותר.

ר' משה ומשפחתו מתגוררים באחת הערים החדרות בקרפז הארץ, ברחוק נכר ממשפחתם המתקבת המתגוררת בדרום הארץ. פיון שיש להם ידיים המתגוררים בדרום הארץ, ומשפחתם של הידיים המרחבת גרה דוקא בקרפז הארץ, נוהגות משפחתו של ר' משה ומשפחת הידיים מפעם לפעם להחליף ביניהן דירה; הללו נוסעים לדרום ומבלים שבת משתפת עם בני המשפחה הדרומיים, והללו נוסעים למרפז לשבת של אחד לבבות עם בני המשפחה המתגוררים בקרפז.

כיון ששתי המשפחות מרויחות מהתחלופה, בבחינת זה נהנה וזה נהנה, המשיך הקסדר המדבר במשך כמה שנים בהצלחה יתרה. ואף אם מפעם לפעם התרחשו תקלות כאלו ואחרות, נשכח הדבר וגלח תוך זמן קצר.

פרט קטן העיב תמיד על מנוחת נפשה של זוגתו של ר' משה באותן שבתות מדברות; אחת מבתותיה של המשפחה שכנגד, סבלה ממה שנתן לכנות בלשון מעדנת: 'סקרנות יתר'. וכך, בכל שבת שכזו היו נותרות 'מזרות' קטנות בתוך הארונות, אות לכך שגם הפעם לא שילטה הילדה על יצר סקרנותה.

אם המשפחה המתארכת היתה מודעת לבעיה, והיא ספרה עליה בגלוי לב לבעלת הבית. היא הוסיפה שמבחינתה המציאות כמעט בלתי נשלטת, ולמרות נסיונותיה למנע זאת, תמיד מוצאת הילדה דרך יצירתית למלא את יצר סקרנותה, והדבר היחיד שנותר לאמה הוא להזהיר על כך מראש.

זוגתו של ר' משה היתה רגישה לפרטיותה באפן מיחד, והמידע שנגלה לאזניה צרם לה מאד. אמה של הילדה הציעה לה פתרון פשוט - הסתרת החפצים והמסמכים הרגישים מבעוד מועד בארון נעול, והיא אכן השתדלה תמיד לישם את הפתרון.

וכך היה באותה שבת שעל אודותיה נסב ספורנו: משפחתו של ר' משה קבלה הזמנה ממשפחתם הדרומית. מידענו התקשר לחברו ושאל האם יאותרו להחליף עמם דירה. הוא שמח לשמע תשובה חיובית ואפילו נלהבת. מסתבר כי שבת זו היתה חשובה ביותר בקהלה שאליה הם משתייכים, והם שמחו על ההזדמנות שנקרתה בפניהם להשתתף בה.

ההקנות לשבת יצאו לדרך. גם הפעם, כהרגלה, התכוננה זוגתו של ר' משה מבעוד מועד, אלא שבביל שבת תוך כדי הסעדה המשפחתית, היא נזכרה לפתע כי מסמך רגיש וסודי ביותר נשכח על ידה מבלי משים באחד הארונות.

"אוי ואבוי", נפלטה לפתע קריאה מפיה, ואפילו ר' משה לא הבין את משמעותה. "שכחתי להחביא מסמך חשוב, ואני חוששת מאד כי הוא יגיע לידיה של הילדה החטטנית", אמרה האשה בחרדה ומיד הסבירה לבעלה שלראשונה שמע

פרשת צו שבת הגדול

בס"ד בר"ה

חוט של חסד

גיליון לכל בית יהודי | בנשיאות הרב שלום ארוש שליט"א
י' ניסן תש"פ | גיליון 667

יו"ל ע"י מוסדות "חוט של חסד"

רח' שמואל הנביא 13 | ת.ד. 50226 |
טל: 02-5812210 | פקס: 02-5812252
לפניות בנושא העלון: al5308000@gmail.com

לא מבוסס, ובחלק גדול הוא ממש מטעה ומלא בשקרים, ורק יוצר בלבול ובהלה מיותרת בציבור.

לכן אם באמת אכפת לך מעצמך, עזוב את המכשירים האלה ותחיל לחיות חיים יפים של אמונה וביטחון, תתמקד בתפקיד שלך ובמטרה שלך ואל תסיה את דעתך בשטויות, וכל שכן בעברות.

וכל שכן שהנזק של המכשירים לא מסתכם בנזקים הללו שמנינו, אלא יש בהם גם אינסוף כפירה וניאוף שממש עוקרים את האדם משני עולמות, ועל זה בכלל אין מה לדבר.

הרבה אנשים ניגשים אלי ומספרים לי שהם בפחדים וחרדות. אני אומר להם: נכון שאתם שומעים חדשות? והם אומרים לי שאכן הם שומעים חדשות. ואני אומר להם שכל הכחד שלהם הוא רק מהחדשות.

כי החדשות מנתקות את האדם מכל האמונה, מכל המציאות של השגחה ואהבת ה' אלינו, ומכניסות את האדם לעולם דמויני כאילו יש רק קורונה וכאילו אין שום שליטה במצב וכאילו בורא עולם מסר את עולמו ביד יורס קטן חלילה. אז ממש כפירה. זה שקר מסוכן שמנתק את האדם מהבורא, ולכן הוא חי בפחדים, כי היכן שאין אמונה נכנסים כל המזיקים וגורמים לאדם צרות וכחדים וחרדות ר"ל.

ונזק רביעי נוסף של המכשירים האחרים הללו הוא שריפת הזמן הנוראה. לא חבל לך על החיים שלך, יש כל כך הרבה מה להספיק ולעשות. אפשר כל כך לנצל את הזמן לאיחוד המשפחה ולהשקיע בילדים, ללימוד תורה ולתפילה על עם ישראל, ומה אתה עושה בוהה במכשיר קטן ושורף את הזמן בשטויות ובדברים שבמקרה הטוב הם רק רדודים ובמקרים הגרועים יותר הם ממש עבירות גמורות.

כשאתה שורף זמן אתה שורף לעצמך את החיים.

המשך בעמוד 3

מאמר ראש הישיבה

מהסגר לחירות

של סבל בחיים.

נביא כאן שני סעיפים מתוך ספר המידות של רבי נחמן מברסלב שבהם הוא דן בנושא:

רבי נחמן כותב שעל ידי לשון הרע נתפס בתפיסה, מקורו כנראה הוא מן המצורע שדיבר לשון הרע ולכן הוא מבודד מהחברה. ולכן כמה נורא לשמוע שיחודים נמצאים בביתם ובמקום להיטהר מלשון הרע עוד נופלים למכשירים ה"הכמים", לאינטרנט ולרשתות החברתיות שמוצפים בלשון הרע.

רוב ההתכתבויות והפרסומים מלאים בלשון הרע גמור, ובכל קריאה ושמועה ושיתוף למעשה נכשלים בלשון הרע או בהוצאת דיבה ושם רע ובשקר ובכזב ובהלבנת פנים וגרימת צער רב. ואם ההתפשטות של הדיבור די מוגבלת ובכל זאת אומרים חכמים "חברך הברא אית ליה" וכל שמועה עושה לה כפיים - על אחת כמה וכמה בכלים הטכנולוגיים המודרניים שבהם בתוך דקות ספורות הדיבורים האסורים יכולים להתפשט בצורה חסרת שליטה כמו הנגיף הזה בעצמו.

אבל הבעיה במכשירים הללו היא עוד לפני הלשון הרע הנורא ושאר העבירות שיש בהם. הבעיה החמורה הראשונה במעלה היא שהאדם נחשף לעומס מידע שלא עוזר לו כלום בחיים - ומה שלא עוזר לך בחיים רק מפריע לך, זה מפריע לתיקון שלך, לתפקיד שלך בעולם הזה. מה אתה צריך לדעת כל מה שקורה בעולם? מה זה מוסיף לך? מה זה נותן לך? איך זה מקרב אותך למילוי השליחות שלך?

אני קורא למכשירים האלה 'אדמו"רים', כי הם האדמו"רים של הדור הצעיר. כולם מתחברים אליהם בלב ונפש ושומעים לכל מוצא פיהם בלי מחשבה ובלי ביקורת. מקבלים מהם הדרכות ומסרים דעות ובלבולים בלי אבחנה. מידע רב בכלל

כמה אנחנו זקוקים לניסים גדולים בזמן הזה. בשעות כתיבת המאמר אנחנו עדיין לא יודעים מה יקרה עד זמן פרסום המאמר, אבל ברור שעם ישראל זקוק לניסים גדולים בימים הגדולים האלה, כמו בימים ההם.

אנחנו נמצאים ערב שבת הגדול שנקראת כך על שם הניסים הגדולים שארעו לאבותינו במצריים, ניסים עצומים שהיו המשך לשרשרת של ניסי תשע המכות, ניסים שהיוו את יריית הפתיחה לניסים הגדולים של המכה העשירית שהובילה ליציאה מן המצרים והמסגרים לחירות עולם.

גם אנחנו זקוקים ל"יציאת מצריים" מהסגרים ומהבידודים שונכפו עלינו, ואנחנו מקווים שהיציאה מהבידוד וההסגר תהווה רק יריית הפתיחה ליציאה כללית להרות האמתית של עם ישראל, הרות של תקווה וחרות של גאולה שלימה. אנו מתפללים על כל עם ישראל שאת חג החרות נחגוג בחרות אמתית בירושלים הבנויה, ולפחות נוכל לחגוג עם משפחותינו כראוי לחג הקדוש הזה.

לכן נתבונן מעט על המשמעות של הבידוד וההסגר בביתם.

רבי נחמן מברסלב כותב שמי שאינו יוצא מביתו זה נחשב כתפיסה, כלומר זה נחשב למאסר בבית הכלא. מכאן נלמד שבעצם ההסגר והבידוד ישנה כפרת עונות גדולה. הבורא ברחמי מוחליף לנו עונשים של מאסר וסבל מאחורי סורג ובריח בעונש הרבה יותר קל בבית שלנו ובתחום המוכר והאהוב שלנו.

ובכל זאת עלינו לפשפש במעשינו ולבדוק במקורותינו על מה מגיע עונש המאסר, כדי שנוכל לתקן את העוון שבגללו אנחנו לוקים, כי אין ייסורים ללא עוון, והתשובה היא התרופה האמתית לכל סוג

לאור
23חנ

קו האמונה

לשמוע אמונה כל יום כל היום

חיפוקים
חיזוקים
לעמ"י

02-6444250

בדיחות הדעת

יהודי עובר במסלול הירוק בשדה התעופה, כשמטענו כולל לא פחות מ-5 מקררים. המוכס עוצר אותו ומיידי: "סליחה רב, מה זה צריך להיות?"

"אני יהודי חרדי", מסביר האיש, "וצריך מקרר אחד עבור מזון בשרי, ואחד עבור חלבי".

"נניח", אומר המוכס, "אבל זה מסביר רק 2, מה בנוגע לשאר?" "על פסח שמעת?", שואל הרב, "ובכן, אני זקוק גם לזוג בשרי וחלבי, עבור חג הפסח". המוכס מגרד את פדחתו ושואל: "זמה לגבי המקרר החסישיי???" "זו בשביל אחד אתה עושה סיפור?"

חיים במסגרת-פרק כג'

יהודים יקרים!

בעוד מספר ימים, נקרא בע"ה בהגדה של פסח: "מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא ורבי טרפון שהיו מסבין בבני ברק, והיו מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה". חכמינו הקדושים לימדו אותנו: שבדור שלנו, בדור האחרון של הגלות, כאשר עדיין "החושך יכסה ארץ" בדור של "כל אותו הלילה" הלילה הארוכה של הגלות האחרונה שנמשכת כבר אלפיים שנה, שעליה כותב רבי נתן מברסלב בליקוטי תפילות: "רבנו של עולם! אתה יודע תקף מיריות הגלות האחרון הזה, להיכן נפלנו ויירדנו בעוונותינו הרבים, אשר ירדתנו עמקה יותר ממי"ט שצרי טמאה וירדנו עקשן בעקבות משיחא למקומות נמוכים ושללים מאד מאד, שלא ירדו ישראל לתוכם מעולם". בדור שבו הגמרא מתארת: "בעקבות משיחא, חוצפא יסגא ומלכות תהפך למינות ואין תוכחה... נגרים פני זקנים ילבינו, בן מנוול אב, בת קמה באמה, פלה בחמותה, אויבי איש אנשי ביתו, פני הדור כפני הקלב, הבן אינו מתבגש מאביו..." (סוטה דף מט/ב). ובאמת חכמי הדור לא מוצאים עצה ותושייה בכדי לעזור לנו ההורים להתמודד עם "הארבעה בנים" שהרי אנו רואים בכל יום את הקשיים העצומים שלנו בחינוך הבנים שכמעט ולא משפיע עליהם השיחות שלנו ובטח לא משפיע עליהם הצעקות וכי' ולצערנו, מעט מאוד ילדים מחזיקים ביראת שמים ומידות טובות כפי שיהודי קדוש אמור להראות.

אבל יש לנו עצה נפלאה מהתנאים הקדושים והיא: והיו מספרים... כל אותו הלילה... "סיפורי צדיקים" כפי שמביא רבינו הקדוש בספר המידות: "על ידי סיפורי מעשיות מצדיקים, על ידי זה זוכין להתקרב להם". וכן בשיחות הר"ן; (אות קלח) שמעתי מפיו הקדוש בעת שדיבר עמו מגודל העניין של סיפורי מעשיות מצדיקים, שהוא בעצמו זכרונו לברכה עיקר התעוררותו לעבודת השם יתברך באמת, היה על ידי סיפורי מעשיות מצדיקים".

וזו העצה של בעל ההגדה, שכל התנאים היו יושבים וחושבים כיצד יינצלו עם ישראל "כל אותו הלילה" הארוך של הגלות- והם ייעצו לנו "היו מספרים" כי רק על ידי סיפורי מעשיות של צדיקים מתעוררת נפש הילד לרצות להידבק במעשי הצדיקים ולהיות בע"ה כמותם.

לשתף את הילדים בחוויית ליל הסדר.

ליל הסדר,

הוא הלילה של הילדים וחשוב מאוד לשתף אותם בכל הפעילויות.

לכל פעילות בליל הסדר יש את המצוי ואת הרצוי.

יש את מה שאנו תמיד עושים ורוצים לשפר, ויש את הרצוי- את הדבר שהיינו רוצים לעשות, את הדבר הכמעט מושלם שאנו שואפים בע"ה שיהיה. חשוב מאוד לבצע רשימה של הדברים שהיינו רוצים" שיהיו אצלינו בליל הסדר ונחשוב ביחד עם כל הילדים, כיצד נוכל לבצעם.

הדוגמאות הבאות יעשו לנו קצת "סדר".

עריכת שולחן הסדר מבעוד יום: מצוי-אמא קובעת את עיצוב השולחן וכמובן רק עם המפיות המזוהבות שאמא אוהבת. רצוי-הילדים משתתפים בעריכה של השולחן, מציעים "עיצובים" משלהם, מביאים את הכריות שלהם להסבה וכדו'.

הכנת הכניית לסדר: מצוי-אין תכנית מיוחדת, אלא קריאה גיילה של סדר ההגדה. רצוי-הילדים יכולים להוסיף ולהכין תוכנית משימות לכל אחד מבני הבית- רגשיות/ חוויתיות/ הלכתיות, חידונים, חיפוש שמות או רעיונות בתוך ההגדה.

צורת הישיבה בסדר: מצוי-סביב שולחן האוכל. רצוי- הצעה לסדר חוויתי: חלק ה"מגיד" לא נעשה ליד שולחן הסדר, אלא דווקא בסלון, על כריות וספות, וכך כל המשפחה נכנסת לאווירה מעט שונה.

שיתוף הילדים בפעולות הסדר: מצוי-בד"כ לא משותפים, ולרוב משועממים/נרדמים. רצוי- לתת לילדים משימות הקשורות לסדר: להגיש לעורך הסדר את קערת נטילת הידים, להסיר ולהחזיר את קערת הסדר וכיו"ב.

קריאת ההגדה: מצוי-מבוצעת ע"י המבוגרים בלבד. הילדים בד"כ מסתפקים ב"מה נשתנה" ואח"כ "מנותקים". רצוי-הקריאה מתבצעת ע"י כל המשפחה, ואף את הקטנים יש לשתף בקריאה, אפילו בכמה מילים.

הסבר והעמקת חלקי ההגדה: מצוי-המבוגרים מביאים דברי תורה וחידושים שהילדים לא מבינים. רצוי-עידוד הילדים להשתתף בשיח המשפחתי, לענות על שאלות, ובעיקר להכין מראש דברי תורה ורעיונות על ההגדה. אפשר להתבסס על "הלכה" שנלמדת בבי"ס, או לתת לכל ילד תפקיד להכריז על כל שלב של ההגדה ולהסביר אותו, אפשר להכין אמצעים ויזואליים על שולחן הסדר, לדוגמה: צלחת עשר המכות. אפשר להכין חידון לילדים וחלוקת

הדלקת נרות

ר"ת	כניסה	יציאה	ר"ת
ירושלים	18:25	19:38	20:17
תל אביב	18:40	19:40	20:15
חיפה	18:33	19:40	20:17
באר שבע	18:44	19:39	20:16

פרסי עידוד ומתנות (כמובן לא מוקצה)

"והגדת לבנך" בצורה חוויתית: מצוי-אין. רצוי-מומלץ להמחזי ולהציג לפני כל משתתפי הסדר את סיפור יציאת מצרים או את "חד גדיא" עם הילדים (כבר מגיל גן), או ליצור איתם (בערב חג) ציורים על סיפור ההגדה ולהציג אותם במהלך הסדר.

אפשרי ליצור הצגת ילדים ולדוגמא להתחפש לבני ישראל עם ג'לביה, מקלות בידים ומצות קשורות על הכתף. דופקים בדלת ונכנסים. וכולם שואלים אותם: "מי אתם?" והם עונים "בני ישראל". ושואלים: "מהיכן באתם?" והם עונים: "מדבר רחוקה, ממצרים!" וכך מקבלים אותם בסלון ומספרים ביחד כיצד היה השיעבוד במצרים עד שנגאלו.

ויהי"ר שה' הטוב יסיר מעלינו את המגיפה הנוראה הזו, ולכל בני ישראל היה אור במושבותם, אור גשמי ואור רוחני, ונזכה לחוג את חג הפסח בבית קדשינו ותפארתנו ביחד עם משיח צדקנו.

לפני כוס ראשון.

הריני מקשר את עצמי בכל מצות ליל הסדר, במצות עשה של שתית ארבעה כוסות, במצות עשה של אכילת המצה, באכילת המרור, ובכל הסדר הקדוש בחג הפסח הזה, לכל הצדיקים האמתיים שבדורנו ולכל הצדיקים האמתיים שוכני עפר קדושים אשר בארץ המה ובפרט לרבנו הקדוש צדיק יסוד עולם, נחל נובע מקור חכמה רבינו נחמן בן פיגא זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

לשם יחוד קדשא בריך הוא ושכינתה, בדחילו ורחימו, ורחימו ודחילו, ליחדא שם הוי"ה ברוך הוא אות יו"ד ואות ה"י באות וא"ו ואות ה"י ביחודא שלים (יהוה) על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל, הריני מוכן ומזמן לעשות רצון השם יתברך לקים מצות שתית כוס ראשונה מארבע כוסות שהוא כנגד אות יו"ד של שם הוי"ה ברוך הוא, שהוא קדש הנקרא "חכמה" כדי לזכות להכיר אותו ולדעת אותו יתברך לאקמא שכינתא מעפרא ולעלוי שכינתא עזנו.

יהי רצון מלפניך יהוה אלהי ואלהי אבותי שאזכה על ידי שתית היין הזה לזכה נעשה ראש"י שאזכה לתקון המחין שלי, לחכמה, למחין ודגולות. ושאזכה על ידי שתית היין הזה שיתרומם מחי ויתרחב דעתי עד שאעלה לשרש הדעת, שהוא בחינת שרש התורה והמצוות שעל ידי זה אזכה להתלהב ולהתחזק לקים את התורה בשלמות, ותציל אותי מ"לא זכה נעשה רש", תציל אותי ממחין דקטנות, מעצבות.

שאזכה על ידי שתית היין הזה לזכה משמחו, שאזכה ליין המשמח, ואזכה לשמחה גדולה וחדוה רבה ועצומה מאד, ועל ידי זה אזכה להרבות בספורי יציאת מצרים, ותצילני מ"לא זכה משמחו" ותצילני מיין המשכר שאזכה על ידי שתית היין הזה לברור ותקון המדמה בשלמות שהוא האמונה הקדושה. ושאזכה על ידי שתית היין הזה להתעורר מהשנה בגשמיות ורוחניות, שפרושו שאזכה להיות דבוק בהשם יתברך תמיד, ותשמרני שלא אפול לשנה בגשמיות ורוחניות, ושאזכה בשתית היין הזה לתקן את הפגם של אדם הראשון ששתה את היין שסחטה לו חוה.

רבנו של עולם, תעשה שעל ידי שתית היין של הכוס הראשונה, אזכה לאמונה שלמה, ותבטל ממני בשלמות את הקלפה של "רוח סערה", ותבטל ממני בשלמות את הרוח שטות.

שהכוס הזו היא כנגד לשון הגאולה של "והוצאתי אתכם". ויהי רצון מלפניך יהוה אלהי ואלהי אבותינו שתוציא את כל עמך בית ישראל במהרה מהגלות המר והארץ במהרה בימינו אמן.

ויהי נעם אדני אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו, ומעשה ידינו כוננהו (ב"פ)

לפני כוס שנייה

לשם יחוד קדשא בריך הוא ושכינתה, בדחילו ורחימו, ורחימו ודחילו, ליחדא שם הוי"ה ברוך הוא אות יו"ד ואות ה"י באות וא"ו ואות ה"י ביחודא שלים (יהוה) על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל, הריני מוכן ומזמן לעשות רצון השם יתברך לקים מצות שתית כוס שניה מארבע כוסות שהוא כנגד אות ה"א ראשונה של שם הוי"ה ברוך הוא שהוא "בינה" והן תרין רעין דלא מתפרשין. כדי לזכות להכיר אותו ולדעת אותו יתברך לאקמא שכינתא מעפרא ולעלוי שכינתא עזנו.

ויהי רצון מלפניך יהוה אלהי ואלהי אבותי שאזכה על ידי שתית היין הזה לזכה נעשה ראש"י. שאזכה להיות מקשר תמיד עם ראש בני ישראל,

שאזכה לתקון המחין שלי, לחכמה, למחין ודגולות. ושאזכה על ידי שתית היין הזה שיתרומם מחי ויתרחב דעתי עד שאעלה לשרש הדעת שהוא בחינת שרש התורה והמצוות, שעל ידי זה אזכה להתלהב ולהתחזק לקים את התורה בשלמות, ותציל אותי מ"לא זכה נעשה רש", תציל אותי ממחין דקטנות, מעצבות. ושאזכה על ידי שתית היין הזה לזכה משמחו, שאזכה ליין המשמח, ואזכה לבוא לתוך שמחה גדולה וחדוה רבה ועצומה מאד, ועל ידי זה אזכה להרבות בספורי יציאת מצרים, ותצילני מ"לא זכה משמחו" ותצילני מיין המשכר שאזכה על ידי שתית היין הזה לברור המדמה ולתקון המדמה בשלמות שהוא האמונה הקדושה. ושאזכה על ידי שתית היין הזה, להתעורר מהשנה בגשמיות ורוחניות שפרושו שאזכה להיות דבוק בהשם יתברך תמיד, ותשמרני שלא אפול לשנה בגשמיות ורוחניות. ותשמר אותי שלא יזיק לי שתית היין הזה, לא בגשמיות ולא ברוחניות. ושאזכה בשתית היין הזה לתקן את הפגם של אדם הראשון ששתה את היין שסחטה לו חוה.

רבנו של עולם תעשה שעל ידי שתית היין של הכוס השנייה, אזכה לתפלה, שאזכה לעבודת התפלה בשלמות. שאזכה להיות מהכח של הבעל תפלה שבחרו שהתפלה היא התכלית שלהם ואזכה להתקרב לעבודת התפלה ובהתבודדות, שירות ותשבחות, תודות והודיות, ודוים ותשובה, בשלמות. ותבטל ממני בשלמות את הקליפה של "ענן גדול". ותבטל ממני בשלמות את הרוח זנות ואזכה לתקון הברית ותקון היסוד בשלמות, ואזכה להיות נקי מכל תאוות הנאוף בתכלית הנקוין בשלמות. שהכוס הזו היא כנגד לשון הגאולה של "והצלת אתכם", ויהי רצון מלפניך יהוה אלהי ואלהי אבותינו שתציל את כל עמך בית ישראל במהרה הצלה שלמה בגשמיות ורוחניות אמן.

ויהי נעם אדני אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו. (ב"פ)

לפני כוס שלישית

לשם יחוד קדשא בריך הוא ושכינתה, בדחילו ורחימו, ורחימו ודחילו, ליחדא שם הוי"ה ברוך הוא אות יו"ד ואות ה"י באות וא"ו ואות ה"י ביחודא שלים (יהוה) על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל, הריני מוכן ומזמן לעשות רצון השם יתברך לקים מצות שתית כוס שלישית מארבע כוסות שהוא כנגד אות וא"ו של שם הוי"ה ברוך הוא שהוא "תפארת". כדי לזכות להכיר אותו ולדעת אותו יתברך לאקמא שכינתא מעפרא ולעלוי שכינתא עזנו.

ויהי רצון מלפניך יהוה אלהי ואלהי אבותי שאזכה על ידי שתית היין הזה לזכה נעשה ראש"י. שאזכה להיות מקשר תמיד עם ראש בני ישראל שאזכה לתקון המחין שלי, לחכמה, למחין ודגולות. ושאזכה על ידי שתית היין הזה שיתרומם מחי ויתרחב דעתי עד שאעלה לשרש הדעת שהוא בחינת שרש התורה והמצוות, שעל ידי זה אזכה להתלהב ולהתחזק לקים את התורה בשלמות, ותציל אותי מ"לא זכה נעשה רש", תציל אותי ממחין דקטנות, מעצבות. ושאזכה על ידי שתית היין הזה לזכה משמחו, שאזכה ליין המשמח, ואזכה לבוא לתוך שמחה גדולה וחדוה רבה ועצומה מאד, ועל ידי זה אזכה להרבות בספורי יציאת מצרים, ותצילני מ"לא זכה משמחו" ותצילני מיין המשכר שאזכה על ידי שתית היין הזה לברור ותקון המדמה בשלמות שהוא האמונה הקדושה. ושאזכה על ידי שתית היין הזה להתעורר מהשנה בגשמיות ורוחניות שפרושו שאזכה להיות דבוק בהשם יתברך תמיד, ותשמרני שלא אפול לשנה בגשמיות ורוחניות. ותשמר אותי שלא יזיק לי שתית היין הזה, לא בגשמיות

ולא ברוחניות. ושאזכה בשתית היין הזה לתקן את הפגם של אדם הראשון ששתה את היין שסחטה לו חוה.

רבנו של עולם תעשה שעל ידי שתית היין של הכוס השלישית, אזכה לנסים, שאזכה להאמין בנסים. ולהאמין בעצמי שעל ידי תפילתי תעשה נסים. ותבטל ממני בשלמות את הקליפה של "אש מתלקחת" ותבטל ממני בשלמות את רוח המדה רעה שהיא הגאולה. ויהי רצון שתבטל ממני את כל הגאולה ואת כל הרגשת הישות, שאזכה לחיות את שפלותי ולחיות שאין עוד מלבדו יתברך. שהכוס הזו היא כנגד לשון הגאולה של "וגאלתי אתכם". ויהי רצון מלפניך יהוה אלהי ואלהי אבותינו שתגאל את כל עמך בית ישראל וגאלה שלמה במהרה אמן.

ויהי נעם אדני אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו. (ב"פ)

לפני כוס רביעית

לשם יחוד קדשא בריך הוא ושכינתה, בדחילו ורחימו, ורחימו ודחילו, ליחדא שם הוי"ה ברוך הוא אות יו"ד ואות ה"י באות וא"ו ואות ה"י ביחודא שלים (יהוה) על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל, הריני מוכן ומזמן לעשות רצון השם יתברך לקים מצות שתית כוס רביעית מארבע כוסות שהוא כנגד אות ה"א אחרונה של שם הוי"ה ברוך הוא שהוא "מלכות". כדי לזכות להכיר אותו ולדעת אותו יתברך לאקמא שכינתא מעפרא ולעלוי שכינתא עזנו.

הריני מוכן ומזמן לעשות רצון השם יתברך לקים מצות שתית כוס רביעית מארבע כוסות שהוא כנגד אות ה"א אחרונה של שם הוי"ה ברוך הוא שהוא "מלכות". יהי רצון מלפניך יהוה אלהי ואלהי אבותי שאזכה על ידי שתית היין הזה לזכה נעשה ראש"י שאזכה לתקון המחין שלי, לחכמה, למחין ודגולות. ושאזכה על ידי שתית היין הזה שיתרומם מחי ויתרחב דעתי עד שאעלה לשרש הדעת, שהוא בחינת שרש התורה והמצוות, שעל ידי זה אזכה להתלהב ולהתחזק לקים את התורה בשלמות, ותציל אותי מ"לא זכה נעשה רש", תציל אותי ממחין דקטנות, מעצבות.

שאזכה על ידי שתית היין הזה לזכה משמחו, שאזכה ליין המשמח, ואזכה לשמחה גדולה וחדוה רבה ועצומה מאד, ועל ידי זה אזכה להרבות בספורי יציאת מצרים, ותצילני מ"לא זכה משמחו" ותצילני מיין המשכר שאזכה על ידי שתית היין הזה לברור ותקון המדמה בשלמות שהוא האמונה הקדושה. ושאזכה על ידי שתית היין הזה להתעורר מהשנה בגשמיות ורוחניות, שפרושו שאזכה להיות דבוק בהשם יתברך תמיד, ותשמרני שלא אפול לשנה בגשמיות ורוחניות, ושאזכה בשתית היין הזה לתקן את הפגם של אדם הראשון ששתה את היין שסחטה לו חוה.

רבנו של עולם, תעשה שעל ידי שתית היין של הכוס הרביעית אזכה לארץ ישראל, שאזכה לקדשת ארץ ישראל בשלמות, ושיתגלה כבר עכשיו הקדשה של ארץ ישראל. ותבטל ממני בשלמות קלפת "נגה", ותבטל ממני בשלמות את רוח הסמאה. שהכוס הזו היא כנגד הלשון של הגאולה של "ולקחתי אתכם". ויהי רצון מלפניך יהוה אלהי ואלהי אבותינו שתתקן את כל עמך בית ישראל מכל ארבע כנפות כל הארץ, ותביא אותם לארץ ישראל במהרה, ותביא את משיח צדקנו ותבנה בית מקדשנו ותתגלה מלכותך בשלמות אמן.

ויהי נעם אדני אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו, ומעשה ידינו כוננהו.

הסדרה לשלום הבית
אוצת הרב שלום ארוש

052-2240696 ☎

שלום הבית שלי
הרב שלום ארוש שליט"א

בשבועות הקרובים.

כחייקט החיים

כל גבר ואשה צריכים להחדיר לליבם היטב, עוד לפני שהם מתחתנים, שכל מטרת הנישואין היא בשביל תיקון האדם ותכליתו, ומאחר ותכלית בריאת האדם היא האמונה, ובורא עולם רוצה שכל אחד ואחת יגיעו לתכלית הזאת, על כן הוא נותן לכל אדם, איש או אשה, תרגילים ומבחנים של אמונה במהלך חייהם - ועיקר התירגול של האמונה הוא בבית! וזה מסביר מדוע עיקר הניסיונות של האדם הם בביתו. לכן כל מי שמקבל את ההדרכה הנכונה של האמונה, ולומד על אמונה ועובד על אמונה, הוא ודאי יזכה על ידי האמונה לשלום בית אמיתי.

העושר של כל מקרי הגירושין הוא חוסר אמונה. כשלאשה יש ייסורים בתוך ביתה, ובמקום לפתור אותם בצורה הנכונה על ידי תשובה ותפילה, ועל ידי שתקבל את ההדרכה הנכונה בשלום בית, היא חושבת שאם היא תתגרש היא תפתור. בזה את כל הבעיות שיש לה ותגאל מייסוריה. ולמעשה, היא רק מחליפה ייסורים בייסורים. כי את הייסורים שיש לה מהבעיות של שלום הבית, היא מחליפה בייסורים אחרים - ייסורים של גירושין, שהם גם קשים יותר לסבול, וגם קשים יותר לפתור.

לעומת זאת, אם בן הזוג יגיד כל דבר אחר, ויצעק ויאמר שקשה לו מאד וכד', אבל לא יעלה את המילה "גירושין" על דל שפתיו, הצד השני יבין שהכאב מדבר מגורנו של בן הזוג, ושהוא בסך הכל כן רוצה לחיות איתו, וזה יצד השני כח גדול לעבוד על עצמו ולהשתנות.

בעל ששומע מאשתו שהיא רוצה להתגרש, ושוב שומע שהיא רוצה להתגרש - לבו פונה מאותה אשה, ואם הוא לא אדם שחזק בדעתו לבנות את ביתו, ומתעקש בתפילות ותחנונים, וממש מוסר את נפשו על שלום הבית - הבית הזה לא יחזיק מעמד, ואפילו אם מסיבות שונות הם לא יתגרשו, הם יחיו כגרושים בחייהם, בלי שום קשר וכלי שום אהבה, ר"ל ה' ירחם. ומבית הרוס כזה, מי יודע אילו ילדים יצאו, כמה פגיעות בנפש, כמה אומללות יתרבו בעולם ח"ו.

לכן זו אחריות גדולה להתחתן. וכל זוג שמתחתן צריך לגשת לזה בכובד ראש ובידיעה עמוקה שאחריות גדולה מוטלת עליהם. אחריות הנוגעת לכל קיומו של עם ישראל. והעיקר, צריכה כל אשה לדעת, שהגירושין הם לא כזה פתרון טוב לבעיותיה, ואדרבה, על פי רוב כל המתגרשים מצטערים על כך מאד אחרי מעשה, כמו שנלמד

כל זוג שמתחתן צריך לדעת: נישואין זה "כחייקט" החיים שעליו נאמר: הזרעים בדמעה, ברירה יקצורו, שפרשו, שבתחילה משקיעים ומתאמצים, ואחר כך הננים. והם צריכים להחליט בליבם החלטה אמיצה: לא לדבר על גירושין! יהיו הבעיות שיתעוררו אשר יהיו, ושלא ישלו את עצמם שלא יהיו בעיות, לא לדבר על גירושין! להחזיק את הבית. להחזיק את הבעל. להחזיק את האשה. להתפלל אחד על השני. מותר לעשות כל השתדלות - חוץ מלדבר על גירושין.

אמנם ישנם מקרים קשים, שבאמת נדרשים מהאשה תעצומות נפש אדירות כדי להמשיך לחיות עם הבעל, ובוודאי אי אפשר לאסור עליה לבקש גט, אבל ישנם מצד שני הרבה יותר מקרים, שהמלה "גירושין" עולה בקלות יתרה על הלשון, וזה בעצמו מערער ביותר את שלום הבית, שהרי כשהאשה אומרת לבעלה "גירושין", הוא מואבד את כל האמון ביחסים ביניהם, כי הוא מבין שאשתו לא רוצה אותו, ואם כן אין לו כבר כח להשקיע את העבודה שצריך. וגם להיפרך אם הבעל אומר לאשתו: "גירושין" היא מואבדת את כל האמון ביחסים ביניהם, כי היא מבינה שבעלה לא רוצה אותה, ומתחילה לפתח שנאה לבעלה ומרגישה כאילו שדקרו אותה בלב.

בס"ד בר"ה

צו השעה - מנע נגע ומחלה מביתך

הפצת ליקוטי מוהר"ן לשמירה!

אמר רבי נחמן מברסלב:

הספר ליקוטי מוהר"ן, כשנמצא בבית, הוא שמירה, רפואה וישועה.

הזדרז להזמין: 052-2240696

כל רגע בחיים הוא "חתיכת" חיים, וכל בזבז זמן זה ממש להרוג חלק קטן מהחיים. נורא!

וראינו שהעוון הנורא הזה הוא אחד הגורמים לעונש הכלא, כי המכשיר הזה הוא בעצמו כלא, אז אומר לך בורא עולם: אתה בוחר להיות בכלא? בבקשה, תינהג מהכלא שלך. אבל מי שזוכה להתנתק מהמכשיר - הוא נעשה בן חורין באמת, ובעזרת ה' כל יהודי שיזכה להטות אוזן ולהתנתק מהאינטרנט ומהרשתות החברתיות - יהיה שותף בגאולה של כל עם ישראל וביציאה לחירות מהבידודים ומההסגרים ולהסרת המגפה מעל כולם.

דבר נוסף שמוצא בספר המידות וכל כך שיין לדורנו הוא שאדם נופל למאסר על כך שאינו מתפלל על חבריו. ובשעה קשה זו שכל עם ישראל שרויים בפחדים ובחששות גדולים על בריאותם ועל פרנסתם ומוציאים בלחץ גדול - זה הזמן להרבות בתפילה על כל אחינו בית ישראל שיזכו לחזור בתשובה שלימה ושיבוא משיח צדקנו בלי אסונות ובלו צרות, בלי מחלות ובלו מגפות, בלי טילים ובלו מלחמות.

בשבת הגדול עם ישראל הצליחו להתנתק מטומאת מצרים. עד אתה שבת הם היו משועבדים מבהינה נפשית ומחשבתית למצרים, ובשבת הגדול הם התחילו להקשיב למנהיג האמתי שלהם, למשה רבינו. הם משכו את ידם מהכפירה ומהעבודה זרה המצרית, ומסרו נפשם כדי להתקרב לבורא עולם על ידי לקיחת קרבן הפסח, הם קיבלו את המצווה הראשונה והתחילו מיד בקיום המצווה - ומכאן התחיל אור הגאולה.

ולצערנו באותו הדור היו גם כאלה שלא שמעו למשה ולא זכו להיגאל. אבל מי שזכה לשמוע ולקבל למרות המציאות הקשה - זכה לצאת מהכלא המצרי הגדול לחרות עולם ולקבל את אור האמונה ואת אור התורה.

אני קורא לכל עם ישראל בכל מקום שהם להתנתק מהמכשירים ה"אדמו"רים המזויזפים, נביאי השקר של הדור, ולהתחבר למנהיגים האמתיים שמנהיגים את עם ישראל בדרך התורה וההלכה. שמקרבם כל אדם אל התיקון שלו ואל התפקיד שלו ולא מרחיקים את האדם חלילה משליחותו ומעבודתו.

בני ישראל היקרים, חזקו ואמצו! ה' אתנו ואוהב אותנו ושומר עלינו ומשגיח עלינו תמיד ולעולם לא יעשה אתנו שום דבר רע. הוא מחכה לתשובה שלנו ולתפילות שלנו, הוא מחכה שנתנתק מעט מהשקר כדי להוציא אותנו מכל הצער והייסורים ומכל ההסגרים והבידודים ולתת לנו שפע גדול לחגוג את החג הקדוש בשמחה טובה לבב מרוב כול, ולפרנס את משפחותינו בכבוד, והעיקר הוא שהבורא כבר מחכה לתפילות שלנו כדי לגאול אותנו וגאולה שלימה במהרה בימינו אמן.

הג חירות שלמה
ואמתית וחג פסח כשר
ושמח לכל בית ישראל.

"אולי שכחת לתלות מודעה?"...

שיפקידו כסף בבנק הדואר ותקבל את הכסף כאן תוך כמה דקות!

"אני עושה כעצת הבחור, מגיע לכאן, שוכר חדר ב'גסט האוס' הראשון שאני רואה, נכנס לחדר ושוכב על המיטה. אני מסתכל כלפי מעלה ומתחיל 'לדבר' עם אלוקים: 'אלוקים! מה קורה? מה יהיה? מה אני עושה כאן במצב ביש שכזה?' אתה קולט, הרב? אני, הקיבוצניק, שמעולם לא היה לי שום קשר עם ההוא מלמעלה, מדבר אליו? פתאום אני קולט שהיום בערב זה ליל הסדר!"

"המונולוג שלי מתחדש: 'אני יודע שהקשר בינינו לא מי יודע מה, אבל אלוקים, אם אתה אוהב אותי, תן לי סימן. אל תיתן לי להיות לבד הלילה, תן לי להיות בליל הסדר אמיתי עם עוד יהודים!'"

"סיימתי את השיחה, נכנסתי להתקלה ופתאום - נקישות בדלת. חשבתי שאני מדמיין, אבל לא. אני פותח את הדלת ורואה מישהו שנראה כמו רב יהודי בקצה

המדרגות. וכשאני שואל אותו 'מי שלח אותך?' אתה עונה לי: 'הקדוש ברוך הוא!'"

מיותר לציין, שגם הוא זכה לאירוח מיוחד בבית חב"ד בליל הסדר, ואט אט גם נפשו נקשרה בבורא עולם.

***

בשולי הדברים: בשנת תשס"ט התרחש במומביי שבהודו. קבוצת מרצחים שפלים פגעה קשות ביהודים שבבית חב"ד במומביי. הרב גבריאל ורבקה הולצברג נהרגו על קידוש ד' במתקפת הטרור הרצחנית.

בנם היחיד, מושי, שרד את התופת כשהעוזרת הגויה חילצה אותו, תינוק בן שנתיים בלבד. לפני חודשים ספורים חגג מושי בר מצווה שחלקים רבים מעם ישראל היו שותפים לה...

יהיה הסיפור לעילוי נשמתם.

בימים שלפני ליל הסדר הסתובב הרב גבריאל הולצברג ותלה מודעות בבתי המלון ובבתי ההארחה במומביי, הודו, המזמינות את ציבור היהודים והישראלים לליל סדר כהלכתו בבית חב"ד. בערב ליל הסדר, זמן קצר לפני כניסת החג, בעיצומן של ההכנות אמרה פתאום הרבנית רבקה לבעלה: "לך תסתובב ותראה אם לא שכחנו מלון או בית הארחה."

"אבל הסתובבתי ותליתי הזמנות בכל המקומות!" - טען הרב גבריאל, אולם אם הגברת מפצירה אין טעם להתווכח. הרב יצא לרחובות כמצוותה.

תוך כדי הסיור המהיר מגלה הרב גבריאל למרבה הפליאה שהוא פסח על בית הארחה אחד ולא תלה בו מודעה. הוא נהפז למקום וביקש מהפקידה לראות את ספר האורחים. בעלעול מהיר הוא מוגלה שם אחד הנשמע בעל צליל ישראלי.

הוא רץ אל החדר, דופק שוב ושוב, ומשלא נשמעת תשובה הוא עזב והתחיל לרדת במדרגות. לפתע נפתחה הדלת ובחור עם חלוק רחצה מביט עליו ושואל אותו: "מי שלח אותך?"

הרב הולצברג צועק מתחתית המדרגות: "הקדוש ברוך הוא!"

הבחור, בהלם מוחלט, קורא לו לעלות לחדר ומספר לו: "שמע סיפור. אני מגיע עכשיו מדרום הודו בדרכי לצפון. כלל לא תכננתי לעצור בעיה באיתי ברכבת והייתי צריך להחליף רכבות. כשאני יורד ורוצה לקנות כרטיס, אני מוגלה לחדרתי שכיסו אותי. אני יושב על אבן ומתחיל לבכות. לפתע נישא אלי אדם צעיר שדיבר עימי במבטא צרפתי ושואל אותי מאיפה אני. ענית שאני מארץ ישראל."

"הבחור אומר לי: 'שמע, גם אני יהודי מצרפתי. הוא נתן לי סכום כסף ואמר לי 'ע' לעיר ותשכור חדר. אחרי החג תתקשר הביתה ותגיד להורים

איתם ספר המידות! לציין

כְּשֵׁי־שְׂרָאֵל פָּרִים וְרִבִּים, אֵין הָאֲמוֹת מִמְדַּשֵּׁין עֲלֵינוּ גְזֵרוֹת. (בנימ' כ"ד)

למרות הקורונה
לא שוכחים אותם!

גן הדעת חידושים לפרשת שבוע

פסח

אחד הטעמים המפורסמים לאיסור חמץ בפסח המובא בדברי הראשונים (כד הקמח ועוד), כדי לצרף את נפש המשכלת, לחנך את האדם לשבור הרגלים, להשליט צורה על החומר, יצר טוב על יצר הרע, שזאת כוונת התורה גם בתעניות ובתפלות ובצדקות, לחנך אותנו להגביר אור על החושך, נשמה על הגוף.

זה עיקר הפירוש בפסוק (משלי יב) "יודע צדיק נפש בְּהִקְוֹתוֹ" שהצדיק מאלף ומכניע נפשו הבהמית, והוא מלשון (שופטים ח) "יָדַע בָּהֶם אֶת אַנְשֵׁי סְפוֹת" שייסר גדעון את אנשי סוכות עם קוצים וברקנים, וכן אומר הכתוב (תהלים קלח) "כִּי רָם ה' וְשָׁפַל יִרְאָה, וְגָבַהּ מִפָּרוֹחַק יִיָּדַע" ופרש"י ידע - יסר, כלומר, ילמדנו דעת, זה ענין איסור חמץ בפסח, לרסן הנפש הבהמית, לייסר בתוכחות מוסר, כדי להגיע לאהרת הדעת.

והנה חמץ מלשון (תהלים ג) "כִּי יִתְחַמֵּץ לִבִּי", וזה הלב הנוטה להרשע וקראוהו חמץ החמץ, כענין שאמרו בכורש 'כאן קודם שהחמץ כאן לאחר שהחמץ' וכן היין הנפסד נקרא חמוץ, וכן אמרו בפירוש גלוי וידוע לפניך שרצוני לעשות רצונך וכי מעכב שאור שבעיסה, כלומר יצר הרע, הרי שהמשילו יצר הרע לשאור ואמרו במדרש על הכתוב "כִּי הוּא יָדַע וְיָרְנוּ" (תהלים קג) - אוי לה לעיסה שהנחתום מעיד עליה שהיא רעה, דימו את היצר הרע לעיסה טופחת. ועל כן היה החמץ מרוחק מן המזבח, והזהירה עליו תורה שלא להקריבו כל עיקר.

ולפי שמצוות התורה שלשה חלקים, מצות הפה

והלב והמעשה כמו"ש (דברים ל) בכיך ובלבבך לעשותו, צויתה תורה לבטל את החמץ בלב כנגד המצות התלויות בלב, לבערו מן הבית או לשרפו כנגד מצות המעשה, ולומר כל חמירא כנגד מצות הפה, לקיים בכיך ובלבבך לעשותו.

וכשם שמחויבים לבער החמץ ולבדוק הבית בחורין ובסדקים, כך חייבים לחפש ולבדוק חדרי בטן והכליות ממחשבות ומרהורים רעים, וכשם שבדיקת החמץ אינה לא לאור החמה ולא לאור הלבנה ולא לאור האבוקה אלא לאור הנה, כך בדיקת יצה"ר אינה אלא לאור הנשמה הנקראת נר כמו"ש (משלי כ) "נר ה' נשמת אדם". וזה זמון איסורו הוא ז' ימים מרסוד על האלף ה' שאין בו יצר הרע, וכשם שהותר לנו החמץ אחר היום השביעי כן עתיד שיתחדש עולם אחר השביעי וישבו יצה"ר בעולם, וזה ילך עד היובל הגדול שיעקרו לגמרי, וכ"כ תמצא ביום נ' לעומר שהוא כנגד נ' של יובל שכתוב שם (ויקרא כג) חמץ תאפינה כי בו יתבטל יצה"ר לגמרי.

עוד ענין כללי חשוב נלמד מציאת מצרים, שמתוך עלילותיו ונפלאותיו שבמצרים גילה הקב"ה את עצמו כעילת העילות וסיבת הסיבות, כי האומות מתחלה לא היו מאמינים בהשגחה, והיו סבורים שהעולם קדמון, והייתה דעתם שאין הפרש בין צדיק לרשע בין עובד אלקים לאשר לא עבדו, אין שכר למי שמציל נפשות ואין עונש למי שהורג אותם, אין משפט ואין שופט, כעין מה שתפשו חבריו לאיוב (איוב כב) "וְאֶמְרָתְךָ, מַה יָדַע אֵל, הַבְּעַד עֶרְפָּל יִשְׁפּוֹט. עֲבִים סֵתֵר לוֹ וְלֹא יִרְאָה, וְחָוָה שְׁמַיִם יִתְהַלֵּךְ". ועל זה אמר הכתוב (שמות י') "וְלִמְעַן

פנינים חסידות ברסלב

היו מודגשים ומבארים הרבה את הפתח בספר נחת השלחן על הנאמר בהגדה: מתחלה עובדי עבודה זרה היו אבותינו ועקשו קרבנו הפיקוח וכו', שהנה זה דרך הבעל דבר תמיד להזכיר להאדם את פשעיו וזמירותו, אולם אנו אין לנו אלא את ה'ועקשו' קרבנו הפיקוח, שהוא הרגע שעומד בו האדם, וכך בכל רגע ורגע, פי העבר אין, אין מושג. ועל ידי שיתשוב האדם רק על ה'ועקשו' יזכה להתקרב אליו ויתברך פראו. (שיש"ק - חלק ד כד)

ליל פסח מסגל לפעל את כל הישועות: נסים ונפלאות ופלאות למחלות הכי קשות. וכן נתן לפעל בלילה זה פקידת עקרות, כמו שדרשו רבותינו בגמרא על הפסוק "וְהָיָה עֲלֵיהֶן לְתַרְפוּהָ" ופרשו, 'להתיר פה אלמים ולהתיר פה עקרות, ומסביר רבנו הקדוש שפשוט פה פה של אלמים, שה' בחינת פסח שהוא קולשון פה סח' או אז נפתח גם פה עקרות ונעשה פקידת עקרות.

תספר באזני בןך וכן בןך את אשר התעללתי במצרים" להורות שהכל נמשך מעילת העילות, לכן כל המעשים הנושעים בעולם הזה יקראם הכתוב עלילות, כלשון (תהלים קה) "הודיעו בעמים עלילותי", וכן (שמואל א ב) "ולו נתכנו עלילות" ועל זה אמר דוד (תהלים סו) "נורא עליה על בני אדם", להורות, שכל הפעולות כולן נמשכות ונאצלות מן העילה הראשונה שכל הנבראים עלולים אצלו.

הרה"ג ר' ירון אשכנזי שליט"א ר"כ חושן משפט בישיבת "חוט של חסד" מנהל רחמי ב"קו ההלכה"

קו ההלכה הספרדי: *3030 ☎

וספרים ישנים אינם חמץ שחייבים לבערם קודם הפסח, לעומת זאת הסכנה שישנה לילדים במרחבי האינטרנט ושאר כלי הטכנולוגיה הינה הרת אסון, השיעמום שהילדים נמצאים בו גורם למעשי שטות ולהתחבר לחברה קלוקלת שהתוצאה מכך היא נוראה ביותר, אנו מוציאים את החמץ מהבית אבל ייתכן ובזמן הזה הילדים הכניסו חמץ נוקשה לליבם שלא יעזבו אותם לאורך שנים חס ושלום. לכן עדיף לוותר על כל החומרות בשנה זו ולהשקיע בעיקר - חינוך הבנים.

הרב מביא פסוק מהתהילים (פרק ט' פס' ז) "הָאֵיבִיב תָּמּוּ חֲרָבוֹת לְנֹצַח"

"האיביב תמו" הקורונה בעזרת ה' תלך מאיתנו....

אבל "החרבות לנצח" החורבן שיכול להיגרם לילדים עקב כך הוא לשנים ארוכות....

כמו שידוע שאצל כבוד קדושת האדמו"ר הקדוש רבי אהרן מבעלזא זע"א היו אוכלים חמץ בשבת הגדול על המפה כרגיל ואחרי הסעודה היו מנערים את המפה וכל הפירורים היו נופלים על הקרקע כדי להורות לרבים שפירורים אלו אינם אלא עפר בעלמא.

בל נשכח שיעקר מצוות הפסח היא חינוך הבנים - והגדת לבין, "ורא ה' את עמלנו" דורשים הז"ל - עמלנו אלו הבנים, לכן נשקיע בחינוך הבנים, וכן אותם לקראת ליל הסדר הבא עלינו לטובה, נלמד אותם על עשרת המכות וציאת מצרים כדי שיבואו מוכנים ליום הגדול "ליל הסדר" בו אנו מעבירים 2100 שנה. ת. לדורות הבאים את עיקר היהדות - מצוות האמונה בה' ושאינו עוד מולבדו.

שו"ת של חסד ע"י בית הוראה-חוט של חסד

כמה כללים למכירת חמץ והוראה בעקבות הקורונה

חסידות בעלז, הדיין והפוסק הגאון הרב שלמה בינעט שליט"א ואני חושב שראוי לפרסמם בכל דרך.

הרב כותב מה עלינו לעשות בשנה זו לקראת הפסח: יש לנקות רק את הארונות שהוא זקוק לאחסן מאכלים כשרים לפסח ושאר הארונות להשאיר כמו שהם ואין צורך לנקות, אלא יסגור אותם בפסח ולא ישתמש בהם.

מי שנוהג להשאיר חמץ בבית ולסמוך על המכירה יקבץ את כל החמץ במקום אחד, ומי שמקפיד כל שנה שלא להשאיר חמץ כלל, יוציא את כל החמץ משאר הארונות יום יומיים לפני פסח, ובליל בדיקת חמץ יבדוק שלא נשאר חמץ יותר מכזית (27 גרם) בתוך הארונות ויסמוך על הביטול שעושים אחר כך (נוסח הביטול שאומרים אחרי בדיקת חמץ ואחרי שריפת חמץ).

את כל הכוח והאחריות יש להכניס בילדים הנמצאים בבית, הילדים זקוקים להוריהם גם ברוחניות וגם בגשמיות, הנזק שיכול להיגרם בזמנים ללא מסגרת חינוכית הוא בלתי הפיך. זה הזמן לשבת בבית לא לנקות ולא לשפשף! אלא לעשות את תפקידנו כעת - להשקיע בילדים ולהעסיק אותם, להגיע לפסח עם הילדים ולא בלעדיהם.

על פי ההלכה איסור חמץ בפסח חל רק על פיורים שהם יותר מכזית, ושאר הפירורים בטלים כשאנו אומרים את נוסח הביטול בערב פסח, ומותר אפי' לראות אותם בפסח ולא חל עליהם איסור "בל יראה", בנוסף צריך לזכור שאבק אינו חמץ וגם בגדים

כמה כללים למכירת חמץ והוראה בעקבות הקורונה

א. אדם שמבער חמץ מביתו ואינו משייר שום חמץ, מצד הדין אינו צריך למכור את החמץ כלל, אך נוהגים להדר ולעשות מכירת חמץ בכל מקרה, כדי לצאת ידי חשש ופקפוק.

ב. אדם שמוכר חמץ צריך להבין שהוא מוכר את החמץ ללא שום תנאי, ובמכירה גמורה, ולכן אם יבוא הגוי בפסח וירצה לקחת את החמץ שקנה מוכנו, עליו לתת לו מיד, ואינו יכול לעכב את החמץ בידו.

ג. יש לקבץ את כל החמץ במקומות מסויימים - ארונות מטבח, או במקפיא, ולסמן את אותם מקומות שיהיה ניכר שזה חמץ ולא יבואו ליטול מהם בפסח.

ד. מכירת חמץ דרך האינטרנט וכדומה מועילה, אף שאין חתימה על כתב הרשאה, ואין קניין סודר, משום שבמכירה זו מספיק "גילוי דעת" שאנו חפצים למכור את החמץ.

ה. הרוצה למכור את חמצו של חברו בלא ידיעתו, כגון שנסע מביתו ולא יחזור עד אחר הפסח, או אדם שאיבד את הכרתו ל"ע, וכעת אין את הסכמתו למכירת החמץ, או אדם רחוק מתורה ומצוות שאינו מודע לענין מכירת חמץ, אם יודע שאותו אדם נזהר מחמץ בפסח רק אינו זהיר במכירת חמץ, מותר להוסיף את שמו ולמכור בעבורו את החמץ.

ובעקבות המגיפה האיומה של קורונה ראיתי טעם להביא את מה שכתב אחד מגדולי הפוסקים של

אי שש לרעהו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת
ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

שבת קודש י ניסן תש"פ: הדלקת נרות: ירושלים 6:24 תל-אביב: 6:40 חיפה 6:31 מוצאי שבת: ירושלים: 7:38 תל-אביב: 7:40 חיפה: 7:40 ר"ת: 8:17

פרשת צו

כיצד משמשת הבדידות כתרופה? / הרב נפתלי וינברג

ידידים יקרים!

כל יום שחולף משכנע אותנו שהמצב הבלתי-רגיל בו אנו שרויים, דורש מאתנו לא רק מחשבה מעמיקה אלא גם מעשים טובים שיפעלו לתועלת.

נתחיל במשמעות הבלוטת ביותר של המגיפה הזו שיש בה תזכורת ל"דָבָר": הבדידות. רוב העולם בעצם מושבת נוכח הנגיף-הסיני, ובשעה ששורות אלו נכתבות עוסקים בהידוק חזק יותר של הסָגָר בארץ-ישראל.

כולנו יודעים, ובמאמר הקודם כבר הרחבנו אודות כך ש"אין פורענות באה לעולם אלא בשביל ישראל" (ובמות סג.) נשים לב שחז"ל לא השתמשו בלשון "בגלל ישראל", ממנו היה ניתן להבין שאנחנו גרמנו את כל הפורענות. לא חז"ל השתמשו בלשון "בשביל ישראל" היינו בשבילנו, לטובתנו, כדי ללמד אותנו משהו.

ממילא מוטלת עלינו אחריות עצומה לנסות ללמוד משהו מהמצב, וכאשר נלמד את הלכה הדרוש אזי בעזרת השם תיעלם הצרה לגמרי - שהרי היא כבר מילאה את מטרתה.

* * *

כידוע שבלשון-הקודש, קיים בדרך-כלל קשר פנימי בין מילים בעלות אותיות דומות (בשונה משפות אומות העולם שהמילים הן לרוב כינוי בעלמא, ללא קשר לתוכן הפנימי של הדבר). המילה 'דָבָר' מתחברת עם 'דָבָר', 'דיבור', ובחילון-אותיות עם 'ברד'. כל המילים הללו מתארות תופעות של "מידת הדין".

לא נעמיק כעת בכולן, אלא רק באחת מהן: 'דיבור'. ידוע מפירוש רש"י למקרא החילוק שבין 'יאמר' ל'יודבר', שאמירה היא בלשון רכה ואילו דיבור הוא בלשון קשה.

בדומה אנו מוצאים את החילוק שבין עשרת הדברות שנאמרו בסיני, לעשרה מאמרות שבהם נברא העולם. עשרת הדברות הם דינים שאנו מצווים לקיים, ולכן מתאים שם יותר לשון קשה, לשון דין. מה שאין כן עשרה מאמרות של בריאת העולם שנברא במידת החסד ("עולם חסד יבנה"), שם מתאים יותר לשון אמירה.

* * *

פתאום, מוצאים את עצמם מאות מיליוני אנשים בעולם כולו - מבודדים. את הבידוד אנחנו מכירים כמובן מהמצורע, עליו נגזר "בדד ישב מחוץ למחנה מושבו". הגורמים לבדידותו של המצורע שניים: (1) כעונש (2) כתרופה.

המצורע הרי נענש בגין דיבורי לשון-הרע שיצאו מפיו. הוא גרם להפריד בין אנשים, אז מידה כנגד מידה מפרידים אותו מאנשים. זאת המטרה הבסיסית של בדידות המצורע, אבל

המטרה השנייה חשובה יותר!

כיצד משמשת הבדידות כתרופה? במשך תקופה לא קצרה נפרד האדם מכל חיי החברה, מכל עסקיו וענייניו, מכל מה שמהווה את חייו. יש לו המון זמן לעשות חשבון נפש פנימי, ללא כל הפרעה חיצונית שתפריע לתהליך הבריאה. אם הוא מנצל את ההזדמנות כראוי, הוא חוזר להיות כאחד האדם.

* * *

במצב הנוכחי שכולנו בסוג של בידוד, נחשוב מה הקב"ה אומר לנו לעת הזו? תניחו בצד את כל מערכת החיים הרגילה שלכם, את הכל כולל הכל. גם המקומות שעליהם העולם עומד: הישיבות, הכוללים, בתי הכנסת, כולם סגורים ומסוגרים. אומרים לנו תלכו הביתה! שם יהיה לכם הרבה זמן לחשוב על החיים שלכם, על מה שטוב ועל מה שפחות טוב...

האדם הקטן עומד מן הצד ולא מבין: אבל למדתי טוב! התפללתי טוב! היו לי הרהורי תשובה בטיש! חשתי כזו טהרה לאחר הטבילה במקווה! כל כך התרגשתי בניגונים היפים של קבלת-שבת! מה!! את כל זה להפסיק?

ומשמים אומרים: כל מערכת החיים הרגילה נעצרה. הדבר היחיד שנשאר עכשיו רלוונטי יותר מתמיד זה לעזור לזולת. אוח! לכמה עזרה זקוקים כעת אנשים ומשפחות!!!

הרי זה בבחינת שאומרים לנו "לָמָּה לִי רֵב זְבָחִיכֶם" וכפי שהנביא ישע"י מאריך שם בתחילת ספרו "שְׁבַעְתִּי עֲלוֹת אֵילִים... וְעִתוּדִים לֹא חִפְצָתִי: כִּי תִבְאוּ לְרֵאוֹת פָּנָי מִי בְקֶשׁ זֹאת מִיָּדְכֶם... רְחֲצוּ הַזְּכוֹת הַסִּירוּ רֵעַ מֵעַלְלֵיכֶם מִנְּגִד עֵינַי חֲדָלוּ הָרַע: לָמְדוּ הַיֵּטֵב דְרָשׁוּ מִשְׁפָּט אֲשֶׁרוֹ חֲמוּץ שִׁפְטוֹ יְתוֹם רִיבוֹ אֲלֶמְנָה"... במשפט אחד: אנחנו רוצים לבחון אתכם כעת בכל מה שקשור ל"בין אדם לחבירו"! [האם אנו נותנים מספיק צדקה? האם אנו דנים את הזולת לכף זכות? האם אנו חיים מראים אהבת חנינם לכל יהודי ללא יוצא מן הכלל? האם אנו רואים את מעלות חברנו ולא את חסרונותיו?]

האם נקלוט את המָסָר? האם נפנים אותו?

לכולנו יהיה קשה השנה לקיים את כל חומרות הפסח, להן הורגלנו כל השנים. אבל מי יודע, אולי ישמחו יותר בשמים כאשר נקיים את כל מה שקשור לחסד בימים אלו? הלוא העולם כולו זועק: צריך עזרה!

הבה נאזין לקול המהדהד בחלל עולמו של הקב"ה, ונקבל על עצמנו שמיד שתעבור המגיפה הזו בחסדי ורחמי השי"ת, לא נחזור ח"ו לאורחות ושגרת חיינו של העבר אלא נשאר בחיי איכות רוחנית נעלה ובכך נסיר מאתנו ומעל כל ברואיו את חרון-אפנו!

בברכת פסח כשר ושמח

שלא יפגע אדם בזולתו מתוך רוב דביקותו ודקדוקו בהידור המצוות!

נלמד, בדרך דרש ורמז, מהפסוק: "ואש המזבח תוקד בו" (פרק ו-ב)

כלומר: אם אש עבודת ה' יוקדת באדם, עליו להזהר שתהיה יוקדת "בו" - בתוכו פנימה, ולא כלפי חוץ באופן שתפגע באחרים. וכדוגמא לכך מביאים את מה שסיפרו חז"ל בגמרא (סוכה כח) על תלמידו של הלל הזקן, יונתן בן עוזיאל, שבשעה שישב ועסק בתורה, כל עוף שפרח מעליו מיד נשרף. ונשאלת השאלה: אם כך גדולתו של התלמיד, במה התבטאה גדולתו של הרב [הלל הזקן]? אלא, אומר השפת אמת, גדולתו של הרב באה לידי ביטוי בכך שעוף הפורח מעליו לא נשרף כלל, שכן האש הייתה יוקדת בקרבו פנימה, ומבחוץ לא היה הדבר ניכר... (עפ"י מש"ת)

"פעמים אדם עושה מעשה וסובר כי מצוה גדולה הוא עושה" - כותב הגאון רבי יעקב ניימן זצ"ל (בספרו דרכי מוסר) - "אמנם כאשר נעשית המצוה על חשבון הזולת, ובעטייה של מצוה זו נגרם נזק או רעה לרעהו, ודאי כמצוה הבאה בעבירה תחשב לו. קיום המצוות שבין אדם למקום מותנה בשמירה מעולה ובהירות יתר בעניינים שבין אדם לחברו. וגם באותה עת של התעלות לקיום מצוות הבורא, חלילה לו לאדם לשכוח את הכלל של "ללכת בכל דרכיו" - "מה הוא רחום אף אתה רחום".

בתקופת חירום זו בצל גזירת הק', שכולנו מתפללים ומתחננים לפני אבינו שבשמים "מנע מגיפה מנחלתך", חובה כפולה ומכופלת להזהר ביותר שלא תעשינה המצוות שרגילים בהם, על חשבון הזולת. שהרי מלבד חיוב התורה לקיים "ונשמרתם מאוד לנפשותיכם", ישנו החיוב של "לא תעמוד על דם רעך" וזה נוגע להרבה פרטים, ובמיוחד כשמוטל על מאן דהו להיות במצב "בידוד" בביתו, אבל בדיוק אז מתעוררים בו רגשי קודש לצאת לתפלה בציבור ועוד כיוצא בזה, ובכך מסכן הוא את סביבתו כידוע.

ובאמת עלינו להתבונן ולהוכיח שאחד הדברים הבולטים והנוראים שנתהוו בהכרח ממצב החירום שאנו נמצאים בו, היא עובדת סגירת בתי הכנסת בפני המתפללים. הלא זו מציאות 'הזויה' שלא היתה יכולה לעלות בדמיון של מאן דהו לפני מספר שבועות. ואם אמנם בשלב הראשון דיברו על צימצום מנין המתפללים לעשרה [כדי להזכיר את מעלת עשרה ראשונים] הרי שבהמשך כבר רוב בתי הכנסת [בארץ ובעולם] סגרו שעריהם על מנעול ובריה. והדבר הזה אומר "דרשיני", על מה ולמה חרון אף ה' בזה ומדוע הגיענו כזאת עד שבקושי התירו להתפלל תחת כיפת השמים ולא במקומות של "מקדש מעט" המיועדים לתפלה!?

ההתבוננות והחקר בשאלה זו, הריהי חובה על כל אחד ואחד, לעיין ולבדוק על מה עשה זאת ה' לנו? זאת כדי שלא נבוא ח"ו למצב עליו התריע הרמב"ם (בפ"א מתענית ב-ג) "שבזמן שתבוא צרה ויזעקו עליה... ידעו הכל שבגלל מעשיהם הרעים הורע להן... וזה שיגרום להסיר הצרה מעליהם. אבל אם לא יזעקו... אלא יאמרו דבר זה ממנהג העולם אירע לנו וצרה זו נקרה נקריה, הרי זו דרך אכזריות... ותוסיף צרות אחרות. הוא שכתוב בתורה "והלכתם עמי בקרי והלכתי גם אני עמכם בחמת קרי..." אם תאמרו שהיא קרי (במקרה) אוסיף לכם חמת אותו קרי". (ונרמז) כן בשם שכינו אומות העולם למגיפה - "קורונה" לשון "מקרה" וברש"י (ויקרא א-א) כתב: "נביאי אומות העולם נגלה הקב"ה עליהן בלשון ארעי (מקרה) שנאמר "ויקר אלוקים אל בלעם". לעומת זאת אצל משה נאמר "ויקרא" עם א' ללמד שאין זה מקרה אלא עם א' עם שם אלוקים).

וידוע כי הקב"ה נוהג עם עולמו בחשבון "מדה כנגד מדה". ולכן עלינו לחקור מהי ה"מדה כנגד מדה", שיש בסגירת בתי הכנסת. וכפי שכתב המאירי (ב"ב י:): "ראוי לאדם להתבונן תמיד ולפשפש במעשיו. כל שכן כשמגיע איזה עונש לידו, שראוי לו לפשפש על איזה עוון בא אותו עונש לנגדו. ולא שיקשה

הסוד שעצר את המגיפה הנוראה...

בעיר אוסטראה פרצה מגיפה רח"ל. רב העיר ובית דינו גזרו תענית ויום תפילה, והכריזו שכל מי שיודע על דבר הנעשה בעיר שלא כשורה, יודיעו לבית דין כדי לדעת מה לתקן, ולעצור את המגיפה.

בעיר זו היה יהודי שלא היה רגיל לבוא לבית הכנסת להתפלל, ואחר הכרזת בית הדין, החליטו שני אנשים מבני העיר לחקור ולעקוב אחרי האיש, ולברר מה טיבו. אך לא מצאו מאומה. עקבו אחריו גם בלילה, והנה הבחינו שבחצות לילה הוא קם ממיטתו ויוצא מחוץ לביתו והולך מחוץ לעיר. הם הלכו אחריו וראוהו נכנס למעבה היער עד שנעלם מעיניהם.

הם חזרו העירה וסיפרו לרב מה שראו. ענה להם הרב שהוא יבדוק בעצמו, וכן עשה. הוא הלך בלילה עם אנשים אלו ונכנסו לעקוב אחרי האיש גם ביער, עד שראוהו עומד במקום מסויים, שם התיישב על הארץ והחל לומר 'תיקון חצות' בבכיות נוראות ובדמעות שליש עד שנמס לבם מגודל הבכיה.

ואולם דבר פלא עורר את תמהונם, הם שמעו עוד קול בלתי מזוהה שאומר עמו ביחד את התיקון, ולא ראו עוד אדם נוסף שהיה עמו.

כשגמר לומר את התיקון, ניגש אליו הרב ושאל אותו: "מי הקול השני שאמר עמך את התיקון חצות?" ניסה האיש להתחמק מלענות על השאלה. אך הרב שב ואמר לו: "גוזרני עליך מתוקף היותי המרא דאתרא שתגייד לי את האמת!"

בשמעו את גזירת הרב פתח ואמר: "מנהגי זה מכבר להתאבל כראוי על חורבן בית המקדש, ונתנו לי מתנה מן השמים שבכל לילה, ירמיהו הנביא בא אלי ליער לומר עמי יחד תיקון חצות..."

שאלו הרב: "מכיון שיש לך זכיה גדולה כזו, לערוך תיקון חצות ביחד עם ירמיהו הנביא, אם כן למה אינך מתפלל לבטל גזירת המגיפה הנוראה רח"ל המשתוללת בעירי?" אמר לו הלה: "אכן הרב צודק, למחרת אשאל את ירמיהו הנביא על הדבר".

למחרת בא האיש ואמר לרב: "ירמיהו הנביא אמר לי שארבעים שנה קודם שנחרב בית המקדש, היה כבר צריך להחרב, אבל מכיון שלא היו מדברים דברים בטלים בבית הכנסת, נשאר בית המקדש עוד ארבעים שנה ולא נחרב, ואפילו שהיו רשעים באותו דור... אבל כשהתחילו לדבר בבית הכנסת נחרב בית המקדש, וכל הצרות שאירעו ליהודים, הם משום שמדברים דברים בטלים בבית הכנסת".

החליט רב העיר להכריז בכל העיר שכולם יתאספו בבית הכנסת הגדול, והרב עלה ודרש על ענין קדושת ומורא וכבוד בית הכנסת, וסיפר להם את כל המעשה הזה, ומה שאמר לו האיש מדברי ירמיהו הנביא, שזהו סיבת המגיפה רח"ל.

כל העם, בשומעו זאת געה בבכיה והיתה התעוררות גדולה, ובאותו מעמד קיבלו על עצמם ועשו תקנה שאסור לשום אדם לדבר בבית הכנסת שום דיבור של חול ובפרט עם התפילין. מיד אחר קבלה זו נעצרה המגיפה, וליהודים בעיר זו היתה אורה ושמחה.

ספר איש לרעהו - פרשת קדושים

"וכי אתה צריך לסבול בגללי...?"

סיפר הגר"ש הכהן קוק שליט"א: במסיבות "בר מצוה" שהיו נהוגות בתקופת נעוריו בירושלים, לא הגישו הרבה אוכל ועיקר השמחה היתה דרשת החתן. כל אחד שהגיע למסיבה ביקש מהבחור לומר לו את דרשתו דבר שכמובן הלחיץ אותו.

והנה היה אחד שהגיע וביקש מחתן הבר מצוה שלא לומר לו את הדרשה, היה זה הצדיק רבי אריה לוי זצ"ל. בהטעימו: "וכי אתה צריך לסבול בגלל שאני באתי?" הוא ישב על ידו דקות ספורות, דיבר איתו מעט והסתפק בזה.

דרך אבות

המשך - התחשבות בזולת

עורף על העונש עד שיחשוב שהוא מקרה, אבל יחשוב שכל מה שהגיעו הוא מן הדין".

התחשבות באשה...

מספר תלמיד: היה זה באחד מימי החנוכה, הגיע זמן השקיעה והגאון **רבי חיים פנחס שיינברג** זצ"ל שהיידר לא לאחור את הדלקת הנרות לאחור השקיעה, ניגש בלהט רגשי קודש לקיים המצוה. לפתע פנתה אליו הרבנית ושאלה: "האם אוכל עוד להתפלל מנחה?!" מיד הניח את הנר מידו ואמר לה שוודאי תוכל להתפלל והוא ממתין. למדו אז הנוכחים כיצד מתחשבים בכבוד האשה גם כאשר זה על חשבון ההידור שהורגל בו.

מגדלתו ומרוממתו

לא על חשבון טרחת הזולת...

סיפר בנו של הגאון **רבי ניסים קרליץ** זצ"ל: באחד מימי הסוכות התקיימה ברית לאחד מנכדיו. רבי ניסים הגיע לביתו והשתתף בסעודה שהתקיימה בסוכה שעל הגג. לשם כך הוצרכו בני המשפחה להעלות דליים עם מים לנטילת ידיים.

תיארו הנכדים עד כמה התרגשו לראות כיצד הסבא רבי ניסים שכה הקפיד תמיד להדר בנטילת ידיים בשיעור גדול של מים, דואג לפתע לצמצם במים ככל האפשר. לפליאתו של אחד הנכדים, הסביר: "כדי שלא יצטרכו לטרוח הרבה בהבאת המים, יש לדקדק ליטול ידיים כפי ההלכה ולא יותר".

מתוך מאמר

ועל כן, שמה עלינו לתת את הדעת על העניין הבא: כידוע, בשנה האחרונה היתה התעוררות גדולה אצל המוני בית ישראל לתקן את העוון החמור של שיחת חולין בבתי הכנסת במיוחד בשעת התפלה וקריאת התורה ועוון יחיד ש"גוערים בו" והרבה כתבו על חומרת הדבר, מדברי חז"ל וממעשים שהיו. והדברים הביאו לחיזוק גדול אך כנראה לא מספיק. ומכיון ש"אין מזרזין אלא למזורזין" - היינו לעם ישראל שהחלו לזרז עצמם בנושא, שלח הקב"ה את הזעזוע הנורא הזה כאומר: "אם לא יודעים כיצד לנהוג במקום הקדוש - לא מגיע שתקבלו אותו!".

ואז כאשר יפתחו בתי הכנסת מחדש בקרוב אי"ה, יכנסו המוני בית ישראל לתוך "מקדש מעט", עם כל ה"מורא מקדש", בחיל וברתת, מתוך קבלה גמורה ו"הרמטית" שלא להשיח שום שיחת חולין בבתי כנסיות [ובוודאי לא עם תפילין], בשעת התפלה וקריאת התורה. ולה' הישועה. (וראה מסגרת, שעל ענין זה פרצה המגיפה רח"ל, ועל תיקונו נעצרה)

הכרת הטוב והודיה

להכיר ולהעריך הטובה שמקבל ממיטיבו ולהודות לו על כך!

נלמד מהפסוק: "אם על תודה יקריבנו" (פרק ז-יב)

וכתב רש"י: "אם על דבר הודאה על נס שנעשה לו כגון יורדי הים והולכי מדבריות וחבושי בית האסורים וחולה שנתרפא שהם צריכים להודות, שכתוב בהן (תהלים קז) "יודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם ויזבחו זבחי תודה".

לימדונו חז"ל כי מי שהיה בסכנה וניצל ממנה, הריהו מודה לה' על הטוב שגמלהו. ואומר **הכתב סופר** (בפרשתינו) שלאמיתו של דבר צריך להודות לה' לא רק על ההצלה אלא גם על העובדה שהיה בסכנה. שכן אמרו חז"ל (ברכות ס:) "כל מאן דעביד רחמנא לטב עביד". וזאת כדי שישוב מדרכו הרעה, או לכפרה, להטיב לו באחריתו. ולכן אמרו שכשם שמברך על הטובה כך יברך על הרעה [שהרי הרעה באמת טובה היא לו ולכן אמר דוד המלך "אברכה את ה' בכל עת" - גם בעת צרה]

ומוסיף הכתב סופר שזהו פירוש הפסוק "זובח תודה יכבדני ושם דרך אראנו בישע אלוקים" הנו"ן הכפול מלמד שיכבד את ה' בכפלים גם על הרע וגם על הטוב. וגם המקריב תודה לא יקריב רק על ההצלה אלא גם על הצרה שהיה בה.

וזה המשך פירוש הפסוק "ושם דרך" - בזה שמכבדני בכפלים "שם לו דרך" המוליכה אותו ש"אראנו" על ידי כך ב"ישע אלוקים" - שהקב"ה מגלה את עיניו שמה שעל פניו היה נראה לו כ"רע", אין זה אלא טובה עבורו, והיא ישועתו.

נשאל הגאון **רבי חיים קנייבסקי** שליט"א את השאלה הידועה, על מה שאומרים בתפלת ההלל "הללו את ה' כל גוים... כי גבר עלינו חסדו" מדוע צריכים הגוים והאומות להלל ולשבח את ה' על מה שגבר עלינו חסדו?

והשיב רבי חיים עפ"י מעשה ביהודי שהביא משקה ומיני מזונות לחבריו, כאות הודיה על הנס שאירע לו שחצה את הכביש ופגע בו רכב וניצל בנס ולכן עושה סעודת הודיה. והנה למחרת הביא אחד מבני החבורה גם הוא כיבוד ומשקה על כך שכבר עשרים שנה הוא חוצה כביש זה וב"ה מעולם לא נפגע!

עפ"י זה תירץ רבי חיים, זה מה שאומרים "הללו את ה' כל גוים", שאחרי כל ההרפקתאות, הצרות והרדיפות שעוברים על עם ישראל שמי כמו הגוים רואה ויודע הכל, ועם כל זאת הקב"ה מגן בעדינו ומצילנו מידם ועם ישראל חי וקיים. על זה שכך "גבר עלינו חסדו" צריכים הם להלל ולשבח את השי"ת שכל אלו לא הגיע עליהם ולא נקלעו כלל לאותם סכנות, אשר מהם מציל אותנו הקב"ה ברוב טובו וחסדו.

"הכרת הטוב" על שום מה?

הגה"צ רבי שלמה וולבה זצ"ל קרא את שמו של בנו השני על שמו של ידידו רבי דוד יעקב כהן זצ"ל אשר למד עמו בישיבת מונטריי שבשווייץ.

מדוע מצא הרב וולבה לנכון לקרוא על שמו של חברו? נודע כי הסיבה לכך היתה "הכרת הטוב", שכן אותו חבר ראה פעם את הרב וולבה מתפעל מאוד משיחה שהשמיע אחד מבעלי המוסר. אמר לו החבר ששיחות מוסר נפלאות כאלו נמסרות בישיבת מיר בפולין.

בזכות דבריו של אותו חבר הגיע הרב וולבה לישיבת מיר וזכה לדבוק ברבו הגדול **הגה"צ רבי ירוחם לייבוניץ** זצ"ל ולכל ההתעלות שבאה בעקבותיו, ולכן הרגיש חובת הכרת הטוב לאותו חבר עד שקרא את שם בנו על שמו.

תוכו רצוף אהבה

במה להודות על הנס?

מעשה ב"טוען רבני" שטיפל בתיק גירושין של עורך דין בתל אביב. כשסיימו ירדו ונפרדו ליד רכבו של עורך הדין. הציע העורך דין ל"טוען רבני" שיכנס לרכבו. אמר לו ה"טוען" שאין לו צורך בזה.

והנה מיד כשהחל ה"טוען רבני" להתרחק מרכבו של העורך דין, החריד קול פיצוץ עז את כל האיזור. התברר שמכוניתו של עורך הדין מולכדה וכאשר התניע את הרכב אירע הפיצוץ, וקרעו לגזרים. ה"טוען רבני" ניצל בנס.

פנה ה"טוען" לידידו האברך: "מה אשיב לה! מה אקבל עלי כהבעת תודה לה' על שהצילני ממות?" הציע האברך: "בוא איתי לגאון **רבי חיים קנייבסקי** שליט"א ויורה לך מה לעשות". נרתע ה"טוען": "שמעתי שהוא מורה לגדל זקן ולזה איני מוכן!" שכנעו האברך לבוא בכל זאת.

נכנסו לביתו של רבי חיים וספרו לו על נס ההצלה, ושאלו מה יקבל הניצול על עצמו? אמר רבי חיים: "מה אומר לך, לגדל זקן? הרי לא תשמע לי... אלא זאת תעשה, תקבל עליך להוסיף בלימוד התורה..." **דברי שי"ח**

ליקוטים וסיפורים נפלאים - צו

בכפרנו שוחט. בדרך כלל נוסע אני לכפר הסמוך ושוחט שם, אולם אם כבודו שוחט, יוכל - לחסוך לי טירחה רבה. לא - ענה רבי ישראל - אינני שוחט. לאחר שעה קלה, פנה רבי ישראל לבעל הפונדק ושאל: שמא יכול אתה להלוות לי רובל אחד? להלוות לך? - תמה בעל הפונדק - והרי אין אני מכיר אותך כלל! ומי ערב לי, שתחזיר לי את ההלוואה?
ישמעו אזניך מה שפיך מדבר - אמר רבי ישראל - כאשר נוגע הדבר לממון, אין אתה סומך עלי, ואין אתה מוכן להלוות לי אפילו רובל אחד, כי אינך מכירני. אולם כאשר אתה רוצה שאשחט את פרתך, סומך אתה עלי בלא היסוס... והלא בשחיטה תלויות הלכות כה רבות! והרי אינך מכירני! אולי אין אני ירא שמים מספיק כדי להקפיד על כל כללי השחיטה? (וקראת לשבת עונג)

"הוא העולה על מוקדה" (ו, ב)

האות "מ" הזעירא "במוקדה" באה לרמז, כי ההתלהבות והלהט של אדם מישראל לתורה, אינם צריכים להיות בולטים לעין לכל עין, כי אם חבויים בלבו פנימה... (הגרמ"מ מקוצק)

"כל הלילה עד הבוקר" (ו, ב)

בבוקרו של יום טוב הגיע משכיל אל הגאון רבי דוד דייטש, בעל 'אוהל דוד', ובפיו שאלה: הוא שכח אתמול - בליל יום טוב - שני דברים. א. להתפלל תפילת ערבית של יום טוב. ב. לאכול סעודת ליל יום טוב. עתה הוא רוצה לדעת מה עליו להקדים בבוקרו של יום טוב משני הדברים כדי להשלים את ההחסיר בלילה. ה'אוהל דוד' הבין מיד שמשכיל זה לא בא כי אם לקנטרו, והחליט להשיב לו מנה אפיים.
"איני יכול לענות על שאלה זו", השיב הרב, "משום שמעולם לא למדתיה באשר היא אינה נצרכת לי".
"ובעצם", הוסיף הרב, "גם עבורך היא אינה נצרכת כלל".
למראה עיניו המשתאות של השואל לתשובה המוזרה, הבהיר ה'אוהל דוד' את כוונתו: "אצלי מעולם לא אירע ששכחתי להתפלל תפילת ערבית, כמו שמעולם לא אירע שזכרתי בבוקר אם אכלתי אתמול ומה אכלתי. אולם אצלך, הדברים הפוכים - מעולם לא שכחתי לאכול בלילה טרם הלכת לישון ובבוקר בוודאי שלא זכרת אם התפללת אמש, כי לא התפללת..."
(במחשבה תחילה)

"צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה הוא העלה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר" (ו, ב)

רבינו האור החיים הקדוש, מפרש את כל הפרשה בדרך רמז על עלייתם של ישראל מן הגלות, שתהיה בזכות לימוד התורה ובזכות היסורים.
וכך מתפרשים הפסוקים:
'דבר אל אהרן ואל בניו שהם הבני תורה, שפתי כהן אשר תורה יבקשו מפיהו, להודיע לדורות בגלות האחרון, 'זאת תורת העולה' הרמז לכלל ישראל שיעלו מן הגלות, שהיא נקראת 'עולה' וכמו שכתוב 'מי זאת עולה מן המדבר מתרפקת על דודה', שיהיה באמצעות שתי דברים.
א, 'על מוקדה' על ידי התורה שנמשלה לאש, וכמו שנאמר 'הלא כה דברי כאש'.
ב, 'על המזבח' על ידי היסורים שאנו מיוסרים בגלות ביסורין ובעוני, והם מכפרים על האדם כמו המזבח, ועל ידיהם תהיה עלייתנו בהפלגות מעולות בשבחים אשר לא היה ולא יהיה.
והגלות תימשך 'כל הלילה עד הבוקר' שהגלות נמשלה ללילה, ויהיו ישראל בגלות עד שתבוא הגאולה הנקראת 'בוקר' ויגאלנו ה' יתברך.
והטעם ש'התורה נקראת

"מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה" (ישעיהו נ, ב)
מסופר שהרה"ק הרבי רבי ברוך ממעזיבו זי"ע שיחק פעם מחבואים בביתו של הסבא הבעל שם טוב הקדוש. לאחר פסק זמן התחיל הנכד לבכות. שאל אותו הבעש"ט הק' ברוכ'ל למה אתה בוכה, ענה הנכד: **אני מתחבא כבר מעל חצי שעה ואף אחד לא מחפש אותי.** התחיל הבעש"ט הק' לבכות יחד אתו ואמר לו: הקב"ה ג"כ התחבא לפני כמה אלפי שנים והוא מחכה שיחפשו אותו ואף אחד לא מחפש אותו. (מהימנותא - ספינקא)

אש', כי היא מצרפת ומטהרת את הנפש ככבשן האש, והיא עושה את פעולת הזיכור והצירוף לצדיקים, כמו שעושה הגיהנום לרשעים, ואדרבה כח האש של התורה, יותר חזקה מכוח האש של הגיהנום, ומי שזיכך את נשמתו באש התורה, אינו צריך לזיכור של הגיהנום, ונאמר במדרש שהשר של הגיהנם צועק 'אין לי חפץ בצדיקים', כי אש התורה של הצדיקים, יש בכוחה לכבות ולהתיש את כוח האש של הגיהנם.

"צו" (ו, ב)

רש"י מבאר, שהלשון "צו" הוא לשון זירוז, משום שבמקום שיש בו "חסרון כיס" - כלומר, כאשר האדם צריך להוציא ממון מכיסו - שם צריך לזרוז לפי שאין הוא ממהר להוציא את כספו מכיסו. פעם אחת נסע רבי ישראל סלנטר לעיר רחוקה. בדרכו עבר באחד הכפרים, ונכנס לנוח בפונדק הכפר. בעל הפונדק, שהרגיש כי האורח בן תורה הוא, נגש לרבי ישראל ושאל: שמא כבודו הוא שוחט? כי יש לי בהמה ברפת, המיועדת לשחיטה, ואין

לעי"נ
הרה"צ פנחס בן ר' בנימין ביוש
רוזנבוים צוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים וסיפורים נפלאים - צו

אוזנו שוב ומצא כי אברהם הירקון, הוא הוא הלומד את הסוגיה העמוקה ומפשט את סתריה לאורך ולרוחב... כל הלילה לא יכול היה המהרש"ל להירגע, ובשעת בוקר מיהר ושלח שליח סתרים לבעל חנות הירקות, ובפיו קושיה על אחת הסוגיות הסבוכות בש"ס. השליח שניצב בחנות מוכר הירקות והרצה בפניו את קושיית המהרש"ל, הרגיש כמי שמבקש מסמרים בבית המרקחת... מוכר הירקות שמשך בכתפיו ולא השיבו דבר. הוא שב אל המהרש"ל ובישרו כי מוכר הירקות טוען שהוא עם הארץ, אך המהרש"ל לא ויתר. הוא שלח את השליח שוב ושוב ובפיו אותה שאלה, עד שלבסוף, כאשר הבין מוכר הירקות כי לא יועילו התחמקויותיו, פתח פיו, ופשט את הסוגיה העמוקה, תירץ את קושיות המהרש"ל והעיר את דברי הגמ' באור נגהות. אך תנאי הקדים לכל זאת, שהמהרש"ל ינצור את ידיעותיו בתורה כסוד כמס, ולא יגלה זאת לאיש כל ימי חייו. המהרש"ל ששש על רבי אברהם, הצדיק והגאון הנסתר כמוצא שלל רב, לא הפר את התנאי, ובמשך שנים רבות היו השניים מתפלפלים בניהם בדברי תורה בנגלה ובנסתר, בעמקי התורה וברזי חכמתה, ואין איש מלבדם יודע על כך מאומה. בשנת של"ג, כשחלה המהרש"ל את חוליו האחרון, התכנסו סביב מיטתו פרנסי העיר וחכמיה, והמהרש"ל מסר בידיהם צוואתו כתובה וחתומה. ולאחר שעלתה נשמתו בסערה השמימה, פתחו פרנסי העיר וחכמיה את הצוואה, ומצאו כי כתוב בה: "לאחר מותי אל תהינו למנות לרבה של העיר לובלין אף אחד מלבד את רבי אברהם, בעל חנות הירקות!". גאון אדיר ומופלא הוא, ואין כמוהו בכל הדור! אלא שהוא מסתיר עצמו, עתה הגיעה העת לגלותו, הוא אשר ישמש כרבה של לובלין, הוא ולא אחר!" רבני העיר ופרנסיה לא האמינו למקרא עיניהם, הוא! אברהם מוכר הירקות?! הוא ישמש כרבה של לובלין המעטירה?! אך עדות המהרש"ל על גדלותו לא הותירה מקום לספיקות. משלחת של תלמידי חכמים התייצבה בחנות הירקות בצהרי היום, וחבריה באו בדברי תורה עם בעל החנות בעל כורחו שלא בטובתו, וכך התגלה הסוד המופלא, והכל נוכחו לדעת כי המהרש"ל דייק בדבריו. אין כרבי אברהם בכל הדור. המהרש"ל, שהתחייב שלא לחשוף את סודו של רבי אברהם כל ימי חייו - עמד בדבריו, ודאג שהסוד ייוודע רק לאחר פטירתו. וכתר הרבנות הוגש לרבי אברהם, מוכר הירקות.
(דרך עץ החיים)

"תפיני מנחת פתים" (ו, יד)

יסוד גדול וחשוב מלמדת אותנו התורה ביחס לעני - מידת הרחמים.
מסביר רבי אהרון בקשט זצ"ל ודבריו מובאים בספר "דרכי מוסר": התורה ציוותה אותנו "פתות אותה פתים" - פתיתה זו נועדה שתיראה כאילו היא מכילה כמות גדולה.
כאשר העשיר מביא קרבנו, והקרן הוא שור, אזי בגלל גודלו לוקח זמן רב עד שנשרף. עובדה זו הייתה גורמת לעני חלישות הדעת. באה התורה וחסה על כבודו של העני ולכן אמרו: "לא יבדיל", שיישרף יחד עם הנוצות וכתוצאה מכך תימשך שריפת קרבנו זמן רב יותר ולעני תהיה נחת רוח.

"ולבש הכהן מדו בד ומכנסי בד ילבש על בשרו" (ו, ג)

"כהן גדול שלבש בגדי כהן הדיוט - עבודתו פסולה". כי אסור לאדם גדול ל"שחק" בענווה יתירה. (הספרי).
ב"ילקוט שמעוני" אומר, "שלא ילבש בגדי חול עימהן", כלומר, שהכהן לא ישתמש בבגדי הקודש לענייני חולין, שלא ינצל את בגדי הקודש ומעמדו למטרות שאינן קדושות.

"והרים את הדשן" (ו, ג)

ביום הקדוש ביותר - יום הכיפורים, במקום הקדוש ביותר - קודש הקודשים, מתחיל הכהן הגדול את עבודת הקודש (סדר העבודה) ב... הרמת הדשן, כלומר, בהורדת האפר מעל המזבח. ללמדנו, שאת עבודת הקודש יש להתחיל מהדברים הפשוטים, מלמטה.

זאת ועוד. את הרמת הדשן מבצע הכהן הגדול בעצמו, לא עוזריו השונים. ללמדנו: שאין מלאכה בזויה. ואומר על כך רבי שמחה בונים מפשיסחא: התורה חששה, שהכהן הגדול בקודש הקודשים ביום הכיפורים יעסוק רק בעניינים הרוחניים הנשגבים, וישכח להתפלל על העניינים ה"פשוטים", הגשמיים, פרנסתם של ישראל וצרכיהם ה"פשוטים" האחרים. לפיכך נצטווה הכהן הגדול, שעם היכנסו לקודש הקודשים, יחליף את בגדי הכהונה בבגדים פשוטים, ויתחיל דווקא בעבודת חולין הכי פשוטה. אז, ודאי יזכור, כי "מרובים צרכי עמך".

"אש תמיד תוקד על המזבח" (ו, ו)

בפשטות, מדבר הכתוב על אש התמיד, הבוערת על המזבח בבית המקדש יומם ולילה, ללא הרף, אך רבותינו דרשו את משמעות הכתוב בדרך שונה: כל יהודי הינו בית מקדש קטן. וליבו של האדם - דומה למזבח, ועל כל אדם להבעיר בליבו אש פנימית, יוקדת ומלהטת, להבת שלהבת לעבודת ה'. כך כל אדם, כאשר הוא מתגבר על יצרו הרע, כובש את הנפש המתאוה, מכניע ומצנן את להיטות חומו של היצר הרע, המסית ומזיח, הרי הוא זובח הלכה למעשה קרבנות לפניו יתברך. דוגמה נפלאה להכנעת כוח הנפש המתאוה, ולגבורה מפעימה בהצנעת הגדלות בתורה, נוכל לראות בסיפור הבא:

בית מדרשו של רבי שלמה לוריא, המהרש"ל, הומה וגועש במלחמות של תורה. ולהבדיל, באותה שעה, בקומה שמתחת בית המדרש, סוערת גם חנותו של אברהם, מוכר הירקות. מתחת בית מדרשו של המהרש"ל עמדה חנות הירקות של אברהם, איש המזוני ופשוט, אשר מכיריו היו מוכנים להצהיר בפה מלא כי אין הוא יודע ולו צורת אות. כך עד אותה לילה בו שב המהרש"ל מבית המדרש לביתו בשעת לילה מאוחרת מאוד, כמעט בשעה שלפנות בוקר, כאשר לפתע הגיע קול מוזר לאוזניו. היה זה קול נעים ומוכר כאחד. והקול, עוסק בסוגיה סבוכה במיוחד... צעד המהרש"ל בעקבות הקול ומה מאוד נדהם לגלות כי הקול אינו בוקע אלא מן הדירה התחתונה, דירתו של אברהם, המשמשת גם כחנות הירקות שלו!. היטה המהרש"ל

ליקוטים וסיפורים נפלאים - צו

יוצא הוא ובנו הבכור ליער והיה חוטב עצים ומביאם לעיר ומוכרם בפרוטות ובכסף שקיבל עבורם פירנס את בני ביתו בדוחק רב.

יום אחד הלכו האב ובנו ליער וחטבו עצים והביאום העירה ולא יכלו למוכרם ובאותו ערב ישנו כולם רעבים. למחרת שוב הלכו

ליעד ותוך כדי העבודה הקשה האב התעלף כי נחלש מחוסר תזונה.

הבן ראה את אביו המעולף, הרים את עינו לשמים והחל לבכות בגלל מצב המשפחה ועוניים המדולדל והמדוכא.

כששבה רוחו של אביו, התחנן לפניו שירשה לו לבקר אצל דודו העשיר, אולי תהיה תשועה על ידו, וה' יפתח את לבו לסייע בנדיבות לאחיו. האב לא מנע מבנו והירשה לו לנסוע בלית - ברירה.

כשהגיע הבן לדודו קיבלו אותו באהבה רבה. הדוד ואשתו שמחו מאוד לראותו. הבן ידע כבר כל המוצאות אותם עם בתם האלמנה, ובכל זאת לאחר זמן מה ביקש מדודו אם מוכן לתת לו את בקשתו, אבל שישבע לו שלא ישיב את פניו ריקם.

הדוד אמר: "אחיני יקירי, תגייד מה בקשתך והנני ואמלאנה". אך הבן לא אמר דבר, עד שנשבע לו הדוד.

להפתעתו ביקש הבחור את יד בתו האלמנה. הדוד ואשתו החווירו בשומעם ואמרו לו: "הננו מוכנים לעזור לך בכל מה שתרצה הן בכסף הן בכל דבר, אך עניין בתנו זה קשה. הלוא ידוע לך מה שקרה עם

שלושת חתניה, שבלי חופתם הלכו לבית עולמם, ואיך נוכל לראות בך ח"ו דבר כזה? יקר אתה לנו!". אמר הבחור לדודו: "אעפ"כ אני רוצה את בתך שתינשא לי ומהשמים ירחמו עלי וגם עליה!". מחמת שנשבע לו הדוד לא היה יכול עוד לסרב ואמר: "אני אדבר על לב בתי ואשפיע עליה וה' הטוב בעיניו יעשה. אם מהשמים היה הדבר, אין להחזיר." העשיר קרא לבתו ואמר לה את בקשת בן אחיו הבכור.

מעשה בעשיר מופלג בתורה, בחוכמה ובמידות טובות, אך רק בדבר אחד לא דיקדק: בזמן שהיה עורך סעודה והיה מזמין לסעודתו אורחים, היה מזמין רק עשירים ואנשים מכובדים, רבנים ותלמידי - חכמים אולם אורחים עניים לא הזמין. לא מרוע לב עשה זאת, אלא פשוט מאוד הוא לא אהב שבמחיצתו יהיו עניים.

לאותו עשיר הייתה בת יחידה, חכמה, נבונה ויפה להפליא. הבת הנזכרת הגיעה זמנה להינשא, ומיד קפצו השדכנים והציעו בני טובים לבחורה. מצאה חן בעיניה אחת ההצעות, הזוג הסכים להינשא, וקבעו מועד לנישואים. השמחה והאושר שררו בבית העשיר וכל העיר ציפתה בכליון עיניים ליום החופה בידעם שתהא חתונה מכובדת והעיקר מלאת מעדנים... ובהגיע יום החופה כולם היו שמחים וקהל גדול השתתף בחתונה. ברם, השמחה נקטעה בהלם גדול: הורי החתן והכלה באו לדירת הזוג הטרי למחרת בבוקר לראות מה שלומם והנה החתן, בר מינן, מוטל במיטתו ללא רוח חיים!

שמחתם נהפכה לאבל ויגון ותהום כל העיר והכלה שנהפכה לאלמנה הייתה בצער עמוק.

לא ארכו הימים ודיברו על לב האלמנה שתינשא כי עודנה צעירה ואכן היא נישאה שוב, אך שוב - החתן השני גם הוא נפטר לפתע למחרת הנישואין וגם בחתונתה השלישית נפטר החתן...

העלמה החכמה והנבונה אמרה: "אני אשאר אלמנה ואיני רוצה עוד להתחתן! מספיק שלושה חתנים קברתי. אינני יודעת בשל מי כל זה, ומה הוא העוון שבידינו או גלגול הוא."

למרות המקרים המדהימים באו כמה חתנים וביקשו את ידה אך היא בשום פנים ואופן לא הסכימה להצעות שידוכים עוד. העשיר, אבי האלמנה "הקטלנית", היה לו אח עני מאוד שגר במדינה אחרת. מצבו היה קשה מאוד ולו עשרה בנים. כל יום היה

"ותעצו המגפה" (במדבר יז, ג)

בעיר וולשצובה התפשטה פעם אחת מגפה ר"ל, ושלחו משלחת לעיר רדומסק, לרב הקדוש בעל "תפארת שלמה" זצ"ל לבקש ממנו היות שעיר זו, וולשצובה, היא עיר מולדתו, על כן יואיל נא לנסוע עמהם לשם ויברך אותם שיסיר ה' מהם כל חולי ומדוה.

כשהגיע הצדיק לעיר הוציא צו שכל בני העיר ילכו יחד עמו להקיף את בית החיים. לאחר ההקפה פתח הצדיק ואמר: רש"י בפרשת 'שופטים' (דברים יח, ג) במתנות כהונה של "הזרוע והלחיים והקיבה" כתב: דורשי רשומות היו אומרים זרוע תחת יד שנא' (במדבר כה) ויקח רומח בידו לחיים תחת תפלה שנא' (תהלים קו) **"ויעמוד פנחס ויפלל"**. אצל אהרן הכהן כתוב: **"ויעמד בין המתים ובין החיים ותעצו המגפה"** (במדבר יז, ג) לכאורה הרי צריך שיהיו רק חיים ולא מתים, כי **מה תועלת יש להשי"ת מן המתים?** ואף אם צדיקים הם ויושבים בגן עדן מה יתרון יש לבורא יתברך מזה שהם יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה, **"לא המתים יהללו י-ה ולא כל יורדי זומה"** (תהילים קטו, יז) לעומת בני אדם שחיים וקיימים - הרי מודים ומתפללים, משבחים ומברכים, וגם שותים "לחיים", **"ואנחנו נברך י-ה"**.

זהו שאמר הכתוב ויעמוד - אין עמידה אלא תפילה - בין המתים ובין החיים. שהתפלל לקב"ה בטענה זו, שיראה את החילוק בין המתים והחיים. ובכח טענה זו פעל את פעולתו "ותעצו המגפה".

לכן - סיים הצדיק, מהרו והביאו "לחיים" ותעצו המגפה, ותכף הביאו יי"ש ונתנו לכולם, ושתו "לחיים" בפתח בית החיים, והמגפה נעצרה.

(מהימנותא - ספינקא)

אמרה: "אני אשאר אלמנה ואיני רוצה עוד להתחתן! מספיק שלושה חתנים קברתי. אינני יודעת בשל מי כל זה, ומה הוא העוון שבידינו או גלגול הוא." למרות המקרים המדהימים באו כמה חתנים וביקשו את ידה אך היא בשום פנים ואופן לא הסכימה להצעות שידוכים עוד. העשיר, אבי האלמנה "הקטלנית", היה לו אח עני מאוד שגר במדינה אחרת. מצבו היה קשה מאוד ולו עשרה בנים. כל יום היה

ליקוטים וסיפורים נפלאים - צו

פלסטר! אם תקבל את דבריי הנה מה טוב. ואם לא, בוא איתי לבית - הדין הגדול שבשמים לפני הקב"ה!"
שמע המלאך וענה לה: "אני עושה למען בעלך שעשה לי כבוד גדול וחסד, לזאת אשא פניך ואלך לפני הקב"ה ואמסור את דבריך". וילך המלאך לשאול מאת הקב"ה, ובהרף עין חזר בשמחה ובישר אותם שהקב"ה ויתר לחתן והחזיר את חייו עבור גמילות חסד שעשה עם העני. ומנגד - בבית הורי הכלה הסתובבו שם כל הלילה במתח, וכשהיו שומעים את קולם ושמחתם, היו מלאים שמחה אך שמחתם הייתה מהולה ביגון כי לא ידעו מה יהיה עד הבוקר.

בזריחת החמה באו הורי הכלה, וכשראו את שניהם בריאים ושמחים לא היה גבול לשמחתם. מיד פשטה הידיעה על הנס שקרה להם, והודיעו ברבים כי גמילות חסד היא שהצילה אותם. 'אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא, ואלו הן... וגמילות חסדים... והכנסת כלה'.

"אם על תודה יקריבנו" (ז, יב)

כאשר היה הגאון רבי אברהם יעקב הכהן פאם זצ"ל (ראש ישיבת תורה ודעת בארה"ב) אברך צעיר, ניגש אליו הגאון רבי מנדל זקס, חתנו של החפץ חיים, וביקש ממנו ללמוד עם אחד מבניו שהיה אז תלמיד ב"תורה ודעת".

רבי אברהם נענה לבקשה והשניים למדו יחדיו פעמיים בשבוע. בכל פעם שניסה הרב זקס לשלם לו, סירב הרב פאם בנימוס לקבל תשלום.

יום אחד אמר לו הרב זקס "רבי אברהם, הרי אתה עושה לי את הטובה הגדולה ביותר, בזה שאתה לומד עם בני, בבקשה הרשה לי להראות כלפיך מעט הכרת הטוב ולשלם לך".

השיב לו הרב פאם: "מאז היותי ילד, למד אתי חותנך (החפץ חיים) דבר יום ביומו, חינם אין כסף! עכשיו ניתנה לי ההזדמנות להראות לו מעט הכרת הטוב בזה שאני לומד עם נכדו".

הרב פאם התכוון בדבריו אלו, שספרי ה"חפץ חיים" בפרט "משנה ברורה", "חפץ חיים" ו"אהבת חסד", ליוו אותו בקביעות והיתה להם השפעה עצומה על אורח חייו. ואכן הרב זקס קיבל את טענתו ונושא התשלום לא עלה עוד על הפרק. (אהוב על כולם)

"ויעש אהרן ובניו את כל הדברים" (ח, לו)

אומר רש"י להגיד שבחן שלא הטו ימין ושמאל. פעם ביקש הגה"ק ה"חתם סופר" זיע"א מאחד המתפללים בבית מדרשו לעבור לפני התיבה.

החל הלה להניע כתפיו הנה והנה כאומר, איני ראוי לכך ולא רצה לגשת.

אמר לו ה"חתם סופר", עכשיו הבנתי מהו שאומר רש"י "שלא הטו ימין ושמאל" היינו שאהרן ובניו עשו מה שנתבקשו לעשות, ולא הטו ראשיהם ימינה ושמאלה מתוך עניויות.

היא בכתה וצעקה, ואמרה: "די בשלושה שהלכו לעולמם ואיך ארצה ברעת בן דודי והוא בחור חמד נבון וחכם! אנה ה'! תהיה יד ה' בי ולא בבחורים אלה! מה חטאם?"

הבת ביקשה בתוקף מאביה לנסות שוב למנוע ממנו את בקשתו, אך אביה אמר לה: "בתי היקרה, את לא יכולה לתאר כמה דיברנו וביקשנוהו אני ואמך בעניין זה, ואמרנו לו שהנני מוכן לתת לו כסף לרוב, אך הוא השביעני לפני שיאמר לי, שלא אחזיר את פניו מבקשתו, ולא עלה על דעתי שהוא בכלל יבקש אותך..."
לבסוף נכנעה האלמנה ומסרה בידי שמים שירחמו עליו ועליה ועל הוריה הכאובים מהעבר.

הזוג התארס ונקבע זמן לנישואין. והנה, יום אחד לפני החופה נפגש החתן עם איש זקן. זה היה אליהו הנביא, זכור לטוב, שאמר לו: "שמע, בני, אתה רוצה להתחתן עם בת זוגתך? איעצך עצה אך אל תמוש מעצתי ימין ושמאל. בסעודה שתעשה לכבוד החתן והכלה, יבוא עני וישב ליד הדלת. אתה אל תתחיל לאכול עד שיבוא עני זה. אתה בעצמך תקום ותביא אותו ותושיבו על ידך בצד ימין. כך תינצל אתה ממוות בטוח!" והזקן נעלם.

החתן שמר את הדברים בלבו והתכוון לחופה. בשעת הסעודה הקרואים כולם ישבו מסובים ליד השולחנות אך ליבם על החתן ועיניהם לשמים שלא יקרה לו ח"ו כמו החתנים שקדמו לו ושפתותיהם דובבות תפילה לא-ל עליון.

והנה נכנס אותו עני שתיארו אליהו הנביא זכור לטוב והתיישב ליד הדלת. מיד קם החתן וניגש אליו וביקשו שישב לידו. קודם סירב ואמר כי טוב לו פה אך החתן לא עזב את ידי העני ומשכו אליו בכוח והושיבו לידו לצד ימינו כבקשת הזקן, וכיבדו כבוד גדול. כל האורחים התפלאו על התנהגות החתן עם העני הזר ולא ידעו פשר הדבר. לאחר שגמרו הסעודה והמשתה כל אחד הלך לביתו וחשב על ההלוויה, ב"מ, שככל הנראה תיארך כבר מחר... בעוד העני היה יושב, קם החתן ללכת לחדרו ואז פנה אליו העני ואמר לחתן: "אני שליחו של מרום ובאתי לקחת את נפשך!"

"תן לי זמן שנה אחת", אמר החתן. "לא! אין לי רשות".
"תן לי חודש אחד לשמח את הכלה". "לא! אין לי רשות".
"תן לי רשות לגשת אל אשתי ואקח ממנה רשות ואיפרד ממנה שלא תיבהל". "לזה אשא פניך כי גמלת עמי חסד".

הלך החתן אל הכלה שהייתה בחדר לבדה, ממתינה לחתנה שיקיים מצוותו, ונחלי מים זולגות מעיניה ומתפללת לאלוקים. כשבא חתנה לחדרה מיד ניגבה פניה והחזיקה אותו בכוח אך התפלאה מדוע בא לבד לחדר כי המנהג ללוותו.

אמר לה החתן בשקט: "באתי לקחת רשות ממך כי באה שעתי ומלאך המוות מחכה לי. הוא אמר לי כי בא לקחת נפשי ממש עכשיו הוא נמצא בחוץ". אמרה הכלה לחתן: "אתה תישאר פה ואני אלך אליו ואדבר איתו!"

מיד הלכה אל העני, שהוא מלאך המוות, ושאלה אותו: "אתה הוא השליח שרוצה לקחת נשמת אישי?". "כן".

"הלא כתוב בתורה 'כי יקח איש אישה חדשה לא יצא לצבא ולא יעבור עליו לכל דבר נקי יהיה לביתו שנה אחת ושימח את אשתו אשר לקח' והקב"ה אמת ותורתו אמת היא, ועכשיו אם תיקח את נשמת בעלי אזי

תהיה התורה ח"ו

{ אז נדברו }

פרשת צו תש"פ | עלון מספר: 459 | לסדר: "ליל שימורים"

להצטרפות לרשימת התפוצה

במייל,

להערות והארות:

a8447168@gmail.com

להשתתפות בהוצאות

הגליון:

בבנק:

חשבון 53957

בנק דיסקונט

סניף 106

באשראי:

"נדירים פלוס"

- "קהילות"

בטלפון:

(מענה ממחשב)

0799-654321

תודה

מראש!!!

כל שותפות

שלכם מחזקת

עז ודיוו

תכל'ס יצאתי מבולבל... כ"כ הרבה מסרים מה ה' רוצה מאיתנו???

מסתובבים בימים אלו אינספור תבונות ומסקנות ומסרים מה ה' רוצה מאיתנו בקורונה הזו... מה ה' בא לעורר אותנו... האם להתחזק מול פגעי הטכנולוגיה... או להתחזק בכבוד בית הכנסת או צניעות וכו' והכל נכון... לב יודע מרת נפשו...

אבל תרשה לי לפתוח נושא מזווית אחרת לגמרי לגמרי שאנחנו חייבים לקחת אותו בחשבון:

אנחנו צריכים לקחת בחשבון שה' רוצה אותנו!!! שאני אהיה איתנו!!!

ואני אסביר לך את זה במשל: מעשה שהיה... מעשה ביענקי החמוד.. ילד שובב בלע"ר... ילד שהיה צריך להציב לו הרבה גבולות... וכמובן שהיה לו רשימה ארוכה של מטלות ומדבקות שאם הוא מתנהג יפה אבא יתן ממתקים ופרסים וזה כיף... ואם הוא יתנהג לא יפה אבא יתן לו עונש וזה יהיה עצוב... והנה!! יום אחד אבא ואמא החליטו מכל מיני סיבות מאוד חשובות... שלא משנה כעת למה... שצריך לעבור דירה!!! כן... אכן עוברים דירה!!!

וכידוע: שמשפחה עוברת דירה ככה באמצע החיים הילדים עוברים איזה משבר נפשי... זה לא פשוט לעבור באמצע החיים... ויענקי עצוב מאוד מהמעבר הזה... מאוד קשה לו המעבר דירה... הוא ילד קצת מרובע... הוא התרגל לחברים מהחידור... התרגל לחדר שלו... למיטה שלו... יש לו גם מחנה שפתאום הוא היה צריך לעזוב את הכל ולעבור...

בקיפור: יענקי מאוד מאוד עצוב!!! יענקי התרגל שכל פעם שאבא עושה לו משהו עצוב... זה בגלל שהוא מתנהג לא יפה... אז גם עכשיו!!! ליענקי ברור שאם אבא ואמא החליטו לעבור דירה (שזה עושה לי מאוד עצוב) כנראה שהתנהגתי לא יפה ולכן אבא ואמא החליטו לתת לי עונש ולעבור דירה... לכן יענקי מרגיש... עצוב... נזוף... ענוש... והוא כבר כמה ימים שוכב במיטה ולא משתף פעולה... וכל הזמן הוא מתלונן ובוכה... ולא רוצה לשחק... ולא רוצה ללכת לחידור... ולאבא ואמא מאוד קשה לראות את יענקי!!! קשה להם לראות איך יענקי לקח את זה קשה!!! אבא ואמא כמובן לא חוזרים בהם לרגע... לעבור דירה היה צריך כי... כי צריך... זה דבר שאי אפשר למנוע אותו... אבל עכשיו!! אחרי שעברנו... לראות את יענקי איך שהוא מסתובב בבית עם פרצוף תשעה באב ומעכיר את כל האווירה... ועושה תחושת נכאים זה מאוד מצער את אבא...

ערב אחד אבא ניגש למיטה של יענקי וליטף אותו: יענקי!!! למה??? למה אתה ככה נראה???

יענקי הסתכל על אבא ופרץ בבכי... כן... אבא... אני מתחרט... אני מצטער שהתנהגתי לא יפה... אני מבקש ממך סליחה שלא החזרתי את המשחקים ולא הכנתי שיעורי בית...

אבא מסתכל על יענקי... ולא מבין... מה... מה אתה רוצה???

ויענקי עונה: כן אבא... אתם עברתם דירה בגלל שלא התנהגתי יפה... בגלל שלא הכנתי שיעורי בית החלטתם שאתם עוברים דירה... אז אני מצטער!!! ואני מבטיח שמהיום אני אתנהג יפה... **אבא מסתכל על יענקי בתדהמה... ונותן לו חיבוק עז: מה פתאום יענקי!!! מה... נראה לך שעברנו דירה בגלל שאתה לא התנהגת יפה?? חס ושלום!!! אתה דווקא מתנהג מאוד יפה... אתה ילד הכי חמוד בעולם... והסיבה שעברנו דירה... כי צריך לעבור דירה!!! בכלל לא בגלל שהתנהגת... לא יפה ולא- לא יפה... לא קשור אליך בכלל... לא לטוב ולא למוטב... **יענקי פרץ בבכי של הפתעה... מנסה לעכל את התפיסה החדשה!!** אה... זה לא בגלל שהתנהגתי לא יפה... אה אבא... אתה לא כועס עליי???**

לא!!! ממש לא!! אני מאוד אוהב אותך... וממש לא כועס עליך... ממש ממש לא!!

אבל אבא... ממשיך יענקי... מקודם... כשהגעת לדבר איתי... אתה אמרת לי בטענה: יענקי למה אתה כזה?? והבנתי שיש לך כן טענות עלי... ועכשיו אתה אומר שאני ילד טוב...

ענה אבא ליענקי: כן!!! יש לי טענה עליך!!! הטענה שלי עליך: למה אתה עצוב!!! למה אתה עושה אוירת נכאים בבית... למה אתה לא שמח שעברנו דירה... זה הטענה שלי עליך... אין לי טענה עליך למה לא הכנת שיעורי בית או למה אספת את המשחקים... יש לי טענה הרבה יותר משמעותית: למה אתה עצוב?? תהיה איתנו... אבא ואמא החליטו לעבור דירה... תשמח... אני איתכם... אני אוהב את מה שאתם אוהבים...

ברגע שיענקי הבין שאבא לא כועס עליו... הוא לפתע יצא מהמיטה... ופתאום הוא התחיל לצחוק ולשמוח כמו שהוא יודע... הוא שוב חזר לשחק בכל המשחקים ואז אבן נגולה מעל ליבם של אבא ואמא... יענקי לא יודע איזה חסד הוא עשה עם אבא ואמא שהוא שמח וטוב לו פה... למחרת הוא הלך לחידור והתחבר עם הילדים החדשים... ומה אתה חושב... יענקי נשאר יענקי... אחרי יומיים אמא מצאה את עצמה שוב מעירה ליענקי למה אתה לא אוסף את המשחקים... אבל אמא מפטירה לעצמה בשקט: נו... זה עוד נסבל... זה ההערות הקבועות שצריך להעיר ליענקי... אבל כשהוא היה עצוב ולא השלים עם המעבר דירה... זה... זה היה בלתי נסבל... אי אפשר היה לראות אותו ככה...

עד כאן המשל... והנמשל בעמוד 3-4 בגיליון זה...

כשהמשיח יגיע... האם עדיין ימשיכו המבצעים באושר עד? ?

בתקופה זו אנו עומדים מול טלטלה... שלכל הדעות מדובר בטלטלה גלובלית בקנה מידה ש... שלא היכרנו... בודאי לא ממתים שנולדנו... (אני מרחם על הנכדות שלי שיצטרפו להיבחן על זה בספר היסטוריה... אבל ה"ו" עד אז ה' יעזור שיתקיים בנו מקרא שכתוב "אל תזכרו ראשונות") וממילא... הפעם ההרגשה הזו חזקה מתמיד... אולי... אולי זה עומד אחר כתלנו... אולי הפעם זה המשיח אחת ולתמיד!!!! כן... צריך לקחת את זה בחשבון... (זה לא סתירה שצריך גם לקחת בחשבון שלא...)

התחושה הזו מצד אחד מאוד מרוממת... אבל מצד שני היא גם מטלטלת ומפחידה... כמה וכמה אנשים אמרו לי... אני דווקא לא כ"כ מפחד מהקורונה... אני יותר מפחד מהמשיח... אתה מבין את המשפט הזה?? אני מבין!!! כן... זה טבעי!!! בן אדם אנושי נבהל כשהקרע נשמט מתחת גליו... לא! זה לא סתירה שאנחנו יודעים שמשיח זה משהו טוב... אבל עדיין אנחנו מרגישים שכשהמשיח יבא ינועו אמות הסיפים... משהו יזדעזע לנו בשיגרה... וזה מלחיץ... ומהסיבה הזו אנחנו מפחדים מהמשיח וההרגשה הזו נורמלית!!! כל מה שנותר לנו זה ללחוש לעצמנו,

אל דאגה, זה בסה"כ אבא שבשמים... הוא מגיע לעשות לנו רק יותר טוב... לא נתחרט... בטוח... (מה אכפת לך שאתה כעת לא מסוגל להבין בדיוק מה ואיך ועד כמה טוב יהיה לך... תסמוך עליו... תן לו... תן בו אימון... אל תשכח, זה אותו בורא עולם שברא את כל הסיפוקים וכל ההנאות ואת כל הכוח והעוצם די שכעת נמוג ונמס... ואם הוא מרגיע ואומר לך: אני מגיע... הוא לא יאכזב...)

כן... זה מה שגרם לשמונים אחוז מעם ישראל לא לרצות לצאת ממצרים... לעם ישראל הרי לא היה טוב במצרים... אבל בכל זאת למה כ"כ הרבה בחרו להישאר שם?? כי מה שיש לי פה אני מכיר... מה שבטוח בטוח... זו הסביבה הטבעית שלי... התרגלתי לזה... גם אם קשה לי פה... אבל אני יודע שזה מה שיש... אני מרגיש פה בטוח... אבל לצאת ממצרים?? מה...?? אבאלע... מה יהיה שם?? יהיה לי טוב?? כן... כנראה שיש לי טוב... אבל אל תזעזע לי את הריבוע... אל תזיד אותי מפה...

זה גם הפשט במכת בכורות שמת כל בכור בארץ מצרים, מבכור פרעה היושב על כסאו עד בכור השפחה אשר אחר הריחיים "ואומרים חז"ל: שהשבויים והעבדים המצריים היו אומרים אנחנו מוכנים להישאר בשבי ובעבדות, העיקר שעם ישראל לא ישתחררו ממצרים..."

ההשאלה זועקת: מה ההיגיון של אותו בכור השפחה אשר אחר הריחיים?? אתה כזה נעבאך... החיים שלך כ"כ עלובים... והנה... כעת משה מגיע ועושה מרד אזרחים ואז אתה תשתחרר לחפשי... ואילו אתה מוכן לוותר על הדרור... מוכן להישאר עלוב החיים, העיקר שעם ישראל לא יצאו ממצרים? מה "הסיפור שלך"? נפלת על הראש???

מה התשובה?? כולם הבינו ללא יוצא מן הכלל, שברגע שה' מוציא את עם ישראל ממצרים הולך להיות פה זעזוע גלובלי!! העולם הולך להשתנות מן הקצה אל הקצה!!! את זה כולם הבינו... **ומעתה:** בכור השפחה אשר אחר הריחיים... כמה שהוא מסכן... אבל הוא ממוקם!!! אני ממוקם כאן... בחמש בלטות שאחר הריחיים... יש לי את התלוש משכורת שלי... יש לי את הסדר יום שלי... ופה אני מרגיש בטוח!! ברגע שעם ישראל יוצאים ממצרים, משהו מתחיל להתערער לי בחיים... כן... כנראה שיהיה לי יותר טוב... הרי אני גם אצא לחפשי... אבל זה משהו שמערער לי את היציבות והקייבוע... אז עזוב!! תן לי להישאר פה... אחר הריחיים... מה שבטוח בטוח...

זו תכונה מוכרת בנפש שלנו!! להישאר תקוע בבועה הקטנטנה...

בינינו... כעת כולנו מרגישים שמשיח אולי הולך להגיע... אבל זה קצת מטריד אותנו... רגע... מה יהיה עם התלוש משכורת... ומה יהיה עם השיפוץ... ובעצם... אחי בשידוכים... רגע... ואם משיח יגיע ואז אני אצטרך לעבור דירה כי ארץ ישראל שוב תתחלק לשבטים, מי יודע אם יקבלו אותי שם לכולל הרי אני כבר לא שנה ראשונה. ומי יודע אם יש גם שם אושר עד...

כן... שמונים אחוז מעם ישראל העדיפו להישאר במצרים בגלל השיקולים האלו!!!

ואנחנו קצת... קצת מבינים אותם...

אז מה?? מה נדרש מאיתנו בימים אלו?? איזו חשיבה נכונה צריכה ללוות אותנו בימים אלו בשביל שנזכה להיות מהעשרים אחוז המאושרים שכן זכו לכימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות?? תן... תשחרר... תן לרבש"ע לנהל את העניינים... תסמוך עליו שהוא לא יאכזב... גם אם בראש שלך הקטן זה לא לגמרי מסתדר... אתה לא מצליח לסגור את הפינות ולדעת איפה תשים את המטאטא ומתי תהיה ארוחת צהרים... תן... תן לבורא עולם... תשחרר לו סמכויות... תן לו להחליט בשבילך ותסמוך עליו שהוא לא יאכזב... כי המשיח יהיה טוב- לך!!

כשהייתי ילד אמא שלי ע"ה אמרה לי שלהיות גדול זה כדאי... אמרתי לה: למה?? מה... לגדולים יש יותר גולות?? האם לגדולים יש יותר גוגואים?? אולי יש להם יותר טופים וסוכריות?? היא ענתה לי: לא!!! ו... ובכל זאת!!!

לא!! למבוגרים אין שום דבר מכל הרשימה הארוכה שמעניינת אותך כעת... אבל בכל זאת!!!! בכל זאת כדאי להיות מבוגר... אז נכון!!! נכון שעכשיו מה שתופס לך את הראש זה רק מושגים ילדותיים ואילו למבוגרים אין שום דבר מכל הדברים האלו... אבל עדיין!!!! גם אתה בתור ילד קטן מסוגל להבין שלהיות מבוגר זה כדאי!!!! ולמה??

אז אמא שלי הסבירה לי: שאל תשכח שלמבוגרים יש יותר אפשרויות מהילדים... ואם מבוגר מאוד ירצה גולות וגוגואים ומשחקים... הוא יכול ללכת לחנות ולקנות... (הוא לא צריך להתחנן לאבא שיקנה לו אלא הוא עצמו הולך וקונה) ואם המבוגר החליט מרצונו הטוב לוותר על כל המשחקים של הילדים... אז תסמוך עליו שהוא מצא משהו יותר מעניין!! תסמוך עליו שזה לא בגלל שהעניינים שלו נהיו קטנות יותר... אלא ההיפך... העניינים שלו כנראה נהיו גדולות יותר... ויש לו דברים עוד יותר מעניינים... **על אותו משקל:** כשמשיח יגיע!! אם נורא נורא תתעקש להישאר באדמה... תישאר... אם נורא תרצה להמשיך להתעניין במושגים שמעניינים אותנו היום אתה תוכל... אבל אם אתה בעצמך פתאום תהיה ילד גדול ופתאום יעניינו אותך דברים אחרים... מה איכפת לך... תן לרבש"ע להפתיע אותך עם ראש עוד יותר גדול!!! תן לרבש"ע להפתיע אותך בעונג מסוג אחר לגמרי שלא היכרת... אל תפחד... משיח זה הדבר וזו המציאות הכי טובה שיכולה להיות לך בחיים. לך!! לא רק לעולם כולו... מה יהיה? איך יהיה הטוב הזה?? תסמוך על רבונו של עולם... תן לו... לכתך אחרי במדבר בארץ לא זדוונה...

שם קניית הודך והדרך! הרחק מביהמ"ד...

בשבת האחרונה התפללתי באיזה חצר של בנין... ובאמת הרגשתי שפוף... הקב"ה זרק אותי מבית הכנסת... עודני חושב... וזכיתי ל"משלוח מנות" מאיזה יונה שבדיוק עמדה מעלי... ואז נשברתי לגמרי... אמרתי: לא רק שהרבש"ע זרק אותי מהבית מדרש... הוא גם מגרש אותי מפה...

ואז פתאום נזכרתי בגמ' המפורסמת על רבי שמעון בר יוחאי שברח יחד עם בנו מהמלכות... ובהתחלה לאן הוא ברח?? לבית המדרש!!! ואז "**כי תקיף גזירתא!!!**" הוא נאלץ לעזוב את בית המדרש ולברוח למערה...

תגיד לי: מה זה "כי תקיף גזירתא"??

אוהו... אני לא צריך להגיד לך מה זה... בשבועיים האחרונים אנחנו כל הזמן חווים מה זה "כי תקיף גזרתא", כל יומיים הגזירה נהיית יותר תקיפה ויותר!!! הטבעת מתהדקת יותר ויותר... ובהתחלה עוד התחבאנו בבית הכנסת... והנה... הגיע שלב ש"תקיף גזירתא" וה' גירש אותנו מבית הכנסת!!! אבל לא רק אותנו הוא גירש!!! אלא גם את רבי שמעון בר יוחאי הוא גירש...

כן... גם רשב"י גורש מבית המדרש... והוא ברח למערה...

נו... מה רשב"י אמר לעשות עכשיו??? להרגיש נזוף... ללכת עם ראש למטה ולהגיד: ה' זרק אותי... **אז זהו שלא!!!** רשב"י הוא תלמיד של רבי עקיבא!! כן... רבי עקיבא במשך כל חייו מצטער על הפסוק ואהבת את ה' אלוך... מתי יבא לידי ואקיימנו... רבי עקיבא מכריז: לי לא מספיק שה' מפגין לי אהבה!!! אני גם רוצה להפגין אהבה לה'!!

אם ה' מחייך אלי ומראה לי כמה הוא שמח בתפילות שלי ובלימוד שלי... אז ה' מפגין לי אהבה!!! כיף לי... אני מרגיש ילד אהוב... אבל אם ה' לא מפגין אהבה... אדרבה... הוא זורק אותי מבית הכנסת... **כאן יש לי הזדמנות להפגין לו אהבה!!!** כן רבש"ע... גם אני אוהב אותך!!! לא רק אתה אוהב אותי!!! רבי עקיבא קופץ על כאלו הזדמנויות... רבי עקיבא מחנך את התלמידים שלו... אם ה' חייך אליך אז ה' הפגין לך אהבה... נו... נעים מאוד... אבל אם ה' זורק אותך מהבית מדרש... תקפוז על זה!!! יש לך הזדמנות להפגין אהבה לה'!!! כן... הפעם זה מפגן מצידך!!!

ממילא כשרשב"י נזרק מבית הכנסת כמונו... הוא לא עושה פרוץ מסכן... אדרבה... הוא נכנס בסערה למערה ומתחיל לעסוק בתורה ולעבוד את ה' בייתר שאת ובייתר עוז... **וימים יגידו!!!** וכל כלל ישראל שרים בר יוחאי מושב טוב ישבת יום נסת יום אשר ברחת... במערות צורים שעמדת?? **שם!!! שם קניית הודך והדרך!!!** כל הודו והדרו של רשב"י... מאיפה מגיע?? מהמערה הזו שהוא נזרק אליה!!!

מהבית כנסת שהוא לא התפלל בו... מהקריאת התורה שהוא לא זכה לשמוע... מהשלחן שבת וליל הסדר שהוא לא זכה לעשות לא עם המשפחה ולא עם מצות ולא עם יין... והיה לו את כל הסיבות שבעולם להיות עצוב!!! ועוד בשם היידישקייט!!! רבש"ע... זרקת אותי... אתה לא רוצה את התפילות שלי בבית הכנסת... אתה לא רוצה את הלימוד תורה שלי בבית מדרש... אבל לא!!! רשב"י קפץ על ההזדמנות... אם ה' לא מפגין אהבה!!! אז הגיע תורי להפגין לו אהבה!! ושם!!! שם קניית הודך והדרך!!!

זו תפיסת מחשבה אחרת... אמנם אי אפשר להתעלם משרשרת הנזיפות שקבלנו משמים... שבאמת הורחקנו מהבית מדרש ומהמניין ומקריאת התורה... אבל צריך לדעת שאם ניקח את זה למקום הנכון וכאן נפגין אהבה לה'... פה דווקא כאן נקנה את ההוד וההדר!!! נושא זה בייתר הרחבה בעמוד 3-4 בגיליון זה...

המשך -) עד כאן המשל... והנמשל:

כעת!!! בימים אלו שהקב"ה מזעזע את כל העולם עם הקורונה... יש פה טלטלה... יש פה איזה מעבר דירה... הקב"ה מעביר כעת את העולם כולו ממצב למצב... (הייתי מגדיר את זה שה' מעביר את העולם ממצב אוטומטי למצב מכני... או אולי משעון חול לשעון שבת... אבל האמת היא שלא כ"כ משנה מה ההגדרה... מה שבטוח ה' עושה פה איזה העברה...)

יענקי השובב שלנו שתמיד צריך להעיר לו ותמיד יש לו מעידות ביידישקייט וצריך תמיד לחזק אותו... יענקי התרגל לחשוב שאם הקב"ה עושה משהו בעולם זה מוכרח להיות או שזכר או עונש...

אם ה' עושה משהו ככה טוב ונעים בעולם זה מוכרח להגיע בתור שזכר על איזה משהו טוב שעשיתי... ואם ה' עושה משהו לא כ"כ נעים זה מוכרח להיות עונש על משהו לא טוב שעשיתי... **וענקי לא טועה!!!** כשיענקי מתנהג כמו שצריך ועושה רצון ה' הוא באמת מקבל פרס... וכשהוא לא מתנהג יפה הוא באמת מקבל עונש ונו נו נו... (ככה כתוב בפרשה השניה של ק"ש... והיה אם שמוע... ונתתי מטר ארצכם... השמרו לכם פן יפתה... וחרה אף ה' ואבדתם מהרה) **והנה...**

עכשיו הקב"ה החליט לעשות איזה מעבר דירה... ו... והמעבר הזה הוא קשה!!! קשה לכולנו!!! כן... הקורונה הזו מגבילה אותנו מאוד... מכניסה אותנו למתחים ולחצים... ומהלכת עלינו אימים... וזה גם גובה קרבנות יקרים רח"ל... **ו... זה לא פשוט!!! וליענקי ברור כשמש בצהרים שה' מעניש אותנו!!! כן... גם כשאבא ואמא החליטו לעבור דירה... יענקי היה בטוח שכל המעבר דירה הגיע רק בתור עונש... **אבל לא יענקי!!! יש לך טעות!!!****

לא תמיד זה רק עניין של שזכר ועונש... לא בטוח שה' עושה קרונה רק בתור עונש... סו"ס ה' הוא מנהיג הבירה וכעת ה' החליט שהעולם צריך לעבור איזה משהו... לעבור איזה תהליך מסוים... למה??? לא יודע... בשביל זה הוא רבנו של עולם והוא יודע מה שהוא עושה... (זה בדיוק כמו חייט שתוף כדי התהליך של תיקון הבגד הוא לפעמים קורע על מנת לתפור וסותר ע"מ לבנות ומי שרואה תמונה חלקית נראה לו שיש פה השחתה אבל בשביל זה הקב"ה צופה ומביט עד סוף כל הדורות והוא מסובב ומגלגל את הכל לטוב הגמור ואז!!! אז ימלא שחוק פינו... אבל כעת לא נוטר לנו אלא לסמוך עליי)

יענקי החמוד: אל תקח את זה אישי!!! לא בטוח שהכל מגיע בגלל העבירות שלך... ולכן ה' הביא קורונה... **אבל תכל"ס... זה כן אישי!!!** סו"ס מקובלנו שכל דבר שקורה בעולם זה בשביל ישראל... (הרמב"ם הרי מזהיר: שמי שחושב שהצרה היא מקרה נקרה ולא קשורה אליו הרי זו מדת אכזריות וה"י...) אז כן!!! ה' כן פונה ליענקי דרך הקורונה...

ה' פונה ליענקי ואומר לו: **יענקי שלי... למה אתה ככה???**

וענקי עונה: כן אבא... אתה צודק... אני יודע שהכל בגללי... אני יודע שאני חוטא ופושע... ואני מפשפש במעשי ומנסה לזהות על מה יצא הקצף... למה ככה הענשת אותי... אלא תגלה לי למה אתה כועס עלי...

עונה אבא שבשמים: יענקלה שלי... לא הבנת אותי!!!

כשאני שואל אותך למה אתה ככה... אני מתכוין- **למה אתה עצוב???** למה אתה מתנגד אליי? אני בורא עולם החלטתי מאיזו סיבה שתהיה לעשות קרונה בעולם... החלטתי להעביר את העולם הזה דירה... אז תהיה איתי... תקבל את ההחלטה שלי... כן... אני פונה אליך בקורונה הזו... **אבל זה לא פניה ממקום של אשמה** למה אתה עושה עבירות?? לא!!! **זו פניה ממקום של-- למה אתה לא משתף איתי פעולה!!!**

אני אבא שבשמים החלטתי שכעת צריך שיהיה מצב חירום שקוראים לו קורונה!!! למה???. ככה... בשביל זה אני אבא שבשמים ובשביל זה אתה יענקלה שלי שאתה בני האהוב ואתה כרוך אחרי ונאמן ביתי... אתה הולך אחרי ואיתי בלב שלם... אז למה אתה כעת נכנס למיטה?? למה בימים אלו אני לא רואה אותך בשמחה ובטוב לב ומרוב כל?? למה אתה כועס עלי בני היקר?? למה אתה משרה אורית נכאים בבית שלי...

ושבו!!! בא נחזור שוב למשל: בינינו... אם אבא ואמא החליטו לעבור דירה ויענקי מפגין עצבות ולא משתף פעולה ולא רוצה ללכת לחידר...

אני שואל אותך: אבא ואמא כעת **רוצים משהו מיענקי???** כן... הם רוצים ממנו משהו!!! **מה?? מה הם רוצים ממנו???** שיאסוף את המשחקים??? **לא!!!** שיכין שיעורי בית?? **לא!!!** שיריד מהשלחן?? **לא!!!**

אז מה כן???. כעת אבא ואמא רוצים מיענקי משהו הרבה יותר קריטי!!!

יענקי שלנו המתוק: **תהיה איתנו!!!** החלטנו שצריך לעבור דירה... אנחנו יודעים מה שאנחנו עושים... בא... תקבל את זה... אל תכנס למיטה ותהיה כל היום קוטר אאאוף... הבית הזה... הכל פה דפוק. אל תעשה לנו את אורית נכאים הזו... אם החלטנו שעוברים דירה תהיה איתנו!!!

בימים אלו ההנהקודה הכי חשובה שה' רוצה מאיתנו... שנקבל אותו!!!

כן... ה' רוצה מאיתנו משהו... ה' מדבר איתנו!!! **השאלה מה???**

ברוב הפעמים שקורה משהו... ה' רוצה מאיתנו משהו יותר נקודתי... על משקל של "תכינו שיעורי בית" "תורידו מהשלחן", כן... הקב"ה לפעמים רוצה לעורר אותנו שנתחזק בשמירת הלשון או בצניעות וכו'... אבל כעת שמשו כ"כ כ"כ גדול קורה בעולם... שכולנו קולטים שזה משהו בקנה מידה אחר!!! ה' מעביר את העולם דירה... **כאן!!! צריך לפתוח ראש גדול!!! כאן גם יענקי שתמיד מכיר את השפה של שזכר ועונש** גם הוא צריך להבין שיש פה איזה תהליך קצת יותר רחב שהוא לא בהכרח אחד על אחד!!! ה' עושה כעת איזה תהליך... וה' רוצה מאיתנו משהו הרבה יותר משמעותי... תהיו איתי!!! תקבלו איתי!!! אל תתנגדו למהלכים שלי... אל תתפסו חזק את המושכות... תנו!!! תשחררו לי את המושכות!!!

תכבדו את ההחלטה שלי... בשביל מה אתם עם שלי... בשביל להיות איתי... **ובינינו!!! זה הכי קשה!!!**

יענקי מוכן לבצע את כל המשימות... להחזיר את כל המשחקים למקום... ולהוריד מהשלחן... לעשות שיעורי בית כמו ילד הכי חרוץ... רק אל תעבירו אותי דירה... רק שאבא לא יציב לי עובדות בשטח שאני צריך לקבל אותם... לדבר הזה קוראים בשפה תורנית: **עול מלכות שמים!!!**

כידוע: יש **עול תורה!** ו----יש **עול מלכות שמים!**

מה ההבדל בין **עול תורה** ל--**עול מלכות שמים**???

עול תורה זה תרי"ג מצוות... יש רשימת מטלות שיענקי צריך לעמוד בהם בצייטנות... צריך לקום בזמן כמו יהודי... צריך לקיים את ד' חלקי שו"ע... צריך לעשות שיעורי בית... לסדר את המיטה... זה תרי"ג מצוות... רשימה של מטלות שיהודי צריך לקיים אותם ואז הוא מקבל שכר... וכשהוא לא מקיים אותם אז אבא שבשמים עושה נו נו נו...

זה עול תורה!!! אבל עול מלכות שמים זה משהו אחר לגמרי לגמרי!!!

לפעמים אבא מחליט משהו ומציב עובדות בשטח כי הוא אבא שבשמים והוא מחליט... וכעת הוא דווקא לא דורש ממני משהו מיוחד... הוא לא דורש ממני איזה משימה נקודתית שאעשה... הוא רק מבקש ממני דבר אחד: תקבל אותי!!! ככה החלטתי! תקבל אותי!!! זה כבר עול מלכות שמים!!! **ועול מלכות שמים זה דבר הרבה יותר קשה מאשר עול תורה!!!** **עול תורה זה** ללמוד בהתמדה שמונה שעות רצוף... **ואילו עול מלכות שמים זה** לקבל באהבה את התכונות שלי ולא להתמרמר על זה שה' עשה אותי היפראקטיבי שלא מסוגל לשבת וללמוד יותר משעתיים רצוף... **עול תורה זה** להתפלל בבית כנסת ובמנין ולהגיד צ' אמנים וד' קדושות... **ואילו עול מלכות שמים זה** לקבל באהבה את זה שה' כעת רוצה שאנחנו נתפלל ביחידות!!! ולא לעשות פרוצף ט"ב אלא לקבל את זה!!! אם ה' כך רוצה אז אני איתנו!!! **עול תורה זה** לקיים את הציווי לישא אישה ולהקים בית בישראל ולהעמיד בנים ובנות ושכולם ישבו כמו חיילים סביב השלחן בליל הסדר ולקיים מצוות "והגדת לבנך" בהידור רב! זה מסלול התקין והאידיאלי של עול תורה!!! כך התורה רוצה שביית יהודי יראה בליל הסדר... אבל מה אעשה... וגזרה חכמתו יתברך שאני עדיין רווק/ה... או אין עדיין ילדים... (או שלא תמיד זה הבן החכם... לפעמים הוא בן שצריך להכחות את שיניו) והחסר הזה זועק עד לשמים... אבל אם מקבלים באהבה... ומשתדלים להתעלות ולהגיד לה'... **ה' אני איתך!!!** אם זה המהלך שבררתי ל כעת וככה אתה רוצה שיראה הליל הסדר שלי אז אני איתך!!! לא מתלונן!!! אני אסב כמו בן מלך ואשתה כוס יין כי אני אחד איתך!!! כזה ליל הסדר הוא הרבה הרבה יותר נחשב מליל הסדר שנאמרו בו חידושי תורה לרוב... (כי אל תשכח שליל הסדר זה לא ליל קבלת התורה!!! אלא לילה של **קבלת עול מלכות שמים!!!**) ליל הסדר שכל המשפחה המורחבת משתתפת זה ליל הסדר אידיאלי מהמקום של עול תורה... אבל אם יש קורונה וגזרה חכמתו יתברך שכולנו נתכבד בבתינו במרחק

לפני שנתיים זכיתי להוציא ספר על תפילה... שנקרא **"אהבתי!!"** בספר הזה כתוב הדרכה איך להתפלל לה' ולקבל מה שאתה רוצה... ברוך ה' היה ביקוש לספר הזה... ואנשים העידו לי שהיה להם חיזוק גדול בתפילה מהספר הזה...

דא עקא!!! שאז פתאום התחילו להגיע אלי שאלות שלא חשבתי עליהם... מה קורה כשהתפילה לא מתקבלת...?? מה קורה שאחרי כל התפילות והזעקות ה' מתעקש ועושה ווטו ולא מוכן לשחרר... (לכה"פ בשלב זה)?? איך בולעים את הגלולה?? איך אוכלים את זה??

כאן נתקעתי!!! על זה לא חשבתי!!! ואז ה' שלח לי בהשגחה פרטית ובמתנה מופלאה קשר קרוב ליהודי קדוש- ר' עזריאל טאובר זצ"ל שזכיתי להכיר אותו אמנם שנתיים בלבד!!! אבל בשנתיים האלו ידי לא זזה מתוך ידו... (סיפורי זאת בהרחבה בגיליון פרשת קדושים בשנה שעברה) והוא היה כבר חולה וחלוש ודווקא מהמקום הזה של נאה דורש ונאה מקיים הוא חשף אותי לעולם חדש ובהיר... הוא גילה לי שיש אמנם **"אהבתי"** כי ישמע ה' את קולי! אבל לספר **אהבתי** הזה מוכרח להוסיף חלק ב' שקוראים לו **"ואהבתי!!"** ואהבת את ה' אלוך בכל מינה שמודד לך!

אהבתי זה אומר שיש לי את הזכות **לקבל** מה' מה שאני רוצה...

אבל ואהבתי??? ואהבת זה... זה מה קורה כשאני לא מקבל מה שאני רוצה... כאן יש לי הזדמנות **לתת** לה'!!! את מה לתת?? **את עצמי!!!**

ה' אני איתך!! אני שלם איתך!!! אני לא מתלונן... לא מתמרמר... אני אחד איתך רבש"ע... כשאני מקבל את רצון ה' בשמחה אני נותן לקב"ה את המתנה הכי גדולה שאני יכול לתת לו: **את עצמי!!!**

והנה... זיכני ה' לקראת יום השנה לפטירתו של ר' עזריאל... לברך על המוגמר לקראת הוצאה של ספר **"ואהבתי"** לאור עולם... מורי ורבי שליט"א שמלווה אותי לאורך הספר הזה הכין אותי מראש שהתכנים של הספר **"ואהבתי"** יהיו הרבה פחות פופולריים מהספר **"אהבתי!!"** כן... הספר אהבתי מדבר איך **לקבל** מה' והספר **ואהבתי** מדבר בעיקר איך **לתת** לה'... **אבל!!! פתאום הגיעה הקורונה** ותוך תקופה קצרה הקב"ה מצמיד אותנו לפינה ומכריח אותנו לקבל אותו... ובבת אחת כאן המנייה של התכנים של הספר **ואהבתי** מזנקים לשחקים... פתאום הקב"ה מעמיד את כולנו בפני עובדה שהוא רוצה את הנאמנות שלנו!!

זו חובת השעה בימים אלו... ה' מזמין חדר יחוד!! ה' רוצה שנתייחד איתו!!! איך?? שנהיה אחד איתו... לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה... אין לך ארץ לא זרועה כמו העתיד הלוט בערפל שאף אחד מאיתנו לא יודע מה ילד יום... וה' רוצה אותנו פה!!! במצב הלא ברור הזה!!! תנו לי... תעצמו עיניים ותלכו אחרי... ואנחנו ניתן את זה לקב"ה!!! וכימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות...

שאי אהיה שלם איתם... אחד איתם... ולא אתנגד להחלטתם... **על אותו משקל:** יהודי צריך לדעת שכל דבר שקורה ועובר עלינו... מצד אחד יש פה **"הנהגת המשפט!!"** ה' קורא לנו לסדר... וצריך לחזור בתשובה על אחד שתיים שלוש... ומצד שני צריך לדעת שיש גם **"הנהגת היחוד!!"** וה' עושה לפעמים דברים שהם לא בהכרח קשורים למעשים שלנו... זה מה שנקרא **"ונשגב ה' לבדו ביום ההוא..."** זה מהלכים שה' עושה אותם לבד בלי קשר למעשים שלנו... אבל גם כאן הוא רוצה ממני משהו... את מה הוא רוצה?? **אותי! שאני אהיה אחד איתו!!!**

רק אסיים בנימה אישית: זה ההבדל בין גיליון אז נדברו לגיליון שלהבת. אז בשבועות רגילים אני איכשהו מצליח לתמרן בין שני התכנים השונים ולא לערבב ביניהם... אבל כעת... בימים האלו שהבירה כולה דולקת בבהלת הקורונה... בהתחלה השתדלתי להישאר נאמן להפרדה ההרמטית!!! בגיליון אז נדברו כתבתי בנימה של **עול תורה...** שה' עושה את הקורונה בשביל לעורר אותנו להתחזק ברשימה של דברים שצריכים חיזוק (ומכאן ואילך זה כבר באמת נושא רחב... במה צריך להתחזק וכ'...)

אבל להגיד שה' שולח את הקורונה והוא פשוט רוצה שנהיה איתו!!! אופס!!! זה כבר תכנים של עול מלכות שמים!!! זה תכנים שבדרך כלל אני לא פותח אותם בעלון אז נדברו... אז בהתחלה התאפקתי!!!

אבל מה אעשה... ש... שמיים ליום זה פשוט זועק עד לשמים!! מיום ליום שהקורונה הזו מהלכת עלינו אימים וטבעת החנק הולכת ומתהדקת סביבנו... זועק מהקורונה הזו שה' רוצה משהו הרבה יותר רחב!!! ה' רוצה משהו הרבה יותר גדול ורחב מחיזוקים נקודתיים!!! **זועק שה' מזמין יחוד!!! זועק מכל פינה שה' רוצה שנהיה איתו!!!**

והשבוע די!! ננעתי!!! במצב הנוכחי אי אפשר להפריד רשויות... אנחנו מוכרחים להבין שה' רוצה מאיתנו משהו גם מעבר!!! מעבר לחיזוקים נקודתיים! כן... תמיד צריך להמשיך להתחזק במה שאנחנו לא בסדר... ליענקי יש תמיד מה להשתפר בהתנהגות אבל כעת אבא שבשמים רוצה משהו הרבה יותר משמעותי...)

יענקי: אני רוצה אותך!!! אני רוצה שתהיה איתי!!! אני כעת מבצע איזה תהליך מסוים... כן... זה תהליך קשה... ואני רוצה שתקבל אותי...

יהודים: תדעו לכם!!! בימים אלו ה' רוצה אותנו!!! ה' רוצה את החיוך שלנו!! ה' רוצה שנהיה איתו!!! זו הנקודה העיקרית שה' רוצה שנתחזק... שניתן לו את המושכות ונגיד לו: אנחנו עמך וצאן מרעיתך... קדימה... תוביל אותנו לאיפה שאתה רוצה... אנחנו אחרים בעיניים עצומות... זה קשה!!! לא לחינם לכתך אחרי במדבר זה חסד!!! **חסד נעורייך!** הקב"ה לעולם לא שוכח לאותם עשרים אחוז מעם ישראל את הרגעים האלו... שהם נתנו לה' את המושכות ואמרו לו: אבא... אנחנו איתך!!! שלמים איתך... **העול מלכות שמים הזה כעת הוא קריטי! הרבה יותר מכל חיזוק אחר בעול תורה (שכמובן תמיד נדרש)!!!**

שתי מטרים אחד מהשני וליל הסדר יראה ריק ומשמים והעיקר חסר מן הסדר... כאן יש לנו הזדמנות לעשות ליל הסדר של **קבלת עול מלכות שמים!!!** לא!!! אנחנו לא נהיה עצובים!! אנחנו נשמח עם ה'!!! אנחנו נגיד לה'!! אם ככה רצית שיראה ליל הסדר אז אנחנו איתך!!! זה תכא דרחמנא!!! אנחנו נשתה יין לשכרה כבני מלכים כי אנחנו אחד איתך!!!

נה... בשורות הקצרות סקרתי לפניך ביקצור נמרץ כמה מדגמים להבדל בין עול תורה לעול מלכות שמים... ותן לחכם ויחכם עוד...

את הבהירות החדשה הזו קבלתי מהגאון ר' עזריאל טאובר זצ"ל שנסתלק מאיתנו בשנה שעברה ב"ג בניסן... שזכיתי ליצוק מים על ידו ולהיות שותף בכתיבת גיליון נוסף... גיליון הנקרא שלהבת. זיכני ה' לכתוב מידי שבוע בשתי עלונים... עלון אחד שנקרא אז נדברו והעלון השני נקרא שלהבת... **וההבדל בין שני העלונים האלו הוא מנוגד מן הקצה לקצה:**

עלון אז נדברו מדבר על **עול תורה!!!**

ואילו עלון שלהבת מדבר על **עול מלכות שמים!!!**

ואם קרתה איזה טרגדיה ל"ע... אז עלון אז נדברו ידבר מה ה' בא לעורר אותנו... איזה מצווה בתי"ג מצוות יענקי לא עשה כמו שצריך וה' רוצה לעורר אותנו... אם זה אינטרנט... אם זה כבוד בית הכנסת וכו' וכו'... ובמקביל!!! באותו שבוע בעלון שלהבת יהיה כתוב על אותה טרגדיה אבל במנגינה ובנימה אחרת לגמרי... בעלון שלהבת יהיה כתוב שה' עושה כל מיני מהלכים שאנחנו לא מבינים... וכל מה שנוותר ליענקי זה לקבל באהבה ולשמוח עם מה שאבא עושה ולא להתלונן...

ולכאורה זה סתירה!!! תכל"ס... מה האמת??? האם ה' רוצה לעורר אותנו או שה' רוצה שנקבל אותו? **נו... מה התשובה??**

זה לא סתירה!!! בשביל זה יש לנו מידי יום גם את פרשה ראשונה של ק"ש שזה עול מלכות שמים- ואהבת את ה' אלוך... בכל מידה ומדה שהוא מודד לך הוי מודה לו... ומיד אח"כ יש לנו פרשה שניה שזה עול תורה ומצוות... **אה... אז איך משלבים ביניהם??** איך יודעים מתי כן ומתי כן?? כמה כן וכמה כן?? זה כבר סוגיית הסוגיות ואי אפשר לכתוב את כל התורה על רגל אחת... אבל אם תחשוב קצת... זה לא סתירה!!! יענקי צריך לדעת שמצד אחד צריך להתנהג יפה ולהוריד מהשלחן ולקום בבוקר... ובד בבד מותר ליענקי גם להפסיק להיות פנוראי ולפתוח ראש ולהבין שיש מהלכים קצת יותר רחבים שהם שלא בהכרח קשורים נקודתית ספציפי להתנהגות שלו... יש דברים שאבא ואמא מחליטים כ"כ... כי כך הם החליטו וכאן המקום שלי זה לקבל את ההחלטה שלהם... כאן אבא ואמא דווקא לא מבקשים שאני אעשה משהו... אדרבה... כעת הם רוצים אותי!!! רוצים אותי כמות שאני... חשוב להם

יהודים: תתפללו!!!! גיוואלד...

כשהגביא מזכיר את המבול... הוא קורא לו "מי נח"!!! המבול נקרא על שמו של נח... כאילו נח הביא את המבול...

והשאלה זועקת מאליה: נח...?? בדיוק נח?? הרי נח הוא היחיד שהציל משהו מהמבול... הוא היחיד שהיה צדיק בדור המבול... אז למה המבול נקרא על שמו???

אומר הזוהר הקדוש: שהסיבה שהמבול נקרא על שמו של נח בגלל שהוא לא התפלל על בני דורו!!!! היות ואם הוא היה מתפלל זועק לשמים שלא יהיה מבול אז לא היה מבול... אז ברגע שהוא לא התפלל המבול נקרא על שמו!!!! כאילו הוא גרם את המבול!!!! והשאלה הנשאלת: וכי נח לא התפלל בכלל???

מסתמא שהוא כן התפלל שלא יהיה מבול???

אלא מאי??? כתוב שנח היה מקטני אמנה... מאמין ולא מאמין... כן... הוא האמין שיש מבול... אבל... אבל לא עד כדי כך!!! הוא לא האמין שכלה ונחרצה מעם ה'... הוא לא האמין שהולכת להיות פה קטסטרופה של מחיקת כל האנושות... ומתי הוא הבין את זה?? לאחר מעשה!!! כשהוא יצא מהתיבה ואז הוא ראה מול עיניו את הזוועה... אז הוא הזדעזע והתפלל ואז ה' אמר לו: חבל... למה לא התפללת לפני כן...

עומדים אנו בעיצומה של מגיפה... שלפני שבועיים לא חלמנו לאן זה יתפתח!!! תסכים איתי שאם לפני שבועיים הייתי אומר לך שהולך להיות פה ארבע ספרות של חולים... והולך להיות סגר כמעט מוחלט... היית צוחק עליי!!! כן... בפורים נסעתי באוטובוס וראיתי את המושבים שקשורים ליד הנהג... התפוצצתי מצחוק... לא עבר שבוע ימים וכולנו נכנסנו לסרט הזה... בקיצור: קצב ההתפתחות הוא מסחרר!!! ואסור שיקרה לנו מה שקרה אצל נח... אסור שנוכר לאחר מעשה!!! אנו מוכרחים להעמיד לנגד עינינו את הקטסטרופה הכי חמורה שיכולה לעמוד מול עינינו... בשעת התפילה כל אחד צריך להעמיד נגד עיניו את בני משפחתו הקרובים שהם צריכים רחמי שמים מרובים... כדי להתפלל בעוד מועד!!!! ותפילה שמתפללים לפני הצרה היא תפילה שמתקבלת יותר... מספיק נזכרנו מאוחר... מספיק נכנסנו לפאניקה מאוחר מידי ואנחנו משלמים על זה מחיר יקר מאוד של הידבקויות... עזוב... זה משמים... אבל לפחות בתפילה שלא נרדם בשמירה!!! שלא נדיה אדישים בתפילה!!! שלא נחסוך בדרימון הכי פרוץ מה יכול חלילה להיות פה אם לא נזעק עד לשמים!!!! זה הכמה של יהודי: הרואה את הנולד!!! אנחנו כבר רואים שהממדים כמעט מכפילים את עצמם מיום ליום... אנחנו כבר קולטים שיש פה משהו ממש לא פשוט...

אז גיוואלד!!! הוחילי לאלוקים כי עוד אודנו ישועות פני ואלוקי...

כמובן שאם הייתי איש שמתעסק בענייני רפואה הייתי אומר את המסר הזה בייחס ליהירות שנדרשת מאיתנו... אבל שוב... אני סומך על הגורמים בדבר שהם יודעים להגיד את זה...

אני פה בשביל למוקד אותך מול תפילה!!!!

ה' העמיד עלינו מלך קשה כהמן... כן הקורונה הזו היא מלך קשה!!! המן היה נקרא מלך קשה בגלל שהוא לא היה מלך... בקום עלינו אדם-אדם ולא מלך... הקורונה הזו היא לא אויב גלוי... היא אויב המקמק ונסתר שאתה לא יכול להתחמש מולו... וכשמגיע מלך קשה כהמן... מה עם ישראל עושים??? זועקים לשמים וה' יקבל את תפילתנו... ונוכה בחג הפסח כשם שהמן עבר מן העולם כך המגיפה הזו תסתלק לאלתר מאיתנו...

ולפתע נשמע קול קסום ששיתק את כל המטבח...

זהו!!! הגיע עת!!! השעה 12.00 בצהריים... כעת הגיע חצות היום של ערב פסח...

מפלס המתח כעת מטפס ומגיע לנקודת שיא... סבא דרוך מאוד... הוא שוב בודק... שוב חוקר כל אחד מבני החבורה האם הוא זוכר את המשימות שמוטלות עליו... אבא מתרוצץ מפה לשם... הגברים כמו תמיד שולטים ברגשות והמתח והבהילות לא מפריעה להם לסיים את כל המשימות הטכניות המוטלות אליהם. אבל אצלנו הנשים... המתח הזה בשלב מסוים מתפרץ לתפילה נרגשת עם הרבה דמעות... שאכן נזכה לקיים קרבן פסח כהלכתו... נו... שיחזרו מבית המקדש עם הכבש... שנשמע שהכל בסדר ועבר בשלום...

והגיע עת!!! בעוד כמה דקות מתחילים בבית המקדש הקרבת תמיד של בין הערביים... ואח"כ קטורת של בין הערביים ונרות... ומיד אח"כ תיכנס כת הראשונה להקריב קרבן פסח!!!

כעת הגברים הלכו מהר מהר למקוה בסילודין לשם הקרבת קרבן פסח ולשם אכילת חבורה זו... וחזרו לכאן... ואז סבא לבש בגדי יו"ט וחגר את הגארטל בסילודין... וניגש ברטט של קדושה לחדר שינה... והתיר את הכבש מהחבל שהיה קשור למיטה בד' ימים האחרונים... סבא לקח את הכבש והרכיב אותו על כתפו והם יצאו... מלויים את סבא לבית המקדש... עם הרבה דמעות ומחשבות... כולם ליוו את סבא... מגדול ועד קטן... זה מעמד מרגש ומרטיט... לראות את דמותו של סבא ואבא מהלכים עם הטלה לבית המקדש, זה מציף לנו את הפסוקים הנוראים של עקידת יצחק... **כן... הם כעת צועדים בדיוק לאותו מקום... לאותו הר המוריה**... ולאותו מזבח שעד היום אפרו של יצחק צבור שם... לאותו מזבח שעליו הוקרב אותו איל... שאת הקרן שלו פגשנו בראש השנה, וכעת בפסח, אנחנו מגישים את בנו של אותו איל- את הטלה, כן, אנחנו, בתור בניו של אברהם ויצחק ויעקב, יש לנו את הזכות להקריב את בנו של האיל באותו מזבח שכמעט הוקרב בו בנו של אברהם אבינו... בזכותו יצאנו ממצרים כהיום הזה... בזכותו זכינו להיות עם הנבחר... **והיום!!! ביום ההולדת של יצחק אבינו**, יש לנו- עם ישראל זרע יצחק את הזכות העצומה כסידי שנה... להיוולד מחדש... מידי שנה אנחנו נפגשים שוב סביב אותו מזבח שבו נולד העם היהודי... ואנחנו שוב נולדים מחדש,

המזבח הזה יתמלא היום בהסון המון דם, והדם הזה יזכיר לנו את הדם ששפך אברהם אבינו על המילים 'הנני'!!! וכבש רחמיו לעשות רצונו יתברך בלבב שלם, כן!!! יכבשו רחמיו את כעסך מעלינו... וישבו חרון אפך מעמך מעירך מארצך ומנחלתך... היום בהקרבת הפסח גם אנחנו נזכה להכריז הנני!!! גם אנחנו בניו של אברהם אבינו, וכעת כולנו מקבלים על עצמנו עול מלכות שמים ומכריזים: הנני!!!

דמותו של סבא הלכה והתרחקה... ואנו הנשים... נשארו כאן בבית, כל אחת מנוססת במחשבותיה, כן, רבש"ע: הנני!!! כל אחת וה' הנני' שלה... כל אחת וה'עקידת יצחק' הפרטית שלה... כל אחד וה'ביבי' שהוא צריך לעקוד ולמסור לאבא שבשמים... כל אחד ו'אשר אהבת' שלו ש... ש'העלהו שם... ש'ם לעולה'...

ולפתע נשמע קול קסום... ששיתק בבת אחת את המטבח... קול של עשרות אלפי לויים שפוצחים בשירת 'הללו עבדי ה''... הנה... **כעת!!! כעת ממש הלויים מתחילים לקרא את ההלל**... זה ה' אומר??? זה אומר שכעת ממש נכנסה כת ראשונה ונגעלו דלתות העזרה והתחילו לשחוט את הפסחים... הפה פעור... ירושלים כולה עוצרת את נשימתה... המטבח מושבת... ואנו עוצמות את העיניים ונשאבות בכל ישותנו למילים הקדושות והמתוקות... ואז הלויים הגיעו לפסוק '**מי כה' אלוקינו... המשפיל לראות בשמים ובארץ**'... עין לא נותרה יבישה... כן, אלפי הכינורות הנשמעים מהדוכן פורטים על מיתרי הלב, וחוזרים עד לכאן... עד למטבח המהביל... כן, רבש"ע: אתה המ'שפיל לראות', אתה רואה כעת לא רק את סבא ואבא וכל הגברים שנמצאים עכשיו במקום הקדוש ביותר... לא, אתה נמצא גם איתי פה במטבח, ואתה נמצא גם עם רבקה'ה שלנו הרווקה המתבגרת שהחליטה להישאר בבית עצובה, כי קשה לה לשבת בליל הסדר ולראות שכולם מסודרים חוץ ממנה... וכך אנחנו יושבות כאן... מתרכזות לכל מילה שיוצאת מפי 'שבט הלוי'... והדמעות זולגות... והאמת היא שזה לא תכל'ס, כי המון עבודה מחכה לנו במטבח... וצריך לקום ולהתחיל לעבוד... אבל... אבל אי אפשר לעצור... **'ישראל בטח בה' עזרם ומגינם הוא... ה' זכרנו יברך**'... ואז לפתע נשמע קול תקיעה תרועה תקיעה, (באמצע ההלל יש ג' תקיעות...).

טוב... זהו... קמתי ממקומי! אי אפשר יותר לשבת על הכורסה... חייבים להיכנס למטבח ולהפסיל שרוולים... הדגים עדיין מחכים... אבל אז... לפתע קול הלויים התחלף לקול משתפר, מתחנן, מתגעגע... **'אהבתי כי ישמע ה' את קולי תחנוני'**... ושוב צלתי בספה, והילתתי את פני בספר התהילים... כן, אבא שבשמים, אני מצטרפת לעדותו של דוד המלך, **'כי הנה אנוני לוי בימי אקרא'**, תודה לך ה' על כל הישועות שעשית אותנו בשנה האחרונה בפרט ומעודנו בכלל, ואז נשמע קולם של הלויים מתחזק ובוטח ומזכיר **'שובי נפשי למנוחיכי כי ה' גמל עלייכי'**, כן, שובי נפשי, תפסיקי לדאוג, תפסיקי לחשוב מה יהיה עם הקורונה ואיפה זה יגמר... **שובי נפשי למנוחיכי, כי ה' גמל עלייכי**, מי שעזר לך והושיע אותך עד עכשיו, ה'וחילו לאלוקים, כי עוד אודנו ישועות פני ואלוקי'... לא... לא הצלחנו להתנתק, ישבנו כך והקשבנו לשירת הלויים עד שהם סיימו את ההלל... אבל כעת הם שוב חוזרים על ההלל... כן, במשך הצהריים הזה, אנחנו נשמע אותם שרים שבעה או שמונה פעמים את ההלל... (כי הלויים צריכים לקרא את ההלל בשעת קרבן פסח, ויש שלוש כתות, ובכל כת, הלויים מספיקים לשורר ג' פעמים את ההלל עד שכולם מספיקים לגמור להקריב, חוץ מכת שלישית שזה יוצא פחות...) אבל עכשיו אנחנו באמת חייבות לקום, ולהתחיל לעבוד, ואם הלויים כבר אוחזים בפעם השניה של ההלל, יתכן מאוד שסבא ואבא כבר הספיקו להקריב את הקרבן פסח, ועוד מעט הם כבר פה...

זהו... חייבים להיכנס לעניינים... חייבים להתחיל לעבוד... חייבים להספיק לעשות משהו... הנה... אנחנו שומעות את הלויים כבר מתחילים את ההלל בפעם השלישית... זה אומר שאוטוטו הגברים חוזרים מבית המקדש... ובכן: סבא מינה את דודה רחמה שהיא תיקח פיקוד על המטבח ועל סידור השולחנות והכסאות לפי סדר המנויים... סבא סומך עליה... סבא כבר ישב איתה ושיין אותה ולימד אותה את כל מה שהיא צריכה לדעת בעניינים אלו... תבין: כשמדובר באירוע משפחתי שגרתי או שבע ברכות מטעם המשפחה, סבא אף פעם לא נכנס למטבח ומתערב... כי... כי זו הממלכה הפרטית של הנשים וכל הכבוד להם... אבל ליל הסדר זה משהו אחר! ליל הסדר זה 'תאכ דרחמנא'!! זה שולחן של הקב"ה... כאן התורה נותנת את הטון המרכזי!! והיא מכתיבה את התכניה ואת המתכונים ואת עיצוב השולחן... לכן כאן סבא נכנס בעובי הקורה, ומתערב בענייני המטבח לפרטי פרטים, אז אכן דודה רחמה היא האחראית... והיא נותנת הוראות לכולם... ובכן: דבר ראשון: שוש... תלכי לארון ותוציאי את כל המפות הלבנות והציפיות והמפיונים החדשים... תקחי אותם בזהירות! ותלכי לחצר השניה מימין... שם יש מקוה כלים. ותבילי אותם אחת אחת... ותכווני לשם אכילת קודש של ק"פ... נעצור כאן (מתוך חוברת בשו"ב לירושלים שיצאה בשנה שעברה)

כמה מילים על הזהירות להישמע להוראות!!!

חשוב לי להדגיש: בשורות אלו אני לא רואה צורך לעורר ולכתוב עד כמה חשוב וחייבים להישמע להוראות... בשביל יש פאניקה שכבר מחלחלת אצל כולנו (לדאבוננו קצת מאוחר) ובמקרה היותר גרוע יש גם את השמועות הקשות והנתונים המבהילים שלא מפסיקים להגיע. ואם גם זה לא עוזר אז יש גם את מערכת האכיפה... שכל אלו ביחד מסתדרים מצוין... **אני יכול רק לנסות להחכים אותך מזית ראייה יותר צדדית...**

ובכן: עוד מעט הרי ליל הסדר... ואז כשנגיע לאכול מרור יש דין מיוחד להטביל את המרור בחרוסת... למה? הגמ' אומרת שזה מטעמי בריאות!!!! מה יש?? בחריפות של המרור יש איזה ארס שבנקרא "קפא" שיש חשש שרק זה עלול להזיק... ואני לא מבין: בכל את הארס אנחנו מטבילים את המרור בחרוסת... **מקשה רבינו הרא"ש: אני לא מבין:** בכל השנה אנחנו אוכלים חסה בלי לחשוב פעמיים... אנחנו לא חוששים משום ארס ושום דבר... אפילו משרד הבריאות לא ראה צורך להזהיר את הציבור מפני ה"קפא" הזו... ולכן בכל השנה אנחנו לא חוששים מזה... והנה רק הגיע ליל הסדר... פתאום נזכרנו שצריך לחשוב מזה!!! פתאום נזכרנו שיש איזה קפא שזה עלול לעשות בעיות ולכן צריך להטביל בחרוסת... מה קרה??? תחליט: אם זה באמת מסוכן אז למה כל השנה לא חוששים...?? ואם לא מסוכן... אז למה בדיוק בליל הסדר אנחנו נזכרים לחשוב מזה??

אומר הרא"ש מילים ספורות: מרור זה מצוה!!!!

ובמצוה צריך לחשוב **י ו ת ר** מכל מקום אחר!!!

ולמה??? מה ההיגיון שבמצוה צריך לחשוב יותר...?? הרי אדרבה... לכאורה בדיוק הפוך... קי"ל ששלוחי מצוה אינם ניזוקים??? **אז העניין הוא כך: תקשיב טוב טוב:** נכון... ביום יום אנחנו לא חוששים מהארס הזה... זה באמת חשש מידי רחוק... לכן ביום ביום אין מה לחשוב מזה... ומעתה: אם הלכת למסעדה ונתנו לך שם חסה לאכול... תאכל... שיהיה לך לבריאות... **והיה:** אם חלילה וחס יקרה שבדיוק "נפלת" על החסה הלא נכונה שהיה לה ארס... וזה גרם לך לכאבי בטן חזקים ושבע ימים רותקת למיטה... **אז מקסימום!!!** יותר למסעדה הזו... כל החיים שלך אתה תקלל את המסעדה הזו... נו... שיהיה... אז יהיה לך מסעדה אחת ברשימת הביוליים... לא קרה כלום...

אבל תאר לעצמך שהסיפור הזה לא קרה במסעדה!!! אלא בליל הסדר!!! קיימת מצוה!! אכלת מרור... ובדיוק "נפלת" על מרור שיש לו ארס... ואז קבלת כאבי קטן חזקים ושכבת שובו עם במיטה... **נו... מכנס לך לראש???** אאאאא... המצוה הזו... אאאאא ליל הסדר הזה... אני רק נזכר בליל הסדר בליל המדא... מתחיל להרגיש את הבטן...

מכאן ואילך יש לך סיוטים... ממה??? **ממצווה!!!** מאיזה מסעדה יש לך הפעם משקעים??? **מתכא דרחמנא:** במה אתה לא מסוגל להיזכר? בליל הסדר הקדוש!!! **אסור לנו לעשות את העוול הזה למצוות!!!** אסור לנו להפיל על מצווה יקרה תיקים כאלו לא סמפטיים!!! אנחנו צריכים לעשות מאמץ עליון לחבב על עצמנו את המצווה ולהתרחק מכל סטואציה הכי רחוקה שיכולה לגרום לנו לריאקציה מהמצווה!!! **אתה שומע???**

--- **לפני שבועיים שני שכנים שלי עברו על ההוראות של משרד הבריאות!!!** יחי ההבדל הקטן ביניהם... שכן אחד חרדי לדבר ה' התעקש להתפלל מנחה בבית הכנסת ולא לפי ההוראות... ולהבדיל השכן השני... מדובר בחילוני שהלך למסעדה וישב שם גם לא כפי ההוראות...

עכשיו תאר לעצמך: שפתאום התגלה לאותו חילוני שמישהו שם במסעדה הוא חולה קורונה... ואז הוא נכנס לבידוד... ועכשיו הוא יושב שבועיים בבידוד ויוצאים לו קרנים ודופק לעצמו את הראש בקיר... נו... מה חולף לאותו חילוני בראש באותם שבועיים??? אאאאאאא... למה הלכתי למסעדה המטופשת הזו?? מי ברא את המסעדה הזו??

ותאר לעצמך שזה לא הסתיים בזה... אלא בסוף התברר שהוא באמת נדבק... וגם הדביק אחרים... והכניס עוד איזה שלושים אנשים נוספים לבידוד ובקיצור... אאל תשאל... תסכים אתי שהבן אדם הזה כל החיים שלו לא ישכח את הסיט שהגיע לו... מאיפה הזו?? מהמסעדה המקוללת הזו!!! אני מבטיח לך שבחיים הוא ייתר לא ידרוך במסעדה הזו!! יש לו ריאקציה ממנה... אל תזכיר לי את המסעדה הזו... אני רק נזכר בה אני מתחיל להשתעל ואוי... מרגיש קוצר נשימה... עד כאן השכן החילוני שלי... עכשיו נעבר לשכן החרדי... שכן שלי כמו הרבה אחרים נכנס לבידוד... למה??? בגלל שהוא התעקש להתפלל בבית הכנסת... ואז התברר שהיה שם חולה... ולא נותר לשכן שלי אלא להיכנס לבידוד... וגם הוא דפק את הראש בקיר כמו החילוני!!! גם הוא אמר אאאאאא... **אבל על מה?? על מה הוא אמר אאאא???**

אוף למה התפללתי מנחה במנין...?? אאאא... למה הלכתי לבית הכנסת? אוף למה יש לי כזו יראת שמים שהיה לי חשוב להתפלל במנין??

אסור!!! אסור ליהודי לגרום לעצמו להגיד אאאאא... למה אני חרדי... יהודי צריך לעשות מאמץ עליון כדי לא להכניס את היהדות ולקשר אותה לכל מיני סטואציות מסיטיות!!! אי תבין: יש כלל ברזל: עם שכנים עם מסתככים... למה? כי את השכן שלך אתה אומר לפגוש מחו ומחרתיים... ולכן לא כדאי לריב איתו... אם אתה מאד רוצה לריב עם מישהו... תריב עם הבן דוד שלך מקליפורניה... מקסימום תסתכסכו... ומהיום ואילך יותר לא תדברו... אבל להסתכסך עם השכן זה לא כדאי!!! כי אתה מחר אמור לפגוש אותו בחדר מדרגות... על אותו משקל: אני יהודי עבד ה'!!! אצלי היהדות זה חיים!!! אני אמור להמשיך לפגוש את היהדות בוקר צהרים וערב... אסור לי להזמין תסכולים מיותרים מול היהדות... אם השכן שלי החילוני ידפוק את הראש בקיר אאאאא למה הלכתי למסעדה פלוגית... נו... מקסימום הוא יסכסך עם המסעדה הזו... וזהו... הוא נתן למסעדה הזו גט כריתות... אבל אם אני אדפוק את הראש בקיר אאאא למה הלכתי לבית הכנסת... פה הזמנתי ססוך פנימי עם השכן הכי קרוב!!! עם הבית הכנסת שאני אמור לפגוש אותו עד זקנה ושיבה!!! הזמנתי משבר פנימי ביני לבין היראת שמים שלי... ואת היראת שמים שלי אני צריך הלאה... אני צריך לפגוש את היראת שמים שלי מחו ומחרתיים... אסור לי להכניס את היראת שמים שלי ולקשר אותה לכל מיני תיקים פילימיים מיותרים שאפשר לחסוך אותם... זו הסיבה שכל השנה כולה אנחנו לא חוששים מה"קפא" של החסה... כי במקרה הגרוע מכל... אז יהיה לך קצת כאבי בטן... יותר לא תאכל חסה... אבל ברגע שזה מגיע למצות מרור... פה אתה צריך להיות נערויטס... כי אם חס ושלום קורה משהו... אני מזמין תככים בין הלב שלי לליל הסדר... זה אסור שיקרה לי!!!

---זה יסוד מאוד מאוד חשוב ביהדות- באופן כללי!!!

ומהסיבה הזו לבד יש עניין גדול מאוד לשמור על כל הכללים של משרד הבריאות בפרט בייחס לדברים שבקדושה... אם מאוד מאוד מתחשק לך לצפצף על הכללים של משרד הבריאות... אין בעיה... לך לפארקים... לך לחוף ים... לך לאיזה מסעדה שאולי נשארה פתוחה... שם תדבק... משם תכנס לבידוד... ועל זה תמרוט את שערות ראשך... אאאאא למה הלכתי לשם... אאאא למה נהייתי מהחיים... ועכשיו אני גורס בחצץ שיני...

אם אתה רוצה להסתכסך... תסתכסך עם העולם החומרי שבך...

אבל את היידישקייט תשאיר מחוץ לתמונה!!! אל תפיל על היהדות תיקים מיותרים!!! זה לא חסר ליהדות שלך!!! את היהדות אתה צריך לפגוש ביום שאחרי!!! ולא כדאי לזעזע את הייחוסים הכ"כ חשובים האלו... הרי מה שקורה היום ברביזותם החרדים זה הרי חילול ה' נוראי... אבל בא נעזוב כעת את החלק של חילול ה'... (מאוד קשה לעזוב את הנושא הזה... כי זה הדבר הכי נוראי בעולם... אבל בכל זאת) בא נדבר על עצמנו!!!! עזוב מה החילוני אומר עלינו בימים אלו... עזוב... בא נדבר עלי... מה חולף ליי... אני!! החרדי!! מה חולף לי בראש כשאני שומע נתון כזה מחרדי... שהחרדים... בגלל שהם התעקשו להתפלל במנין... בגלל שהם התעקשו לשמוע קריאת התורה... לכן כ"כ הרבה אנשים נוספים חלו בקורונה... איזה מחשבה זרה חולפת לי בראש??? אאאא... בית הכנסת... אאאא תפילה במנין... אאאא דברים שבקדושה... אז כמובן שאני מיד מזדעזע מעצמי ואני מיד דוחה את המחשבות הזרות האלו... אבל משהו הזמין את המחשבות זרות האלו... ומי שהזמין לי אותם הוא חוטא!!!

חוטא לעצמו!!! למה אתה מזמין את הריאקציה הזו מהיהדות...

--- **יש פה נקודה עמוקה:** כשאנחנו מדברים על אנשים שירדו מהדרך... אנחנו מכירים בעיקר את אלה שהם אחד חתכו ופרקו עול והורידו כיפה... **אבל לאו!!! זה הסיפור הקטן... זה אחוים בודדים...** הסיפור ההרבה יותר עצוב זה מאות ואולי אלפי בחורים עוייבדים בני עליה מופלגים שכולנו הכרנו... ש... שזה היה ברור לכולם שאם הם רק ימשיכו ככה... עם העבוייה הזו... ועם ההתמדה הזו... ברור שהם יצאו גדולי עולם... אבל תוך כמה שנים... לאט לאט הם פתאום נעלמו בתהום הנשיה... כן... חלק לא מבוטל מהצעירים העוייבדים... במשך השנים... לפני החתונה או אחרי... הם פתאום נעלמים... ואיפה הם... מה קרה?? לאיפה כל אלו נעלמים??

איפה מאות ואלפי בחורי ישיבות שבתור בחורים אף אחד לא יכל לעמוד במחיצתם... איזה התמדה... איזה עמל ויגיעה... לאיפה הם נעלמים במוצת השנים??? התשובה היא: אותו בן עליה... הוא כעת נמצא בטייגן גדול מאוד הוא כעת תובע מעצמו ללא פשרות... עד הסוף... הוא קורע את עצמו ללא רחמים!!! **אבל יש דבר אחד שהוא שוכח לחשבון!!!**

שהנפש העדינה שלי אמורה להמשיך לפגוש את היהדות עד זקנה ושיבה!!! וכיון שכך!!! אני מוכרח לעשות מאמץ עליון לשמור על ייחסי שכנות הדדיים... אסור יותר מידי לסכסך ולחכך בין הנפש שלי ליהדות... כי אם הנפש שלי תתרגל יותר מידי והיהדות היא האויב שלה... אם הנפש שלי תתרגל שהדף גמ' דוחה כל סיפוק שלה ועד הסוף... יום אחד הנפש שלי תקום על שתי רגליה האחריות ותעשה ווטו... ושם!!! שם קבורתם של כל בני העליה הגדולים שעם מוצת השנים הם פתאום נעלמו בקול דממה דקה... מה יש?? **הם לא זאגו לייחסי שכנות הדדיים!!!** הם לא זאגו לשמור על ייחסי תקינים... כן... זו אחת מהמשימות שמוטלות עלינו... **צריך לדעת שאת היהדות אני אמור לפגוש גם באחרי!!!** ואם אני אדביק על היהדות שלי תיק מיותר שהיה אפשר לחסוך אותו!!! אם אני לא חוסך אותו... אז אני הוא זה שמשניא על עצמי כמו ידי את היהדות... אם אני מפיל על דקדוק ההלכה שלי כל מיני חיכוכים מיותרים שעם קצת מאמץ היה אפשר להרגיע את הרוחות ולא לשבור את הכלים או בכל מיני סטואציות לא נעימות סביב ענייני דת שעם קצת מאמץ הייתי יכול למנוע אותם ולא מנעתי... **יש פה משניאני!!!** אתה משניא על עצמך בכח את היהדות!!! ויום אחד זה מתנקם!!! שיהיה ברור:

בחור ישיבה שכל יום מפסיד ארוחת ערב בגלל תפילה... שלא יתפלא אם בעוד חמש שנים הוא יפסיד תפילת שחרית בשביל ארוחה... מי שכל יום מזמין תקרים וחיכוכים עם חברים שלו בשביל היידישקייט שלא יתפלא אם בעוד כמה שנים אנחנו נשמע ממנו מנגינות אחרות לגמרי... שצריך להיות ליברל וצריך לוותר על כל היהדות בשביל לא להתחכך עם העולם...

יש עניין מאוד גדול שאני לא ארגיש מופסד בגלל מצוה!!! כי אם אני ארגיש מופסד... מי יודע כמה זמן אני אחזיק מעמד בזה... יש עניין מאוד גדול שלא יהיה לך ביזיונות ממצווה!!! אם אתה מחפש ביזיונות... לא בזירה של מצווה... אם אתה רוצה תעשה את עצמך גנב... ששם יהיו לך ביזיונות... סביב עבירות... לא סביב מצוות... וכאן יבא השואל וישאל: מה תגיד על כל הצרות והיסורים שעם ישראל עברו במשך השנים על מזבח היהדות... ומסרו נפשם על קידוש ה'... אז מה... גם שם תגיד לדאוג שלא להסתכסך עם היהדות???

התשובה היא פשוטה מאוד: כל זמן שזה לא תלוי ביי! כשזה מגיע משמים!!! כשהרבש"ע מזמין לנו סטואציה של גזירת השמד... שעומדים עלינו לכלותנו ונדרש מאיתנו למסור נפש על קידוש ה' ולסבול סבל גדול... כאן זכותו של הקב"ה להזמין כזה דבר!!! וכאן אני צריך לקבל את ההזמנה מהקב"ה ולמסור נפש ולא לעשות חשבונות... אבל כשזה תלוי ביי!!! כשההוראה היא לדוגמא: שצריך להתפלל בבית ולא במנין... ואני מרצוני מחליט להחמיר וכן להתפלל במנין... ואני עלול לשלם על זה מחיר של דפיקת ראש בקיר... כאן אין הצר שווה בנזק המלך!!! צריך להחמיר ולא להתפלל במנין!!! צריך להחמיר בייחסי שכנים מול היהדות ולא להפיל על היהדות תיקים מיותרים שלא חסרים לה בכלל...

בינה זאת... זה נכון עכשיו... ולא דווקא...